

ИНДЖИ АРАЛ

АВТОР НА РОМАНА „ВЯРНОСТ“

МИЛАВО

Има ли цвят любовта?

НСМ Megua

ИНДЖИ АРАЛ ЛИЛАВО

Превод: Нахиде Дениз

chitanka.info

Инджи Арал е автор от ранга на Джон Фаулз и Маркес. Книгите ѝ са преведени в цял свят. Казват, че е въпрос на време, за да бъде включена в Нобеловите номинации. У нас е позната с романа „Вярност“.

„Лилаво“ е необичайна семейна сага, събрала в рамките на 24 часа възходите и паденията на няколко фамилии. С характерния си експресивен и кинематографичен стил Инджи Арал разплита болките и страстите им, мечтите и надеждите им. Това е едно от знаковите произведения на известната писателка, периодично издавано в южната ни съседка.

Колко дълбоки могат да бъдат пукнатините между хората? Колко жестокост можем да проявим, когато обичаме до полуда или неистово жадуваме за отмъщение, ако сме наранени от случайно изтървана дума? Защо не споделяме с човека, с когото живеем, че имаме нужда от него? Каква е цената на любовта?

5:30

Стоеше в градината пред плувния басейн. Есенните листа — изгнили в калната вода на празния басейн. Шезлонгите и саксиите със сухи цветя — хаотично разпръснати. Хотелът — пуст. Всички си бяха отишли, единствено той, Илхан, бе останал. Нямаше светлини, прозорците тъмнееха, морето и вятърът мълчаха. Беше чисто гол. И духът му бе гол. Отново беше едно добродушно и малко тъжно момче, но духът му си беше същият. Погледна към мястото, върху което бе стъпил — локви от кървава вода. Около нея — счупени стъкла, рибени кости, щипки от раци, спукани балони. Останки от бурно пиршество. Но цветята не бяха истински. Само кръвта беше истинска. Освен ако и тя не е кървавочервена боя, гъста като кръв.

Целият този хаос не изглеждаше естествено, но кой знае защо, не го плашеше. Всичко можеше да се изчисти. За мъртвите обаче нищо не можеше да се направи. Смъртта бе единственото сигурно нещо. Огледа се. Хладният повей довяваше аромат на жасмин.

Илхан понечи да се облекчи в басейна, беше му се допикало, но точно в този момент чу зад гърба си пукот на изсъхнали клони. Когато се обърна, забеляза, че някой се движи между храстите, а после на лунната светлина се материализира една дълга, загърната в черно сянка — тя пристъпваше към него с протегнати напред ръце като слепец. Позна я веднага. Въпреки че беше без лице, но я позна. Беше майка му.

— Защо си тъжен, рожбо? — Натъртването върху думата „рожбо“ бе характерно за нея.

— Не съм тъжен. Искях да се изпишкам. — Прикри се с ръка отпред. — Както виждаш, гол съм.

— Всеки се ражда гол, аз много пъти съм те виждала така — отвърна майка му. — Да си затворя ли очите?

— Ти нямаш очи!

— Човешкото око не вижда добре. Само ако пожелаеш и успееш да се доближиш достатъчно и да докоснеш нещо, можеш да го видиш

ясно и точно.

— Защо дойде, за мен ли ти домъчня?

— Да, искам да те доближа, да се докосна до теб. И да видя внучето си. Покажи ми го, синко!

— Бих искал, но не е възможно, мамо, ти си мъртва!

— Няма смърт — пророни майка му. — Няма, докато не те забравят, от мен да го знаеш!

Илхан Саджит се събуди притеснен. Докато се опитваше да накара очите си да привикнат със сивкавата светлина, която изпълваше стаята през процепите на щорите, той изчака да се нормализира учестеният му пулс. Майка му отдавна не бе идвала в сънищата му. Преди тя изглеждаше млада и хубава, усмихната. Значи смъртта беше заличила чертите на лицето ѝ, големите ѝ блестящи черни очи, усмивката ѝ. Странна среща, която носеше послание. За първи път преживяваше такова нещо. Може би наистина сънищата бяха по-истински от действителността и представяха най-съкровените желания и тревоги на човека. Неговата непокварена, недеформирана, дълбока същност.

„Ти си мъртва!“ — каза ли го, или само искаше да го каже? Да, беше го казал. Макар и логичен, това бе отговор, лишен от всякаква деликатност. Би могъл да я успокои, да се държи с нея по-добре, да не ѝ казва така грубо, че е мъртва. „Какви глупости говоря, това видение е създадено от мен, каква връзка може да има с майка ми?“ Напоследък все по-рядко сънуваше и нямаше навика да търси значението на сънищата си, нито да ги тълкува. Това истински сън ли беше? Или упорство на ума, което възкресяваше една стара болка? Дълги години носеше в сърцето си бунта срещу внезапната ранна загуба на майка си, но в последно време тя се бе притъпила. Ето че сега обаче, когато подсъзнанието му по някакъв начин се бе освободило от контрол, старата болка бързо възкръсна.

Обърна се настрана и погледна към Ренгинур, която лежеше по очи до него. Докосна гърба ѝ, попил топлината на слънцето. Прокара ръка по линията на гърба, която се спускаше надолу гладка като статуя и с кадифена мекота. Закритите от банския костюм части, които слънцето не бе докоснало, бяха останали бели; погали нежно тия живи,

голи бедра, които се открояваха със седефен отблясък в полумрака. Това бяха бедра, все още дълги и хубави и след раждането, а жената, която спеше, присвила единия си крак към корема, нямаше представа как провокира мъжкото у Илхан. Гърдите ѝ бяха наедрили и изглеждаха апетитно като пресни вкусни плодове. През съзнанието му преминаха беглите и разпокъсани спомени от любенето им през нощта. Кестенявите коси, които се разпиляваха по лицето му, дългите целувки, приглушените като от болка стенания, смехът, дългите въздишки, шепотът и вълненията... После — плътната, тежка плът, победила нежността, политането като в детски сън... Нали, когато пада отвисоко, човек изпитва смъртен страх и получава сърцебиене... нещо такова. Следва онази безкрайна, хлъзгава топлина и разтърсването от удара в мига на мекото падане.

Внезапно го връхлетя парлив спомен от миналото му: лежи по гръб върху тревата на брега на реката и гледа към небето. В пениса си усеща първите признаци на половото съзряване, с ръце опипва тялото си, което настръхва от болезнено удоволствие. Малко се страхува от новото си състояние, без да знае защо. От сривовете, бурите, изневерите, отричанията, отчаянията и разочарованията, които ще предизвика. От проклятията, униженията, излишната гордост. Може би се страхува от неукротимата и съдбовна категоричност на чувствеността, от отровата, която понякога превръща любовта, приятелствата и дори самия теб във враг. Още не знае...

Опита се пак да заспи, но дали заради съня — изпитваше неясна тревога. Дали със сина му нямаше да се случи нещо лошо? Злокобен знак ли беше видението на майка му в онази плашеща обстановка? Изведнъж се изправи и седна в леглото. Жасминовият аромат, този страшен мирис от химията на съня му, го близна по лицето и отмина. Възможно бе опасността да се отнася лично до самия него. Може би ставаше дума за един от онези случаи, когато неясно как предчувствията се задействат и карат човек да внимава. „Искам да видя внучето си“ — беше казала майка му. Не трябваше да пренебрегва думите ѝ. Наистина имаше и такива, които искаха и чакаха той да умре. Конкурентите му в бизнеса, тайните врагове, някой уволнен бивш директор или жена му Реван и най-вече балдъзата му,

онази червенокоса вещица Фикран. Спомни си заплахите, които сипеше.

Преди три месеца, в началото на лятото, веднага след развода, Реван заедно със сестра си бе дошла тук, в частната вила на Илхан в градината на хотела уж за да си прибере вещите, и се държа изключително непочтено. Илхан бе изненадан от състоянието, до което се бе докарала Реван. Когато чу, че са дошли, така се ядоса, че изнесе пред вратата куфарите им. Не им позволи да влязат в къщата, където от месеци живееше с жената, която обичаше и която беше майка на сина му. Беше принуден — за съжаление — да ги изгони по този грозен начин, но те си го бяха заслужили. Макар да ги беше известил, че ще изпрати вещите им, предизвикателната им поява безспорно целеше да обезпокоят Ренгинур, да я наскърбят и обидят.

— Как може да не ме пуска в къщата, в която съм живяла до вчера? — бе извикала Реван с плачлив и сприхав глас.

— Мислех те за горда жена, жалко! — въздъхна Илхан.

— А ти? Не се ли срамуваш?

— Ти си нищожество — беше казал на жена си. — Сестра ти те командва от години. Държи ти юздите. Предала си се!

— Ти нямаш съвест! — Фикран се хвърли напред. — Ти си този, който позволи да ти хванат юздите! Дори се отричаш от дъщеря си! Твоят истински наследник е дъщеря ми Кумру! Твоята любовница, онази уличница, която само изглежда невинна, те върти на пръста си. Детето ѝ не може да е от теб!

— Затваряй си устата! — разгневи се Илхан. — Не аз, а Реван осинови дъщеря ти. Аз я обичам. Но вие двете ще я направите като вас. Използвахте ме толкова години, махайте се от главата ми!

— Ще наема хора да те убият — извика Фикран, докато се качваше в колата. — Илхан Саджит, ще умреш като куче.

Каква дързост, какво нахалство! Ядоса се, но не го взе на сериозно. „Куче, което лае, не хапе“ — реши той. Някога, когато още не се бе научил да управлява, определени хора го плашеха. Често се чувстваше обиден, наранен. Но сега бе непоклатим като скала. Беше силен.

Не можеше да каже, че не се страхува от смъртта. И не желаше да мисли, че един ден ще умре. Очакваше това да се случи естествено — когато настъпи сетният му миг. Разбира се, че не желаше да бъде

ликвидиран преждевременно от хора, които не струват пукната пара. Донякъде бе разбираемо желанието на досегашните му близки да се отърват от него. Довчера се грижеше за тях и ги пазеше, но сега интересите им бяха застрашени. Обикновените хора, чиято връзка със света е изцяло подчинена на парите, лесно губят всичките си ценности. Фикран бе такъв човек. Егоизмът и дребните страсти можеха да я накарат да извади всичко за продан. Така ставаше опасна. За ограничени хора като нея Илхан бе виновен. Не защото бе нарушил правилата или, грубо казано — се бе разгонил. А защото бе затворил кранчето на парите, които наливаше, без да държи сметка за какво ги харчат.

Внезапно пред очите му отново се яви лицето на майка му на смъртния ѝ одър. Спомените от детството се раздвижиха в прозрачно бистрите води на паметта му. Виждаше майка си как се разхожда боса по плочника с кофа вода в ръката, да полива цветята, да се смее на безлюдния морски бряг, докато се опитва да събере разветите от вятъра поли на черната си дреха, или наведена над леглото на някое от децата си, да подпъхва юргана. Спомняше си как се размотава с чайниците и тавите, как реже на ленти домашната юфка или мачка червени чушки и изцежда сока им, как разнося разни неща и подрежда шкафове и чекмеджета. Нежността на ръцете ѝ, държачи джезвето върху жаравата, напевния ѝ глас, с който разказваше приказки. Начинът, по който увиваше русите си коси и ги събираше на врата си с шнола...

Беше февруари 1964. Седемнайсетгодишен, Илхан учеше в интерната на един френски колеж в Истанбул. Заместник-директорът го повика и му каза, че майка му се е разболяла и ще му даде седмица ваканция, за да си отиде да я види. Не посмя да попита: „Да не би да е починала?“. Седна разтреперан в студения автобус. Щом пристигнаха, веднага хукна към дома. Виещ, студен и бръснещ вятър духаше по улиците. Звънецът не работеше. Заудря с ръка по вратата. Отвори сестричката му Гюлджан, която тогава беше на около дванадесет години. Входното антре бе потънало в сиротата на вечерта. В самота, която усилваше страховете му. Една слабо светеща крушка, сенчести сиви стени, тишина и познатата остра миризма на дома.

— Къде е мама? — бе попитал той. Гюлджан, облегната на стената, сякаш си бе глътнала езика и с уголемени очи гледаше батко си. В този момент баща му се показа на градинската врата, небръснат, зачервен, съсипан.

— Горе, в леглото си е — каза с премазан глас, гледайки не към Илхан, а към палтата и шаловете, нахвърляни върху закачалката.

— Какво ѝ се е случило? Как е сега?

Ридаейки, Гюлджан избяга в стаята долу. Баща му мълчеше с отворена уста. Само посочи горния етаж с ръка, като че ли казваше: „Иди, виж“. После грабна якето си от закачалката и излезе.

Докато бързо се качваше по стълбите към горния етаж, Илхан си представяше как ще влезе в стаята ѝ и ще я намери да лежи в леглото си, облечена в нощницата на сини точки. Майка му ще му се усмихне, ще потрие ръце, за да му покаже колко много се радва, и ще му поднесе бузата си, за да я целуне. После ще му разкаже някакви неща — какви точно, и той не бе съвсем наясно, но щяха да са такива, каквито трябваше да бъдат казани и каквито той винаги бе искал да чуе от нея. Може би щеше да му разкрие най-важната тайна на живота си. Или ще му поднесе някакъв ключ, който отваря невидимата врата на бъдещето.

Спря в хола на горния етаж, за да си поеме дъх, после влезе в полутъмната стая, в която лежеше майка му, и пое към тишината, обграждаща леглото. Тялото ѝ бе покрито с чаршаф. Голямата му леля, седнала до прозореца, се молеше безмълвно и когато го видя, започна да плаче.

— Ах, чедо мое, видя ли какво стана... Отиде си майчицата ти, чедо, отиде си, момчето ми...

Стана и го прегърна.

В първия момент той не продума, нищо не можа да попита, нито да каже. Беше видял майка си само преди петнадесет дни и нищо ѝ нямаше.

— Може ли да видя лицето ѝ?

— По-добре ще е да не го виждаш, момчето ми.

— Искам да го видя. Няма да повярвам, ако не го видя.

Когато леля му отметна чаршафа, забеляза, че върху лицето ѝ имаше тъжна, неопределена усмивка. Като че ли това бе единственото, което им оставаше. Илхан я гледа дълго, сякаш очакваше да се събуди

и да каже, че случилото се не е истина. Когато леля му отново покри лицето ѝ, той попита:

— Какво е станало?

— Тръгнала към морето, чедо.

— Към морето ли? Но защо?

Майка му обичаше морето. Искаше да бъде като онези, които се къпят в него. Но не можеше. Не беше удобно като градските жени да облича бански костюм, да седи на плажа. Толкова ли много ѝ беше домъчняло за морето, че е тръгнала към него в зимен ден?

— Така е пожелала. Не е лесно, но трябва да си издръжлив. Ти вече си млад мъж, трябва да си за пример на братята си.

Защо ли майка му бе избягала от земното и бе предпочела зова на наситената с йод миризма на небитието? За да предаде свободно сетния си дъх сред необятната водна шир и да се приюти в родината на морските сирени и на потъналите кораби?

Известно време Илхан бе поседял с глава между ръцете, а после слезе долу с треперещи колене. Армаган и Бертан ги нямаше. Гюлджан се беше захлупила на дивана във всекидневната и плачеше. Погали я по косите, каза ѝ няколко утешителни думи. Излезе навън и хукна към морето. Когато пристигна на брега, му се прииска да се хвърли сред побеснелите вълни. Не можа да го направи. Падна на колене върху мокрия и студен пясък, давейки се в хълцания, страх и болка. По едно време прегърна някакво улично куче, което душеше крачолите му, сякаш искаше да го утеши. Когато Армаган го намери там, беше вече нощ.

Илхан все ревнуваше майка си от баща си. Беше убеден, че тя превъзхожда баща му, че е по-чувствителна от него и е по-добър човек. Струваше му се несправедливо, че онзи груб и инатлив мъж притежава такава красива, топла и добра жена. Първата година, когато го изпратиха да учи в колежа в Истанбул, тайно плачеше нощем. Зимата на единадесетата му година премина трудно. Мислеше, че не е обичан и е изгонен от къщи. Кой знае защо, обвиняваше баща си, макар че майка му бе настояла да отиде. Тя плащаше училищните такси. Естествено, после свикна. Истанбул бе много хубав. Разрастваше се. В последвалите години бе започнал да мисли, че майка му е достойна за

по-добър живот. Илхан обичаше киното и през уикендите заедно с приятелите си гледаше филми. Впечатляваше се от героините, които виждаше на екрана. Искаше и майка му да бъде като тях. Баща му трябваше да ѝ целува ръка, да ѝ засвидетелства уважение.

Тесногръдите хора в Гюзелсу можеше да я осъдят, но поначало да живеят в малък град, беше грешка. Трябваше да живеят в голяма вила в Истанбул. Баща му не трябваше да мирише на земя и праз, а да притежава фабрика, да облича двуредни сака и да пуши дебели пури. А майка му да се разхожда с коли, чиито шофьори ѝ отварят вратите, да заповядва на слугите и да обикаля из къщи с украсени чехли и ярки пеньоари. Защото по нищо не отстъпваше на онези, които притежаваха подобни неща. Веднъж разкри тези свои чувства пред нея. Тя с изненада го погледна, очите ѝ се бяха напълнили, не знаеше какво да каже, накрая се приближи до него и го прегърна.

— Как ти хрумват такива неща? — каза тя. — Такива жени са от висшето общество. Ние не сме бедни, но не можем да бъдем като тях, чедо мое.

— Ще бъдеш, ще бъдеш — настоя Илхан. — Един ден ще стана фабрикант и ще ти осигуря такъв живот.

Майка му нямаше роднини. Нито майка, нито баща, леля, стринка, чичо или племенници. Според онова, което разказваше — отраснала в богато религиозно семейство от Мугла, което я взело от сиропиталището, когато била на седем години. Едва завършила началното си образование, я отписали от училище и се превърнала в помощница и духовна спътница на осиновителите си, които били в напреднала възраст! Но когато навършила осемнайсет, някои техни постъпки я обидили и избягала от тях. Намерила си работа в цигарената фабрика в Измир, наела си стая в къщата на самотна и болна жена, като в замяна щяла да ѝ готви и да я гледа. Собственичката била далечна роднина на приятеля на баща му Ибрахим — Алтъ Ахмед. Една вечер при свада в някакъв бар в Измир разцепили веждата на баща му, а приятелят му Ахмед, за да го укрие от полицията, го завел в дома на роднината си, където живеела Сехер — така се запознали майка му и баща му. Заради една разцепена вежда. После се харесали и се оженили.

Колкото повече Илхан растеше, толкова по-невероятна му се струваше тази история. След смъртта на майка си разбра от

документите, че датата на женитбата на майка му и баща му е след рождената дата на брат му Армаган. Това бе често срещано явление в малките градове и селата и той не се замисли много. Понякога майка му пееше, обхваната от неуместна, прекалена веселост, а понякога внезапно се затваряше в себе си и се отчуждаваше. Тези кратки мигове на отчужденост бяха насочени повече към баща му и се проявяваха, когато той използваше някоя неприлична дума или се държеше грубо.

Илхан твърде рано се досети, че родителите му са свързани от обща тайна. Баща му криеше виновния, а майка му се бе вкопчила в него с робска признателност... През следващите години Илхан започна да мисли, че може да е свързано със сексуалната им връзка, че е възможно само във всекидневния живот да изглеждат толкова различни, а в леглото — да са постигнали дива, но пълна хармония. Дива, защото понякога забелязваше следи от нея по тялото на майка си. Няколко пъти Илхан бе станал свидетел как тя с груби псувни се разбунтува срещу баща му. А когато той се нахвърли върху нея, тя се бе борила до смърт. Много по-късно щеше да разбере, че тези сблъсъци, които предизвикваха ужас у децата, може би са първичен, но неизбежен начин за комуникация в една връзка, където думите „любов“ и „обич“ не съществуват. Но все пак между тях съществуваше странна връзка, изградена върху страстта. Защото, каквато и да беше причината, събрала ги в началото, те изпитваха нужда един от друг. Когато бяха разделени, по лицата на всеки от тях се изписваше някакъв унес и тревожна самота. А докато бяха заедно, постоянно бяха обсебени от невидимата битка, която водеха помежду си и която по някакъв начин ги свързваше.

Баща му беше от мъжете, които считаха, че жените се състоят от два крака и онази тайнствена дупка между тях. Беше ревнив и ревността му се коренеше именно в това схващане. Беше възпитан така и до края на живота си направи всичко възможно, за да държи жена си и дъщеря си настрана от света. Бяха му втълпили, че жената е определена само за мъжа, който по някакъв начин ще я заслужи. Разбира се, при условие че винаги внимателно ще следи останалите мъже, хвърлили око на същата плячка. Мъжествеността означаваше проникателност, с помощта на която можеше да се пребори всяка грижа, която жените създават на мъжете, състояние, което изискваше

да е умел и съвършен, и той самият бе напълно убеден, че в това отношение притежава повече от необходимото.

Майка му вършеше домашната работа с физическа наслада и усърдие, които не произтичаха пряко от факта, че е стопанка на дом, мъж, деца и вещи. Почти цялото си време прекарваше у дома. Като се изключат погребенията на много близки на мъжа ѝ роднини и сватбите, не ходеше на никакви събирания, а със съседите избягваше да създава по-трайни отношения. Гордееше се с пестеливостта си, с уменията да поднася на масата вкусно сготвени ястия, със снежната белота на чаршафите, не изказваше мнението си, с изключение на лаконичните критики, свързани с възпитанието на децата на някои техни близки или към нарушителите на обществените порядки. Единственото, за което упорито настояваше, бе синовете ѝ непременно да учат, при това в най-добрите училища.

В началото, макар и малко тъжна, тя живееше в мир със себе си. В последвалите години нейното засилващо се безпокойство бе определено като наследствено заболяване. А през последната година бе станала прекалено притеснителна и мнителна. Преследваха я разни натрапчиви мисли и страхове. Не излизаше сред хората и като че ли не изпитваше удоволствие от живота. Често изпадаше в кризи, придружени от задух и изпотяване. Може би това не бе сериозно неразположение, което да се нуждае от лечение. Но като се изключат успокоителните, изписвани ѝ от доктор Бедир, тя не получи друга лекарска помощ. През последните си дни гълташе успокоителните, които онзи комунист пияница ѝ изписваше в големи количества, защото увеличаваше на своя глава дозите.

Илхан държеше баща си отговорен за смъртта на майка си. Направи се, че не забелязва траура, който той спазваше тромаво и непохватно. Помисли си, че изпитва мъка, защото е убеден, че жена му не е изпълнила обета си да му е отдадена за цял живот. Беше закрилял жената, който бе негова собственост, беше защитавал честта ѝ и я бе наградил с единственото, което му се удаваше най-добре — да работи до смърт и да печели. А неговата награда бе пропадането в дълбока празнота. Беше победен, обиден, в черупката му се бе отворила огромна дупка. В онези дни Илхан започна да изпитва жестоко презрение и омраза към баща си. Много по-късно щеше да осъзнае, че тази омраза го бе направила свободен човек.

„Добре, но какво знаех аз за този човек?“ Оттогава бе минало много време и вместо да презира и осъжда баща си, вече се опитваше да го разбере. Отдавна се бе отърсил от младежката склонност да не прощаваш. Сега беше по-гъвкав, по-великодушен. Ибрахим Сезер, баща му, беше човек като много други. Вече не му бе обидно да си спомня за него. Някога мислеше, че той носи в себе си цялата неопитомена ярост и егоизъм на човешкия род. Но сега бе разбрал, че той не бе имал много възможности да бъде друг.

Ибрахим бе на пет години, когато през 1924 година босненското му семейство от едно село в Черна гора се беше преселило в Турция. Мъжете от фамилията известно време работили в медните рудници в Баля, после дошли в Гюзелсу, където заживели в крайна немотия. Когато баща му починал, още непълнолетен, Ибрахим работил каквото намери — чиракувал при бакалин, чистел канали, продавал гевреци. Често обвиняваше децата си, че не знаят какво е немотия. До петнадесетгодишна възраст бил виждал портокали само по сергиите за плодове и не познавал вкуса им. В онези години, когато бандитите убивали човек заради кило брашно или самун хляб, се хранели с ряпа, зеле, маслини и зехтин. Тогава хванал краста, разболял се от малария, но се борил за живота си. Изгарящ от температура, с една гола тояга в ръце пазел нивите от негодяи и нещастници. На седемнадесет години се научил да играе на барбут, да се напива с евтино вино, да носи ножове и да ги хвърля, движейки се с походката на бабаит, да се репчи на всеки, който го изгледа накриво.

През 1939 година го взели войник. По време на петгодишната си казарма в Тракия, през годините на Втората световна война, заделял контрабанден тютюн и част от дървата, които режел за войската — крадял, продавал и припечелвал джобни и за барбут. След като го уволнили и той се завърнал в Гюзелсу, поискал да се ожени за една девойка, на която бил хвърлил око, но му отказали, тъй като нямал работа. Опитали с негов приятел — шофьор на автобус, да отвлекат девойката, но неуспешно. После два месеца лежал в затвора. Едва тогава се опомнил. Заедно с брат му Сейфеттин започнали да сеят жито, ечемик и царевица в нивите от тридесет декара на майка им в

Айвачукур. През следващите две години двамата братя един след друг се оженили и си поделили земята.

Ибрахим повярвал на земята така, както на никого в живота. *Земята не изневерява на мъжа, както жената. Ако ѝ се посветиш и я галиш с ръце, и я нахраниш с потта си, дори да се хванете с нея за гърлата, тя стократно ще ти го върне.*

Преди 1945 година започнал да отглежда сезонни зеленчуци. С конска каруца обикалял кварталните и селските пазари и ги продавал. А когато работата и земята се увеличили, отначало започнал да отдава плодовете и зеленчуците на продавачи, а впоследствие правел доставки на едро в халетата на близките градове. Илхан знаеше, че в онези години баща му много се впечатлявал от търговците от град Адана, които харчели луди пари по баровете в Истанбул и Измир, и се стремял да им подражава. Искал да бъде богат, да победи немотията, обработвайки с невиджано трудолюбие земите, които постепенно се разраствали. Засял непознати сортове зеленчуци и плодове, които дотогава не били отглеждали в областта. Бил упорит, находчив и инициативен. На власт била Демократическата партия и в страната пристигнали първите трактори и земеделска техника. Баща му успял да отгледа нови сортове краставици и домати, нектарини, италиански сливи. Когато първите хиляда мандаринови фиданки, донесени от Бодрум, изсъхнали, той не се отказал, на следващата година ашладисал мандарини от Ризе със сорта сацума и получил първата реколта.

Петнадесет години били необходими на Ибрахим, за да се превърне в едър производител, притежател на обширни плодородни градини. За прибирането на реколтата наемал близо двеста работници, изпращал пълни камиони в големите градове, във фабриките за консерви, участвал в търговете на местните военни гарнизони, интернати и болници и им осигурявал нужните плодове и зеленчуци. Вече бил сред онези, които посрещали и угощавали по време на избори. Превърнал се в местен първенец, почитан и от съгражданите си, и от градската управа. По-късно, когато лидерите на Демократическата партия били осъдени на смърт чрез обесване, той много страдал и негодувал.

В града си бил спечелил важни приятели — началника на военната служба, главния лекар на болницата и помощник-прокурора. Заедно с тях сядал в градския клуб, обичал раздумките на чаша ракия.

Всяка вечер обръщал по една малка бутилка, а ако разговорът бил особено приятен, почти изпивал голяма бутилка. Доктор Бедир бил най-близкият му приятел. Особено му се нравели разговорите с този хирург, за когото говорели, че не влизал в операционната, ако не е пил. Но не изгубил връзка и с приятелите си от младежките години. Все така поддържал стабилни отношения със свирача на уд^[1] Салих Слепеца, който като незрящ единствен имал привилегията да забавлява жените по време на ритуала за къносване на булката преди сватбата, с известния търговец на овце, който имал три жени — Налбант Кадир, с Апо — сина на Хюсню Мандраджията, с педераста Джелеп Абидин и шестопръстия Алтъ Ахмед. Понякога Илхан си мислеше, че баща му има две лица. По един начин се отнасяше към Дьортгюз Бинбаши^[2] и по съвсем друг към Налбант. Изпитваше уважение към образованите хора, но воден от инстинкта си за самосъхранение, презираше високомерните, държеше се с презрение към онези, които се опитваха да проявяват надменност.

През онзи период, който съвпадна с детството и юношеството на Илхан, баща му се бе издигнал от „Узун Ибрям“ — „Ибрахим Дългия“, до „Ибрахим Ага Босненеца“. Въпреки това обаче животът им не се бе променил много. Илхан не разбираше за кого и защо баща му работи толкова много. Бяха се преместили в двуетажна градска къща. Спечелените пари се влагаха в нови земи и вероятно защото нямаха навици за по-удобен, по-цивилизован и добър живот, продължаваха да живеят в същата студена, ветровита кухня със същата печка, миндерлъка, банята и леглата на пода. В интерес на истината, понякога се случваше да докарат някои вещи, като пиринчено легло за двама, ново радио или почти неизползвана електрическа прахосмукачка, но по лицето на майка му се разбираше, че тези вещи бяха тук не защото са необходими, а в резултат на дълъг пазарлък, който двамата бяха водили.

Храна имаше в изобилие. Зимно време гозбите се готвеха върху малката печка във всекидневната. Там се хранеха, седяха, учеха уроците си, а после се качваха да спят в студените спални. Преди да се унесат, децата чуваха трясането на вратите, след това силния глас на баща им, който се смееше или псуваше, от което разбираха, че се е прибрал у дома. Агата често изчезваше за по два-три дни. Не казваше на никого кога ще се върне, нито обясняваше какво е правил. Никой не

смееше и да пита, да се сърди или да мърмори. Беше зает. Работеше. Посрещаха го с добре дошъл и го изпращаха по живо по здраво. Това беше всичко.

Илхан си спомни летата по време на детството. С началото на горещините се преместваха в градината. Четири деца — две години по-малкият Армаган, две години по-малката от него Гюлджан и заченатият случайно Бертан, който се роди, когато Илхан бе на десет години. Целите в рани и белези от комари, те по цял ден се въргаляха по земята, в сламата и в калта на градината, катереха се по дърветата, ритяха топка, начесваха си крастата и се кротваха. Налагаше се обаче да бяга от къщи, за да играе футбол със съучениците си, да се къпе в морето или да отиде в планината. Ако не се прибереше навреме, тези приключения неизменно завършваха с по-дребни или по-големи грубости от страна на баща му, а тежките провинения се наказваха с една-две пръчки, дърпане на ухото или на косата. Дори баща му да се върнеше късно, майка му незабавно му разказваше всичко.

Когато вечер баща му си идваше рано, подреждаха масата край басейна с шадравана в градината и най-напред нарязваше изстудената диня. Така започваше часът за пиене. Докато разгонваше мотаещите се в краката ѝ деца, майка им набързо приготвяше на мъжа си таратор и пържени ястия, наливаше в чашата му ракия и седаше насреща му. Понякога, ако той много настояваше, дори се случваше да изпие с него чаша ракия. По това време нощният жасмин, който разцъфваше точно в осем часа, разпиляваше упойващия си аромат в синкавия здрач, започналата в седем новинарска емисия свършваше и започваше програмата „Хор родни гласове“. Докато бащата слушаше песните, клепачите му натежаваха, той ставаше от мястото си и се излягаше на дървения диван до стената. Понякога, гледайки към черницата, която плетеше дантели сред потъмняващото небе, казваше на жена си:

— Синът на малкия Халил продавал нивата до воденицата... Не могъл да изплати ипотеката.

Майка му мълчаливо изчакваше.

— Яко се пазарих. Дадох капаро.

— Ти си знаеш. Това са си твои работи.

— Хайде, хайде, за теб я купих.

— Добре, тъкмо ще ме погребеш там.

— Ами, ще те погребат! Докато имаш този инат... Не си ли доволна?

— Какво значение има дали е за мен, или за теб, нали всичко е твое?

— Все повтаряш, че нямаш и педя собствена земя, че искаш да се напише името ти в нотариалния акт...

— Каква полза ще имам аз? Вече не зная ще има ли полза от това!

Баща му се нервираше.

— Какво не знаеш? Знаеш само да ми вдигаш кръвното!

— Много добре си направил.

— Ето така се говори! Нека децата да кажат: „Остана ни наследство от мама“...

— Какво ще я правят земята, по-добре да учат! Да станат господа, уважавани личности.

Баща му мълчеше. После погледът му падна върху Армаган.

— Ей, мръсник, ела тук! К'во прави днес? Карал си колелото като луд по шосето. Ще ти плюя на фасона, да знаеш, ще ти потроша кокалите! Хайде, върви да лягаш!

С това се изчерпваха вниманието и близостта, които показваше на семейството си. Илхан никога не можа да си обясни как за децата си баща му бе скъперник на ласки и грижи, които иначе раздаваше в изобилие на някое растение. Щастливо и мило се усмихваше, когато милваше първия узрял домати или разговаряше с дърветата си. Но къщи всяваше страх. Вероятно с връщането у дома вече бе изчерпал енергията да обича. Не намираше у себе си нищо хубаво, правилно и добро, което да им даде. Осъзнавайки, че не може да се промени, той изглежда вярваше, че те сами ще си намерят пътя в живота. Това бе възможно най-позитивното обяснение на неговото жалко, но заплашително поведение. Той дори не посмя в онази февруарска вечер деликатно да каже на сина си, че майка му е починала, да го прегърне и утеши. Остави Илхан да отиде и сам да види подулия се труп на майка си. Никога не му го прости.

Да можеше да поспи малко. Оправи възглавницата и я подпря под врата си. Предстоеше му дълъг ден и дълга нощ. Но това странно

съновидение разби съня му на пух и прах. А то наистина бе странно, защото сякаш съдържаше в себе си тълкуванието си. Може би се бе опитал да разтълкува съня си още докато спи, както понякога се случваше. Добре де, какво означаваха онези видения?

Може би му бяха подействали ужасяващите гледки от земетресението преди месец? Но тук нямаше развалини и трупове. Имаше остатъци, остатъци от тържеството... а също сухи растения, тъмни прозорци. Тържество? А, да, тази вечер в хотела ще има тържество. Ще празнуват първия рожден ден на сина му. Нима тържеството ще има лош край? Или предстоеше ново земетресение? Не, сеизмолозите не даваха такива прогнози. Освен това моят хотел е много здрав... Обърна се и отново погледна към Ренгинур. Изпита желанието да я събуди, да ѝ разкаже съня си и да се разсее. Но си бяха легнали късно и момичето спеше дълбоко. Ще се намуси, ако я събудеше. А и ще намери съня му за безсмислен. Тя не вярваше на сънища, хороскопи и свръхестествени сили. Въпреки че беше млада и връстниците ѝ се интересуваха от такива измишльотини, Ренгинур вярваше на конкретни неща, на реалността. Отдаваше по-голямо значение на секса, отколкото на любовта, омаловажаваше чувствата за сметка на материалните неща. Тази нейна разумна страна го объркваше. Вероятно поради това за него младата жена бе едновременно и позната, и все още напълно девствена територия. Също като първата му любов.

В първата година след смъртта на майка си Илхан се бе влюбил в учителката по химия. Тя бе дребничка жена, изящна като статуетка, чернокоса, с бледа кожа и тъмни кръгове под очите, седем години по-възрастна от него. Завладя мечтите му. С меките си целувки, замечтани тъмни очи и стегнати бедра тя го накара да изпита бурните удоволствия на секса. Мъжете не забелязват колко дълбоки следи оставя първата любов у тях. Безспорно онази освобождаваща страст и експлозия, обгърната от вълненията на сексуалността и на преобразяващото и физически, и психически желание за обич, носи в себе си зародиша на целия опит и на връзките със света, които мъжът тепърва ще гради.

Стана и отиде в банята да се изпикае. Като се облекчи, се огледа в голямото огледало над мивката. Не изглеждаше добре. Не беше изтрезнял от снощното напиване, главата му още беше замаяна.

Подпря ръце на мраморния плот и се приближи до огледалото. Бръчките на лицето му се бяха умножили. През нощта спа малко и неспокойно. Да можеше да поспи още малко. Но не се получаваше, с течение на времето сънят му ставаше по-кратък. Сутрин се събуждаше рано, припряно, сякаш, ако поспи още, ще пропусне куп хубави неща.

А може би наистина е в старческа депресия и не осъзнава какво прави. Всъщност бе достигнал житейската възраст, в която може да се оттегли от всичко и да заживее спокойно и уредено. Трябваше да се подчини на природата и да приеме, че е остарял. Нямаше нужда да работи. Имаше достатъчно пари, а можеше да ръководи бизнеса и от разстояние. Но да се захване с момиче, което бе на годините на дъщеря му, беше опасно. Трябваше да се върне при Реван, да се разкае, да ѝ помогне да обзаведе дома им отново. Трябваше да отдели време и внимание на близките си, които винаги са му помагали, да заведе Реван и разбира се — Фикран, в държави, където не са били. Колко лесно щеше да бъде всичко тогава... Ако пожелаеше, можеше и да им купи два билета за отиване и връщане, а самият той да си гледа кефа, оттегляйки се на спокойно, сигурно и комфортно място, за да прекарва времето си в пиене и приказки с връстниците си, като играе бридж или голф, да изгледа филмите, които е пропуснал. А ако понякога му се приискаше жена, никой нищо нямаше да каже. Да отиде, да се върне, кой ще му пречи! Важното е да си знае къщата!

Илхан спря за миг наред банята като парализиран. Колко тъмно беше мястото, където искаха да го затворят, за да чака смъртта! Докато вървеше към стаята, промърмори сякаш на себе си: „Да, ако един ден полудееш, щях да убия Реван и да се погребя жив. Махайте се, кучки такива, до финалната права остава още много“. Може ли бегачът да спечели състезанието, ако накрая не ускори темпото, ако не атакува? „Като бомба съм. Довечера ще танцувам до сутринта и после...“

Отново с тревога си припомни съня. Колко странни неща се подвизаваха в подсъзнанието. Колко опустошен вид имаше хотелът... Сякаш бе избухнала ядрена война и единствено той бе останал жив. Или картоненото лице на майка му! Невидимите ѝ, изписани с молив очи. Може да видиш, ако поискаш! Нещо толкова му бе казала. Какво щеше да види? Беше се посдърпал с един тип заради терен в истанбулския квартал Юскюдар. Беше закупил мястото, щеше да построи там жилищен комплекс, но мафията отдавна държеше района.

Налагаше се да поговори с адвокатите си, да направят каквото е необходимо, но да оправят тази работа, при това веднага!

Избръсна се. Изкъпа се. Въпреки че раменете му бяха омекнали, изглеждаше доста свежо за петдесет и три годишен мъж. Тичаше, играеше тенис, караше водни ски. Подстригваше късо посивелите си коси, всеки сезон се опитваше да добие бронзов тен, за да изглежда подмладен. „Винаги съм бил хубав. Жените винаги са ме смятали за привлекателен. Освен когато съм си лягал с жена си, не съм усещал сексуални проблеми.“ Въздъхна, вълна на удоволствие се разля от гърдите към слабините му. Усети в себе си силата на любовта, увенчаваща желанието.

За първи път в живота си обичаше с истинска страст, за първи път бе така влюбен, че да каже майната му на света. Да, така беше. Спря се. Тази сутрин нещо засенчваше това щастие. Сякаш смътно предзнаменование го бе докоснало по рамото. Този сън, дяволите да го вземат, какво толкова има, че да го взема на сериозно?

Дръпна пердето и излезе на балкона. Вътре нахлу гъст аромат на жасмин. Мирисът от съня му. Нямаше ли да е по-добре, ако подсили охраната и вземат детето в тяхната стая. Ренгинур обаче не искаше, и с право. Нали толкова хора, и по-специално майка ѝ, гледаха детето. Освен това често пътуваха. По-добре е, че бебето беше свикнало да спи с госпожа Фатмуш. Ренгинур не беше ли леко безразлична към детето? Може би защото бе твърде млада, обичаше развлеченията. Обърна се и погледна към нея. Ренгинур, любов моя! Да е благословен денят, в който те срещнах!

Ренгинур привлече вниманието му преди две години, на едно вечерно парти в хотела, въпреки че преди това няколко пъти беше идвала там като служител на туристическа фирма. Танцуваше с някакъв младеж, но сякаш беше сама. Движенията ѝ бяха изящни. Като че ли притежаваше вроден аристократизъм. Тя усети, че той я гледа, и с решителни крачки тръгна към мястото, където седеше Илхан. Дръпна го за ръката и затанцува с него. Илхан бе объркан, но и омагьосан от нейната смелост. На колко години беше? Двадесет и две, двадесет и три? Най-много. Беше в началото на живота. А той отдавна бе преминал половината от пътя.

— Не ми се сърдите, нали? — усмихна се Ренгинур. — Стори ми се, че искате да танцувате с мен, и затова...

— Да, така е — отвърна Илхан. — Мисля, че съм те виждал и преди, но не съм забелязал красотата ти. Как се казваш?

— Благодаря ви за хубавите думи. Виждали сте ме все с тъмносиня пола и синя риза. Тази вечер свалих униформата си...

— Не я обличай повече! Работи с мен и се обличай както искаш...

— Това предложение за работа ли е?

— Утре говори с управителя на хотела и започни работа, Ренгинур.

„Не ме интересува какво ще кажат хората. Каквото ще да става. Няма значение колко ще продължи — час, три дни или няколко години. Нуждая се от любов!“ Обикна Ренгинур с чистотата на първата любов и оттогава продължаваше да я обича все така учудено и неопитно!

Тази любов го бе дарила със син. Каквото и да се случеше, тази жена, която пред Бога бе неговата истинска съпруга, и синът му от тук нататък щяха да водят осигурен живот без притеснения. Преди дни тайно бе прехвърлил част от състоянието си на Ренгинур като попечител на сина му. Предпазна мярка срещу наглостта на Реван. Въпреки че решението за развода бе излязло, адвокатът ѝ не се яви и на последното дело, а и тя не го бе подписала. Вероятно планираха след съдебната ваканция да обжалват или да заведат ново дело за обезщетение. Безспорно, истинската цел на Реван бе да проточва делата, да забави женитбата му с Ренгинур. Беше ѝ дал повечето от нещата, които поиска, но отказа смехотворното обезщетение. Зад него стоеше Фикран. Тя подкочоросваше Реван. Както и да е, щяха да почакаат, докато тази работа се оправи. Илхан не бързаше, но Ренгинур бе нетърпелива.

„Обичам нетърпението ти, всичко твое, дори съня ти обичам, момичето ми“, помисли си наум.

Ренгинур отвори очи. Илхан незабавно я целуна по врата. Почувства онзи сладък и ефирен аромат, смесица от подправки и карамфил, която му напомняше за отминалите летни нощи, лудостите, бягствата, целувките им. Внезапно кръвта му забушува. Повдигна ръка от извивката на кръста ѝ и я насочи към бедрата ѝ, започна да я гали.

— Недей! — промърмори тя. — Спи ми се, още е много рано...

Илхан се излегна по гръб до нея и за кой ли път се запита докога ли ще продължи това закъсняло негово щастие. Не очакваше тя да му отдаде целия си живот. Не че у него не тлееше слаба надежда, но след десет или двадесет години нямаше да е достатъчен на младата жена, нямаше да може да ѝ попречи да мечтае за други, докато са заедно. Най-много се страхуваше да не я загуби по-рано от очакваното, тази възможност го подлудяваше. Тогава го обземаше желанието да измъчва момичето по начин, който противоречеше на характера му. В действителност засега изобщо нямаше вероятност да бъде изоставен. Ренгинур бе до него с цялата си щедрост и когато тя бе наоколо, той усещаше безкрайна сигурност — за себе си, любовта им и сина им.

Синът му. Ялъм. Той бе неговото бъдеще. Синът му щеше да му вдъхне живот. Отсега му вливаше младост, сила и надежда. Беше много малък, но да го наблюдава как расте, да го научи на всичко, което знаеше, пораждаше у него желанието и страстта да живее въпреки всичко. Детето приличаше много на него и когато станеше млад мъж, щеше да се смее като него, да се ръкува като него, да бъде като него упорит, но чувствителен. Да бъдеш баща, беше изключително чувство и бе неописуемо щастие човек, който си е мислел, че са се изчерпали всичките му мечти, да ги види отново да се възраждат. Това бе като раззеленяването на дърво, което са мислели за изсъхнало.

Реван не можа да му даде дете. Несъмнено го бе желала. Подложи се на лечение, изтърпя болки, обзета бе от безнадеждност, която почерни живота ѝ. Но лекарите обясниха, че някои двойки, макар да няма обективни медицински причини, не могат да имат деца. А когато се появиха възможностите за бебе в епруветка, детеродната ѝ възраст вече бе отминала. „Затова ли Реван с времето ставаше все позлобна и суха“, питаше се понякога Илхан. След седмата година от брака им тя се бе превърнала в непоносима жена. Колкото нещастна, толкова и грозна, уморена и напрегната. Отначало мълчаливата обида на съпругата му събуждаше силно вътрешно притеснение и чувство за вина у Илхан. После му омръзна и започна да се отвращава от нея. Останалите двадесет години прекара в бягство от нея. Позна безброй жени — от изискани проститутки до притеснителни момичета, от

независими бизнесдами до пълнички вдовици. Изживя много връзки, но все повърхностни и краткотрайни. После изведнъж Ренгинур се появи на пътя му. Освети мъглата, в която живееше, протегна ръка и го изведе на светло.

Не чувстваше ли вина, че заради тази любов сложи край на двадесет и седем годишния си брак? Когато подаде молбата за развода, Реван бе задала този въпрос на Илхан. Не го ли измъчваше съвестта, когато останеше сам със себе си? Не! Защо да се съобразява с Реван, с жена, която не обичаше и смяташе за отблъскваща и нетърпима? Изведнъж почувства жестока умора и в ужас помисли: „Боже, как съм издържал толкова години?“.

— Не съм направила нищо, което да те нарани — беше казала жена му. — Не ти изневерих, не те обидих. Примирих се с изневерите ти, с лошото ти отношение към мен. Може и да не съм отговорила на всичките ти желания. Но ти така бързо се издигна, че ми беше трудно да следвам твоите постоянно променящи се очаквания. Ти се превърна в друг човек в сравнение с този, за когото се омъжих и... превърна живота ми в пустиня.

Като се имаше предвид обитаваното от нея тясно житейско пространство, в което господстваха простотия и сляпа чувственост, от която на човек му се повдига, Реван бе права. Понякога самият той се учудваше как в продължение на толкова години се бе възприемал, живял и представял като различен човек. В младостта си определяше себеподобните си като „конформисти на управляващата прослойка“. Въпреки че не беше човек на революциите, се считаше близък до левите движения. Беше приел социализма като средство за разбиране и оценка на света и все още мислеше така. Но в реалния живот бе принуден да върши онова, което всеки друг на негово място би направил. Едва двадесетгодишен бе видял как проектът за ненасилие, който умовете на нацията и интелектуалците се опитваха да развият в интерес на обществото, както и усилията за повеждане на организирана борба, бяха смазани и доведени до крах. И като много свои приятели разбра, че личният успех и власт са по-достъпни и лесни от общите битки. Така започна да се бори от свое име.

Продаде останалите от баща му земи и натрупа капитал; закупувайки парцели, построи вили и осигури първата си печалба. После построи блокове — първо в Анкара, а след това в Истанбул — и

ги продаде. Когато стана съдружник в голяма фирма, ѝ осигури добра печалба, благодарение на трудолюбието си и умението да довежда до успешен край всяко нещо, с което се е захванал. Благодарение на усилията му в арабските страни и тюркските републики от бившия СССР осъществиха редица строителни обекти. Издигна се бързо и щом името му започна да се чува, основа собствена фирма и заработи самостоятелно. След построяването на два големи хотела от международни вериги в Истанбул и Измир, навлезе в туристическия бранш. Тази бърза крива на възхода изненада и него самия.

След влизането си в бизнеса престана да се интересува от политика, но като бизнесмен, който участва в големи държавни търгове, реши, че е в негов интерес да стои близо до либералното дясно управление, чиято звезда изгря след преврата през осемдесетте^[3]. Това му поведение в решителна степен окрупни бизнеса му до днешните мащаби.

Излезе на балкона. Утринта бе хладна и действаше тонизиращо. Погледна към морето. Слънцето разстилаше златните си лъчи върху наситеносинята вода и се отдръпваше към чертата на хоризонта, а там се подаваше изпод облаците и се издигаше нагоре като прекрасно червено петно, разпръсквайки турскосини, маслинени и виолетови нюанси в синевата на небето.

Цветните плажни чадъри се бяха обагрили в цвета на изгрева. Един хотелски служител подравняваше бавно пясъка и го почистваше. Хотелът се състоеше от дълга триетажна сграда и около тридесет самостоятелни къщички пред нея, пръснати сред алеите и цветята на градината. Откъм страната на плажа върху каменната настилка имаше голям басейн, ресторант, кафе-бар, детски кът и други помещения. Малко по-далеч от този комплекс, в отделен със зеленина район се намираха великолепната вила, която Илхан бе построил за себе си, и две по-малки вили за гости. Въпреки че не се занимаваше лично с хотелските работи, той контролираше всичко. Прекарваше лятото тук, оттук ръководеше бизнеса си. В отделни случаи прескачаше за няколко дни до Истанбул и Измир.

Изведнъж се развълнува. Подготовката за празника довечера беше започнала преди седмица. Щеше да бъде градинско парти край

басейна, в което да се включат и гостите на хотела. Синът му се бе родил на този ден преди една година. Днес щяха да украсят всичко с цветя, свещи, играчки и балони. Пригответяха голяма торта със снимката на сина му върху нея. Точно в полунощ щяха да изстрелят фойерверки. Донякъде всичко това бе банално, но въпреки дългото обсъждане с Ренгинур така и не измислиха нещо по-оригинално.

Преди няколко дни беше поканил сестра си, но тя му отговори, че няма да дойде. Откакто преди година почина синът ѝ, почти не излизаше. Онази някога красива жена се бе състарила от мъка. Пиеше до умопомрачение. Трябваше сам да отиде да я вземе, не да праща шофьора. А дали ще дойде и онова жалко същество, мъжът ѝ? Едва ли. Илхан се гнусеше от него като от бездомно псе.

Облече анцуга и спортните си обувки, за да се разходи и потича. Погледна часовника си, приближаваше седем. Слезе на долния етаж и влезе в кухнята. Пи вода. Късно снощи беше пристигнала Фиген, жената на брат му Армаган, но още не се бяха виждали. Тя бе жизнена, чаровна, умна жена, преподавателка по английски език. Занимаваше се с фотография, интересуваше се от всички изкуства, четеше много. А Армаган бе известен професор по икономика, все още с леви убеждения, водеше и рубрика в един вестник. И двамата бяха ерудити, но за съжаление не бяха щастливи. Защото Армаган, въпреки че имаше либерални възгледи, не успяваше да ги приложи в собствения си живот и страдаше от някакви морални задръжки, които нито можеше да промени, нито да избие от ума си. Онази мъжка суровост, затвореност и най-вече вредната за самия него необщителност, които бе възприел от баща им, бяха навредили и на отношенията с жена му.

Без причина в началото на годината той напусна университета и стана кандидат-депутат от една социалдемократическа партия, но в последния момент от центъра предложили други двама на местата преди него и го бяха вбесили. Както и да е — всички усилия и надежди се изпариха, — партията му дори не можа да прескочи изборния праг. Това приключение изостри язвата на Армаган и влоши още повече отношенията му с жена му Фиген, която по цели месеци оставаше сама в Истанбул. Илхан го повика при себе си в хотела, за да преодолее кризата, в която бе изпаднал. От началото на юли, вече почти два месеца и половина, той беше тук. Тъй като Фиген не можеше да остави работата си в Истанбул, на пръв поглед тази раздяла бе плод на

обстоятелствата, но помогна. Брат му сега изглеждаше по-спокоен и усмирен.

Излезе в градината. Стегна се и се затича с дълги крачки.

[1] Ориенталски музикален инструмент, наричан още арабска лютня. — Бел.прев. ↑

[2] Буквално „четириокият генерал“. — Бел.прев. ↑

[3] Има се предвид военният преврат начело с генерал Кенан Еврен. — Бел.прев. ↑

8:30

Водена от инстинкта си за самосъхранение, Реван бързо постави телефонната слушалка обратно на мястото ѝ, сякаш искаше да изтрие думите, които чу. Сърцето ѝ биеше така силно, че щеше да изскочи от гърдите ѝ. Стоеше вцепенена до нощното шкафче. Последните думи кънтяха в съзнанието ѝ... Тази нощ... тази нощ...

В огледалото на тоалетката, която се намираше отляво, между измачканата лилава завивка на леглото и шишенцата с козметика, видя отражението на собствения си образ. Побеляла, с хлътнали скули и широко отворени очи. Когато пристъпи, за да излезе от полезрението на огледалото, почувства миризмата на собственото си тяло. Миризма на плесен. Зави ѝ се свят, преглътна няколко пъти, като се опита да разсее непреодолимото желание да заплаче. Излезе от хола и олюлявайки се, тръгна към банята. Отвори крана и разхлади водата, докато спре да трепери.

Не можа да отговори на познатия глас на Фикран, който придобиваше заповеден тон и ставаше леденостуден, щом ѝ казваше нещо важно. Въпреки че бяха предварително уговорени и зашифровани, не можа да отговори на думите ѝ, които ѝ подействаха като леден душ. Чу, разбра и замълча, за да не изрече нещо погрешно, с което рискуваше да разсекрети посланието или пък да одобри казаното. Не поиска нищо, само изслуша Фикран и запази мълчание. На този етап нямаше какво да каже. При положение че тя нищо не знае, не можеше да се очаква да каже „да“ или „не“. Беше много трудно да се предвиди какви биха били последствията, ако онова нещо си останеше само опит. Единственото сигурно бе, че идва краят на една тридесетгодишна връзка. Най-сетне щеше да се разбере кой какво чувства, кой е виновен, кой е повече или по-малко прав. От друга страна обаче, не бе сигурна дали това ще намали разрухата от отровния гняв, породен от безразличието, грубостта, несправедливостта и осъзнаването, че никога не си била обичана. Щеше да ѝ е необходимо време, за да се отърси от вътрешната си

болка. При това изпитваше чувства по-объркани, по-необясними и по-силни от гнева. Една тежка утайка, натрупана през годините, за която тя се правеше, че не забелязва. За да разчистиш тази смъртоносна смес, трябва много търпение, смелост и да се върнеш назад в миналото. Но в крайна сметка това нямаше да промени действителността. Сега трябваше да търси решения във връзка с бъдещето си.

Избърса се, оправи косата си. Намаза лицето си с крем. Гримира се леко, като че ли искаше да си вдъхне кураж. Но тази сутрин ръцете ѝ бяха тромави, трепереци и непослушни.

— Не искам нищо да зная — беше казала още в самото начало на Фикран. — Не ме набърквай в тази работа.

— Не знаеш нищо и не си набъркана — отвърна сестра ѝ.

Уж беше така, но тогава защо ѝ се обади? От желание да се прави на интересна?

Нямаше да ѝ е лесно да стои вкъщи и да брои часовете до вечерта. Още отсега всяка минута ѝ се струваше прекалено дълга. По-добре до обяд да прегледа вестниците, а след това да отиде на фризьор, във фитнеса или в мола, за да убие времето. На бърза ръка си направи кафе. Отиде до вратата и взе оставените там вестници. Седна във фотьойла и запали цигара. Онази вътрешна тревога все още си беше на същото място. Ушите ѝ бучаха, дланите ѝ се потяха. Трябва да разпита за тези хапчета за подмладяване, дали има ефект от тях, и да си ги набави. Чудо, така ли? Дали, ако станеше пак на двадесет, щеше да съумее да изживее живота си другояче? Тези глупави жени, дето ги наричат известни личности, всъщност само използваха шанса, че са се родили красиви или надарени. Но Реван бе в групата на жертвите. В категорията на губещите. Не бе спечелила обществено положение. А и те бяха силни и свободни. Но засега, само засега! Животът не е толкова лесен. И на тях ще им поднесе неприятни изненади. Сега притежават всичко, но утре? Ето, само едно земетресение — и всичко рухва.

Огледа големия хол, претъпкан с вещи. Със свито сърце плъзна поглед върху предметите, които някога с радост бе купувала, избирайки скъпи мебели от okazji и антиквариати. Бюфет с виенско огледало, маса за хранене, позлатени полилеи, абажури, китайски вази, две насрещно поставени кожени канапета тип „Честърфийлд“ и голяма старомодна стъклена масичка. Във високия бюфет бяха поставени

сребърни предмети, кани, сервизи за чай. Пред големия прозорец все още стояха на местата си два тапицирани в тъмносиньо и оръфани по краищата фотьойла, в единия от които седеше сега, старо корито за тесто, което ползваше за поставка на вестници, и макар да бе решила, че трябва незабавно да изхвърли тези вещи, които бяха по вкуса на Фикран, не успя, защото я затисна умората от събитията. Някога бе купувала тези неща с голямо желание. Беше ги обикнала, щастлива бе от тяхното съществуване. Сега обаче всички ѝ се виждаха тежки, грозни и излишни.

В този апартамент на „Каламъш“ се нанесоха по времето, когато Илхан напредна в бизнеса и от немотията изведнъж се видяха в охолство. И започнаха да живеят и да се обличат като богатите. И се пристрастиха да купуват и да пълнят къщата си с купища отвратителни мебели, смятани за антики. Бяха години на преход към свободна пазарна икономика, витрините изведнъж се напълниха с лъскави вещи, които привличаха погледите. Дни, когато всичко бързо се износваше и не успяваха да следват модата, която всеки месец се менеше. Апартаментът им също беше остарял за по-малко от три години. Керамичните плочки за банята, ваната, вратите, подовите настилки по необясним начин бързо ставаха демоде, гипсовите корнизи, бюфетите, килимите изглеждаха евтини, износени и безвкусни.

Когато се преместиха във вилата на Канлъджа, която бе направил Илхан, ултрамодерна вила сред потънал в зеленина жилищен комплекс, с просторен изглед към морето, оборудвана с най-съвременна охранителна техника, от стария апартамент пренесоха само един Айвазовски — „Буря в морето“, спечелен на търг, и два натюрморта, за които се говореше, че били много ценни. Но Илхан се бе сдушил с онзи сноб, дизайнера, и не пожелаха да окачат картините в хола. Според тях бяха фалшификати. Реван бе увеличила и няколко семейни фотографии, за да ги окачи на различни места из къщата. Няколко снимки — на годежа с Илхан, на вилата или пред Айфеловата кула в Париж например. Имаше и снимка на баща ѝ с войнишка униформа, на която изглеждаше много приятно и приличаше малко на Реван. Тя настоя поне нея да окачат в хола. Но Илхан не ѝ разреши.

— Ама сега всички окачват снимки на предците си — беше казала Реван.

— Но твоят баща беше не генерал, а сержант — беше отговорил „големият бизнесмен“ Илхан Саджит.

Ето с такъв човек беше живяла. Точно двадесет и седем години. С човек, който постоянно я обиждаше и унижаваше и смяташе за лошо всичко, свързано с нея и семейството ѝ. Добре де, а той самият какъв беше? Ръцете ѝ нервно трепереха, докато оставяше кафето си върху масичката. Ти не си ли син на градинар? Баща ти не е ли селянин, отраснал с нальми, а майка ти не е ли жена, за която не е известно от коя дупка е излязла? Ама какво семейство! Не е ли негодник синът на чичо ти, който се моли по пет пъти на ден и същевременно чука осиновената си дъщеря. Не е ли брат ти комунист, а сестра ти алкохоличка? Мръсници! С пари не се става човек, нищо не се е променило. Гониш шейсетте, а се повлече по една уличница, дъщеря на портиер, и опропасти живота ни заради кефа на оная ти работа! Какъв ли кеф е това! Фикран нали казваше, че сигурно с хапчета чука момичето, така е, другояче не би могло да бъде!

На всичкото отгоре мръсницата се назлъндисвала за онази красива вила, дете във всяко ъгълче имаше неин труд и нейни спомени. „Не мога да живея в къща, където витае сянката на друга жена — казвала тя. — Разбира се, че ще витае, моята сянка ще стои зад врата ти!“ Каква префърцуненост! Докато копелето растеше в корема ѝ, онази жена се возеше в колите като кралица, без да изпитва никакъв свян, шофьори я довеждали до комплекса и я отвеждали обратно! Бившата комшийка ѝ разказваше. Майката на девойката също дошла, онази портиерска жена се събличала по бански и се правела на велика край басейна! Сигурно е тръгнала да окачва и сушени чушки по прозорците. Боже мой, Илхан, как можа да стигнеш дотук? Толкова ли изглупя? Купил вила в Йеникьой^[1] и я подновил от основите до покрива с материали от Европа само защото онази кучка искала така. Щели да живеят там след ремонта. А на бракоразводното дело се пазареше за двата апартамента! Дано повръщаш кръв, развратнико!

„Жалко за нервите ми“, помисли, гледайки треперещите си ръце. Остави го да си намери белята, остави го да върви докъдето може. „Човек сам копае гроба си. Ти ми беше казал това, Илхан Саджит, забрави ли!“

Вече десет дни Фикран бе на вилата в Чешме^[2]. Ако тя не беше до нея, ако не познаваше толкова добре характера на Илхан, той щеше

да я стъпче, щеше да е в доста по-жалко положение. Сестрицата ѝ помогна в най-трудните ѝ дни, опита всичко, даже се моли на Илхан, за да го вкара в правия път. Илхан не обичаше Фикран, смяташе я за простовата, себична и алчна егоистка, която се надува с гордостта на човек от низините. Не че нямаше право по отношение на някои нейни качества — липсата на вкус, поведението ѝ на кавгаджийка и махленската ѝ бързивост, когато се ядосаше. Но животът ѝ не беше лек.

Когато се пренесоха във вилата на Босфора, Фикран заедно с малката си дъщеря се нанесе в тази къща, която бе собственост на Реван. Тъкмо тогава бе починал съпругът ѝ от токов удар, падайки от четвъртия етаж. Смъртта му причини големи неприятности на Илхан, но за Фикран бе освобождение, защото Меджит не го биваше за нищо и бе нехранимайко. Работеше по строежите на Илхан, изпълняваше разни поръчки, надзираваше работниците. Припечеленото залагаше в конни надбягвания или на комар по кафенетата и не мирясваше, докато не вземеше насила от Фикран малкото пари, които тя с мъка си докарваше, ходейки от врата на врата, за да продава перилни препарати.

С обезщетението, което получи от фирмата, Фикран отвори магазинче за чорапи, но фалира, преди да изкара и година. Разори се или ѝ беше скучно да седи в магазина, продаде го по-скъпо, отколкото го бе купила. Реван не можеше да отрече онова, което мъжът ѝ направи за сестра ѝ, като я взе под опеката си. Регистрира я на работа във фирмата, години наред ѝ плащаше осигуровки. Така тя придоби правото на пенсия. Тогава сестра ѝ обожаваше Илхан. След като се отърва от мъжа си, Фикран промени прическата и тоалетите си, вкусовете ѝ станаха изтънчени. Записаха Кумру в частно училище и накараха Илхан да плати вноските за обучението ѝ. Преди няколко години, когато Илхан не прояви интерес, Реван записа Кумру на свое име и я осинови. Сега момичето учеше в Америка и не беше ясно дали ще има достатъчно пари, за да успее да се задържи там. Илхан ги шокира с думите: „Е, вече е ваша работа. Пет години учи, аз бях дотук“.

От деня, в който се разбра за бременността на любовницата му и станаха за резил пред всички, а Илхан подаде молба за развод, Реван и Фикран живееха в тази стара къща. Като се замисли, и изглеждаше

невероятно, че след толкова години, прекарани в блясък и охолство, пак се върна в този вехт апартамент, за да се приюти при сестра си. Искаше да ремонтира жилището, да го обзаведе семпло, но оригинално. Обаче за това трябваша доста пари. Илхан се прояви като голям скъперник при развода, въпреки че бе виновната страна. Освен вилата в Чешме не ѝ даде нито пари в брой, нито нещо друго. Ясно бе като бял ден, че се е уговорил с нейния адвокат, който играеше двойна игра. Като видя накъде отиват работите, Фикран накара Реван да го освободи.

Новият адвокат поиска много пари. Да наеме хора, да проучи и установи богатството на Илхан, да изготви доклад за влошеното материално и морално състояние на Реван в резултат от неправдата, която е изтърпяла. Да се намерят свидетели, да се дадат рушвети и подаръци където е необходимо. Разноските бяха големи, а делото трудно. В крайна сметка под давлението на Фикран, Реван за съжаление се принуди да обяви за продан апартаментата си в Етилер^[3]. Чакаха три месеца и като не се яви купувач, го продадоха под реалната му стойност на хората, които живееха в него под наем. Всъщност не ѝ се щеше, но Фикран все повтаряше, че друг изход няма. „Принудени сме. По-нататък ще си купиш по-хубав. Делото е заплетено, не виждаш ли, летим към ръба на пропастта!“

Така ѝ говореше, така я убеди да продаде апартаментата си. А всъщност адвокатът и всичко останало се оказаха кърорфишек!

Отпусна се на облегалката на фотьойла, омаломощена от внезапно появилия се сърдечен спазъм. Помислеше ли за последствията, изпадаше в паника. Не можеше да си обясни как се оказа в този водовъртеж. Струваше ѝ се, че всичко се е случило от само себе си, като че и завлече някакъв вихър. Погледна към краката си върху масичката. Изглеждаха грозни. Пръстите ѝ се бяха обезформили заради евтините обувки, които носеше на младини. Илхан ги гледаше с отвращение. „Приличат на странни морски животни“ — ѝ каза веднъж, разплака я и съсипа целия ѝ ден. У него нямаше деликатност, изричаше безцеремонно онова, което мислеше.

Стана и отиде в кухнята. Взе бутилка газирана вода и се строполи на кухненската маса.

Самотата, в която беше изпаднала сега, не бе като някогашната, когато си фантазираше и сама си създаваше радостите и

удоволствията, за които тайно копнееше. Когато бе по-млада и разбра, че мъжът ѝ при всеки сгоден случай ѝ изневерява, тя си представяше, че го напуска, че е свободна и започва да обича пламенно някой друг ми други. А може би не точно да обича, а да се люби с други мъже, без задръжки да се прехвърля от един на друг. Да се наслаждава на удоволствията на плътта. Разбира се, онова, което тя искаше, бе секс, а не любов. Искаше ѝ се да се отдава безразсъдно, без капка свян и безкрайна похот на всички мъже, като че ли те са само вещь за удоволствия...

Забеляза, че е изтръпнала от болка. Притаена с ръце слепоочията си, които пулсираха и горяха. Заради внезапните любовни мераци на Илхан, с когото бе обвързана за цял живот, сега тя се оказа в затвор, от който не знаеше има ли излизане. Нейният свят, изграден с търпение, мъки, отстъпки и чувство за вина, изведнъж се срути и стана на пух и прах.

Стресна я звънецът на вратата. В този час не можеше да е портиерът. Сърцето ѝ за миг трепна. Бяха изобретили нови методи за кражба. Звъняха на вратата, за да проверят има ли някой. Ако не им отвореха, опитваха да влязат, ако им се отвореше, се представяха за продавачи.

Звънецът звънна още веднъж. Боса и без да издава звук, отиде до вратата и погледна през шпионката. Беше непознат младеж с дългнесто лице.

— Кой е? — попита тя.

— Бихте ли отворили за момент?

— Какво искате?

— Системи за дестилиране на водата...

— Не ме интересува — отрязва го тя.

Чу стъпките надолу по стълбището. На входа на кооперацията пишеше: „Вход — забранен за амбулантни търговци“, но въпреки това те се вмъкваха и звъняха по вратите. Долови тишината. Разхлаби яката на блузата си и се опита да охлади пламналото си лице. Отиде до балконската врата и я отвори. Прашните картини на Фикран бяха подпрени в един ъгъл до стената. Присви леко подигравателно устни. „Отвратителни са. Трябва веднага да се изхвърлят!“

Миналата година Фикран се бе записала на курс по рисуване и тъй като учителят ѝ ѝ бе внушил, че е скрит талант, тя възторжено и

месеци наред рисуваше. Интересно, можеха ли да се наричат картини тези странно оформени и неразбираеми неща? Станаха толкова грозни и измислени, че накрая самата Фикран се изтощи и се отказа.

Не че и Реван не бе опитвала подобни занимания. По едно време посещаваше курсове за боядисване на дърво и аранжиране на цветя. После Илхан я накара да членува в благотворителни дружества и пак по негово настояване се включи в дружеството „Папатылар“^[4], но се притесни от факта, че никъде не успя да намери призвание.

— Ти самата знаеш ли какво точно искаш? — казваше ѝ Илхан с отегчение. — Малко се социализирай! Искам да имаш свои занимания и собствена среда.

— Че аз си имам, но ти искаш да се отървеш от мен, да се махна от главата ти.

— Добре, прави каквото ти хрумне! Не ме интересува, ясно ли е?

— Кога ли те е интересувало!

Така мъжът ѝ в продължение на дълги години бе потискал желанието ѝ за самостоятелност и Реван бе попаднала в заблудата да възприема себе си като естествено продължение на съпруга си. Всъщност всички бракове от нейната среда бяха съжителства, в които с времето жената се превръщаше в израснала от мъжа клонка. Същевременно разочарованията се превръщаха в самосъжаление, натрупваха се гняв и взаимна неприязън.

Ако човек е започнал живота си от неподходящото място, каквото и да захванеше, то се изплъзваше от ръцете му.

С Илхан Саджит се запознаха през зимата на 1972 година, когато като млад инженер той бе започнал работа в централата на голяма строителна фирма, а тя бе там телефонистка. Реван беше завършила девически институт в окръжния град, където бе разпределен баща ѝ, а през трите години след преместването им в Истанбул прекарваше времето си вкъщи, помагайки на майка си, която бе кварталната шивачка. Постъпи на работа във фирмата чрез посредничеството на далечен роднина. Нуждаеха се от пари, а и се смяташе, че девойка от низшата класа, която работи, има повече шансове за изгодна женитба.

Живееха в Малтепе^[5], в тясно жилище на долния етаж на двуетажна сграда, чиято фасада гледаше към една изоставена градина, а на горния етаж живееше собственикът. Задущливата, тежка миризма от цигарите, които пушеше баща ѝ, примесена с дъх на мухлясал хляб

и лук, изпълваше схлупените стаички на жилището. Родителите ѝ често се караха заради цигарения дим, от който майка ѝ се задушаваше, тъй като страдеше от астма. Баща ѝ, чието настроение бе променливо, бе нервен, дразнеше се за дреболии, всяка вечер вкъщи пиеше, но рядко го виждаха пиян. Дълги години бе чакал да се пенсионира рано и след като това се случи, започна да прави планове — да купи такси или микробус, да отвори бакалница, да произвежда сапун на прах, затова се преселиха в Истанбул, но много скоро силно се разочарова. Паричната компенсация, която получи при пенсионирането си, бързо се стопи и той се превърна в човек, който не става за нищо друго, освен да дреме, да чака вечерните часове на пазара, когато стоките поевтиняват, и да се кара с наемодателя.

Заради безуспешните усилия да избяга и да се отърве от тази обстановка, вечер на Реван не ѝ се прибираше вкъщи, оставаше в офиса, докато затворят, измисляйки си куп служебни задължения, и изчакваше последната служебна кола, която обикаляше из далечните квартали. Пътуването траеше дълго, Реван задрямваше и се събуждаше, унасяше се в мечти. Прекрачвайки в младостта, се бе прирастила към турските филми, в които се разказваше за любов и след поредица прекеждия завършваха с щастлива женитба. Очакваше внезапната поява на своя принц, но освен пъпчивия и рошав син на съседите, друг не бе привлякъл интереса ѝ. Видеше ли го срещу себе си, тя губеше ума и дума, свъсваше лице и преминаваше на отсрещния тротоар. Беше горда, страхуваше се да не се унижи, да не стане за подигравка. Дори пред млади мъже, които харесваше, тя несъзнателно си даваше вид на дистанцирана и студена жена. Ако някой много, ама много я желал, трябваше да я омагьоса с нежни, красиви слова. Само така, *като огнено кълбо*, което ще изгаря този мъж, можеше да попадне в обятията му. Тя търсеше мъжа, който щеше да *разрови пепелта и да извади жарта, която гореше в нея*, както бе прочела в един роман.

Една вечер Илхан завари Реван в офиса да си маже филия с маргарин. С мили думи ѝ засвидетелства своята близост. После започна да се отбива в централата, интересуваше се как е със здравето, шегуваше се. Показваше се на вратата със стръкче цвете, откъснато от градината.

— Кажу какво е караконджул! — питаше той.

— А, никога не съм чувала — отвърщаше Реван.

— Нула точки. Добре, а какво е „ферахфеза“^[6]?

— Тоналност, да, тоналност...

— Правилно, печелите една мандарина! Добре де, а още ли не се свързахте с моя телефон в Измир?

— Повярвайте ми, през пет минути звъня. Но междуградските линии са много натоварени...

— Окей... продължавайте...

В една пролетна вечер Илхан я покани на вечеря в малко рибно ресторантче. Въпреки че изпитваше интерес към младия мъж, Реван се поколеба и отначало не пожела да отиде.

— На колко години си, госпожице Реван? — попита я Илхан.

— Двадесет и една...

— Достатъчно си пораснала. Твой колега от службата вече може да те покани на вечеря, нали така?

— Не знам... Да, разбира се — отговори тя. — Но у дома може би ще се притеснят.

— Ако имате телефон вкъщи, можеш да им се обадиш...

— Нямаме...

— Добре. Аз ще те придружа до вас. Не се притеснявай...

Докато изричаше тези думи, беше разперил ръце настрани, сякаш за да покаже, че няма оръжие и с него тя е в безопасност. Беше мил, сърдечен, внушаващ доверие.

Беше мека, спокойна пролетна вечер. Реван остана изненадана. Не взе на сериозно интереса на Илхан, прецени го като опит от страна на един проектант шегаджия да има добри отношения с девойка телефонистка. Но когато той каза на сервитьора: „Госпожата ще пие само газирана вода“, за първи път през живота си се почувства не просто тя и не просто някоя, а жена, която е свободна и зряла дотолкова, че да бъде поканена на вечеря. Това чувство я насърчи. Разбира се, че ще си поеме отговорността, тя бе хубава, млада, улегнала, би могла да се справи с всичко. Освен това при толкова млади секретарки във фирмата, които впиваха погледи в Илхан, той се интересуваше от нея.

Усмивката му, начинът, по който си служеше с вилицата, погледът му, който сякаш искаше да прочете душата ѝ, означаваше много и това предизвикваше у Реван желанието да разшири границите

на живота си, да полети от неплодородните земи, върху които живееше, към една непозната страна, която заслужава да бъде открита. Въпреки това не знаеше къде да постави ръцете си или накъде да гледа, докато той я наблюдаваше по този начин или ѝ говореше.

„Ще гледаш мъжете в очите — съветваше я Фикран. — Право в очите.“ Нима беше лесно?

— За момиче, което е от Истанбул, си странно срамежлива — подхвърли Илхан.

— Израснах в Амася^[7] — поясни Реван. — Три години изминаха, откакто дойдохме тук.

— Виж, ще бъда откровен, от известно време ми правиш впечатление. Бих искал да те опозная отблизо... Харесва ми твоята непосредственост, това, че се отнасяш старателно и с обич към работата си. Разкажи ми за себе си, каква музика обичаш, какви книги и филми предпочиташ? Какви са мечтите ти за бъдещето?

— Не знам какво да кажа — отговори Реван. — Баща ми е консервативен, не ми разреши да се запиша в хора и в театралната група на училището, което посещавах. Обичам романтичните филми, романите. И музика, разбира се... но вкъщи имаме само едно радио и баща ми, откакто се пенсионира, не се отделя от него. Обичам да шия...

Внезапно млъкна, прочела в погледа на Илхан известно разочарование.

— Ние сме скромно семейство — продължи тя. — Работя, за да помагам на близките си, защото напоследък мама не е добре с очите. А и след появата на конфекцията, частните поръчки намаляха...

— Откровена си, това е хубаво качество — усмихна се Илхан. — Не обичам онези, които се представят за такива, каквито не са. Добре де, нямаш ли някаква цел, не искаш ли да постигнеш нещо в живота?

— Спестявам. Мисля догодина да запиша курс за секретарка или машинописка. Бих искала да стана майка, да свия гнездо, да бъда щастлива... Всеки иска това, нали?

— Разбира се, че иска, но когато му дойде времето. Още си много млада.

— Сега вие поразкажете нещо.

Илхан Саджит ѝ разказа много неща.

— Кой знае какво дете сте били! — на свой ред се засмя Реван.

— Бях палав. Плувах добре. Дори тайно от нашите продавах газирана вода в кината, за да мога да гледам филмите. На единадесет години подкарах един камион и се блъснах в електрически стълб. Скитах, затова ме записаха в интернат. Отървах се от мен.

Били четири деца. По-малкият, Армаган, бил кротко и умно момче и станал асистент в университета, който бе завършил. Сестра му Гюлджан бе домашно девойче. А най-малкият, Бертан, бил още шестнадесетгодишен. След средното училище не продължил с учението. Помагал на баща си в работата му.

— Баща ми е болен от рак. Лекарите казват, че ще умре до една година. Но сам си изкопа гроба.

— Тоест? — попита Реван.

— Ама че дълго говорих — смени темата Илхан. — Господи, разказвам ти неща, които никога не съм разказвал на другото. Знаеш ли защо? Едно добре възпитано в семейна среда чистосърдечно момиче, достатъчно зряло, за да не даде възможност да клюкарстват по негов адрес в службата, би могло да бъде много по-близък човек от някой приятел. За мен приятелството с жените винаги е било по-сигурно. Жените не биха продали някого на дребно.

— Сигурно сте имали доста приятелки?

— О, не много...

— Откъде тогава знаете, че жените са по-добри приятели от мъжете?

— Може би защото ми се иска да е така — отвърна Илхан. — Всъщност момичетата предпочитат любовта пред приятелството. Прекалено бързат да се омъжат, да родят деца. Гледат на мъжете като на вид застраховка, гаранция в живота. Ти влюбвала ли си се, Реван?

— Не — изчерви се тя.

Казаното от Илхан ѝ се стори необичайно и в същото време особено важно.

— Обществото не одобрява приятелството на младо момиче с мъже — каза тя. — А и самите мъже мислят така. Какво би могло да направи едно момиче, което трябва да пази честта си?

— Права си. В съзнанието на хората понятието за женска чест е прекалено примитивно. Но с течение на времето тези неща ще се променят. Ще ги променим.

Реван го погледна подозрително. „Всички в началото говорят така, а после изоставят момичетата“, помисли си тя. Въпреки вътрешното безпокойство заради усилието ѝ да намери извинение за закъснението си пред баща си, тя изпитваше необичайно и за самата нея спокойствие. Един начетен и културен мъж ѝ засвидетелстваше своето приятелство и това бе внимание, което не можеше да отблъсне. Не бе срещала друг такъв човек. Защо това начало да не бъде първата вечер по пътя, който отвежда към щастлив брак? Ръцете му са много хубави — сега си спомни много добре, че помисли точно така, — чисти, добре оформени и съразмерни с тялото му.

— Добре, но как? — попита Реван.

— С ум, логика, смелост. Ще отхвърлим вехтото, остарялото, ще приемем новите свободни идеи.

Реван искаше да съхрани в паметта си подробностите от тази вечер. Светлините, които падаха върху морската вода, пърпоренето на една моторница в далечината, полските цветя, поставени в чаша върху дървената маса, музиката, която тихо звучеше. Загорелият тен на Илхан Саджит, който се виждаше изпод разхлабената му вратовръзка, пулсиращата по слепоочието му вена, лешниковокафявите му очи, блестящите жълтеникави косми, подаващи се от края на ръкавите. Плясъкът и соленият мирис на водата! Всичко това бяха неповторими, нови неща, за които дори не би могла да мечтае.

Докато чоплеше рибата в чинията си, в един момент повдигна глава и му се усмихна. Една пълна с признателност усмивка. Младият мъж ѝ отвърна с поглед, който показваше, че е оценил благодарността и решителността ѝ. Досега се бе отнасяла дистанцирано към подобни истории. От доста време ѝ се струваше, че ако човек като нея започне да мисли за голямата, истинската любов, все едно че е отправил поглед към невъзможното. Но все пак я очакваше, без да губи надежда. Ето че сега вратата се бе отворила и на прага ѝ бе застанал Илхан.

След седмица отидоха на пикник. Накараха един човек, който минаваше по пътя, да ги фотографира. Реван бе облечена с бяла блуза и дълъг панталон. Този тип панталони бяха модни за сезона, сама си го бе ушила. Син, кафяв или лилав, сега не си спомняше. На снимката се усмихваха един на друг. И двамата седяха под дърветата. Сенките на

листата падаха върху лицето му. Нейната усмивка беше свежа, пълна с надежда и красота. Ръцете им — преплетени зад пейката, прегърнали са се през раменете.

Телефонът звънеше. „Няма да вдигна“, каза си Реван. Телефонът звънна още веднъж, после секретарят зазвуча с гласа на Севим. Питаше ще дойде ли на следобедната партия на конкен^[8]. Бяха открили сезона. Севим бе най-добрата ѝ приятелка. Разведе се преди няколко години, а след като и двете ѝ деца се изнесоха, остана сама. Беше щастлива, защото вече нямаше за кого да готви, да се тревожи и да се грижи. Живееше живота си на пълни обороти. Така казваше, но Реван не ѝ вярваше. Беше самотна, много самотна.

Отново влезе в хола и застана пред прозореца, от който се виждаше морето, отвори го и седна пред него. Въпреки че слънцето се бе издигнало високо, днес нямаше да е горещо. Полъхът от морето носеше прохлада. Беше наивна и млада, когато се нанесоха в това жилище, от тогава бяха изминали шестнадесет години — крайбрежната ивица, която някога беше красив парк, днес се бе превърнала в яхтено пристанище. Загледа се в гъсто наредените една до друга яхти. Колко пъти бе поглеждала през този прозорец, но кой знае защо, едва сега привлякоха вниманието ѝ. Всяка от тях вероятно струваше няколко милиона долара. Дали сега ѝ правеха впечатление, защото остана без пари?

Илхан нямаше яхта. Наемаше, когато му потрябва. Собствениците на яхти бяха може би по-богати от него. Дали и те прахосваха парите си по улици? Естествено, богатството е нещо, което трябва да се уважава, кой не би искал да е богат. Всички не можеха да са равни. В обществото има и богати, и бедни. Но защо непрекъснато се говореше за безпаричие и обедняване на населението, като имаше толкова много пари, толкова много удоволствия? Помисли си, че част от хората се размножават прекалено много, от това е, разбира се. Най-неграмотните непрекъснато правят деца и обедняват. Освен това ги захвърлят на улицата, за да станат хулигани, крадци и анархисти. Единствено тяхната къща в квартала остана необрана! Постави бронирана врата, направи двойни ключове, но нощем пак се страхуваше. Защото влизаха и през иглени уши.

Говореше сама на себе си, естествено. Подобни коментари пред други хора бяха неуместни. А и никой не знаеше какво ще стане утре.

Излишно бе да се търсят виновни. Животът бе несправедлив. Никога не е бил справедлив. Не можеше и да бъде. Внезапно се почувства като в уголемен, деформиран свят. Кой бе създал този нелогичен, глупав, невероятен свят? Някои лесно получаваха всичко, което пожелаеха, а за други нещата оставаха недостъпни. Тя нямаше да е от тях. Едно по едно ще си вземе своето от онзи човек. От какво да се страхува?

Пое си дълбоко дъх. Как се получаваше така, че в един момент случки от настоящето и миналото, свързани една с друга, се разтваряха пред нас като географска карта? Значи пазим и скриваме всичко и един ден, в миг на просветление, мозъкът събира тези части и като в огледало вижда ясно цялото.

Положението можеше да се обобщи така: Илхан без усилия и без умора бе получил онова, което искаше. С лекота бе създал царството си. При това само за петнадесет години. Реван естествено го бе подкрепяла, бе щастлива от успехите му, постигнати благодарение на личната му воля. Сега не съжеляваше за проявената всеотдайност и търпение, но не беше за вярване, че след всички тези придобивки съвместният им живот се превърна в поражение.

Когато потеглиха заедно по този път, Илхан бе чистосърдечен и изпълнен с вяра. Говореше, че управниците представят лъжата за истина, че обещават на обществото прогрес и промяна, а всъщност са докарали народа до по-голямо обедняване и безнадеждност. Правителствата прокламираха демокрация и свобода, но с огромен натиск бяха потъпкали и демокрацията, и свободата. В онези дни подобни думи я плашеха. Защото натикваха в затворите всички левичари, които ги изговаряха публично.

— Значи ти одобряваш анархистите, които обират, отвличат хора и ги убиват?

— Казвам, че този ред и този начин на мислене трябва да се променят. Проблемите не се решават с анархия. Важното е на обществото да се осигури свобода, която отговаря на представите за справедливост и прави човек щастлив. Разбираш ли?

— Тоест?

— Щом ние осъзнаваме истината, ще се постареем всички останали да я узнаят.

— Баща ми мисли, че левичарите са комунисти. Мрази ги.

— Много хора приемат живота такъв, какъвто е, и безропотно го наблюдават, криейки се като къртици. А всъщност редът, в който живеем, е построен върху лъжи и експлоатация и заради това човечеството страда.

Откъде тръгна, докъде стигна! Такъв бе някога Илхан. Революционер бърборко. А сега не признаваше дългогодишните усилия на жена си. Колко се променя човек!

Погледна през прозореца към Принцовите острови. Слънцето не грееше ослепително ярко, гледката бе прекрасна както винаги. Откъм морето се разстилаше мъглива мараня, няколко моторници и рибарски лодки допълваха успокояващата синева. Колко дни, колко вечери бяха прекарвали, съзерцавайки тази красота. Посрещаха гости, забавляваха се, страдаха, радваха се. Колко бързо минаха годините. Сякаш бяха преживели всичко в един-единствен ден. Загледа се в цветарката, настанила се на отсрещния ъгъл. Продаваше пъстри хризантеми, рози, шарени карамфили. В ума ѝ изникнаха случки от миналото.

— Какви цветя обичаш?

— Жълти рози.

Беше денят, в който Илхан дойде у тях, за да се запознае с родителите ѝ.

— А, но защо розите не са червени? — попита подигравателно Фикран.

— Защото Реван обича жълтите рози — отговори ѝ Илхан.

— Ау, не знаех! Колко странно. Нали казват, че от жълтото се пожълтява — продължи сестра ѝ с присвити очи.

Илхан не намери за необходимо да отвърне на думите ѝ, а Реван се бе притеснила от самоуверения ѝ вид. После и от погледите ѝ към Илхан, когато поемаше чашата с чай, от случайното докосване до ръката му и флиртуването ѝ с една роза, която затъкна в косите си.

Илхан така и не успя да каже каквото трябва, изпоти се, добре, че баща ѝ овладя положението и го подложи на разпит. Кой е, какъв е, колко печели, има ли майка и баща? Какви бяха целите в живота му? Спомена колко самоотвержено са отгледали дъщеря си. Майка ѝ седеше със скръстени в скута ръце, смазана и мълчалива, опитваше се да потуши вълнението си.

— Аз също желая Реван да има най-доброто — каза Илхан. — Но няма защо да бързаме с женитбата. Нека се опознаем по-добре.

Сега се опитвам да се издигна в службата.

— В такъв случай, да направим годежа, да бъде официално...

— Това ще го решим заедно с Реван, уважаеми...

На следващия ден Илхан каза, че Фикран е отвратителна. Точно така каза:

— Не можах да разбера нормална ли е, или болна. Сякаш се опитваше да ме сваля. Не забеляза ли? Беше много смешна с онова конско лице...

— Да, малко е луда, но очаквах ти да бъдеш по-толерантен.

— Според мен е маниачка.

— Може би, но е умна.

— И баща ти е припрян. Не мога да се ожения ей така, на бърза ръка, нали разбираш?

— Твоя беше идеята да се оженим.

— Казах да помислим, а не хайде хоп, утре да отидем и да се оженим, нали така?

Спориха, скараха се.

Реван прекара петнадесет дни с наранено честолюбие. Илхан не се отбиваше в централата, не я търсеше и не се обаждаше. А и тя не изпитваше любовна мъка и копнеж. Само му бе ядосана заради състоянието, в което бе изпаднала по негова вина. Един ден научи, че е напуснал фирмата. Незнайно защо й олекна, като че ли от гърба й бе паднал тежък товар. „Значи не го обичам. Ако го обичах, щеше да ми е тежко.“ Само веднъж бяха останали насаме — при това половинчато, — без да изпита удоволствие от секса. Беше прекалено тежък и мек. Нямахше опит, но имаше интуиция. Още преди да разбере какво става, още при първата целувка се беше изпразнил, после притеснен и изпотен напразно се мъчи да свърши нещо. Добре, че стана така. Нямахше нищо, за което да се измъчва или страхува. Любов, щастие, хубаво бъдеще... това бяха все неща, които се говореха колкото приказка да става. Просто звуци, излизаци от устата. А Илхан даже и това не бе изрекъл. Дори веднъж не каза, че я обича.

След около месец, когато гневът още не бе я напуснал, Илхан й се обади по телефона. Каза, че отишъл в родния град за сватбата на сестра си и известно време останал при баща си. Станал съдружник в

една фирма. Работел много. Надявал се, че не е наскърбил Реван. След като пооправи работите си, щял да я посети.

Реван забрави онзи студен разговор — точно година не видя Илхан. Беше сигурна, че причината да я остави, е, че не хареса нейното семейство, че тя е мълчалива, покорна, скромна и неомърсена. Но когато се срещнаха в една сладкарница, той реши, че ще се ожени за нея по същите тези причини. Искаше жена, която няма да му отнема енергията, която влагаше в работата си, че няма да се препира, докато гледа децата, ще чисти къщата и ще задоволява сексуалните му желания. Жена, която може да се управлява лесно, без излишна загуба на време, без да го уморява. „Тогавя аз напълно отговарях на този модел.“

Деколтето на булчинската ѝ рокля бе във формата на буква V, с къси ръкави, полата бе дълга до глезените, моделът бе семпъл, от матов сатен. Булото, което се спускаше от върха на косите ѝ, събрани на кок, посипваше раменете ѝ с тюлени сенки. Беше сложила дълги до лакътя ръкавици и държеше булчински букет. Хубава булка. Сватбените бонбони бяха поднесени в сребристи тюлени кесийки. Два бадема и едно шоколадово драже. Всичко останало се случи, както Илхан го беше планирал.

Наеха жилище под наем. Той го обзаведе с толкова вещи, колкото бяха необходими. Сватба нямаше. На бракосъчетанието присъстваха родителите на Реван, Фикран и братята и сестрата на Илхан. Баща им починал преди няколко месеца. Гюлджан позира като актриса. Гордо изигра ролята на майката от мъжка страна. Красива и взискателна, бременна в петия месец. А какво да каже за нейния глупав, назадничав мъж с мръсни мустаци! Армаган бе мълчалив, притеснен, недоволен. Бертан — ентузиазирани, още момче. Снимаха ги. После вечеряха в ресторанта. Изгърмя бутилка шампанско. В хотела останаха две ноци. Нямаше време за меден месец. А и не бе необходимо. Развълнуван, баща ѝ каза на сбогуване: „Сдобих се със син.“ Очите на майка ѝ — насълзени. На Фикран — също. Всички им пожелаха щастие.

Почерпка за новобрачните от управата на хотела. Допирът на младия съпруг е внимателен и дистанциран. Не се отнася като влюбен, защото всъщност не е. Липсва страст. Сякаш за да разбере има ли я,

или не, отначало се докосва до ухото, после до носа на жена си. Целува с леки целувки устните ѝ, като на шега.

— Щастлива ли си?

— Да, много съм щастлива. Сигурно си уморен...

— Да, малко.

Реван лежи изпъната по гръб. Краката ѝ са здраво стиснати. Очаква да ѝ каже какво трябва да направи. Но Илхан се бави, като че ли не знае как да я дефлорира или няма смелост. Или са уморени, по-добре ще е да се опитат да заспят. Не бързат за никъде, нали? Да, така е.

— По друг начин ли си представяше тази вечер?

— Не, не знам...

За кратко се прегръщат и заспиват в двата края на голямото легло. На разсъмване Илхан сънено, но приятелски я притегля към себе си. Сваля нощницата ѝ. Целува лицето и тялото ѝ. Прави всичко ласкаво, с търпелива решителност, но безмълвно. Все пак е настоятелен и събуждащ интереса. После малко страст, малко болка и лека тъга.

Свещенодействието приключва.

След няколко години, когато контактите им в леглото станаха все по-редки, кратки, повърхностни и банални, на Реван понякога ѝ се струваше, че се изкачва бавно по скърцащите стъпала на стара, порутена стълба и внезапно се търкулва надолу. Или, падайки и ставайки, върви по хлъзгава като лед, но подвижна повърхност, потъва и изплува, но неочаквано се блъсва в изпречила се пред нея стена и се пръсва на парчета като фигурка от стъкло.

После, оставайки насаме с неравномерното дишане на мъжа си и лутайки се между неопределеното чувство на спокойствие от мисълта, че е законна собственост, и напрежението от сексуалното неудовлетворение, започваше да изпитва чувство на малоценност от прозрението, че още от самото начало е лъгана и пренебрегвана. В тези моменти цялото ѝ същество безкрайно се бунтуваше, започваше да фантазира перверзни, за да разголи и най-мръсните и тъмни ъгълчета на тялото си и да ги извади на показ. Но даже в моментите, когато със затаен дъх се докосваше до тези видения, тя осъзнаваше пречките,

които я спират да превърне необузданите си желания в реалност. Защото се страхуваше от ненаситните си желания и от силата на разрушителното чувство вътре в себе си. Може би затова не успя да намери нужната сила и да създаде разумна и спокойна тайна връзка с друг мъж. Това можеше и да е забавно, но не бе нищо друго, освен карикатура, печален псевдообраз на жената, която искаше да бъде.

Гърбът и скулите ѝ пулсираха. Изправи се. Върху себе си имаше само разтворена отпред сатенена роба в теменужен цвят. Премина в спалнята и бързо се облече. Прегледа чантата си, ключовете от колата, кредитните карти, портмонето, цигарите. Онзи безсърдечен човек бе анулирал кредитните ѝ карти. В продължение на двадесет и седем години носеше неговото име — Сезер, и така се бе разграничила от бащиното си фамилно име, че имаше чувството, че никога не се е казвала Динч. Сезер ѝ харесваше повече, свикнала бе с него. Извади кредитните карти и ги хвърли на леглото. Тъжно бе, че нямаше друга самоличност освен това име. Дълго време бе вярвала, че притежава миналото, бъдещето, съдбата, всичко, което принадлежи на мъжа, с когото бе прекарала толкова дълго време заедно. Каква заблуда!

Погледна към огледалото. Вече не беше нито млада, нито богата. Бедрата ѝ бяха наедрели и отпуснати, талията ѝ се бе уголемила, гърдите ѝ се бяха изпразнили. Очите ѝ също се бяха смалили и гледаше с празен поглед изпод увисналите клепачи. А бръчките около устата? Това бяха линии, останали от дните, когато се бе смяла за щяло и нещяло. Сега върху лицето ѝ бяха изписани само ненавист и мъка. Трябваше да отиде във фризьорския салон. Тръгна към телефона, но в последния момент се разколеба. Имаше ли значение онова, което ще прави днес, масажите, водораслите, боите, лазерите, ботоксовите инжекции и другите неща. Нямаше. Нито едно от тях нямаше да ѝ осигури вътрешно спокойствие. Покрай външния вид трябва да промени и вътрешния си образ, да проветри сърцето си и да го ремонтира, ако иска да ѝ бъде от полза.

Още бе само на четиридесет и осем. Звездите от шоубизнеса на нейната възраст се разхождаха като млади момичета. Младостта покрай научните възможности за подмладяване изискваше и да си в хармония с женствеността. В крайна сметка всяка омъжена жена минава през различни перипетии. Имаше ли смисъл сама да си слага главата в торбата? Трябваше да започне живота си отново. Сигурно

известно време щяха да говорят за нея като за бившата жена на Илхан Саджит, но после и други щяха да се окажат в същото положение и хората щяха да забравят за нея.

Хайде, Реван, стегни се, моето момиче.

Ако приеме поражението и безшумно се оттегли в черупката си, ще продължи да живее като жена, която не е преживяла майчинството, не е печелила собствени пари, не се е напивала, танцувала и разпускала — жена, непознала друг мъж, освен собствения си съпруг, която никога не е била влюбена и обичана. Досега не бе преживяла дори капчица от сексуалните удоволствия, за които толкова много се говореше, около които се въртеше светът.

Отвори вратата на апартамента и трескаво слезе по стъпалата. Докато вървеше към колата, реши, че при първа възможност ще я смени. Може би едно Алфа Ромео, с двойни врати, сив металик. Звънна по мобилния в козметичното студио и си записа час. Разбира се, няма да отстъпи. Разреши ли паричните си проблеми, непременно ще си направи липосукция, за да опъне лицето си. Беше чела, че на някои хора им оправят пръстите след счупване. Да, трябваше да изтърпи това. После щеше да е чудесно да направи малко силикон на гърдите си. И да си намери любовник. Даже Фикран успя да го направи. Не беше го виждала, но личеше, че я чука добре. Защото преливаше от настроение. Така правеха всички богати бивши съпруги. Парите, които взимаха от бившия съпруг, харчеха за жигола. Нямахше значение дали има пари. Макар корабът да се беше блъснал в скалите, все още не бе потънал.

[1] Крайградски квартал на Истанбул. — Бел.прев. ↑

[2] Известен морски курорт в Турция. — Бел.прев. ↑

[3] Елитен квартал в Истанбул. — Бел.прев. ↑

[4] Букв. „Маргаритите“ — популярно женско дружество през 90-те години на миналия век в Турция, председателствано от бившата президентша Семра Йозал. — Бел.прев. ↑

[5] Работнически квартал на азиатския бряг на Истанбул. — Бел.прев. ↑

[6] Тоналност в турската музика. — Бел.прев. ↑

[7] Провинциален град във Вътрешен Анадол. — Бел.прев. ↑

[8] Вид игра с карти. — Бел.прев. ↑

10:00

Армаган и Фиген излязоха от вилата за гости, в която бяха настанени. И се отправиха към вилата на Илхан Саджит по чакълестата пътека между лехите с цветя. Армаган вървеше отпред. Шортите му висяха, сякаш ще му паднат.

— Много си отслабнал, скъпи — каза Фиген зад гърба му. — Краката ти са като клечки. Гърбицата ти съвсем е изскочила. Престоят далеч от дома не ти е понесъл добре.

— Колко си мила — отвърна Армаган.

— Казвам ти истината.

Армаган се обърна и за миг я погледна. Продължи да върви с бързи крачки. Отслабнал, значи, гърбицата му се показала! Но Фиген добре се е грижила за себе си. Отрязала си е косата, направила си е кичури в пепеляво, поотслабнала е. Така изглеждаше по-млада, отколкото е. Облякла се бе предизвикателно като двадесетгодишна. Белият ѝ сутиен подобно на морски миди обвиваше едрите ѝ, преливащи гърди, а долнището прозираше през пареото от воал, което покриваше бедрата ѝ.

„Така ли ще се явиш на закуска“, мислеше да я попита той, но се въздържа. Знаеше какво ще му отговори: „Нещо против ли имаш, скъпи? След закуска ще отида до морето“. Нямахше смисъл да създава напрежение още от първия ден.

Илхан, Ренгинур и малкият Ялъм бяха на масата за закуска, подредена на широката веранда. Бебето седеше на столчето за хранене, а кучето Беяз достолепно лежеше в краката на Илхан. Поздравиха се. Фиген се разцелува с Ренгинур.

— Каква е тази красота, момичето ми! — посрещна я Илхан с разтворени обятия. — Самотата ли ти повлия така добре? Я ела тук!

— Малко се повталих, това е всичко — отвърна Фиген и прегръщайки се с Илхан, хвърли през рамото му смутен поглед към Армаган. — Ах, колко е хубаво отново тук сред вас! Ах, колко ми е домъчняло!

„А мен снощи не ме прегръщаше по този начин. Почака аз да я прегърна, но кой знае защо, не я прегърнах.“ Бяха се ръкували и небрежно бяха опрели бузи една в друга, без да докосват телата си. Студено, напрегнато посрещане за мъж и жена, които два месеца не са се виждали. След като си размениха въпроси от рода на „Какво става при теб? Как си?“, легнаха и заспаха. В отделни стаи. От една година насам спяха така.

Фиген прегръщаше бебето, мачкаше краченцата му:

— Ще ги изям тези крачета, ей така ще направя, ам-ам... — Ренгинур прегърна сина си, който бе започнал да плаче. — Изплаши се — каза Фиген. — Взе ме за непознат човек.

Всички седнаха на масата. Младо момиче сервира чая.

— Трябваше да дойдеш по-рано — каза Илхан. — Лятото почти си отиде.

— Изпити, записвания, какви ли не ангажименти. Сама изкарвам парите си — обърна се към Армаган и се усмихна: — Освен това и мъжът ми е без работа. Мечтаех си да стана депутатска съпруга и да се пенсионирам, да живея охолно, но...

— Нямах представа за твоите копнежи — сръза я Армаган, без да поглежда към нея, докато мажеше мед върху филията си.

— Пошегувах се. Знаех какъв ще бъде резултатът.

— Какво си знаела? — избухна Армаган. Медът от филията се стичаше по пръстите му. — Аз, който участвам, не знам, но ти знаеш всичко. Странно!

— Миличък, ти си човек на науката, не можеше да се приспособиш към интригите, които се въртят в онези среди, към номерата им — отстъпи Фиген. — Даже да бяха те избрали, пак нямаше да ни бъде спокойно.

— Господи, не ви ли домъчня един за друг? Оставете ги тези работи, минало-заминало — намеси се Илхан и погледна към брат си: — Следващия път, дай боже! Още колко избори има да преживеем. Това коалиционно правителство няма да изкара и три години.

— Нали ти казах — изпъшка Армаган. — Реших да скъсам с активната политика.

Преди няколко години с група съмишленици бяха инициирали обединението на граждански организации около лявата идея, организираха масови събирания, водени от принципа за морал и чисти

ръце в политиката. Целта им на първо време бе не организирането на политическа формация или партия, а чрез обща платформа да създадат нови, прогресивни политически модели и постепенно да влязат в ролята на конструктивен коректив на управлението. А в по-дългосрочен план — да сформират партия и да участват в управлението на страната. Въпреки че с дейността си формацията не привлече медийния интерес, Армаган изведнъж се сдоби с популярност и като добър оратор и блестящ социолог често бе канен на диспути в телевизионните студия. Отзоваваше се на всяка покана в медиите, воден от желанието да представи идеите си пред широката публика. В крайна сметка, ако не идеите му, поне той самият се превърна в позната и ценена личност. Но поради различия във възгледите, незаинтересованост и лични амбиции движението започна да се разпада. Този момент съвпадна с предложението на една социалдемократическа партия да се кандидатира за депутат, което той прие. За съжаление, кандидатурата му причини още по-голямо разочарование.

— Синът ти е много сладък, Ренгинур — усмихна се Фиген. — Но повече прилича на баща си. Проходи ли?

— И това ще стане.

Илхан гледаше влюбено Ренгинур.

— Като че ли му се приспа, мила, дали да не го заведеш вътре? — каза той.

„Тази Ренгинур е умна и оправна жена. Не е бърбровка“, помисли си Армаган. За двата месеца, откакто бе тук, нито веднъж не забеляза необмислена нейна постъпка. За разлика от Реван, която беше безлична и ограничена жена. При всяко ходене в дома им, особено през младежките му години, тя бе посрещала Армаган със студенина, която убиваше всякакво желание отново да попадне там. Чувствала се неудобно, като че ли той се намесваше в личния им живот. Но истинската причина бе, че преди двадесет и пет години не успя да го сватоса за сестра си Фикран.

Спомняйки си за това, той се ядоса. При всяко отиване у Илхан заварваше там Фикран и бе принуден да търпи номерата на двете сестри, които уж на шега подмятаха недвусмислени намеци за женитба. После една нощ Фикран бе влязла в стаята му разголена и му каза, че е влюбена в него.

— Ще направя всичко, което поискаш, всичко — мълвеше тя. —
Вземи ме, покажи ми какво можеш!

Армаган се изплаши. Отстъпи заднишком към прозореца, дори
бе готов да скочи, ако се наложи.

— Ела на себе си, съвземи се — повтаряше непрекъснато и се
опитваше да укроти пощурялата девойка. А когато Фикран седна на
пода и се разрида, той едва я отпрати с думите:

— Случва се, това е нервна криза, сега ще мине... Ние сме
роднини, аз обичам друга.

Естествено, не сподели с никого тази случка. Но в продължение
на година, докато Илхан не омъжи Фикран за един от своите
служители, отбягваше да ходи в дома му. Предпочиташе да се вижда с
брат си навън или в службата.

Погледна към Илхан. Лицето му беше светло и приветливо.
Поставяше ръцете си като козирка върху очите си и правеше на малкия
номера, които го разсмиваха. Детето издаваше радостни звуци и весело
размахваше ръце към баща си.

Ренгинур го взе и стана. Подаде го на бавачката, която чакаше
пред отворената врата на хола. Беше облечена в семпло памучно
бюстие на тъмночервени цветя, с презрамки, плътно прилепващо по
тялото ѝ, и клоширана минипола.

— Баща ми е много болен — въздъхна тя. — Мама сподели, че
прекарал трудна нощ. Ще отида да го видя. Ще се видим по-късно. —
Обърна се към Илхан и умолително го предупреди: — Трябва да
говорим с лекаря...

— След закуската ще му позвъня, мила. Не се безпокой.

Ренгинур влезе вътре.

— Рак — каза Илхан, поглеждайки към Фиген. — Нищо не може
да се направи. Изписаха го от болницата, доведохме го тук. Ще брои
дните до смъртта си.

— Бог да ви е на помощ. Надявам се да не страда много —
любезно отвърна Фиген.

Армаган отново се подразни от облеклото ѝ. Бе твърде
фрапантно за дом, в който има човек на смъртно легло. Но не, той още
не бе умрял, това едно. И второ, намираха се в хотел и жена му бе
дошла на море заедно с мъжа си — ех, да кажем, че е така. Всъщност
Фиген имаше вкус. През тези двадесет и две години, откакто живееха

заедно, не се бе променила много. Макар и в напреднала възраст, беше останала като дете. Чертите на лицето ѝ бяха волеви, с леко костелив благороден нос. Не отстъпваше от принципите си, но пък не бе и кавгаджийка. „Навлезе или приближава да навлезе в менопаузата?“ — запита се той. На колко години бе? Четиридесет и четири, четиридесет и пет? Не знаеше точно, защото се подмладяваше всяка година. Тази бърбривост, това младежко поведение, своеволията може би бяха породени от менопаузата.

— Искам да видя Гюлджан — внезапно смени темата Фиген. — Да слезем по някое време в града и да се отбием при нея.

— Аз ще ида да я взема — каза Илхан. — Довечера ще се видим. Ще отпразнуваме официално рождения ден на сина ми. Армаган не ти ли каза?

— Нямахме много време да говорим, дойдох късно, бях уморена.

— Ще бъде хубава вечер — весело рече Илхан. После лицето му се помрачи. — Вижте, деца, на разсъмване ми се присъни... Този сън ме преследва. Фиген, разбираш ли от сънища?

— Разказвай, все нещо ще измисля.

— Я не говорете глупости — намеси се Армаган.

— Видях мама. Дошла бе да ме види...

— Хубаво. Ще получиш известие или някой ще дойде. Да видиш умрял, означава, че ще дойде някой жив.

— Мястото, където стъпвах, беше в кръв...

— О, кръвта разваля съня — каза Фиген със закачлива интонация.

— За бога, Фиген, престани! — отсече Армаган.

— Добре. Как е Гюлджан? — попита Фиген.

— Зле — отвърна ѝ Илхан. — Много зле...

Настана мълчание.

— Довършете си закуската, не бързайте, днес аз имам доста работа — каза Илхан и стана. — Ще обядваме към два часа. А за вечерта да сте готови, ясно ли е? Ще танцуваме румба, ча-ча-ча!

Отдалечи се, като стъпваше със спокойни, дълги крачки върху пътеката сред моравата.

— Силата на любовта — каза Фиген, докато си избираше хлебче. — Изглежда на четиридесет.

„За нея аз изглеждам по-възрастен от него“, помисли си Армаган. Тя обичаше това място. А и Илхан имаше слабост към нея. Чуждите жени, които не си виждал нощем да спят с отворена уста, а сутрин да се разхождат рошави и навъсени, отстрани ти се струват привлекателни. И той самият бе гледал на други жени по този начин. Добре познаваше женствеността, която те излъчваха и с която възбуждаха, когато са в компанията на чужди мъже. Добре познаваше тяхната фалшива любвеобилност и всеотдайност, които бяха опора на съществуването им, а също и опасната игривост, с която прикриваха страстта си да обсебват и притежават мъжете.

Армаган не би казал, че е бил подобна жертва или че се е изправял пред дилемата любов или омраза. Силата на инстинкта му за самосъхранение и умението да изглежда безразличен, когато се наложи, го бяха предпазвали от всички мъжки поражения и рани. Въпреки воплите на феминистките, броят на мъжете, чийто живот се е подхлъзнал заради жени, непрекъснато и постоянно растеше.

Илхан имаше връзка с жена, по-млада от него с тридесет години, която е на годините на дъщеря му и на всичкото отгоре я накара да му роди извънбрачно дете. Що за любов е това, докога ще продължи? Ами Ренгинур? Какво друго, освен пари, положение и богатство можеше да вземе от Илхан? Защо този човек не виждаше грижите и притесненията, които тя рано или късно ще му създаде? Защото ние, мъжете, всъщност сме наивни създания, които не можем да се отървем от носталгията по топлата майчина прегръдка. Вкопчени в съмнителната теза, че като мъже сме достатъчно вещи, ние биваме победени от лукавството, измамите и лъскавите украшения. Горкият Илхан е типичен пример.

Дори Ренгинур да притежава поне отчасти задълбоченост и душевно богатство, много скоро разликата във възрастта и манталитета ще предизвика проблеми между тях. Да, Илхан в много отношения бе станал корумпиран и безчувствен, подвластен на парите. Армаган го обичаше, но обичта му не го караше да го вижда само в положителна светлина. Освен това не смяташе, че брат му е единствен, изолиран феномен. Той бе едно малко парченце от пълната деградация.

— Мислех, че тази връзка няма да продължи дълго, но две години вече са заедно — каза той на Фиген. — Според теб на какво се дължи?

— Не търси логика — каза Фиген. — Страстта на брат ти може би е дълбок и траен копнеж за връщане назад във времето, в младостта. При това сега има дете!

— Не смятам, че Ренгинур е влюбена в него...

— И аз. Тя вижда отражението на своята младост и хубост преувеличено в погледа на един зрял мъж. Омагьосана е от ласките, доверието и богатството...

— Дано е за добро. Ние каквото и да кажем, ще е напразно.

— Със сигурност са щастливи. Страхотно е да притежаваш любовна енергия... Страхотно!

— Странно, че толкова силно те е впечатлило — каза Армаган. Беше се ядосал. *Страхотно било!*

— Не се ли радваш, че брат ти е щастлив? Или му завиждаш?

— Не говори глупости! Ти си тази, която ревнува. Ренгинур дойде и ти вече не си интересна...

— Не се дръж невъзпитано, Армаган!

— Стомахът ме боли, а за капак и ти ме нападаш! Жените на Илхан...

Момичето, което им сервираше, идваше към тях с кана кафе.

— По-тихо, успокой се! — предупреди го Фиген.

Повечето жени в живота на Илхан бяха с него за една-две ноци. Армаган бе виждал някои от тях. Архитектки, адвокатки, дизайнерки, с които поддържаше делови отношения и изглеждаха сериозни и добродетелни. Това бяха неговите сексапилни, млади, жизнени, блестящи приятелки в леглото. Компаньонки на бизнесмени, манекенки, фотомодели, певици, танцьорки... Жени, които купуваха с пари и подаръци и ги чукаха. „Ех, братко, нищо лошо няма да види човек от професионалистки. Те си вършат работата и не увисват на врата ти така, че да ти почернят живота.“ Но след като навърши петдесетте, започна да говори по друг начин. „На човек му омръзва бе, Армаган, всичко става безсмислено. Може би ми трябва жена, с която да седна и да поговоря човешки.“ За щастие, точно в този период срещна Ренгинур. Да, но досега Армаган не бе чул те двамата да говорят на сериозни теми.

Фиген бе може би единствената жена, с която Илхан водеше с удоволствие дълги и сериозни разговори. Макар и рядко, седнеха ли заедно, говореха за изкуство, книги, филми. Фиген разказваше повече. Илхан я слушаше внимателно, сякаш утоляваше жаждата си за култура, от която се бе откъснал не по своя воля. Задаваше на Фиген остроумни въпроси и очакваше кратки, но изчерпателни отговори. „Добре де, този човек заслужава ли известността си, какво ще кажеш?“ „Аз още не съм го гледал, но как се казваше филмът на онази жена?“

Фиген говореше ли, говореше, доволна, че помага на Илхан да вкуси поне малко от аромата на изкуството. Особено когато ги слушаше, Армаган не отричаше, че жена му е необикновена личност. Но двамата понякога забравяха за останалите и така се увличаха в празни приказки, че на Армаган му ставаше досадно и се принуждаваше да се намеси.

— В страна, където поетите лежат години наред в затворите...

— Да не говорим за политика, моля те! — прекъсваше го Илхан. — Искам да купя няколко картини. — И се обръщаше към Фиген: — Кои ще ми препоръчаш?

— Чакай да помисля — казваше Фиген. Очите ѝ искряха, а лицето ѝ бе като магнолия, предусетила най-подходящия момент да разцъфти.

В такива случаи Армаган се облягаше назад уморен, с пламнала глава, леко изпотен. Чувстваше се повален.

На Армаган му се струваше, че Илхан и Фиген сякаш се опитват да обединят онова, което липсваше на всеки от двамата, в някакъв зрелищен свят на отражения. Илхан като че ли се опитваше да хвърли поглед към загърбения от него живот, а Фиген поне за една нощ се чувстваше пълновластна господарка в света на парите. В компанията на веселия и жизнерадостен Илхан, който бе ценител на хубавите жени, тя се вълнуваше от това, че е разбираана, и с безкрайна педантичност, която изненадваше Армаган, излагаше своите възгледи и впечатления.

Летните вечери бяха удобна среда за този бартер. Когато истинската, ослепителна светлина на деня отстъпваше място на малко нереалния, тайнствен свят, скрит сред мрака, всички сядаха около масата. Те допираха с леко звънтене чашите си с вино и се надпреварваха кой по-напред да вдигне тост за нещо си. Армаган

обичаше повече да ги гледа, отколкото да ги слуша. Той с интерес наблюдаваше пламъчето в очите на брат си, когато получише от Фиген изчерпателен отговор на някой коварен въпрос, както и изпълнените с привкус на лека сексуалност погледи, които двамата тихомълком си отправяха. Не му убягваше и прикритото кокетство в провлачените думи на жена му „бааате Илхане“, когато приключваха спора. После щастливите им, спокойни лица, излъчващи задоволство, когато се сдобряваха и се развеселяваха, стискаха си ръцете или се прегръщаха през рамо. Тогава Армаган изпитваше чувство за малоценност, примесено със съжаление, че живее с жена, чиято същност и дълбочина не е в състояние да оцени.

Реван, притеснена от тези разговори и напрегната от ревност, отиваше да си легне. А Армаган оставаше на масата и след определен час вече не ги чуваше.

В такива моменти бързо се връщаше в спомените си, към русите, ондулирани коси на учителката в началното училище, прегледите на ноктите и лютите чушки, с които натриваха пръстите му, за да не ги смуче. С Илхан носеха от чешмата вода на възрастната жена, от чиято къща се виждаше екранът на лятното кино, и срещу това тя им разрешаваше да гледат филма оттам. По панаирите се кикотеха на плюшената, обсипана с пайети опашка на русалката Чечилия, която показваха в една схлупена палатка. За миг се озоваваше в зимните утрини на детството си. Майка му пак го буди, разрошвайки косите му. В кухнята ври водата за чая, от която прозорците се изпотяват. Плочниците миришат на зелен сапун и лодос^[1], а класните стаи — на черни престилки, мазут, урина и вкисната ученическа пот. Заслушан в тиктакането на часовника, залепва ръчно изработените хартийки в тетрадката. Оцветява небето в лилаво. „Армаган, то е небесносиньо!“ „Ами ако е нощ, госпожо?“

После до слуха му отново долиташе гласът на Фиген:

— Постмодернизмът се възприема едновременно като отражение на старите ценности и на тяхното обновление.

— Не разбирам, Фиген, извини ме, мила, но...

— Виж, ето... Армаган, защо ме гледаш така?

— А, нищо... Гледах... Слушах те...

Не, не я ревнуваше от Илхан. Защото в близостта между двамата имаше дълбочина, която плътските страсти трудно можеха да

достигнат.

Когато станеха от масата и се усамотяха в стаята си, Армаган изпитваше огромно желание да се люби с Фиген. В началото си мислеше, че е заради мимолетния плам, който изпитваше от тайнствената близост между жена му и брат му. Но не бе само това. Докато ги наблюдаваше, той виждаше една привлекателна непозната жена. Тази привлекателност се пораждаше не толкова от външния ѝ вид, а от далеч по-впечатляващата ѝ неведома същност. Армаган изпитваше желание да проникне и в най-тайните кътчета на онова тяло, което си мислеше, че познава, и по този начин да преоткрие и опознае жената, която се намира в него.

С времето стигна до извода, че за захранване на желанието е нужно и известно отчуждение. Но тук се появяваше противоречие — отчуждеността предполагаше тайнственост и мистерия, които пречеха на духовното единение.

Монотонността на ежедневието, времето, прекарано заедно години наред, нежеланието, породено от факта, че си наясно какво ще се случи, не само водеха до отчуждение, но бяха притъпили и жаждата им един към друг. Тази интимност вече им изглеждаше като напразно и уморително усилие. Обвързването с обещанието да не се разделят никога, вричането за цял живот се бяха превърнали във вид кръвно братство или роднинска връзка. Губейки привлекателността си, желанието си да съблазняват и да бъдат съблазнявани, се бяха отчуждили един от друг. Докато не разрушат дебелия стена на отчуждението, която всеки от тях бе изградил около себе си, нямаше как Фиген и Армаган да бъдат заедно. В тази ситуация бе невъзможно да се говори за духовно единение. Много бе мислил, вече не мислеше и остави всичко да се развива от само себе си, но проблемът бе неразрешим и не зависеше само от това, дали си мъж, или жена. В основата му стоеше екзистенциална дилема.

Спомни си. След първата стъпка към възмъжаването им, лежаха с Илхан върху пиринченото легло в градината под верандата, пишетата им са превързани, ноктите — къносани, а под възглавниците има подаръци... Баща им подарява на двамата по един часовник. На Армаган, който тайно се бе научил да свири на устна

хармоника и дълго време старателно криеше това си умение, майка му купува нова устна хармоника от новооткрития търговски център в града. Армаган си мислеше, че мъжествеността е равносилна на това, да имаш фосфоресциращ часовник и лъскав музикален инструмент. Но всъщност означава да се научиш да се биеш без правила, да не плачеш и да си безмилостен. Да не се страхуваш от кръв, да бъдеш твърд като скала, безразличен и непобедим.

— Престани, вече го разбърка — каза Фиген. Взе чаената лъжичка, която Армаган въртеше в чашата с чая и я остави в чинийката. Ноктите ѝ бяха лакирани в тъмночервено.

— Не обръщай внимание на онова, което ти казах преди малко — рече Армаган. — Много съм объркан. Не знам какво да правя.

— Какво имаш предвид?

— Получих предложение да стана преподавател в един частен университет. Смятам да приема...

— Дано е за добро.

Ренгинур, която минаваше през градината, им помахаша с ръка от другия край и се провикна:

— Отивам в морето, имате ли нужда от нещо?

Беше облякла цял бански, имитиращ блестяща змийска кожа със зелени оттенъци.

— Благодаря, мила, след малко ще дойдем и ние — отвърна Фиген.

— Баща ѝ умира, а тези си гледат кефа — измърмори Армаган, гледайки към стъклената врата. — Цялото семейство, майка ѝ, чичо ѝ, леля ѝ, всички са тук, но се карат кой да гледа болния...

— Станал си клюкар, откакто не сме се виждали.

— И ти поживей сред тях и ще те видя тогава!

— Както и да е, изпий си чая и да вървим, хайде.

На плажа край морето, излегнати един до друг върху два шезлонга, лежаха мъж и жена. Времето бе горещо и задушно. Откъм басейна се дочуваха радостните писъци на деца. Смесващите се миризми от парфюми, слънчеви лосиони, голи тела и прегоряла захар бързо тушираха йодните изпарения, които вятърът от време на време довяваше.

— Филиз също трябваше да дойде — възропта Армаган. — Откъде се появи това пътуване до Каш^[2] с онова момче? Как му беше името? Мурат, нали?

— Не, тя приключи с него. Сега е с нов приятел.

— Как така приключи! Добре де, кой е този, какъв е? Ти видя ли го?

— Да, разбира се. Идват вкъщи, разхвърлят наоколо, слушат музика. Акордираха пианото, момчето е завършило консерватория, има брада и дълга коса. Иска да стане джаз пианист, композирал. През зимата щял да работи два пъти седмично в един бар. Старае се да направи от нашата джаз певица, за да бъдели екип.

— Господи! Защо аз нищо не знам?

— Заедно са от един месец. Всъщност и аз научавам в последния момент. — Замълча. — С теб даже по телефона почти не разговаряхме. При това все аз те търсех. През тези два месеца ти нито веднъж не ме потърси. Въобще не се поинтересува...

Тя се излегна на шезлонга и затвори очи. По лицето ѝ се появи трептене, подобно на кръгообразното потрепване на паднал във вода лист. Недоверчива, уморена, тъжна гримаса.

— Знаеш, че ползвам телефона само в краен случай.

— Не те разбирам... Поне една топла дума, да се поинтересуваш как съм или каквото и да е... — Гласът ѝ се разтрепери. Замълча, за да не се разплаче.

Армаган често изпитваше притеснение и чувство за вина, че не отговаря подобаващо на обичта, която близките и приятелите му засвидетелстваха. Не защото не ги обичаше или защото вярваше, че демонстрирането на обич е слабост, която е присъща на жените, а защото, когато някой се нуждаеше от внимание и обич, това предизвикваше у Армаган тревога, сякаш го принуждаваха да поеме отговорност, която не можеше да понесе. Беше отраснал в среда, в която обичта не се показваше явно, изживяваше се тайно и той не бе свикнал да демонстрира чувствата си. В началото бе сдържан, защото се страхуваше, че няма да успее да ги покаже както подобава. С времето стигна до извода, че необщителността, проявявана като защитна маска, поражда тайнствено превъзходство. Тази предпазливост, която някои определяха като студенина, а други като

егоизъм, беше щит, който го изолираше от смазващата чувственост. Защото обичта е чувство, което не ви отвръща със същата щедрост.

Фиген не издържа на вперения му поглед и обърна глава. Нямаше да посочи причина. Фиген бе привързана към думите. Думите я очароваха. Няколко красиви думи бяха в състояние да я направят щастлива. Не се интересувахе какво чувства, в какво състояние е човекът, който стои насреща ѝ. „Първо трябва вътрешно, със сърцето си да почувствам думата, за да се излее навън. Аз съм чувствителен и честен човек, не мога да играя роля. Щом Фиген смята за недостатък моето вътрешно чувство за самосъхранение, какво повече бих могъл да сторя?“

Преди да се ожени, Армаган бе установил, че в брака юздите държи онзи, който не се раздава. Важното е да си обвързан с насрещната страна с ненакърними връзки и някак да те убедят, че си обичан. После, дори да не се афишира, бе достатъчно от време на време да се подхвърлят трохи на онзи, който бе повярвал, че любовта е взаимна, или не намираше в себе си сили да скъса. Хората, които държаха любовта си далеч от любопитните погледи и когато се налагаше, показваха с малки жестове, че тя съществува, успяваха повече от другия в една връзка. Дори когато любовта си отидеше... Онези, които живееха с подобни мъже, защото рядко в тази роля биваха жените, цял живот оставаха отчаяно влюбени в „другия“ и с упорита привързаност и мъчителна надежда очакваха благодарност и признателност, а накрая — в моментите на слабост, искаха да докажат на другия, че са негов единствен партньор и сърдечен приятел. Въпреки че се крепяха върху схемата „роб — господар“, този вид бракове се считаха за успешни. Продължаваха по тридесет, четиридесет, петдесет години. А връзки, които не бяха изградени върху тази основа и се превръщаха в борба за надмощие, бързо се разпадаха и пътищата се разделяха.

Този факт го изплаши. До запознанството си с Фиген, изключвайки един-два флирта и връзката с една францужойка, която (въпреки настоятелността на момичето) не се задълбочи, не бе успял да създаде близки отношения с жени и въобще не бе помислял за брак. Даже да обикнеше някоя жена и въпреки вътрешната си съпротива да се оженеше за нея, нали в крайна сметка в собствения си брак щеше лично да се увери във валидността на тези модели. Естествено, не

ставаше дума за брак по сметка, в който чувствата са изтласкани на заден план. Не! Напротив.

После — неясно и за самия него как — се ожени. На всичкото отгоре бракът му се оказа проблематичен, тъй като не се вместише в нито един от двата модела бракове, които бе наблюдавал. Освен това не се знаеше ще просъществува ли, или не. Тази ситуация предизвика у Армаган панически страх, за който той не намираше подходящо определение, но едно бе сигурно — той му причиняваше болка. Изведнъж се почувства виновен, объркан, разтревожен, като човек, който се е спънал в тъмното и е паднал. А всъщност това бе позната тревога. Чувство, което се появяваше в периоди на загуба, в края на нещо или при безнадеждно начало.

И лятото на тринадесетата си година прекара в атмосфера на несигурност, съпроводена от това неприятно чувство, което непрекъснато се засилваше, за да се превърне накрая в тревога. През онази есен трябваше да замине на обучение в Измир. Но не се радваше. Напротив, изпитваше дълбока тъга. Без да иска, правеше нещо, което бе забранено и бе грях, но така силно го желаше, че тялото му не можеше да устои. Беше сърдит на себе си. И си въобразяваше, че всички са му сърдити. И най-вече добрата му, съдържана, притеснителна майка. Затова не искаше да си тръгне от къщи, без да е получил опрощението ѝ. Изпълнен с тези чувства, се качи в автобуса, който в горещия септемврийски ден трябваше да го отведе в Измир.

За миг Армаган се видя в спомените си като юноша. Един следобед се разхождаше сам в огромната градина на училището със стегната яка, мръсни ръкави на ризата и омачкан кафяв костюм. Студен, мълчалив, презрителен, с вяла любезност отклоняваше домогванията на момчетата, които обикаляха около него, за да го наранят или да го спечелят за приятел. А според другите бе объркан, скучен, дори вбесяващ. Стоеше до малкия басейн. Трескавото жужене на мухите в началото на октомври се смесваше с шума на колите от близкото шосе. Това бе един миг. Първият миг, в който човек ясно осъзнава самотата и че трябва да разчита само на себе си.

След това се сдоби с приятели, естествено. Такива, които не обичаше. И с една безнадеждна стеснителност винаги стоеше далеч от онези, които обичаше.

Не можа да разкаже тези неща на Фиген. В Синоп^[3] — на сватбеното им пътешествие — докато лежаха един до друг на плажа. Може би сега, ако му дойдеше отвътре и ако си говореха както тогава, щеше да ѝ разкаже. Но вече нямаше смисъл. По онова време се обичаха и искаха да знаят всичко един за друг.

С лице към слънцето, Фиген лежеше до него с безразличен и унесен вид. Отмалели от жегата, формите ѝ изглеждаха омекнали. За какво ли си мислеше? По тялото ѝ имаше капчици пот. Не изглеждаше като жената, която някога обикна и прекара с нея половината от живота си, сякаш бе непозната, с която предстои да се запознае и да спечели сърцето ѝ.

Бяха двама души с различен темперамент, израснали в различни среди. Колкото Армаган бе затворен и стеснителен, толкова Фиген бе отворена за света, общителна и щедра. Колкото Армаган бе решителен и упорит, що се отнася до доверието и привързаността, толкова Фиген бе гъвкава, разпиляна и нерешителна. В началото му се струваше привлекателна, но заради различията помежду им, впоследствие той се разочарова. Искаше от Фиген да бъде жена, която контролира емоциите си, сериозна, уравновесена, спокойна и решителна. Очакваше, че с времето тя ще се промени, но това така и не се случи. Прекаленият, показан ентузиазъм на Фиген и неговата спокойна, разумна, уравновесена природа... Каква липса на хармония! Каква несъвместимост!

Жалко, че и дъщеря им приличаше на нея. Тръгнала сега да става певица. Същата неуравновесеност, същото залитане по крайностите! Кое пораждаше тази грешка, заради която човек на двадесет и една години, ангажиран със сериозно образование, се отнасяше така безотговорно към живота?

— Ние искаме ли дъщеря ни да стане певица? — попита той, без да поглежда към Фиген.

— Ние ли? Кой ние? — учуди се Фиген и преди да получи отговор, продължи: — Според мен няма проблем, вече не ме интересува. Тя искаше да следва в консерваторията, но ти ѝ попречи.

— Тя е нашата дъщеря — отвърна Армаган, натъртвайки върху „нашата“. — Но още е много млада. Не осъзнава постъпките си, затова

трябва да се интересуваме какво прави. От години учи в частни университети, похарчил съм сума пари, за да стане икономист, а не певица!

— Остави я да опита! Може пък да успее, как другите успяват! И още нещо! Решила е, след като се върнат от пътуването, да се изнесе от къщи и да заживее заедно с момчето. Да не кажеш после, че не си знаел!

Армаган замълча.

— Не разбирам... иска да ме убие или е луда? А и ти, защо се отказваш така бързо? Каква майка си?

— Бъди реалист, нашите истини вече не я интересуват. Нека да опознае живота, мъжете, да разбере какво иска. Омръзна ми все да й подреждам парченцата от пъзела. Тя ни презира, държи се така, сякаш сме й омръзнали, и това ме ядосва. Какво да правим, животът си е неин, аз на нейните години... — Изведнъж замълча.

„Аз на нейните години... каквото и да кажеше, ще е безсмислено“, помисли си Армаган.

— Освен таксите за обучение, няма да й давам пари, за да живее сама — изрече Армаган с отчаян и донякъде заплашителен тон. — Щом е толкова самоуверена, да си отиде... Политическата кампания ме изтощи. Освен това трябва да проучим това момче.

— Напразни усилия! Всъщност тя харчи доста пари и ми се цупи, когато не й давам, защото разчита на теб, естествено. Навремето ти й даде много повече, отколкото трябваше... Нямам предвид обич, разбира се...

— Какво искаш да кажеш? Не знаеш ли, че е голямата ми слабост?

— Предполагам, че е така, не знам — каза Фиген. — Ти си човек, който прави всичко възможно да скрие чувствата си.

— Няма нужда от показност, тя го знае, ти също...

Това бе едно от шаблонните изречения, които използваше, когато биваше притиснат до стената по въпроси, свързани с обичта.

— Добре, скъпи — Фиген отегчено обърна глава настрана и затвори очи. — Остави ме да поспя.

Внезапно Армаган изрече наум: „Виж, женичке моя, все още сме «ние» и аз те обичам“. Колко щеше да се изненада и зарадва Фиген, ако можеше да го изрече на глас. Но толкова отдавна не беше й казвал

подобни неща, че езикът му се бе схванал. Сега, ни в клин, ни в ръкав, да казва „обичам те“, щеше да е проява на мимолетна трогателност, на срамно двуличие и фалшива сърдечност.

— Внимавай, все пак е първият ти ден, ще изгориш.

Фиген отвори очи и за миг го погледна. Леко се усмихна. Стори му се, че в усмивката ѝ имаше повече самоувереност, отколкото изненада. Явно бе доловила близостта, която съпругът ѝ показваше. Почувства се обиден. Вече не знаеше как да се приближи до тази жена и с течение на времето се чувстваше все по-неспособен да го направи. „Тя е прекалено дива. Трябваше да си избира някоя по-послушна.“

Когато през май 1975 година се запозна с Фиген, Армаган бе млад университетски преподавател, който подготвяше докторската си дисертация. Бяха смутни времена. Дни, в които нямаше сигурност за живота нито на студентите, нито на преподавателите. Ескалираха сблъсъците между леви и десни, командоси нахлуваха в учебните заведения и ги опустошаваха.

Запознаха се в подобна обстановка в дома на един приятел — също университетски преподавател. Имаше прекалено много хора, всички разговаряха оживено за събитията, обсъждаха намеренията на правителството да поеме контрола над университетите и да въведе извънредно положение. Завърнал се полупиян у дома си, той се хвърли в леглото, но преди да заспи, си спомни за Фиген. Кестенява коса. Блестящи, вълнисти коси. Любопитно, самоуверено лице. Загорял тен и живи светлокафяви очи. Тъничко, хармонично тяло и съразмерни дълги крака.

През следващите дни противно на характера си прояви изключителна смелост, за да я открие. Фиген бе завършила английска филология, след това спечелила стипендия и живяла една година във Великобритания. Върнала се преди няколко месеца и започнала работа като преподавателка по английски в една голяма гимназия. Беше от Синоп. Баща ѝ наскоро починал, а майка ѝ бе пенсионирана учителка.

В предсватбения период, който продължи повече от година, изживяха всички вълнения на приятелската и сърдечна връзка. Убежденията и мненията им бяха сходни. И двамата изпитваха загриженост, че светът и по-точно страната им не вървят на добро,

бяха сигурни, че са отнели бъдещето от ръцете им. Не бяха песимисти, но бяха наясно със ситуацията и се страхуваха. Въпреки че очакванията им и идеите за това, как трябва да бъде променен ходът на събитията, си приличаха, те оживено спореха върху подробностите и това им харесваше. Отнасяха се със симпатия един към друг, задълбочено и остроумно обсъждаха собствените си настроения и нагласите на обществото. Ожесточено критикуваха семейната институция, все още не мислеха за сватба. Но ако някой ден решат да се оженят, ще останат верни един на друг и ще се стремят добре да възпитат децата си. Вярваха, че са способни на това.

За миг Армаган се потопи в миналото, любовният спомен оживя, като че ли Фиген бе все още онази сладка и красива девойка. Хвърли бегъл поглед към нея. Да, онази красива жена все още беше до него, на метър разстояние. Но кой знае защо, сега му изглеждаше, че е много далеч, че стои на отсрещната страна на дълбока пропаст.

— Потърсих те на годишнината от сватбата ни, но те нямаше вкъщи — продума внезапно.

— Благодаря ти, че си си направил труда. И това е нещо.

— Всъщност ти...

— За бога... спи ми се... — отряза го тя.

Армаган я беше потърсил през деня в момент на внезапен порив, но на четвъртото позвъняване затвори телефона и дори се зарадва. Какво ли можеше да ѝ каже! Реши вечерта пак да ѝ се обади, но тъй като Фиген го търсеше през известни интервали от време, помисли, че тя ще се обади, а после забрави. „Забравих или не намерих за необходимо“, каза си напрегнато.

Тази сутрин, след двумесечната раздяла, за миг му се прииска да я прегърне, да я подържи в обятията си, но се отмести от мястото си, сякаш се страхуваше да я докосне. „Бягаме в различни посоки, това е сигурно“, помисли си горчиво.

Фиген не желаше той да се впуска в политиката. Всъщност дори не я попита, не бяха разговаряли подробно, но когато Армаган ѝ каза, че се е кандидатира, тя се отнесе с пренебрежение и неодобрение.

— Преследваш далечни и нереални неща. Запретна ръкави да спасяваш страната. Добре. Желая ти успех. Но за да си с бистър ум, трябва първо да разрешим нашите проблеми.

— Какво, за какво има да говорим? Ти всичко преувеличаваш — бе отвърнал Армаган.

— Щом на теб ти е добре, няма за какво да говорим — отсеке Фиген и прекрати разговора.

Армаган влезе в политиката със съзнанието, че трябва да поеме отговорността си, вместо да не прави нищо или винаги да е само в положението на критикуваща всичко опозиция. Освен това бе получил уверения, че ще бъде избран. Изборите се оказаха пълно фиаско. Когато се завърна у дома, Фиген бе внимателна и дискретна, почти не разговаряха за случилото се. Армаган чакаше жена му да подхване темата, да му помогне да преодолее болката от претърпяното поражение. Но Фиген не го попита дори какво възнамерява да прави. Тя така се бе отдала на себе си, че... Беше весела и жизнерадостна повече от всякога. Беше си купила малка кола, за да „се почувства свободна“, включи се в кампанията за събиране на подписи за прекратяване на затворническите гладни стачки. Поради нежеланието на Армаган ходеше сама на концерти, на театър, на сбирки. Направи даже самостоятелна фотоизложба, уреждаше си срещи с приятели и се прибираще посред нощите. Армаган забеляза, че въпреки това напрегнато тичане вкъщи не липсваше нищо, и стигна до извода, че Фиген е по-щастлива, спокойна и уравновесена, когато е сама. Нямахше нужда от мъж, който да се мотае наоколо. Живееше пълноценно в собствения си свят. Това внезапно прозрение го потопи в самота. Почувства се излишен и непотребен, депресията му се задълбочи. Затова прие поканата на Илхан, надявайки се, че раздялата с жена му за известно време ще заздравя наранените му чувства.

Именно тук мисълта за развод сякаш за първи път прекоси съзнанието му. Струваше ли си обаче подобно скъпо и радикално решение на тези години? По-лесният и евтин начин бе взаимно да се разберат, да се договорят за умерено поведение, което няма да предизвика развод. Реши, че няма да мисли и да говори за развод, докато Фиген не го предложи.

Противно на успехите, които постигна в кариерата си, в личния си живот победеният бе той. Без да иска, се бе превърнал в дискредитиран социалист, лош съпруг, безотговорен баща. А всъщност бе направил всичко по силите си. Обичаше родината, обичаше и семейството си. Но те се оказаха непризнателни, не можаха да го

оценят. Още веднъж се бе потвърдила максимата, че в любовта никога не ти отвърщат с онази сила, с която обичаш ти самият. Като се започне от деня, в който се роди, той бе засвидетелствал на Филиз обич и внимание като на никой друг, изпълняваше всяко нейно желание, за да не ѝ липсва нищо, да не се мъчи, носеше я на гръб и така покоряваше върховете. „Ако аз имах такъв баща, бих постигнал много повече“, обичаше да повтаря той.

Говореше така не за да критикува баща си, обичаше го, беше го обикнал. Когато беше малък, мислеше, че баща му е най-работливият, най-непокорният, най-силният и най-умният. И досега му признаваше всичко това. Защото знаеше колко способности, вяра и воля бяха необходими, за да се превърнеш в значим човек, ако си започнал от нищото. Никога не оформяше сметките, но знаеше наизуст приходите и разходите до последната стотинка. Като гледаше пресмятанията в тетрадките на Гюлджан и Бертан, посочваше главата си и казваше: „Тук, всичко е тук!“

Армаган се сети за Филиз. Макар някои да го смятаха за старомоден обичай, все пак на човек му се иска да види сватбата на дъщеря си, как излиза от къщи с булчинска рокля, защо да не иска? Напускането на дома им от страна на Филиз по този начин не бе приятно, но някои от младите живееха така, а после изведнъж си омръзваха и се разделяха. „Не съм консервативен, но нека уважава обществените порядки, ще ѝ кажа всичко това, когато се видим.“

От доста време Филиз отклоняваше опитите му за разговор. Същевременно усилията му да бъде безпристрастен и да проявява разбиране донякъде му пречеха да изрази спокойно разбиранията си пред дъщеря си. Формулата „Когато аз бях на твоите години“ не служи на човек за нищо друго, освен да си припомня собствената младост, и предизвиква у младите досада. Онова, което очакваше, бе дъщеря му да върви по неговия път. Искаше тя да се възползва от неговия опит, това бе всичко. Допреди една-две години двамата все още разговаряха и спореха. Филиз замълчаваше, когато той бе прав, но когато се налагаше, смело защитаваше собствените си разбираня. Явно ѝ влияеха някакви модни, лустросани, изненадващи и повърхностни мнения. „Съвсем се промени, вече не харесва нито една моя мисъл.“

Сякаш чу гласа на Филиз: „Моля те, татенце... Това и друг път съм го слушала от теб. Свободата е илюзия, това го разбираме.

Надеждите и плановете ни за бъдещето са неизпълними, защото вече няма дълготрайни неща. Нима ние създадохме този свят? Ние ли сме виновните, кажи? Кажи към какво да се привържем, на какво да се посветим? За какво да се питаме? Ние правим това, което умеем да правим, живеем ден за ден.“

Армаган се безпокоеше, че дъщеря му съзря в атмосфера на аполитичност, но същевременно защитният му рефлекс се обаждаше: „Това е за предпочитане, вместо да си навлече беля на главата...“ Беше заровил това объркано двулично усещане дълбоко в себе си.

Внезапно се разнесе бърза и силна музика. Една гимнастическа група беше започнала да танцува степ на площадката зад бара. Най-отпред стоеше мускулеста, подобна на хрътка учителка, а участниците, повечето от които с наднормено тегло, подскачаха в ритъма на музиката и под нейните команди. Не беше против гимнастическите занимания, но имаше ли нужда от толкова силна музика? „Живеем във века на шума“, помисли си. Тъгата, самотата, всичко потъва в този шум. Хората оглупяват от високите децибели! Погледна наоколо, другите изглеждаха весели и доволни, нямаше друг недоволен, освен него!

В един момент се почувства много стар, много уморен, много самотен.

— Фиген... — каза той, но не знаеше как да продължи.

Жена му спеше с разперени на две страни ръце. Или се правеше, че спи. Не му отговори.

Една пчела с жужене се завъртя около главата му. Прогони я с ръка. Пчелата отлетя, но след това пак се върна. Продължаваше нахално да лети около него. Изправи се. Ще вземе една газирана вода от бара и ще се върне. Докато вървеше към моравата, почувства слабост в краката. От доста дни насам бе в състояние на неспокойствие, унес и нервна преумора. Сутринта се поряза при бръсненето. Нищо не вървеше както трябва.

Спря за миг. Не, вместо газирана вода ще вземе бира, да става каквото ще. С решителността на внезапно озарило го прозрение помисли: „Всичко свърши! Свърши, няма друг изход, освен да се разведем! Но защо изобщо се оженихме? Нима познавахме любовта, как си я представяхме? Какво друго оставаше зад тях, освен спомените от онова, което някога съществуваше между тях — любов или обич,

както го наричаха обикновено, оставаше и навикът, с който продължаваха криво-ляво да влачат един стереотип, без надеждата да стане по-добър, оставаше и уморителният инат да издържат.“

Внезапно го обзе някак странен прилив на свобода.

Зад бара стоеше приятно момиче по бикини, слабо, високо, игриво, с шоколадов тен и прибрани назад къдриви черни коси, приличаше на участничка в еротичен филм. Поклащаше бедра в ритъма на музиката. Докато пълнеше чашата, гледаше към Армаган с настойчив празен поглед, с фалшива усмивка, залепена върху пълните ѝ устни. Внезапно Армаган бе обхванат от инстинктивно, неудържимо вълнение и се паникьоса. Грабна чашата с бира от ръката на момичето. Отиде на една от масите под тентата и седна с гръб към нея. И тази рожба сигурно е минала през леглото на Илхан. О, не, вече я имаше Ренгинур, стана баща, укроти се. Че какво, като е станал баща? „Всъщност аз не трябваше да имам жена, дъщеря, не ставам за такива работи. Не ми стигнаха силите за подобен товар.“

През цялата си кариера във факултета бе останал безразличен не само към колежките си — те бяха доста застарели, — но и към хубавите студентки и млади асистентки, възприемаше ги (с изключение на една) като безполови същества. Много рядко му правеше впечатление (все пак една беше успяла да привлече вниманието му) женствеността на колежките му и на семейните им приятелки. В такива моменти се объркваше, ставаше напрегнат, изпитваше желание да се извини. Но вместо извинение внезапно започваше да се държи необяснимо студено. Когато разговаряше с някоя студентка, неочаквано преминаваше от „ти“ на „вие“ (тогава беше преминал от „вие“ на „ти“). Или бързо затваряше папката, над която се беше навела асистентката (тогава я целуна) и прекратяваше работа. Може би заради това колегите му го възприемаха като надменен и прекалено предпазлив (беше му казала, че е смел), а всъщност въобще не беше надменен. Защитният му рефлекс бе прекалено силен. Защо? Нима имаше по-ниско самочувствие от онова, което му се полага като мъж? Ни най-малко. Мразеше идиотките, които без нужда си служеха с мръсни номера, затова се стремеше да държи вратата си затворена (открехна я само за една).

Надигна халбата с бира и я преполови. В чашата му плуваха слънчеви отблясъци. Погледна към морето. Отдалеч виждаше гърба на

Фиген, която сега седеше върху пясъка. Гърбът ѝ все още бе красив, но вече не предизвикваше у него желание да го докосне. „Тя също има принос за отношението ми към жените и за охлаждането ми към секса.“

Най-сетне прие, че е „отрязан“ заради възрастта си — беше на петдесет. Осъзнаването на това „най-сетне“ продължи доста време и не стана лесно. Да се разсърдиш, че тялото ти изневерява, и да се откажеш от секса, е тежко, дълбоко нещастие, непреодолимо чувство за смърт, болезнено приключение, съпроводено от гняв и безнадеждност, които най-неочаквано те зашлевяват в лицето. През този период се затвори в себе си. Беше свел до минимум разговорите с домашните — само по всекидневни въпроси. Сядаше и ставаше от масата навъсен, като човек, който всеки момент е готов да избухне, даже правеше планове за самоубийство. Приемаше всякакви покани за срещи и събития извън града, за да бъде далеч от къщи, мастурбираше в хотелските стаи, гледайки порно по телевизията. Или си фантазираше неща, които в реалния живот му се струваха отвратителни. Тези му действия не се дължаха на прекалена похотливост или извратеност. Те бяха резултат от желанието му да докаже на себе си, че е все още мъж след преживените с жена му безброй опити и провали.

Ами Фиген? Лежеше върху пясъка и с кръстосани във въздуха крака четеше книга. Какво бе правила през това време? Не знаеше. Не бяха си споделяли какво се случва вътре в тях, в телата им. Изречение, което неволно бе изпуснато при един спор: „Омръзнах ли ти?“ — „Иди и си намери любовница, Армаган, но не ми се цупи!“ — „Искаш ли да поговорим?“ — „Да отидем на лекар!“ — „Не говори глупости, аз съм добре“. Или някое незначително действие, един нетърпелив, отегчен поглед. Но не успяха да седнат и да си поговорят. Изплашиха се, че няма да могат да обяснят правилно чувствата си, че ще ги преувеличат или омаловажат.

Стана от мястото си и без да знае защо, пак отиде на плажа, при Фиген. Вървеше с тромави, предпазливи крачки като човек, който току-що е станал от сън. Застана над главата ѝ с чаша бира в едната ръка, а другата бе подпрял на кръста си, сякаш го боли.

— Бира ли пиеш? — учуди се тя. — Искаш да навредиш на стомаха си?

— Престани да се правиш на доктор! — отрязва я Армаган. — Защо ме гледаш така?

— Болен ли си, луд ли си? Какво ти има, за бога!

— Една хубава кавга може да ни свърши добра работа. И да сложи край на депресията ни.

— Одобряване ли търсиш, война ли обявяваш? Внимавай, и от двете може да пострадаш!

— Не мисля, не се знае кой ще загуби...

Фиген стана бавно. Прибра хавлията си.

— Бягаш ли?

— Да, твоето присъствие ме нервира. Вече не мога да те търпя. Като дете си, да, съвсем като дете...

Тръгна към басейна. Излегна се на един шезлонг и отново отвори книгата си.

„Дете ли?“ Че изобщо бил ли съм дете? Седна на мястото, откъдето стана Фиген. По пясъка още имаше следи от нейната топлина. Изтегна се, покри с хавлията главата си, за да се предпази от слънчевите лъчи. Дете бил! Какво представлява детството? Кадри, които преминават като през прозореца на бърз влак? Продължителни лета, топли слънчеви дни, игри на улицата. Игри на обръч, топка, криеница.

Преди да се пренесат в къщата с градината, живееха на една малка, тясна уличка, застроена от двете страни със стари гръцки къщи, чиито основи и мазета бяха от камък и покрити отгоре с тухли, а портите им отвеждаха към двора. Повечето от обитателите им бяха преселници, дошли от различни страни. Босненци, албанци, критяни, янинци, цигани, семейства от най-различни народности. Имаше и една госпожа Учителка — не знаеха името ѝ, — която всички уважаваха и на която помагаха. Всички деца от махалата ходеха при нея на уроци. Религиозното образование, естествено, бе забранено, но това не можеше да се нарече точно образование. Научаваха няколко молитви, няколко кратки глави от Корана, после продължаваха с малки книжки, съдържащи по-големи части от Корана, и най-накрая наизустяваха целия Коран. И Илхан, и Армаган в продължение на година

посещаваха госпожа Учителката. После, с тръгването на училище, прекъснаха религиозното си обучение.

Дъщерята на Малка — Малике — имаше две красиви дъщери. Руси момичета със сиво-сини очи. Говореха, че били от двама различни мъже. Голямата се бе омъжила за един старшина и на сватбата в градината на Малка малката Айтен бе изпяла песента „Околностите на Урфа“^[4]. Толкова добре я изпя, че започнаха да наричат момичето „Планините на Урфа“.

Хамди, мъжът на циганката Фирдевс, правеше сладкиши и ги продаваше, за да издържа семейството си. Синът на obuцаря Бехчет приготвяше разноцветни женски налъми и ги пращаше в Истанбул за продан. Дъщерите на кебапчията Помак Исак — Незахат и Перизат, по хубост се съревноваваха с дъщерите на Малка.

Изправи се и седна. Слънцето бе точно над главата му. Беше плувнал в пот. Беше нещастен. Не му се мислеше за детството. Имаше нужда от тишина и самота. Не му се искаше да участва във веселбата тази вечер. Как в тези изпълнени с болка дни, съвестта на Илхан му позволяваше да прави толкова скъпо угощение за рождения ден на невръстния си син? Само преди месец бе станало земетресение, което отне живота на хиляди хора. Миналата седмица Армаган бе посетил пострадалия от земетресението район, видя палатковите селища, хората, които бяха изгубили близките си. Илхан бе изпратил на пострадалите камион с храна и перилни препарати, бе изпълнил посвоему дълга си. Тази вечер щяха да се веселят до насита. Ако Фиген не беше дошла, можеше да си тръгне още преди няколко дни.

Под мокрия ѝ сутиен прозираха зърната на гърдите ѝ. Белите ѝ бикини изглеждаха като долно бельо. „Вече не е на възраст за бикини, някой трябва да ѝ го каже.“ Испита смътно съжаление към нея. Предала се бе на младежката си мания, беше самоуверена и не можеше да си представи, че в цял черен бански щеше да е по-привлекателна. И все пак не изглеждаше зле. За годините си, разбира се. Ако не му беше жена, тоест, ако не я познаваше, можеше да му хареса. За годините си, естествено...

Внезапно го разтърси неприятно вътрешно чувство. „А дали пък тази кучка не ме мами?“ Ако се съдеше по това, колко независима, предизвикателна и непукистки настроена бе Фиген, най-вероятно си бе намерила някого! Не, подобно нещо не съответстваше на нейните

правила. Винаги бе защитавала мнението, че случайните сексуални връзки не са сериозни и удовлетворителни. „А ако не е случайна? Ако е нещо сериозно? Или пък се е влюбила... но в такъв случай трябваше да ми каже. А ако не изпитва нужда да ми го каже или не е намерила време?“

Когато сексуалното желание надделее над разума на човек, той може да изпита безскрупулното желание да опита нещо ново.

„Фиген е способна да направи всичко това. Може би е обсебена от усилието да поправи собствените си разочарования. Възможно е да я мъчи желание да ми отмъсти. А сега прикрива угризението на съвестта си под булото на невинността. Безразличието ѝ към мен произтича от безграничното ѝ самочувствие, произтичащо от собствената ѝ смелост.“ Ярките слънчеви лъчи проникваха в сякаш прозрачното му сърце и го изгаряха. Но не можеше да е сигурен, че жена му не го мами. Не можеше, докато не го чуе от нея...

Подвикна към Фиген, която се опитваше да мине край него тихомълком и без да го поглежда.

— Имаш ли цигари?

— Оставих ги на шезлонга край басейна. Какво, пак ли ще пропушиш?

— Прииска ми се една цигара. Това пречи ли ти?

— Твоето здраве си е твоя работа. Цялото ти същество излъчва самота и изолация — рече Фиген с половинчата усмивка. — Хайде, ела, седни до мен.

— Точно това смятах да направя — каза Армаган.

Седна. Всмукна от цигарата и мълчаливо зачака.

— Да започна аз: досега, по-точно през последните десет години, въобще не се интересувах какво чувствам. Или се преструвах, че не те интересува. Ти винаги доминираше в нашите отношения. Твоите чувства, твоята работа, разбиранията ти за света, здравето ти, щастието, твоите нужди. Аз не съществувах. Понасях капризите ти, но вече... Не знам, силите ми сякаш се изчерпаха...

— Нима твърдиш, че миналото ни е изпълнено с неравноправия, егоизъм, неудобство, нещастие и преумора? Защо тогава ме търпя през всичкото това време?

— Защото те обичах — каза Фиген. — Ценях те, защото ти си добър, емоционален, сериозен, непретенциозен, верен на принципите

си, смел, и защото притежаваш вътрешна и външна красота. Понякога си казвам, че щеше да е по-добре, ако не беше мъж. Твоята провинциална мъжественост засенчва всичко хубаво у теб.

— Какво искаш, какво целиш?

— Искам с теб някак да се разберем, но не намирам начин. Сексът в известна степен може да послужи като поле за разбирателство, но ние го изгубихме.

— Аха, значи това е същинският въпрос — Армаган почувства топлина в задната част на главата си. Очите му бяха пресъхнали и започнаха да парят.

— В момента не му отдавам такова голямо значение — каза Фиген. — Схванах се. Не искам. Но не мога да отрека, че не ме мъчи. Защото изгубеното време не може да се върне обратно, дори и да го викаш, то пак няма да се върне. Но се надявах, че ще продължим да живеем заедно приятелски, с взаимно уважение и при равностойни условия. Сега виждам, че и това е напразна надежда. Няма защо да насилваме нещата, когато не се получават.

Настана дълго мълчание, в края на което Армаган каза:

— Ако вината е моя, съгласен съм да понеса наказанието си. Какво предлагаш? Развод ли?

Млад мъж скочи в басейна, водата изпръска краката на Армаган. Фиген погледна часовника си.

— Омръзна ми да се правиш на глупак, когато разговарям с теб. Ако искаш, утре пак ще поговорим, става ли?

— Почакай минута — Армаган едва се сдържаше.

— Хайде, питай — каза спокойно и безцеремонно Фиген, докато прибираше хавлията си.

— Не, няма смисъл. Отказах се. Тръгвай, да не изгориш. Аз ще изпия още една бира.

Фиген не настоя, погледна го снизходително и си тръгна.

Армаган отново потъна в себе си.

Внимателно се опита да се вгледа в миналото, в някогашното си „аз“. За някои моменти паметта му бе неясна, а за други — прозрачна като чиста вода. Малко по-нататък по плажа се разхождаше призракът на детството му и дълбоките, небесносини очи на онова момче изумено гледаха към сегашния Армаган.

- [1] Югозападен топъл вятър. — Бел.прев. ↑
- [2] Популярно курортно селище в Турция. — Бел.прев. ↑
- [3] Град на турското Черноморие. — Бел.прев. ↑
- [4] Народна песен за носталгията по родния край. — Бел.прев. ↑

12:00

Ренгинур позвъни на вратата на вилата за гости, където бяха отседнали близките ѝ. Връщаше се от басейна. Косата ѝ бе още мокра и върху банския бе облякла минипола. Отвътре се чуваше прахосмукачка. Нетърпеливо натисна звънеца отново и по-продължително. Прахосмукачката спря, зад вратата се чуха бързи стъпки. Надменно, но същевременно с лека усмивка Ренгинур сви устни и тръгна към стълбището. Внимаваше да държи на дистанция служителите и персонала на хотела. Тези хора бяха прекалено склонни да фамилиарничат и непрекъснато се интересуваха от живота на другите, използвайки всеки случай, за да фабрикуват всевъзможни клюки. Например продължаваха да говорят за деня, когато горката жена на Илхан и страшната балдъза бяха дошли в хотела. Научи го от леля ѝ. Тя много обичаше да си бърби с чистачките. Всъщност нейното оставане тук беше излишно.

Ренгинур се притесняваше от това, че цялото ѝ семейство се събра при нея. Но пък се грижеха за баща ѝ, така се бяха отдали на магията на внезапно появилото се богатство, на хубавите неща, от които цял живот са били лишени, че и през ум не ѝ минаваше да ги наскърби, камо ли да ги изгони. Само чичо ѝ я ядосваше. Понякога, в зависимост от настроението си, още от сутринта започваше да ѝ прави физиономии, сякаш не одобряваше връзката ѝ с Илхан. Мърмореше, като че с наранена чест, а друг път изразяваше одобрение, считаше, че е постъпила умно, и се държеше любезно. Много го обичаше, но започна да се обижда и ядосва заради двойственото му поведение.

Влезе в стаята на горния етаж. Баща ѝ лежеше с подпрени на гърба му възглавници. Леля ѝ, приседнала на отсрещния диван, сякаш всеки момент ще стане и ще си тръгне, прелистваше вестника от масичката пред себе си.

— Добро утро, лельо.

Ренгинур се приближи към баща си. Болестта го бе състаряла. Изглеждаше отслабнал, а смаленото му лице като че ли бе потънало

между прораслите кестеняви мустаци. Очите му бяха затворени, клепачите — подути и посинели. Дишаше едва доловимо през полуотворената си уста. Тръбичката, която излизаше от шишето със серум, закачено на стойка до главата му, бе вкарана във вената на лявата му ръка — тя беше връзката между живота и смъртта. Почувства се зле, защото не можеше да му помогне.

— Не е в пълно съзнание — изрече госпожа Гюлизар. Без да се съобразява, че има болен човек, тя не сниши глас, понеже недочуваше. — Лекарят преди малко му направи инжекция. През нощта имал много болки. Непрекъснато повръщал.

— Кой беше при него през нощта? — попита Ренгинур.

— Чичо ти. Но сутринта рано-рано си тръгнал. Каза ми чистачката долу, Айтен, каза ми, че стояла при него три часа. Е, ще ѝ платиш...

В погледа на Ренгинур припламна и угасна искра, която приличаше на умора и гняв. Яката на пижамата му, която се виждаше изпод завивката, бе мръсножълта и измачкана, сякаш от засъхнала пот или лекарства, с които е била накапана. По брадата му имаше следи от повръщане. Тежка миризма на вкиснало се разнасяше от тялото му. На нощната масичка до главата му бяха подредени шишета от лекарства, одеколон, книжни салфетки и резервни банки със серум.

— Толкова много хора сте тук, а никой ли не се сеца да избърше и изчисти баща ми, да смени бельото му?

— Освен мен друг не се интересува от него, момичето ми — обясни ѝ Гюлизар. — Болният е мъж, тежък е, не мога сама да го обръщам. Чичо ти си гледа кефа. Преди малко надникна през вратата и си тръгна. Тази вечер не можел да остане! Едни фасони... на кого се цупи, не знам... Майка ти също...

„Тя сама поиска да дойде и да гледа брат си. Не съм я викала. Тогава защо се оплаква!“

— Какво каза лекарят? — остро пресече думите на леля си.

— Какво да каже — всичко можело да се случи, не трябвало да губим надежда за божията милост. Каза, че е направил всичко възможно. Сутринта по едно време като че ли се събуди, но не съм сигурна, може така да ми се е сторило. Ах, Ремзи, какво стана с теб, до какво положение изпадна, любими братко мой!

— Къде има чиста пижама и бельо?

Гюлизар стана с нежелание. Извади бельо от гардероба до прозореца и го остави на леглото. Ренгинур отметна завивката от тялото на баща си. Остра миризма на застояла урина изпълни въздуха. Леглото бе застлано с мушама. Марлите под болния бяха мокри.

— Повикай майка си — обади се Гюлизар. — Не е лесна работа, ти остави, ние с нея ще се справим.

— Хайде, лельо, помогни — каза Ренгинур. Движенията ѝ бяха бързи, опитни и внимателни.

Гюлизар разви просмуканите с урина марли и ги хвърли в коша. Ренгинур видя малката купчина в слабините на баща си. Колко жалко изглеждаха празните, посинели и сбръчкани тестиси и гърчещият се като гол охлюв символ на мъжествеността. Сега ѝ бе трудно да осъзнае как тези кастрирани органи някога са успели да бъдат впрегнати в работа и да доведат до появяването ѝ.

Двете жени първо откачиха системите от ръката му, после, обръщайки наляво и надясно болния, който бе започнал да стене, го съблякоха, напудриха го, облякоха му чисто бельо и му сложиха нов памперс.

— Виж, пооткрехна очи — каза Гюлизар. Ренгинур видя признателност в полуотворените, безжизнени очи на баща си.

— Готово, татко, свърши, миличък. Виж сега колко чистичък стана — усмихна се тя. — Хайде, спи сега.

Болният леко въздъхна и отново затвори очи.

— Ренгинур, кажи на Илхан да наемем медицинска сестра — прошепна Гюлизар. — Не може да продължава така.

— Ако лекарят каже, ще наемем — отвърна Ренгинур. Стоеше права до вратата. Стори ѝ се, че тонът ѝ е прекалено суров, и заговори по-меко: — Мисля, че е време... щом като и грижите за татко паднаха върху мен...

Излезе от стаята. Гюлизар също излезе след нея.

— Майка ти трябва да се грижи за него, момичето ми. Аз съм му сестра, но тя му е жена. Виж колко часа съм тук, даже не съм закусила. Уморих се. Майка ти да дойде и да седи край мъжа си. Това на нищо не прилича!

— Какво ти стана изведнъж? — намръщи се Ренгинур.

— Няма да говоря повече, не искам да мътя и твоята глава сега. Хайде, моето момиче, гледай си твоята работа.

— Кажи, лелю, че да ти олекне — настоя Ренгинур.

— Брат ми лежи на смъртен одър, а майка ти... с онзи дъртак лекаря... някои неща... не са прилични... знаеш!

— Уфф — въздъхна Ренгинур. — Глупости. Ти чуваш ли се какво говориш?

— Не си измислям, камериерките също дочули. Говорят.

— Не искам да им слушам клюките — скара ѝ се Ренгинур. — И ти си дръж устата! Омръзна ми вече!

— Добре, добре — отстъпи Гюлизар, изплашена от реакцията ѝ. — Ти изпрати майка си...

— Мама сега не може да дойде, защото е с Ялъм. Илхан сънувал кошмар, неспокоен е. Иска тя да остане при детето. Може да дойде чак следобед, ако има възможност.

— Горкият човечец, поддава се на суеверие. Дай боже, да е за добро. Господи, нека да е за добро!

„Няма друг избор“, въздъхна Ренгинур, слизайки по стълбите. Ако заведат баща ѝ в Измир, майка ѝ ще остане при него, а тя самата трябваше да ходи там и при най-малкия проблем. Тя имаше нужда от майка си тук. Малкият бе привързан към нея. А и не можеше сама да поеме всички грижи за детето. Нямаше да ѝ остава време за Илхан. Майка ѝ я предупреди: „Дъще, аз ще гледам детето, а ти се грижи за Илхан. Мъжете ревнуват от бебетата, охладняват към жените си!“ Не ставаше дума за охладняване, но и двамата обичаха да излизат, обичаха развлеченията. Илхан не желаше дори служебно да пътува сам, искаше Ренгинур да е винаги до него. Освен това — щеше да изглежда странно жена с нейното социално положение да се занимава с гледане на дете. В помощ на майка ѝ бяха ангажирали и детегледачка. Двете прекрасно се грижеха за Ялъм.

Илхан също настоя да вземат баща ѝ в хотела. „Не можем да ги оставим в това положение сами“, беше казал. Не бе егоист. Освен че покровителстваше любимата си жена, засвидетелстваше близост и на роднините ѝ. А на Ренгинур се падаше задачата да разреши семейните им проблеми. Чичо ѝ и леля ѝ не се обичаха, но никога не се бяха карали толкова много, както сега. „Не разбирам какво им стана на тези хора, държат се като врагове един с друг. Какво не могат да поделят? Трябва единствено на смени да се грижат за човек, който е на смъртно легло! Осигурени са им всички удобства, имат прислужници.“

„А каква е тази история на мама с лекаря?“, сети се тя. Внезапно си спомни, че забеляза прекалено внимателното и нежно държание на доктора към майка ѝ. Майка ѝ бе приятна жена. Беше ѝ споделила, че лекарят е заможен ерген и симпатичен човек. Притежавал доста имоти в Истанбул и тъй като много обичал това място, от дълго време прекарвал летата си тук. Вече бе като член на семейството. Между тях не можеше да съществува нещо друго, освен взаимна симпатия. Реши, че когато дойде медицинската сестра, ще каже на леля си: „Ти, ако искаш, си тръгвай, много се умори“. Няма да ѝ позволи да разнася клюки и да създава неприятности. Доста се забавлява в хотела!

Мисълта ѝ отново се върна към баща ѝ. Да става вече каквото ще става. Щом няма никаква надежда, да се прекратят поне мъките му. Но понякога даже и да иска, човек не можеше да умре. Не успяваше да умре. Можеше да се каже, че е още млад — с колко години бе по-малък от Илхан? Беше на четиридесет и седем години. Умирането на тези години е по-трудно. Човек, който дълго време е на легло и по шест пъти дневно му сменят памперсите, който не чувства, не вижда, не чува и въпреки това не умира или умира твърде бавно, омръзва дори и на най-близките си.

Хората, които са го обичали. Кои? Децата му. Майка му. Вероятно. В тяхната къща не се говореше за чувства. Да говориш за обич, се смяташе за неприлично. Предполагаше се, че всеки обича всекиго, обратното бе немислимо. Тъй като бяха семейство, обичта, която майка ѝ и баща ѝ изпитваха един към друг и към децата, трябваше да бъде естествена като хляба и водата, истинска, безусловна и безрезервна. Пред портиерското семейство, което с труд изкарваше прехраната си, стояха далеч по-важни проблеми и отговорности, от това да се занимават с мисли от рода на „съществува ли обичта или не“ или да си мътят главите с подобни абстрактни неща. Колко ще бъде минималната заплата, от блока ли ще платят сметката за електричеството, ще им отрежат ли парите за прясното мляко през лятото, когато парното не работи, как ще купят учебниците на децата... Според баща ѝ разказите за любов и обич, заради които се извършваха убийства, съществуваха заради киното. Глупости, които нямаха връзка с тях, нямаше и да имат.

Естествено, тези му възгледи се промениха, когато Илхан внезапно и без да иска позволение, навлезе в живота им. Изненада се

само, че дъщеря му се е свързала с мъж, който е тридесет и пет години по-възрастен от нея. Но това бе изненадата на спечелилия от лотария. Не му оставаше нищо друго, освен да закопчае сакото си пред онзи мъж и да замълчи, като човек, който няма друг избор, освен да се подчини на съдбата, надявайки се, че малко или много, това ще промени живота му към по-добро. Това бе уважение към парите, които той никога нямаше да спечели, и властта, която парите даваха. Какво можеше да каже, щом се обичаха! Това разбиране, което изглеждаше логично, не само че противоречеше на всички традиционни, лични и обществени убеждения, на които до този момент се бе уповавал. Невъзможността да се противопостави на сполетелите го събития изведнъж обезсмисли, обезсили и срина със земята цялата тази върволица от ценности, които цял живот бе считал за свещени. Това бе разбираемо за човек като него, който в продължение на години беше мил и чистил стълбища, разнасял вестници, хляб и мляко.

„А може би не е било толкова лесно, може и да е неразбираемо“, помисли Ренгинур. Майка ѝ и баща ѝ бяха хора, които се страхуваха да не протегнат ръце към неща, които се считаха за грях. После страховете им се поутоложиха. Видяха, че на онези, които вършат злини и грехове, не им се случва нищо, напротив — определят ги като способни и почтени, а честта се смята за равнозначна на глупост. Така възгледите им за света започнаха да се променят. За какво ли можеше да се хване човек, на какво да се надява, когато всички онези неща като трудолюбие, почтеност, морал и човечност бяха обезценени и смазани?

Слезе на долния етаж. Айтен бършеше прах. Не обичаше тази жена. Гледаше към Ренгинур като змия. В миналото е била прислужница в къщата на Реван. Дълги години работила при нея. Илхан ѝ бе казал, че Реван много я обичала, държала се с нея като с приятелка. Разбира се, че не можеше да допусне такава жена близо до себе си, в личния си живот. Назначи Айтен за камериерка в съседната вила.

Излезе навън, в градината. От няколко дни бе изпълнена с противоречиви чувства. Миналото много повече объркваше ума ѝ, отколкото състоянието на баща ѝ. Съзнанието ѝ бе превъзбудено от факта, че баща ѝ умираше, но поредицата от объркани спомени, пред които се страхуваше да се изправи, ѝ причиняваха болка.

Беше родена през 1975 година в Измир. Чичо й Адем — едва четиринадесетгодишен, дошъл в Измир веднага след като завършил средния курс, за да продължи да учи, но не успял. А след като се уволнил от казармата, станал чирак в магазина на свой приятел. Точно по това време повикал родителите на Ренгинур, които наскоро се били оженили. И те, без да губят време, тръгнали веднага с влака и пристигнали в Измир. В блока срещу магазина търсели портиер и чичо й уредил работата още преди да пристигнат.

Ренгинур, разбира се, никога не узна как те са се бутали в една-единствена стая в сутерена. Няколко месеца след раждането й чичо й се отделил от тях. Намерил си работа като продавач в магазин за платове и нощувал в стая зад магазина.

Смътно си спомняше сутерена, когато беше четири или петгодишна. Портиерско жилище от две стаи в една голяма кооперация. Убежище от двадесет квадратни метра с малки прозорчета, от които се виждаха краката на уличните минувачи, с две преходни стаи, отделени една от друга с миришесто на мазут повесено перде, тоалетна, която се ползваше и за баня, и една ниша с маса, която служеше за кухня. Хранеха се късно, на софра на земята. Майка й ходеше да чисти по домовете и продължителността на работния й ден зависеше от точността на работодателя. През деня най-вече баща им гледаше нея и по-малката й сестричка Белгин.

Когато тръгна в прогимназията, се преместиха да живеят в сутерена на друга, по-люксовна кооперация в същия квартал. Срещу месечно заплащане майка й започна да гледа бебето на едно семейство, което живееше на третия етаж. Фатмуш бе любознателна, мила, умна жена. Притежаваше вродена емоционална деликатност, присъща на хората, които са имали и хубави дни, но по-късно са изпаднали в бедност. Средата, в която работеше, промени начина й на обличане, обноските, приказките. Само мъжът й се противеше, че тя ходи с панталон, коментираше прическата й, подиграваше й се, че подражава на градските жени. Но не биеше жена си. Веднъж се опита да я удари, но се смали, озовал се срещу решителния отпор на майка й: „Сега ще взема децата и ще си отида“. Животът в един от най-хубавите квартали на града бе променил малко или много и баща й. Но майка й бе по-смела, по-гъвкава и по-опитна както в работата, така и в отношенията

си с хората. Може би баща ѝ ревнуваше точно от това. Ренгинур се ядосваше на консерватизма му. Бъркаше ѝ се за поведението, за дължината на полите, за всичко.

След като завърши прогимназия, сестра ѝ Белгин издържа успешно изпита за медицинския колеж, приеха я да учи и живееше в общежитие, а Ренгинур продължи да учи в гимназията. Обядваше твърдосварени яйца и варени картофи, които ядеше скришом, докато другите — децата на онези от горните етажи — се тъпчеха с двойни хамбургери и голяма кока-кола от заведенията за бързо хранене. Обличаше се с дрехи втора ръка. Тогава разбра, че нищо не е по-важно от онова, на което учи и ще я научи реалният живот. По същото време бе започнала да привлича изненаданите погледи на разглезените момчета. Притежаваше вродена привлекателност и ненатрапчива хубост. Крежка осанка, поглед, в който играеха сърдити искри, и мек, но леко отегчен глас. Това ѝ придаваше впечатляващо благородство. Даже в дрехите, които не бяха по размера ѝ, изглеждаше като принцеса, която ходи с униформа. Разбира се, че бе наясно за впечатлението, което създаваше. И осъзнаваше, че ако съумее да го използва добре, ще ѝ бъде полезно оръжие, за да се предпази от всякакви бъдещи унижения. Все пак налагаше се да вземе превързаната с червена панделка диплома.

Завърши туризъм и хотелиерство. Постара се да не стане сервитьорка или камериерка. Тръгна на езикови курсове и усъвършенства английския си. Стажува в туроператорски фирми. Не отричаше предимствата, които дава красотата, но полагаше и усилия, за да се усъвършенства. По това време и Белгин завърши колежа и стана акушерка.

Тъкмо когато всичко се уреди и се откри възможността да заживее като човек, баща ѝ се разболя. Не беше се занимавал с нищо друго, освен с портиерство. Като видя, че мнозина отвориха бакалници или малки чайни в някое учреждение, опита и той, стана съдружник с един младок, който бе отворил бюфет до кооперацията, и в свободните си часове и вечер работеше там. Целта им беше с малко спестени и взети назаем пари да си построят някакво жилище далеч от града, което да ги приюти. За съжаление не успяха. Може би защото баща ѝ никога не бе влагал страст и не бе имал стремеж да постигне нещо, а

се бе заел да направи нещо само под натиска на майка й. Кой знае защо, но Ренгинур винаги го съжаляваше. Както и в този момент.

Добре, че поне последната си година не бе принуден да изживее в сутерен с мирис на въглища. Имаше възможност да седи на балкона на просторно жилище, сред саксии с цветя и да си пийва една-две чаши, гледайки към морето. Замени старите и изхабени широки сака и обувки с нови. Качи се на такси. За първи път седна на маса, обслужвана от сервитьори. Прегърна и първото си внуче. Накрая — въпреки че това вече нямаше значение — умираше на хубаво място... Поне не бе принуден да чака месеци наред за рентгенова снимка в някоя стара, мръсна килия на социалното осигуряване. Не го ругаеха сприхави болногледачки. Гледаха го в самостоятелна стая в искряща от чистота частна болница и видя, че за него правят най-доброто. Умираше без притеснения за близките си, които оставаха след него...

Ренгинур тръгна към голямата вила, в която живееха с Илхан. Морето бе наситеносиньо. Разноцветните знамена на различните страни пред административната сграда весело палуваха на вятъра. Спря пред вратата. Една бугенвилия, отрупана с лилави цветове, се бе издигнала до прозореца на спалнята им и бе образувала внушителни туфи върху стената. Понякога в очите на Ренгинур Илхан изглеждаше уморен и възрастен, но въпреки това го харесваше. Да, нямаше съмнение, че го обича. Щедростта му, самопожертвователността му, това, че е баща на детето й... В началото може би се бе поддала на магията на богатството му. Но това не беше важно. Илхан бе мъж, който знаеше как да спечели една жена и как да я задържи. Отдаде му се по собствена воля, след като се увери, че желанието му не е временно. Въпреки това, особено когато се отнасяше за мъже от този тип, не можеше да е напълно сигурна. Но Ренгинур постъпи смело, вярвайки, че няма да излезе с наранено сърце и празни ръце от това приключение. Не се излъга. Сега притежаваше неща и заради сина си можеше да претендира за такива, за каквито преди не можеше и да помисли. Забременя неволно, беше случайно или и двамата не бяха счели за необходимо да се предпазят. Въобще не бе помисляла да използва детето като примамка, както мислеше бившата му жена. Всичко се разви от само себе си.

До вчера ежедневно развеждаше възрастни, глупаво усмихнати туристи. После с група приятели и под шапката на фирмата започна да

организира продажби и посещения на туристически маршрути. Получаваше процент. Поемаше групата и я водеше на различни обекти. Стараеше се усмихнато и любезно да усмирява странните им капризи. Колко отчаяна се чувстваше в онези дни! Устояваше не само на презрителните погледи на тези хора, но и на подмятанията на старчоците женкари и на нервните кризи на силиконовите любовници на онези кучи синове плейбоите. Почти се примири с факта, че няма да получи нищо от това спокойствие, от този бляскав свят, изпълнен с богатство и финес. Но това примирение сега ѝ се виждаше като част от едно далечно, потънало в прах минало. С лека, но надменна усмивка погледна към корените на петунията до краката си. Чу весели детски гласове, които се сливаха с ударите на тъпана от шумната музика, долитаща отдалеч.

Вече е господарката на това място, любимата жена на Илхан. Повдигна глава и подуши въздуха, миришеше на загоряла от слънцето тор и окосена трева. Как ли изглеждаше сега в очите на другите? Като самоуверена курва, недосегаема и безразлична към тях, към онова, което мислят за нея, истинска кралица!

Прекоси верандата и влезе вкъщи. Холът, който миришеше на лак за мебели и освежители на въздуха, бе просторен и обзаведен с малко, но стилни мебели. Ренгинур беше избрала облицованите с бяла дамаска две удобни канапета, поставени едно срещу друго пред помпозната камина, и голямата ниска холна маса, поставена по средата. Изхвърлиха голяма част от вещите, останали от Реван. На една от стените бе окачена голяма картина на известен художник, а на прозорците — драпирани пердета от бял тюл. Върху махагоновия паркет имаше малки, но скъпи килими. В дъното на хола се намираше стълбата, която отвеждаше към горния етаж, а непосредствено до нея — врата с витражни стъкла, която водеше към голям кабинет и обширна кухня.

Прислужницата беше в кухнята. Трябваше да си тръгне около обяд. След обедния сън Илхан сигурно ще поиска да правят любов. Не се чувстваша спокойни, когато и тя беше вкъщи. Сутринта Ренгинур се отнесе апатично към него, но следобед с пламенни ласки щеше да спечели сърцето му. Влезе под душа.

Тази вечер искаше да бъде много красива. За партито избра вечерна рокля в светлобежово, без презрамки, плътно обвиваща тялото ѝ. Предпочете светъл цвят, защото искаше да прилича на булчински тоалет. Дрехата бе семпла, но много шик. Деколтетото продължаваше с шал, който се премятеше през раменете и стигаше до кръста, като оставяше открит гърба ѝ. Не показа тоалета на Илхан, искаше да го изненада. Не смяташе да слага бижута. Илхан бездруго щеше да ѝ купи подарък в чест на първата годишнина от бащинството му. Развълнува се — преди два месеца в Измир бе видяла прекрасно колие, украсено с диаманти, и ясно показа, че ѝ харесва. Облече се и слезе на долния етаж.

— Да не остане никаква работа за следобед, Сабиха. Приключили ли с гладенето?

— Моля, не се притеснявайте — отговори момичето. — Приготвям съдовете за храната на бебето.

В кухнята не се готвеше. Там се приготвяха главно закуски, бебешката храна и специалитети от храни, напитки и плодове. А вечерите, с изключение на онези, когато искаха да останат насаме, предпочитаха да се хранят в ресторанта или в специално обособено за тях място — край фонтана.

Внезапно си спомни. „Дано татко не умре тази вечер. Не, не трябва да умира!“ Притесни се. Дали Илхан е говорил с лекаря? Не може ли да направи нещо, за да не се случи най-лошото? Повика прислужницата и поиска кафе. После седна на верандата. Изпи кафето, наблюдавайки сърфистите в морето.

Ренгинур обичаше да остава насаме и да си почива в часовете между утрото и обяда. Макар нищо да не правеше, често я уморяваше фактът, че въкъси или наоколо все имаше някой. Домъчняваше ѝ за ваканциите, когато безцелно се разхождаше неглиже, по нощница или анцуг. В тази къща винаги бе под наблюдение. Постоянно трябваше да изглежда уравновесена, внимателна, щастлива и изрядна. На Илхан също му бе направило впечатление.

— Понякога си мисля, че може би не си щастлива, но когато останем насаме, виждам пак онази сладка девойка и разбирам, че съм се лъгал — бе казал Илхан преди два дни.

А той самият с всички се държеше естествено. Пееше на висок глас, шегуваше се, задяваше Ренгинур, целуваше я. Седеше с вдигнати

на масата крака, прегръщаше сърдечно гостите си, когато си пийнеше, използваше жаргон и се отнасяше снизходително към онзи, който го е нагрубил. Но въпреки това не страняха от него, защото той си бе такъв.

„Аз не съм такава, не мога да бъда. Или не успях да се впиша в тази среда и да свикна с нея.“ Когато идваха познати на Илхан, които не познаваше добре, или пък срещнаха негови приятели, Ренгинур се държеше дистанцирано и студено. Не участваше в разговорите, на въпросите отговаряше с „да“ или „не“. Не защото се боеше да не изтърси някоя глупост или да допусне гаф, а понеже повечето от тях ѝ се струваха странни. Мъжете говореха за състезания с яхти, търгове, за мафия и свързаните с нея държавни мъже, туристически обекти, пиене и пури, а жените — за мода, мебели, бижута, ресторанти и барове в столиците на световната мода или пък кой с кого се е развел. Без да иска, се унасяше, докато следеше думите и жестовете им, фалшивите им усмивки. Нетърпението им, което избиваше, щом усетеха притеснение. Вероятно зад гърба ѝ я наричаха „мацката на Илхан“ или „недодялана наивница“. След всяко събиране с тези хора, кой знае защо, я обземаше погнуса. Нима един ден и тя ще стане като тях? Естествено, че искаше да влезе в тези кръгове. Но същевременно изпитваше неясен страх, чиято причина не можеше да си обясни. Нима тогава и тя ще се принуди да гледа така безцелно, вяло и с апатия дори на собствения си живот?

Илхан намираше, че странното ѝ държание се дължи на нейната младост и стеснителност, че тази умерена неопитност ѝ отива и впечатлява. Ренгинур бе родена да се харесва и по всичко личеше, че се гордее с това. Беше ѝ разказал, че бившата му жена не умеела да бъде женствена и привлекателна.

— Ти си като необработен скъпоценен камък. Когато усвоиш как да се държиш и как трябва да живееш, ще се превърнеш в прелестна жена.

— Значи сега не съм достатъчно привлекателна, така ли?

— Какво приказваш! Когато се появя с теб на публично място, се обръщам, за да видя как ме гледат със завист.

Мъжете обичаха да създават от млада и неопитна девойка жена по свой вкус. Но в повечето случаи се проваляха. Опитвайки се да поемат управлението в свои ръце, в крайна сметка сами се предаваха в ръцете на жената.

— Понякога се питам какво бих могла да върша, какво да правя извън ролята си на твоя жена и майка на сина ти?

— Какво искаш да правиш?

— Не знам. Може да направя фирма или да отворя шикозен бутик, например...

— Защо не. Ще вземем представителството на някоя известна марка. Нека всичко да се оправи, ще го обмислим. Значи ще станеш бизнесдама? Но аз още не съм ти се насита, любов моя, искам винаги да си до мен...

Тези разговори обикновено завършваха с пламенен секс. Тогава Ренгинур мислеше, че мечтите, бъдещето и независимостта ѝ са в ръцете на друг. Чувстваше се като затворник, който очаква да го пуснат заради добро поведение. Нещо повече — като тяло, чийто дух с всичките му чувствени, слепи, светли или тъмни страни е превзет с помощта на секса. Освен няколко незначителни флирта преди Илхан, тя бе имала само един сексуален контакт. Срамен и ужасен случай. В училището по туризъм се бе сближила с момче от същия курс и мислеше, че е влюбена в него. После осъзна, че не е било любов, било е харесване, инстинктивно родено от създалата се близост, било е само копнеж за любов, нищо повече. Всъщност и сега не можеше да се каже, че познава истинската любов. Не познаваше онази постоянно извисяваща и изгаряща мъка. Никога не се поддаде на онова смесено чувство, пресъздавано в романи и филми, а и нямаше желание да му бъде подвластна. Напоследък смяташе, че влюбването може да се контролира. Може би любовта се раждаше от копнежа на човек да изпитва мъка.

Още когато бе на осемнадесет години, разбра, че вярва в силата на сексуалността. Тя бе необходима. Вярваше, че не е вредна, при положение че имаш избор. Освен това не бе склонна към прибързана женитба с някой случайно появил се кандидат. Тогава защо, докато реши да създаде семейство и деца, трябва да потиска сексуалността си, да я пренебрегва? По този въпрос не се бе замисляла. От само себе си, а може би под влиянието на прочетеното, бе започнала да гледа на сексуалността по този начин. Добре, че първият ѝ опит бе в момент, когато бе добре подготвена.

Юксел — така се казваше — веднъж я заклеши в една празна стая на хотела, в който стажуваха. Това предизвика раздяла, а не

сближаване. Всъщност Ренгинур искаше да се освободи от тревогата за девствеността си, но изпита такава непоносима болка, че въпреки неподходящата обстановка, в която се намираха, започна да плаче и да вика. Юксел, много ядосан, ѝ каза грубо:

— Затвори очи, млъкни и се сгъни.

Тези прости думи, този грубиянски тон така я поразиха, че поиска да избяга на мига. Тогава стана нещо страшно. Юксел затисна с ръка устата ѝ и грубо я изнасили. От страх да не стане скандал, тя не издаде звук, но го намрази. Така приключи тази история. Този първи сексуален опит и сблъсък с грубостта я накара дълго време да стои далеч от мъжете. Защото думите на Юксел — „да се оженим“, родени от объркването в онзи момент и от желанието му да сложи ръка на бъдещето ѝ, без да изпитва любов, силно я изплашиха. Много пъти бе слушала от жени, че мъжете не се интересуват дали жената изпитва удоволствие от секса, вярваха, че дори да не го изразяват открито, подсъзнателно мислят така. Беше го чувала дори и от майка си. Дължеше се на страха, че когато жената се научи да изпитва удоволствие от секса, ще започне да търси удоволствие при други мъже.

Разказа опита си на Илхан и попита какво мислят мъжете по отношение на този страх.

— Права си, това е жалкият първичен страх на мъжа — съгласи се Илхан. — Страх с хилядолетна давност. Жалко и странно е, че има такива мъже в наши дни. Но твоят случай е малко по-различен. Може би ти си изплашила момчето и то е подивяло...

Ренгинур се опита да му удари плесница на шега, но Илхан хвана ръката ѝ във въздуха и започнаха да се любят. Това бе първото им любене. Бяха в Истанбул. Илхан още не бе завел бракоразводното дело. Реван бе на екскурзия със сестра си. Илхан ласкаво я облада в голямото легло на онази голяма стая с изглед към морето и излекува всичките ѝ страхове. Удоволствието, което изпита Ренгинур, бе повече душевно, а не телесно. В крайна сметка бе щастлива от любовта с един толкова зрял, изпълнен с обич и сила мъж и бе толкова хубаво, че нямаше никаква връзка с първия ѝ опит. Много ѝ хареса топлината на собствената ѝ плът, начинът, по който без всякакво притеснение реагираше, когато другата плът влизаше в допир с тази топлина, и приятната тежест, която другото тяло упражняваше върху нейното.

Изпита удоволствие от чувствените ръце на мъжа, който искрено я желяеше, от устните, които така добре умееха да я целуват. Накрая, разтърсена от триумфа на собственото си поражение, безшумно заплака като послушно дете.

Тогава за първи път обикна Илхан. Обичаше го. Доколкото можеше да обича. Ще го обича, докато може...

Прегледа оставените върху масата списания за живота на хайлайфа. Колко отпуснати и грозни жени имаше. И старчоци, позиращи пред обективите с младичките, нежни като вейки девойки, които си бяха взели за съпруги. Слава богу, че Илхан не беше от тях. Беше мъж, който всяка жена би харесала. Ренгинур не се страхуваше, че ще го изгуби, защото имаха цел, която преследваха със страст, търпеливо и решително. Да се оженят. Това щеше да стане скоро и после щяха да си поставят други цели. За момента единственото, за което трябваше да се грижи, бе да поддържа жива любовта на Илхан, да изглежда красива, привлекателна и желана в неговите очи.

Мобилният ѝ телефон звънна.

Беше Илхан. Разговарял с лекаря. Състоянието на баща ѝ било наистина безнадеждно. Можел да поживее още няколко дни, но се налагало да вземат болногледачка. Намерил, тази вечер щяла да дойде.

— Не се безпокой, мила. Правим каквото е необходимо. Аз съм в офиса. Ще проведе няколко телефонни разговора. Синът ни къде е?

— С мама са на брега на морето, играеха на плажа. Сигурно скоро ще се върнат. Ти успокои ли се?

— Да, да. Добре съм, всичко е наред. Охраната е предупредена, не се безпокой. Ще се видим по обяд. Към два часа. Отдели ли време за Фиген? Нека ѝ засвидетелстваме близост, става ли, мила моя?

Какво точно трябва да направи? А и защо да показва близост към Фиген? Това бе едва третата им среща. Първия път бяха заедно на вечеря в Истанбул. Втората им среща бе миналата есен, веднага след раждането. Беше на годините на майка ѝ и не я познаваше добре. Как ще се забавляват двете? Всъщност Фиген бе леко надменна и доста начетена. Помисли си за Армаган. Колко по-различен е от Илхан. Тъжен мъж, с вид на човек, който страда или непрекъснато нещо го боли. Може би му харесваше да изглежда по този начин и така да привлича внимание. Очевидно бе чистосърдечен, но прекалено се самоизтъкваше и постоянно, без много да му мисли, подкачаше Илхан

на политически теми. А нямаше съмнение, че Илхан не го взима на сериозно. Обичаше брат си, но го считаше за леко скучен и вманиачен. Да, така беше. Армаган бе начетен, известен и можеше да стане важна личност, но макар и красив, не й беше симпатичен. През тези два месеца нито веднъж не го видя да се усмихва, не чу поне една забавна дума от него. Омръзнало й бе да гледа навъсеното му лице и напразните му опити да привлича вниманието. Добре, че след няколко дни жена му ще го отведе.

Погледна часовника си. Наближаваше обяд. Налагаше се да побърза, първо трябваше да иде на масаж, после на фризьор. Преди да влезе вкъщи, отиде в градината. Видя, че майка й и бавачката идват с бебето. Тръгна към тях.

— Детето огладня и му се доспа — каза Фатмуш. — Видя ли баща си?

— Видях го, спи — отвърна й Ренгинур. — Леля е при него. След като нахраниш и приспиш детето, ще отидеш ли да го погледаш?

— Щом сестра му е дошла, нека го гледа, чичо ти до сутринта беше при него — сопна се Фатмуш.

Ренгинур излезе от фризьора в централната сграда и като мина през градината, се отправи към мястото, където се намираха масите за специални гости. Клиентите обядваха под сянката на тъмносините тенти на подредените навън маси. Разнасяше се миризма на печено месо, приготвяно върху големи скари, над които се виеше гъст пушек. Другите ястия и салатите бяха поставени на шведска маса.

Тяхната маса се намираше доста далеч от мястото, където се хранеха клиентите. Ренгинур усмихната се приближи към масата, около която бяха насядали Илхан, Фиген и Армаган, а един сервитьор им наливаше вино.

— Малко закъснях, извинявайте.

— Точно навреме дойде, любов моя — посрещна я Илхан, задържайки одобрителен поглед върху прическата и спортното й облекло.

Армаган отмести винената чаша пред себе си, приличаше на човек, който току-що се е отърсил от унес.

— Аз искам бира — поръча той на сервитьора. Погледна към Фиген, но тя не го гледаше.

— Как е стомахът ти? — обърна се към него Илхан, сякаш искаше да го предупреди за нещо.

— Добре съм — Армаган повдигна глава и огледа наоколо с невиждащ поглед.

„Не изглежда добре“, реши Ренгинур.

Резката между веждите му се бе задълбочила. Стиснатите устни под ръката, с която беше подпрял брадичката си, учудените, тъжни очи, леко приведените рамене му придаваха вид на човек, готов да заплаче всеки момент.

Фатмуш приближи с бързи крачки и седна на празния стол до дъщеря си.

— Заспа — каза тя. — Много се умори на плажа, сега ще спи най-малко два часа. С детегледачката Сабиха са вкъщи.

— Бях изпратил човек от охраната, дойде ли?

— Дойде, дойде. Седи на балкона.

— Какво има? — рязко попита Армаган.

— Какво би могло да има? Илхан се изплашил от съня си, та затова...

— Все още ли онзи сън?

— Не, драги, вече не — успокои го Илхан.

Фатмуш се обърна към Фиген:

— Госпожо Фиген, добре дошли, много ми е приятно да се запознаем. Сутринта не можахме да се видим, защото бях заета с малкия. Знаете, че и съпругът ми е болен...

— Да, много съжалявам — отвърна ѝ Фиген. — Няма значение, сега се запознахме, нали? — усмихна се така, като че скромната любезност на Фатмуш ѝ бе харесала.

Сервитьорът донесе две чинии със салата. Едната с бадеми и пушена сьомга, другата с гъби, печено сирене и прясно грозде.

— Ние ще си сервираме — каза Илхан.

— Нека аз да ви сервирам — намеси се Фатмуш.

„Колко добре изглежда“, помисли си Ренгинур, докато гледаше към майка си. Беше средна на ръст жена, закръглена, с хубава усмивка. Имаше живи светлозелени очи, които гледаха към света с доброта. Тенът ѝ беше златист, с леки отблясъци, нямаше грим, а трапчинката на лявата буза ѝ придаваше детински вид. Беше съчетала сив ленен панталон със светлозелена блуза с къс ръкав. Преди седмица Ренгинур

я заведе при фризьора на хотела, който я подстрига в моден стил и боядиса косата ѝ черна. Много ѝ подхождаше. Превърна се в модерна, привлекателна жена. Беше на четиридесет и пет години, но изглеждаше по-млада. Забеляза, че Фиген я наблюдава с възхищение и изненада, че е съпруга на портиер.

— Аз няма да взема. Салатите не ми понасят на стомаха — обясни Армаган, гледайки към Фиген, и повтори: — Не ги понасям.

„Какво му има на този човек? — помисли Ренгинур. — И на закуска бе по-напрегнат от всякога. Мисля, че е без настроение, защото жена му дойде. Или е пиян? Напрегнат е, сякаш всеки момент ще експлодира. Гледа към жена си с такъв поглед, сякаш си търси причина за кавга.“ Беше с променливо настроение, но сега бе почти неузнаваем. Погледна към Фиген. Тя наблюдаваше мъжа си с разбиране. „Скарани са — реши Ренгинур. — Не се разбират добре. Явно е, че раздялата не им се е отразила добре.“

— Да ви поръчам ли нещо подходящо за вас, батко Армаган? — попита го Ренгинур.

— Не, благодаря, може би после.

— Една супа? — намеси се и Фатмуш.

— Да, остави бирата и хапни супа — най-после се обади Фиген.

— Не, бирата ми се отразява добре! — тросна се Армаган. — Помага ми да правя онова, което ми се иска, а не онова, което ме принуждават. От тук нататък ще постъпвам само така...

— Нима досега не си правил все така? — учуди се съпругата му.

— Не, никога досега не съм постъпвал така, колкото и да ми е било трудно — каза Армаган.

— Какво ти става, братко? Пак ли направихме нещо нередно? — Този израз криеше в себе си посланието „стегни се“.

— Не, драги, просто прекарах повече на слънце, боли ме главата. Всичко останало е чудесно! Морето, въздухът, трапезата... Вие си гледайте удоволствието!

Ренгинур се облегна назад и с удоволствие погледна към морето. От време на време между нея и Илхан се появяваха дребни обиди или сръдни, но те се дължаха главно на Ренгинур. Само веднъж — май че бе заради Реван — чупенето ѝ продължи доста дълго и Илхан се ядоса. „Не преувеличавай! Стига, не ми разваляй настроението, разбра ли?“, каза ѝ тогава. Остротата му я уплаши и тя се принуди да отстъпи.

Когато се ядосаше, Илхан ставаше груб и не обичаше да му се сърдят, а и майсторски умееше да спечели сърцето ти и да прекрати сръдната. Одобряването беше вълнуващо и обновяваше връзката им. То носеше по-голямо удоволствие от секса. Беше много приятно да я обладава в легло, което предварително е обсипал с червени рози с изчистени бодли, нежно да я гали и да я нарича „сърничке“ и „любов моя“. Друг път я изненадваше, скривайки някой скъп подарък в чехлите ѝ, и така превръщаше одобряването им в забавна игра. Илхан бе мъж, който винаги разказваше истории — макар да повтаряше някои, — не страдаше от липса на дар слово и Ренгинур най-много обичаше това му качество. Не харесваше мълчаливите мъже. Смяташе, че мъже, които демонстрират превъзходство и ерудиция, всъщност страдат от комплекси. Армаган, естествено, не беше от тази категория. Той бе нещастен... Отново долови думите на разговора, от който се беше откъснала.

— Приеми живота такъв, какъвто е, отърси се от този песимизъм, скъпи братко. Не се трови с ненужни, нереални подозрения. Ти какво, обричаш се на страдания ли? Виж се, на колко години си, започни вече да живееш! Като че ли маята, с която си замесен, е забъркана само от страдания. Страдаш, когато ядеш и пиеш, страдаш, докато спиш, а ако решиш да се зарадваш, смяташ, че си извършил престъпление.

— Такъв ли съм наистина, така ли ме възприемаш? — навъси се Армаган.

— Както и да е. Познайте кой дойде тази сутрин — майсторски смени темата Илхан и не даде възможност на Армаган да отговори. Всички погледнаха към него.

— Мелике. Мелике Еда...

— Познавам я, много красива жена — каза Ренгинур. — Мисля, че е ваша братовчедка. Не е ли дъщеря на чичото, който почина от инфаркт?

— Мелике, внучката на чичо Сейфеттин — обясни Илхан. — Бехзат, който почина, бе неин втори баща. И в същото време ѝ е чичо, естествено. С Бехзат бяхме набори. Отиде си млад.

— Добре стана, защото беше мошеник — промърмори Армаган.

— Хайде пак?! — безпомощно разпери ръце Илхан.

— Армаган, моля те — изрече нетърпеливо Фиген и свъси вежди, — не се говори така за мъртвите.

— За него може. Като че ли не знаеш какъв беше!

— Домъчняло ми беше за Мелике, тук ли се настани, къде е сега? — попита спокойно Фиген, сякаш нищо не се е случило.

— В града е, в къщата си. Когато Бехзат почина, къщата остана празна. Един предприемач я искал. Щял да я събори и на нейно място да построи жилищна сграда. Дойде при мен за съвет.

— И чичо, и втори баща — каза Фатмуш. Замисли се за момент. — Тоест, починалият човек се е оженил за жената на своя брат?

— Точно така — обясни Фиген. — След като мъжът ѝ е починал, майката на Мелике се е омъжила за девера си. А защо не остана да обядва с нас?

— Била заета, но довечера ще дойде.

— Еее, как е, какво прави, омъжила ли се е? — попита Армаган, държейки в ръка полупразната си бирена чаша. — За последно се видяхме на един коктейл в Истанбул. Занимавала се с бизнес, продавала антики. Придружаваше я един журналист, любовник ли ѝ беше, приятел ли, както и да е, няма значение. — Изпразни чашата до дъно.

— Мелике работи заедно с вуйчо си, занимават се с големи дела — продължи Илхан. — Организират търгове и снабдяват хотелите с картини и оригинални предмети...

— Какви ли не хора има в нашата фамилия, от тази селска кръв излизат всякакви — изпъшка Армаган.

— Армаган, много бързо напредваш — Фиген посочи чашата му с глава. — На гладен стомах!

— Всъщност и ние сме селяни — намеси се Фатмуш. — Нима има подобно нещо, наречено „селска кръв“?

— Има, естествено — каза Армаган. — Може ли да няма! Виж сега, например...

— Ще ядем риба — извика Илхан, сменяйки темата. — Лаврак... със специален сос.

— Чудесно — одобрително каза Фиген.

— Аз ще взема една газирана вода — каза Армаган. Пресегна се към бутилките в края на масата, не можа да ги стигне, още веднъж се пресегна и падна заедно със стола. Всички скочиха на крака,

сервитьорите се разгичаха. Наведоха се, опипаха го, беше в съзнание. Вдигнаха го. Превит на две, държеше стомаха си с две ръце.

— Мисля, че столът ви се подхлъзна и паднахте, няма нищо — окуражи го Фатмуш.

— Армаган, добре ли си? — попита го Илхан.

— Искам да полегна — изпъшка Армаган. Погледна към Фиген, сякаш очакваше от нея помощ: — Моля за извинение. Боли ме навсякъде и съм уморен... Мисля, че съм настинал...

— Ела, скъпи, да ти помогна — Фиген му подаде ръка. Армаган здраво се облегна върху нея и полека се отдалечиха към градината.

Илхан и Ренгинур отново седнаха. Фатмуш остана права.

— Аз да ида да видя за лекаря. Армаган не изглежда добре. Да не е получил стомашно кървене, да пази господ... — Погледна към Илхан, като че очакваше потвърждение.

— Права си, Фатмуш, добре ще е да го прегледа лекарят на хотела — кимна Илхан.

— Не той, ще помоля нашия лекар да го види, все пак е опитен.

— Добре се спогаждат с него — подхвърли Илхан, когато тя се отдалечи.

— Какво искаш да кажеш?

— Нищо, почакай и ще видиш!

— Какво му стана на Армаган?

— Не носи на пиене. Освен това от доста време е все напрегнат. Жена му като дойде, се отпусна. Не може нито с нея, нито без нея. Объркани работи.

— Точно днес, неприятно се получи...

— До вечерта има доста време, като се събуди, ще изтрезнее... — каза Илхан.

— Жалко, и двамата са добри хора. Защо се измъчват така?

— Проблемът е в брат ми. Изпуска всичко, към което се привърже. Не разбирам защо се противи на промените. Гледа на света като кон с капаци и напразно пилее способностите си.

Готвачът донесе голяма тава, по средата на която лежеше лаврак, украсен с листа от рукола. Постави я върху масата, а сервитьорът с прибори в ръце изненадано огледа празните столове. Илхан му направи знак с ръка да се маха.

— Изглежда великолепно — възкликна Ренгинур.

— Това своенравно момче развали трапезата. Дано сънят ми е бил точно затова...

— Че каква връзка има?

— Погледни, жалко за рибата... Развали ни угощението. — Погледна към Ренгинур и се засмя. Повдигна глава и й прати въздушна целувка: — Откъде да ти сервирам, любов моя?

14:30

Гюлджан седеше на дивана с ръце в скута, без да забелязва секундите, минутите, часовете; три, четири, пет, пак шест, пак седем. Събота, неделя, вторник, а после сряда ли идва? А след неделя? Не, може ли все да е сряда? Нали пазарът беше вчера? Е, значи е вторник.

Струваше ѝ се, че това не са нейните мисли. Не можеше да издържа повече, съвсем се бе отпуснала. Не задаваше въпроси. Всичките „защо“, „за какво“ се бяха изчерпали. Вече нищо нямаше значение. Причините нямаха причини. Толкова много въпроси си бе задавала, че се умори от тях. Сълзите ѝ бяха пресъхнали. Съзнаваше, че сполетелите я напоследък неща са резултат от грешки, започнали много по-отдавна, отколкото е предполагала. Лошите събития, които я връхлетяха, когато възрастта ѝ започна да се изписва с двуцифрени числа, направляваха живота ѝ. Може би светофарите върху житейския ѝ път не работеха.

Пътната врата се отвори и затвори. Беше той, мъжът ѝ.

„Преди да влезеш в хола, избърши обувките си на изтривалката пред вратата. После ги вдигни и ги прибери в шкафа. Сега си измий ръцете!“ Ще ги измие. „Не пръскай с водата, току-що изчистих банята. Недей да протягаш келявата си глава през вратата, не ме гледай! Иди в кухнята. Върху котлона има някои неща, наяж се!“

Знаеше, че той знае, че трябва да прави всичко това. Нямаше нужда да му се казва. Всъщност не се и интересуваеше. „Няма ли манджа с месо?“ Все същият въпрос, не се научи да не пита, макар да знаеше, че отговорът е: „Няма, месо няма, години наред се тъпка, вече и сърцето ти е месоядно.“ Да пукне дано! Сега пъха лъжицата в тенджерата, пълни я със стотвения лапад с ориз. Отваря чекмеджето, взема вилицата и го затваря с трясък. Пълни чашата с вода от чешмата, пие. Остава празната чаша на плота. „Измий, прибери!“ Дотегнало му е, но не казва. Поглежда към шкафа, не се е наял с тревата. Ще напълни стомаха си и със свареното снощи пиле. Бездруго след малко ще се запилее в стаята си на горния етаж, стъпвайки на пръсти бавно и

тихо, без да шуми и цапа. В онази негова кучешка колиба. Дремейки пред телевизора, ще прекара целия следобед и цялата вечер. Мързеливец. Мръсник!

Гюлджан прекарваше цялото си време вкъщи, в стаята си, на балкона или в хола, а понякога в кухнята или в спалнята. Изпразваше чекмеджетата и наново ги нареждаше, поливаше цветята, чистеше зеленчуците, плетеше и пушеше. От време на време отиваше до бакалина на долната улица, за да купи цигари, пиене или кисело мляко. Вече не се срамуваше, че излиза навън неглиже. Предпочиташе да си стои вкъщи, вярваше, че домът ѝ ще я държи далеч от лошотиите. Всъщност в нищо не вярваше. Защото лошотията можеше да дойде и от много далеч. Криеше се между тези четири стени, за да не е видима раната ѝ.

След като измина цяла година от смъртта на сина ѝ, не можеше да очаква утеха от другите. Бяха дошли и ѝ бяха поднесли съболезнованията си. Защо да съм жива? Нека не съм, синът ми, моят син почина! Въобще не споменаваха думата „смърт“. Мъртвият бе мъртъв, погребението свърши, останаха живите. Кой ли щеше да си направи труда да сподели нейната болка? „Разбираме те“, казваха близките ѝ, колкото да се намират на приказка. „Болката по дете не се забравя, но и оплакването има край. Стига вече, виж, имаш още едно дете, имаш си и внуче“. Думи, които не ѝ носеха облекчение. Хората излизаха от къщата на мъртвеца мълчаливо, с наведени глави. И още преди да завият зад ъгъла, започваха да говорят и да се смеят.

Миналото, детството, бракът ѝ бяха изпразнени от смисъл. Сега живееше в ада на невъзможността да забрави. Слънцето изгрява, издига се, залязва, но времето минава, без да я докосва. Седи си ей така, несъзнателно чопли нещо или месеци наред плете недовършена бебешка жилетка — две наопаки, едно налице, обърни, вземи червено. И пълни чашите с алкохол, надявайки се, че сърцето ѝ внезапно ще спре.

Мъжът ѝ се разхождаше в горната стая. Чуваше се как влачи стол върху дървеното дюшеме. В продължение на два месеца след погребението оттам се чуваха плачът и стенанията му. После млъкна, състари се и рухна, прие неизбежността и се примири. Значи е умеел да обича, почувствал е мъка по любимото си дете. Добре де, къде е криел обичта си в продължение на толкова време? Не е ли това чувство

за вина? Е, това е по-разбираемо. От колко време този човек не подхваща никаква работа, пенсионира се от живота. Единствената му работа е през лятото да ходи в градината и да полива мандарините. Да седи на верандата и да прелиства спортните страници на вестниците или да разглежда снимките на красавиците по бикини. Какво бленува, за какво мечтае? Не ходи и в кафенето, няма приятели, с които да размени две думи, не му стига умът, за да изиграе две партии белот.

Следобедното слънце докосваше прозорците и листата. Петуниите. Циганско розово, лудо червено, лилаво! Трябваше да пие кафето си на балкона. И да се надява, че нейният Синан внезапно ще се появи оттам, откъм зеления плет. Да вдигне глава към балкона и да се усмихне.

Никой не може да забрави. В забравата няма копнеж. Човек вижда един след друг старите си спомени като на филмова лента. Вижда много по-ясно всичко, което е забелязвал, но в бързината не е оценил. Човек, който обича, не копнее за любовта си, докато не я загуби. Когато копнееш, опознаваш по-добре обичта си. Започваш да виждаш, сякаш никога не си виждал ръката на сина си да гали някое куче, начина, по който реже хляб, пие вода, държи в ръка ранено птиче, на което се опитва да помогне да хвъркне, завръщането от първото любене с жена, пеенето, боядисването на една стена. Тогава в сърцето си усещаш копнеж като по неродено или за някой, който е трябвало да се роди. Като неосъществена мечта. Като обещана радост, като продължителна смърт. Копнежът е очакване. За него няма лек, нищо не може да се направи. Човек може единствено да претръпне.

В онези дни, когато още бе самоуверен млад мъж и не се знаеше къде и какво точно прави, той проваляше всяка работа, с която се заловеше, говореше развълнувано, преувеличаваше разказването, ръсеше лъжи, с които размиваше, понякога се връщаше пиян вкъщи; оставяше мръсните си чорапи в стаите, държеше се предизвикателно с майка си, за да не показва обичта си, вървеше по пътя на бащата безделник, сякаш той му бе човек за пример. Привечер в сърцето на Гюлджан се загнездваше притеснение. Започваше да усеща необяснимо изтръпване на мозъка. Още преди той да отвори вратата, я налягаше една тежест, някаква самота. С вкиснато лице и укорителен поглед мъжът ѝ чакаше да му приготви масата, с ракиена чаша пред него и парче изсъхнало сирене.

„Махни тази физиономия и сипи едно и на мен“ — казваше тя. Той не се противеше, понеже си намираще другар за пиене. Докато кълцаше лука, Гюлджан отпиваше една глътка, след като нарежеше домати — още една. Като добавеше олио и оцет — още. После сядаха на масата. Дивак срещу дивак. Свиня срещу свиня! От време на време си продумваха по някоя и друга дума, пушейки цигара след цигара. Нито усмивка, нито една нежна дума. Леденостудени разговори. Войнствени, смразяващи думи. „Дай още една чаша“, казваше Гюлджан. „Стига й толкова на женската част“, скастрияше я мъжът й. „Хайде, налей, ти казах, не се офлянквай!“ Ракия, която помътняваше и губеше цвета си, когато й се добавеше вода. И мисли, които също помътняваха и се променяха като нея. Завладяваше я чувство за спокойствие, безграничност и безстрашие. И после, после, без да го чака и да го моли, сама си доливаше и сякаш отпиваше от свободата, всяка вечер... Чувстваше се добре и след този час незнайно как, само един поглед или дума можеха да отприщят гнева й. Тогава се нахвърляше върху него.

Беше по-висока от мъжа си, едра и силна, една вечер се бе ядосала и го бе блъснала от парапета на балкона на втория етаж. Беше полетял надолу, но мръсникът имаше девет души, като котка. Върна се, разтривайки пукнатото си коляно и рамото, хълцайки през сълзи и сополи и се затвори в стаята си. Петнадесет дни ходи с гипс и така си отиде мъжествеността му. „От този ли сополанко съм яла бой години наред?“, изненада се Гюлджан. Впоследствие майсторски бе отклонявала всичките му опити да се перчи и бе взела юздите в свои ръце. „Знай, че мога да те убия — каза му една вечер. — Бих те убила, без да ми мигне окото, и пак няма да се чувствам отмъстена!“ Всъщност за Гюлджан той отдавна бе мъртъв.

Отиде в кухнята и си приготви голяма чаша кафе.

Обикновено ставаше по обяд. Спеше, докато изтрезнее. Все още можеше да става. Набързо, с треперещи ръце, готвеше нещо. После си сипваше водка с лимон, понякога само водка или газирана вода, каквото имаше под ръка. Прибавяше лист от джоджен или босилек. И вишна за цвят, ако имаше. Не се страхуваше, че някой може да дойде, защото не беше ясно, че в чашата има водка. Макар че пиенето не я приспиваше и не я хранеше, й помагаше да се държи на крака. Да намали кървенето в душата си.

Една вечер миналата седмица Илхан и Армаган бяха дошли да я видят. Казаха ѝ, че трябва да спре пиенето. „Ще те заведа в Истанбул и ще те настаня в болница“, бе казал Илхан. Гюлджан се ядоса. „Не съм болна. Не съм алкохоличка. Дори не се напивам. Пия съзнателно, за да мога да стоя на крака... И аз ли да се самоубия като мама и Бертан? Това ли искате? Оставете ме на мира!“

Когато нямаше нищо за пиене, не помнеше нищо от станалото. Тогава се явяваха други видения, звуци и мисли, които отклоняваха сетивата ѝ. Мозъкът ѝ бръмчеше като кошер, мускулите ѝ бяха напрегнати до болка. Когато изтрезнееше от унеса, пред погледа ѝ оживяваха хитрини, капани, шаблони, с една дума, започваше разплитането на голямата бъркотия.

На мястото на градините, където бе преминало детството ѝ, бяха построили блокове. Предприемачът даде на Гюлджан двадесет апартамента и тази къща. Илхан и Армаган продадоха земите си веднага след смъртта на баща им. А тези на Бертан ги присвои свекърът на Гюлджан. Преди три години така си бяха заминали и принадлежащите на Гюлджан. Сега, когато бяха в нужда, продаваха по един апартамент и изяждаха парите. Приходите от наемите едва стигаха да покриват разходите на двете семейства — тяхното и другото, на малкия им син, на снахата и внука. Напоследък една част от наемателите даже не успяваха да си плащат наема навреме. Някои бяха уволнени, други бяха затворили дюкяните си. Имаше и такива, които не бяха плащали по три месеца, по шест месеца. „Какво да направя, освен да чакам, несгодите на хората са очевидни. Във врата ли да им дишам, за да си взема парите? Имам ли сили да се занимавам?“

Малкият ѝ син Орхан продаде три от апартаментите и пропиля парите, като ги вложи във ферма за кокошки. Започна с голямо желание и надежди и преди да измине година, болест покоси всички кокошки. Какво друго можеше да очаква, при положение че не познаваше работата и не положи необходимите грижи.

Някога баща ѝ бе забогатял от плодородието на тези земи. Не можеше да се наситиш на вкуса на доматиите, цвеклото, салатите, зелените чушки, които се отглеждаха по тези места. Четиримата бяха израснали под сливите, медените смокини, наровете и мандарините. Бяха се опиянявали от слънцето, от земните изпарения с дъх на пръст,

миризмата на тор, от аромата на пролетните листа, бяха гледали небето между клоните, отрупани със сладки жълти плодове. Сега онези апартаменти като кутийки бяха като паметници на сполетелия ги разгром. Тя бе тази, която до последно отказваше да продаде своя дял от оранжерията. Сега това място, което се поливаше с минерална вода, бе много скъпо. Но другите бяха одобрили първото предложение на онзи дъртак Дьортгъоз, чиито синове се разхождаха с мерцедеси. Събориха старата минерална баня, на нейно място направиха спа център с плувен басейн. Всичко, което притежаваха, бе загубено на безценица.

Чу, че телефонът звъни. Изтръпна. За нея всеки звън вещаеше нещастие. Почака да звънне още няколко пъти. Млъкна. „Сигурно онзи, Атила, съпругът, вдигна отгоре.“ След малко той се провикна.

— Гюлджан! Обади се, Илхан те търси.

Стана и излезе от хола, вдигна слушалката на телефона, който бе поставен върху тоалетка с огледало.

„Моля, бате Илхан... Не, не мога да дойда. Недей да идваш, няма смисъл. Аз вече не ставам за такива неща.“

Затвори телефона.

— Какво искаше? — провикна се Атила откъм стълбите.

— Теб какво те засяга? Като че ли не чу! Шибано животно такова, затвори си устата — извика Гюлджан.

— Да няма човек за жена пияница като теб — промърмори Атила. Влезе в стаята си и тръшна вратата.

Защо Илхан толкова много настояваше? Не знаеше ли, че тя не излиза навън? Не разбираше ли, че сърцето ѝ няма да може да понесе хора, които се развличат и веселят? Нима стоеше толкова високо, че не виждаше какво става долу? „Какво ще правя в неговия хотел? Какво ще облека? Една фланелка и стар панталон, който виси на стопения ми задник ли? Каквото и да облека, ще изглежда или натруфено, или прекалено всекидневно. Ще се напия, може би няма да си сдържа езика зад зъбите. И най-вече семейството на онази хитра жена. Как ѝ беше името? Ренгигюл? Както и да е, защо да ходя на рождения ден на сина ѝ? Сякаш да родиш извънбрачно дете, е голям героизъм, та го афишират пред цялата рода...“

Безспорно, брат ѝ желаше тя да се чувства добре, да бъде щастлива. А защо да не иска? Имаше много пари. Беше купил жената, която искаше. А когато се разведе с Реван, нямаше да има човек, който да е по-добре от него. Ами Армаган? И той нямаше причина да не се чувства добре. Не отдаваше значение на парите и нямаше явна причина за притеснения, мъка или страдания. Но много бърбореше. И понеже се занимаваше с политика и не можеше да остане безразличен към случващото се, бе винаги разочарован и напрегнат.

Макар да се стараше да не го показва, Гюлджан обичаше Армаган малко повече от Илхан. Преди години, след смъртта на майка им — бяха на единадесет-дванадесет години, все за него мислеше, дали се грижи за себе си, стигат ли му парите в пансиона. Когато се върнеше за ваканцията, къщи настъпваше празник. По онова време Армаган денем и нощем четеше книги. На нея ѝ се струваше, че непорочността в красивите му сини очи обещава разбиране и обич, каквито тя не бе виждала. Но обичта ѝ в известна степен приличаше на съжаление. Той бе толкова самотен, невинен и с добро сърце, че тя изпитваше желание да го гледа, закриля, прегръща и забавлява като собствено дете, а не като брат. След като завърши университета, спечели стипендия и отиде във Франция за една година. Оттам ѝ пишеше писма. Гюлджан дълго време ги пазеше, но при една караница с Атила той ги хвърли в печката и те изгоряха.

Армаган бе единственият човек в живота ѝ, с когото можеше да говори като с приятел. Гюлджан му разказваше грижите си, търсеше съветите му. Той смяташе сестра си за умна и се измъчваше, че тя не можа да учи. Когато отиваше в Истанбул, Гюлджан оставаше у тях, а дойдеше ли в градчето, Армаган се отбиваше първо у нея. По цели нощи разговаряха за миналото, за бъдещето, за семейството. Армаган ѝ бе разказал, че левите идеи не означават предателство към родината, както им внушаваха. Една вечер ѝ беше казал, че Аллах не съществува. Тя се изплаши, че ще бъде прокълнат, че на главата му ще се струпат разни беди. Тогава естествено бе много млада.

След като Армаган се ожени, близостта им отслабна. Въпреки това много вечери пак бяха пили заедно и обсъждаха Илхан, Атила, дори Фиген. Понякога Фиген и брат ѝ спореха по незначителни теми, за неща, които бяха обичайни, но те без причина ги превръщаха в проблем. Всъщност Гюлджан се възхищаваше на тяхната любов.

Нищо, че различава всяка дума, поглед и действие. Споровете им бяха за деликатни неща.

Както Илхан, така и Фиген не приличаха на Армаган. Обичаха да критикуват хората и да дават съвети, вместо да се опитат да ги разберат. „Е, стига, разведи се с този мъж най-сетне, махни го от живота си, отърви се от него!“, казваше например Фиген на Гюлджан, но без да ѝ посочва какво би могла да прави след това. А Илхан бе упорит от Армаган, по-решителен и умееше да спотайва чувствата си. Такива като него повече успяваха в живота.

Стана и си приготви още една водка. Когато се връщаше в хола, погледът ѝ за миг се спря върху огледалото. Напоследък се стараяше да не поглежда към огледалата.

Беше проявила голямо търпение, за да стигне до истините, на които животът я научи без никаква милост и съчувствие към нея. Но когато търпението стане прекалено продължително, то приютява в себе си непоносими разкаяния, отразява се на погледа, чертите и поведението. Гюлджан се страхуваше да се погледне, защото огледалата бяха пълни с неизказаните ѝ вопли...

В такива случаи лягаше на леглото и си мислеше: „Трябва да се самоубия, да се самоубия, да се самоубия“. През нея преминаваха хора, лица, диалози. Откъси от живота ѝ и безброй подробности. Разпилени от вятъра семена, цветни пращинки, пробили почвата връхчета на житни стръкове, рекички, които разяждаха камъните, узряло грозде, глухи, слепи и неми хора, усмивки, деца, които отиваха на училище. Тогава се разколебаваше и казваше: „Не мога да се самоубия. Не мога, не, не мога“.

Смърт... Да говориш преди или след нея, не означаваше нищо друго, освен опит да изтриеш всичко онова, на което те е научил животът. „Ето, говоря си сама. Мълчаливо, а понякога на глас си говоря. Говоря с мъртвите, а не със себе си. На това ме научиха онези, които загубих един след друг. Мама, татко, Бертан, Синан. Говоря с езика на смъртта. Никой не може да разбира другия на този език. Никой не може да разкаже за себе си, нито открито да сподели онова, което е чул и видял.“

Взе скритата под дивана снимка. Орхан и снаха ѝ Есра бяха прибрали всички снимки на Синан и ги криеха от нея. Успяла бе да спаси само тази. Сватбената снимка на Синан. В тъмносин сватбен

костюм, препасан с широк тъмночервен пояс. С папийонка. Очите му блестят, пълни с желание. Уверена стойка. Жена му е малко кльоцава, ниска, но чаровна. Сватбената ѝ рокля е накичена с пари, хванала е под ръка мъжа си.

Сватбата е в хотела на Илхан. „Илса хотел“. Подарък от вуйчото. Сред венци, бляскави прибори, украшения и кошници с цветя. Всички са щастливи, усмихнати, изпълнени с надежда. Синан не можа да се устрои тук. След като криво-ляво завърши гимназия, в продължение на три години кандидатства в университета, но не влезе. Отвориша малък бутик, но той не работеше там, седеше главно Гюлджан. Фалираха. След това момчето постъпи на работа в хотела на Илхан. Пак не се получи. Не знаеше чужд език, не умееше да работи. Тъй като бе назначен с връзки, се притесняваше от безцелното шляене наоколо и се чувстваше донякъде унижен — „Няма да слугувам!“. Не заради това, че ще бъде момче за бира, кафе или диско, а защото не знаеше какво може да върши. Гюлджан се досещаше, че за да върви с вдигната глава, човек трябва да принадлежи на определена среда. Да е част от нещо. Да може да каже: „Ето това съм аз, аз съм от тук.“ Не трябва да се чувства пренебрегнат, отритнат, откъснат, във вакуум. Защото ще си тръгне. По своя си път, сам.

Баща му сменя колата си и му я дава. Шофьорлъкът е в кръвта на Атила, знае само това. Единственото нещо, с което може да се похвали. При това е селяндур, който в младостта си се е наливал като бъчва, смъркал е хашиш и без никакво притеснение е сядал зад волана, натискайки газта докрай. Не след дълго Синан катастрофира. Ударил човек в пияно състояние. Колите станали на хармоника, но жертви нямало. Полиция, разследване, намерили у него и хашиш. Арест, разпити. Крушата пада ли по-далеч от дървото?

После Синан и жена му решиха да заминат за Франция. Осем месеца по-късно и Гюлджан замина. За да види със собствените си очи къде живеят, да разбере как са. Синчето ѝ е отслабнало. Пред снахата си придава важност. Действията му са прикрити и предизвикателни. Погледът му е мътен. Облечен е с яке и каубойски ботуши. Защо се смее по този начин, какво смешно има тук? Живеят в общинско жилище — малък апартамент в периферията на Париж. Купили си някои мебели и го обзавели. Стигат им и са хубави. Момичето работи по цял ден. При това печели добре. Синан от време на време си намира

някаква работа, но все нещо временно и нелегално, все за кратко. „Моята заплата ни стига — казва снахата, — не е проблем, но ме бие и моето семейство много се тревожи.“ По цял ден е на улицата, в турските кафенета. Не говори езика, притеснява се, живее ден за ден. Ако уважаваше поне малко жена си и се държеше добре с нея, работата щеше да се нареди, но и това не искаше да прави. Пилее дните си. Гюлджан се утешаваше, че ще свикне, ще се оправи.

През лятото на следващата година дойдоха на почивка в Гюзелсу. Снахата беше бременна в шестия месец. Синът ѝ напълно се беше съсухрил. Сивееше. С черни сенки под очите. Усмивката разполовяваше лицето му като рана от нож. Далеч от света, сомнамбул, сляп, разсеян. Тогава Гюлджан разбра, че взема наркотици! След като си заминаха, тя се затвори в една тъмна стая. Цяла седмица не излезе. Обмисляше как да се самоубие.

Роди им се момиченце, но почина на четиридесетия ден. Синан на няколко пъти опитваше да се лекува. Така измина още една година.

В топлия априлски ден, когато докараха покойния Синан, пак валеше дъжд като в деня на раждането му.

Между сълзите, които замъгляваха погледа ѝ, Гюлджан забеляза върху килима слънчевото петно. Светлината бе твърде силна, причиняваше ѝ болка. Изправяйки се, дръпна рязко и поривисто дебелите завеси. На полутъмната, червеникава светлина изведнъж всичко ѝ се видя страшно, коварно, грозно и безсмислено. По тавана помръдваха сенки. Пред погледа ѝ за последен път се мярна лицето на сина ѝ.

Гюлджан вече не изпитваше бурните чувства от първите дни след погребението. Не помнеше как се е закотвила в тази къща, твърде голяма за двама души, как в последвалите месеци ужасът, недоверието, непокорството незнайно защо бавно се превръщаха в мълчание. Вероятно е преживяла онези дни като осъден в килия. После се укроти, заровила мъката в себе си.

„Да изляза от тази къща... но как?“ Какво ще загуби, ако отиде с Илхан в хотела и за няколко часа забрави всичко? Обхвана я усещане

за невъзможност.

„Не мога да го направя. Няма да издържа!“

Спомни си младостта си. По времето на първите си девически стъпки, Гюлджан мечтаеше за възвишен живот, като онзи, който виждаше по филмите и списанията. Нямаше амбицията да учи и да стане жена с професия, защото още от самото начало ѝ бяха прекършили тази мечта. Тя жадуваше за други неща — заможен мъж, с когото да изживее любов и да се омъжи за него, живот в богаташки къщи, луксозни коли, пътешествия със самолети, скъпи хотели, закуска в леглото, забавления до полуда в мюзикхоловете, пазаруване до насита в големите магазини. Мечтаеше си да пие вино в кристални чаши, в които се отразява светлината на свещите, да се люби с мъже, които ѝ нашепват „обичам те“, докато нежно обгръщат раменете ѝ с кожена наметка. Но от онези разноцветни светове — дори от най-обикновения — не я споходи дори мъничко щастие, душевно спокойствие и радост. Това положение бе последица от глупавите ѝ постъпки, от нейната чистосърдечност и прекалена предпазливост. Тя не се пазеше, а направо се криеше.

Беше отгледана без познания за живота, без волята да създаде за себе си друг свят. На дванадесет години бе затворена вкъщи, в кухнята, в студения семеен затвор, счетоха, че за нейното бъдеще е достатъчно да бъде хубава, находчива, девствена и покорна градска девойка. Смъртта на майка ѝ я тласна към друг вид самота. Фактът, че е дъщеря на самоубийца, я изолира от средата ѝ. Не можа да си намери други приятелки, освен няколко бедни и неуравновесени съседски момичета. „Сякаш бе прокълнатата онази къща“, помисли си. Майка ѝ и двамата ѝ братя избягаха, а останалите така и не можаха да се отърват от проклятието.

Гюлджан не знаеше какво е заболяването на майка ѝ. През последните дни тя имаше вид на човек, у когото някои неща вече са мъртви. Гласът ѝ бе станал писклив и нетърпелив. Понякога плачеше, а след това ставаше и се гледаше в огледалото. Може би беше в депресия, но не си личеше ясно, защото поначало говореше малко. Един ден, когато беше много малка, Гюлджан я попита откъде идват децата, как се правят. „Когато се влюбиш в някой мъж, ще имаш дете“, бе казала. Когато беше десетгодишна, чувстваше, че обичта на майка ѝ към децата и специално към нея бе хем гореща, хем мъчителна. Това бе

безкористна и безрезервна, но тъжна любов. Тъжна, защото майка им изглеждаше неспокойна, като човек, неспособен да разпредели поравно обичта си между тях, на когото не му достигат сили и непрекъснато полага уморителни усилия. „Ние, децата, които остави след себе си, много я обичахме и я изпратихме с наранени души“, си помисли. После брулещите ветрове на времето изпепелиха мъката ни. Но въпреки това вътре в нас останаха дълбоки празнини.

Преди да умре, дойде в стаята, в която спеше Гюлджан — никога нямаше да забрави тази вечер. Лежеше в леглото, още не беше заспала. Когато вратата се отвори и майка ѝ влезе вътре, в първия миг не можа да я познае. В полутъмната стая лицето ѝ изглеждаше страшно бяло и сурово. Сурово лице, каквото Гюлджан не бе виждала дотогава. Приблужи се до леглото и много дълго гледа към Гюлджан. Погледът ѝ беше студен и чужд. Облякла бе доста странна дреха. Лилава, дълга до земята рокля от лъскаво кадифе, обсипана с пайети, с един-единствен ръкав, каквито обличаха в евтините нощни клубове или в пътуващите театри. Тъй като бе тясна, отстрани бе разпорена от горе до долу. В тази раздърпана и измачкана материя изглеждаше като статуя.

— Майче, откъде намери тази дреха? — бе попитала Гюлджан, изправяйки се паникьосана в леглото.

— Мълчи, да не разбере баща ти. Да не си посмяла да му кажеш.

— Татко още ли го няма?

— Много е горещо, духа силен вятър. Главата ме боли. Ще изляза на въздух, но не мога да си намеря обувките. Не си ли ги виждала?

— Студено е, мамо — уплаши се Гюлджан. — Не бива да излизаш навън по това време. Хайде, иди си в стаята. Да ти дам ли аспирин?

— Има мишки в стаята ми. Не се безпокой, няма да се отдалечавам. — Лицето ѝ се бе променило, като че ли за момент бе омекнало.

— Ела да си легнеш при мен — покани я Гюлджан, отмятайки завивката си, но майка ѝ се изплаши и избяга в стаята си. Гюлджан плака пред заключената ѝ врата и дълго я моли да ѝ отвори. После,

когато в полунощ баща ѝ се върна пьян и уморен, без да споменава за дрехата, тя му разказа, че майка ѝ изглеждала зле.

— Отвори вратата, луда жено — псувайки, думкаше с юмруци по вратата баща ѝ. Отвътре се чуваше плачът на майка ѝ.

— Иди си легни — беше казал на Гюлджан. — До сутринта ще се оправи.

След това се бе свил на дивана във всекидневната и бе заспал. Гюлджан прекара цялата нощ в кошмари, сутринта стана рано и първо изтича към стаята на майка си, но видя, че вратата е отворена и стаята е празна.

Гюлджан не разказа на братята си за лилавата рокля на майка им, както и за това, че баща ѝ още същия ден я изгори в печката. Стъписа се от чувството, че лицето ѝ сега е досущ като на майка ѝ, което в онази вечер ѝ напомняше за статуя. Точно като нея се бе обрекла на безпокойство, но и на постоянната тъга, която търпеливо изплита безнадеждността. Запълвайки дните си в една къща, обградена от врати и прозорци, препълнена с безброй вещи.

Не успя да разкрие тайните в миналото на майка си. Според разказа на леля ѝ, баща им я довел от Измир, облечена в късо бяло палто, с непокрита глава, обувки с висок ток, малък куфар в ръката и с Илхан в корема. Идването ѝ предизвикало вълнение и клюки на малката уличка на изселниците. Домашните, баба ѝ и вуйчо ѝ Сейфеттин се изненадали и се натъжили, но Ибрахим така смело и непреклонно защитил жена си, че бързо се усмирили. По онова време леля ѝ току-що се била омъжила, след няколко месеца Сейфеттин също се задомил, отишъл да живее в друга къща и прибрал майка си при себе си. От всичко това се разбираше, че семейството на мъжа ѝ не е одобрявало майка ѝ. Една наложена им снаха, чието потекло не знаели и която така и не признали. В разказа ѝ не се съдържаше нищо повече от онова, което знаеха за сирачеството ѝ.

След кончината на майка ѝ баща ѝ не се промени много. През първите дни бе шокиран, но за няколко месеца се взе в ръце. В последвалите години с изумление, примесено с тревога, наблюдаваше уменията на Гюлджан да върти къщата. Отнасяше се към нея сдържано, с разбиране и внимание, като че ли искаше да се сприятелят.

Демонстрираше ѝ обичта си, изслушваше я, задаваше ѝ въпроси и дори леко я глезеше. Поведението му бе като на човек, чиито двама големи синове са принадлежали на майката и с нейната смърт са напуснали и него самия, а децата, които бяха останали в къщата, са сякаш само негови. Вследствие на това проявяваше голяма слабост и към Бертан. Гюлджан си спомняше с умиление за този период на баща ѝ. Като че ли дълго време е бил с наложена му самоличност и най-сетне е постигнал свободата си. „Дали пък болестта на мама не го е подлудявала“, си мислеше понякога. Не, не, майка ѝ с нейното красиво лице, фина кожа и очи, отправени към смъртта, лесно се приспособяваше към всичко. Винаги в очакване, нито укоряваща, нито тъжна, но инертна; нехаресваща подаръци и малко страшна. Едва няколко години след собствената си женитба, Гюлджан успя да разбере какво я беше убило. „Кой мъж би могъл да си представи безкрайните способности на жените, когато се наложи да си отмъстят на мъжете, с които са обвързани от страст?“

Когато спомените ѝ я връщаха към младежките ѝ години, Гюлджан осъзнаваше, че безвъзвратно е изгубила някои неща, които дори да не бяха във възможностите ѝ, можеше да спечели, ако бе проявила достатъчно плам и настойчивост. Например свободата. Но безрезервно, без да се съмнява, беше приела решението на баща си, макар че в процеса на опознаване на женствеността си бе събрала достатъчно знания и опит. Вярваше, че един ден ще се омъжи и тогава ще бъде свободна, очакваше деня на свободата си, люшкана между примирението и надеждата.

— Изучи синовете си, а мен защо не ме изучи? — веднъж все пак попита баща си, докато той бе в добро настроение.

— Ако ще се притесняваш за нещо, не бива — беше отговорил баща ѝ.

Говореше така неопределено, не търпеше да му се задават два въпроса един след друг. Какво го тревожеше? Може би се страхуваше, че тя ще се повлече по някого и навличайки си беля на главата, ще опетни честта на семейството. Щеше да е по-добре да си седи вкъщи и да е на сигурно място, за да не се случи нещо подобно. Нито да полагаш усилия, нито да дадеш някаква възможност. Просто да чакаш.

Какво друго можеше да направи млада жена в това положение, освен да си гласи косата и да се влюби в шофьора, който я заглеждаше

от стоянката за таксите срещу тяхната къща. Била дете! Девойка като фазан със златни пера, наскоро започнала седемнадесетата си година. Слага крак връз крак като актрисите, точно като тях поставя ръцете си на фотьойла, какво ѝ липсва? Даже си мисли: „По-хубава съм от тях“. Нищо друго хубаво не е видяла и научила в живота.

Онзи мъж — Атила — се беше влачил по жени и момичета, въртял какви ли не номера, ех, уж бил момче от добро семейство, приближавал тридесетте и за да се усмири и завърти някоя работа, му купили един буик — това бе първото такси в града. А е и красив — мустачки а ла Кларк Гейбъл, коси погледи, навити ръкави на ризата, предизвикателна походка върху обувки със скосен ток, намества се на кормилото, дава газ и излита като стрела. „Ще се освободя“, диктува умът ѝ, но погрешната посока на ума само съблазнява сърцето. Младо, пълно с надежди сърце. И после, въпреки всички страхове, а може би именно заради това, я побеждава онази тревожна топлина, която се усилва, докато минава покрай мъжете на улицата, неоспоримостта на влечението към даден мъж, от което ти настръхва кожата.

Във фотьойла, в който седеше, Гюлджан почувства, че бедрата ѝ горят, че се изпотява. Видя изсъхналите си ръце, които здраво стискаха чашата с водка. Бяха станали като лапи, защото постоянно бяха в състояние на самозащита. Да, но въпреки това не ѝ помогнаха да се защити, нито да вземе в ръце щастието, което заслужаваше.

В момент, когато нито веднъж не си бяха говорили насаме и нямаха друга близост, освен разнасяните от Бертан писма от по няколко реда, в градчето се разнесе клюката, че с Атила се „любят“. Атила няколко пъти взема Бертан в колата и го вози из града, и той остана възхитен от него.

— Какви са тези приказки, дето се носят за теб и онова псе Атила? — попита една сутрин баща ѝ, преди да тръгне за работа.

Гюлджан замълча, не знаеше какво да отговори.

— Той е нещастник, абсолютен хулиган. Превърнала си и брат си в сутеньор. Ще ти откъсна врата, момиче! Какво става в тази къща, безбожници!

— Нищо не знам.

— Кой ги пуска тези приказки? Стегни се, защото ще те убия.

— Аз нищо лошо не съм направила, татко!

— Вуйчо му идва, щял да те поиска. Уж сте се били разбрали. Какво е това, бе, кажи?

— Не знам.

— Всички знаят, само ти не знаеш, така ли? Че кой ги измисля тези глупости, били сте се любили и какво ли още не! Наоколо гъмжи от тези приказки, само ти не знаеш. Край, повече не искам да чувам подобни неща!

Чакаха в продължение на година. Гюлджан още по-безотказно копнееше за Атила. А Атила бе подивял. Блъснал колата, опитал се да запали къщата, изпаднал в алкохолна кома и влязъл в болница. Изпращаше бележници на Гюлджан, в които ѝ пишеше, че когато се оженят, ще се укроти и ще престане да пие. Но мъж, който е на път да изгуби ума си от любовна мъка, не е в състояние да го направи. Когато тя стане негова, ще се откъсне от лошата среда.

Точно в онези дни започнаха да се проявяват първите признаци на болестта на баща ѝ. Незнайно дали защото бе обречен, но Гюлджан виждаше, че не гори от желание да се лекува. Първо го оперираха, извадиха му киста от белия дроб. После за известно време го лекуваха в Измир, казаха му, че за да се излекува, е нужно още време, и го изпратиха у дома. Остави цигарите, но от работата не се отказа. Малко говореше, от време на време излизаше навън да играе на карти с приятели и да изпие едно питие. На въпросите отговаряше бавно и замислено, сякаш му трябваше време, за да открие нужните думи. Но нямаше вид на човек, който се страхува или се противи на случилото се.

Една вечер, докато си почиваше в градината, той я повика и седна срещу нея.

— Много ли искаш да се омъжиш за този човек?

— Ако разрешиш.

— Ама ти си още дете, а той е много по-стар от теб! Завъртя ти главата това лайно!

— Разликата ни е само десет години, не е много. Ако разрешиш...

— Че какво има в него, бе? Как ще те гледа? Какво ще работи, такси ли ще кара?

— Има малко земя. Ти знаеш, татко. Както му кажеш, така ще постъпи. Ще му падна в краката, казва...

— Какво падане в краката, бе! Ако му падне, той ще ме накълца, говедото с говедо.

След като шивачката ѝ направи булчинската рокля, Гюлджан сама я украси. Наши перли върху деколтето и украси воала с панделки. Тази украса бе като бляскавата картина на копнежа ѝ по Атила, на очакването да принадлежиш на някого. Приготвиха чеиза. Обзаведоха къщата. Семейството на Атила реши, че ще живеят на освободения от наемателите горен етаж на двуетажната им къща.

Направиха венчавката и сватбата в салона на общината два дни след като Гюлджан бе започнала деветнадесетата си година. Илхан и Армаган, въпреки че бяха в изпитна сесия, дойдоха от Истанбул. Гюлджан настоя да дойдат. Но и двамата считаха, че с тази женитба се прибързва, че е твърде рано, и не изглеждаха доволни. Бяха казали „рано“ като на шега, за да не я обидят, но недоверчивите им и неодобрителни погледи ясно показваха, че Атила е погрешен избор. Гюлджан много пъти бе слушала, че братята ревнуват и в началото не одобряват мъжа, за когото се омъжва сестра им. Но имаше и обратни примери. Зълва ѝ също не изглеждаше щастлива.

Ибрахим не пести парите и се постара сватбата да бъде подобаваща на имиджа му. Организира тържество с вечеря и напитки, на което бяха поканени и първенците на града. Щастлив ли бе баща ѝ? Върху лицето му не се изписваше душевното му състояние, освен когато бе много ядосан. Чертите му бяха неподвижни, сякаш черпеше сила от гордостта и способността си да носи незабележимо болките си. Но в онази вечер по лицето му се разливаше сладост.

За да се приравни към ръста на Гюлджан, Атила бе обул обувки с дебел ток, а Гюлджан бе избрала възможно най-ниски булчински обувки. Затова изглеждаха еднакви на височина. Булката бе толкова красива и мила, че гостите си шепнеха: сигурно така е изглеждала Светата Дева, която според легендата живеела в планината над градчето. А зетят — черен, хилав, груб младеж, се разхождаше

наоколо изненадан, неадекватен и надут като пуяк, сякаш не съзнаваше какво му е поднесла съдбата. Гюлджан с чиста обич се готвеше да бъде негова до края на живота си и отдавайки му душата и тялото си, да бъде щастлива жена.

Когато останаха насаме за първата си брачна нощ, Атила бе порядъчно пиян. Отиде и си изми лицето, напъха главата си под чешмата и намокри косата си. На лицето му беше изписана неприветливост, която я изплаши. Той бе убеден, че суровото мъжкарско поведение, което усвои през детските си години и на което се уповаваше, докато съзряваше, ще му помогне. Въпреки това изпитваше силно безпокойство. Свали сакото си, но не се съблече. Беше като обладан от треска. Като че ли трябваше да извърши не естествен акт, а нещо задължително. Може би това бе от страх, че няма да успее. Тогава Гюлджан не можеше да се сети, разбра го много покъсно и безброй пъти бе ставала свидетел на това.

Гюлджан погледна към този непознат мъж. Искаше да разбере и опознае чувството, което поражда безпокойството вътре в нея, и видя пред себе си мъж с леко провиснали под младоженската риза рамене, по-нисък, отколкото изглеждаше с обувки. Правите му черни коси, замазани назад с брилянтин, блестяха. Прихванал колана си с пръстите на едната ръка, говореше нещо на Гюлджан: „От копнеж по теб...“ — евтини думи, подобни на подигравка, изречени с бдителен, предизвикателен поглед. После висящата от тавана лампа угасна и светлината на нощната лампа потопи стаята в полутъмна, копринена мъгла.

Гюлджан, седнала в единия край на леглото, чакаше Атила да свали булото и да я целуне. Беше видяла, че така правят по филмите, бяха ѝ казали, че така ще бъде. А може би мъжът ѝ щеше да я закичи със скъп накит. Атила приближи към нея и известно време я гледа в лицето като гладен, готов да се нахвърли върху плячката си хищник. След това, стиснал зъби, наистина се хвърли отгоре ѝ и стовари юмрука си върху нея. Тя ужасена се опита да избяга към другия край на леглото. Това не бе инстинктивна лудешка прищявка, напротив, целта му бе още в първата вечер да утвърди властта си над жената, на която е поднесъл короната на брака, а тя да приеме преимуществото му. Решен бе да подчини чрез страх жената, която го възбуждаше, и да предотврати всякакви по-нататъшни претенции за женски права.

Врагът бе много жесток, борбата — дива. Перлите, които Гюлджан собственоръчно бе нашила върху булчинската си рокля, се смесиха със сълзи и се пръснаха по пода. Съпротивата и молбите ѝ не помогнаха. Любовта бе жестока и грозна. Да обичаш, бе грозно и омразно, а сексът бе много бърз и студен. „Не“, не спираше да повтаря Гюлджан. И все пак кървавите чаршафи бяха проснати пред вратата на стаята, за да се видят следите от победата през първата нощ.

— Жените обичат сурови мъже — бе казал една вечер след това Атила. — Освен това ти си фригидна, а аз обичам палавите жени.

— Върви по дяволите. Фригидна съм, защото ти си животно, не ми доставяш удоволствие.

Заради тези думи я наби жестоко.

„Не бях фригидна, нима човек не може да почувства това?“ — помисли си Гюлджан. Желанието ѝ не бе насочено към определен мъж, но знаеше, че дреме някъде вътре в нея. Съдеше за него по нетърпимия задух в гърдите, песимизма, безсънието, нервността и по силното напрежение, което усещаше, щом жените заговореха за секс и се шегуваха. Но само по себе си това не бе сексуален глад, а по-скоро една пукнатина, която се увеличаваше, сливайки се с другите липсващи неща в живота ѝ — копнеж, обич, ласка, съчувствие, взаимност. Беше нещо, родено от празнотата, в която бе пропаднала след загубата на онези горещи, силни чувства от времето, в което бе влюбена в Атила. После започна да гледа на него като на враг, нещо повече, намрази го с цялото си същество. По-късно се убеди, че сексуалното ѝ желание може да бъде събудено и удовлетворено само от мъж, когото обича, и тогава предпочете да остане студена към съпруга си, като се самозадоволява. Въпреки че впоследствие изпитваше мъка, гняв, разочарование и срам.

След като се ожениха, Атила започна работа при баща ѝ, взеше работниците от селата, довеждаше ги и ги откарваше по домовете. Страхуваше се от тъста си, в негово присъствие се стараеше да показва уважение и да изглежда като човек, който си разбира от работата. Баща ѝ, въпреки че видя апатията и нещастията на дъщеря си, изобщо не се намеси. Няколко месеца след сватбата Гюлджан се върна в бащиния си дом, но баща ѝ на следващия ден се обади на мъжа ѝ и с думите „Ела да прибереш жена си и друг път да не си посмял да я удариш, защото

ще те убия“, я изпрати обратно. Това предупреждение имаше краткотраен ефект. Баща ѝ бездруго бе болен.

Около година след сватбата почина. При разпределянето на наследството Атила прояви куп капризи. „Онази не, ние искаме тази градина, малко е, много малко“ и неща от този род. Непрекъснато дърдореше, че бил измамен, че братята ѝ се опитвали да вземат най-плодородните земи, и макар че не смееше да им го каже направо, съсипа Гюлджан. Тогава на Илхан и Армаган им стана много мъчно и обидно. Спориха жестоко, накрая Илхан го изгони от стаята, където се бяха събрали, и прекъсна връзките с него.

В началото на втората година от женитбата им, непосредствено след смъртта на баща ѝ и раждането на Синан, Гюлджан изпадна в депресия. Не искаше да кърми бебето, не желаше да го вижда. Затвори се в стаята си и не излизаше от нея, не ядеше и не пиеше, престана да говори. Заради това в първите дни изяде доста бой. Зълва ѝ, като видя, че се е превърнала във вейка, запретна ръкави и пое ръководството на къщата, намери дойка за бебето, къпеше го и го миеше, сякаш искаше да покаже на брат си, че е способна да му създаде по-добър комфорт от тази кекава булка. От презрителните погледи на зълвата и свекървата Гюлджан се почувства още по-зле. Накрая Атила се принуди да я заведе на лекар. „Изпаднала е в тежка депресия. Заведете я навън, разхождайте я, нека поседи край морето, да се разтовари.“ След като излязоха, Атила я заведе на морския бряг. Беше студен зимен ден. Отваряйки вратата на колата, посочи към морето и каза: „Хайде, гледай. Гледай, че очите и душата ти да се отворят!“

Изведнъж видя мъжа си на прага.

— Дяволите да те вземат, превърнала си къщата в кръчма — изсумтя Атила. — Излизам навън, има ли нужда от нещо?

— Купи хляб и цигари.

Погледна го. В полутъмната стая, сред идващата откъм коридора зад гърба му светлина, той изглеждаше като черна сянка, очертана в рамката на вратата. Туловище, което близо тридесет години почерняше живота ѝ. Почувства дълбоко в себе си, че е творение на онези безкрайни дни и нощи, на онова долно създание, което никога не

изпитваше вина за действията си. Помисли си, че тази безформена и безименна сянка бе единственото, което в продължение на толкова години я спираше да премине отвъд светещата врата, отрязваше пътя ѝ. Много пъти, гледайки тази сянка, си въобразяваше, че не му е раждала деца, че децата със сигурност не са негови. Искеше да повярва, че преди да се омъжи, сама е направила тези деца, скрила ги е в сърцето си и с душата си ги е пренесла в неговата къща. При всяко приближаване на туловището до нея през нея преминаваше мисълта: „За него съм нещо като алкохол, като опиат“.

— Жената на Бертан пак се омъжила — каза Атила с крива усмивка. — Двама мъже изпрати в гроба, този ще е третият. Какви жени има! А ти така и не можа да ми видиш сметката!

— Не говори глупости — срязва го Гюлджан. — Какво ме интересува онази курва! Дай боже, да си е намерила майстора. Хайде, стига си стоял като истукан...

— Видя ли, че животът продължава и след мъртвите?

— Махай ми се от главата!

Той отвори външната врата и я затвори след себе си. Гюлджан отиде в кухнята и си наля още едно питие. Когато се връщаше в хола, погледът ѝ пак попадна на огледалото. Този път спря и бегло се огледа. Лицето ѝ още носеше следи от вече съсухрена, но запазена красота.

„Добре“, помисли си, като се върна и седна на канапето. Значи Оя пак се е омъжила. Беше чула, че вторият ѝ съпруг бил четиридесет и пет годишен собственик на магазин и преди две години починал от сърце в леглото при жена си. Колко бързо забравят някои хора. Как успяват да го постигнат?

Всички бяха забравили Бертан. Като че ли никога не е живял. Въпреки че изминаха осем години, откакто почина, още не бяха направили и надгробната му плоча. Илхан и Армаган винаги го бяха осъждали и пренебрегвали, защото бе женкар, обичаше гуляите и нощния живот, пилееше състоянието си. Държаха се с него като с непоправим човек, въпреки че никой не се ражда лош, а нещата, които го омърсяват, са част от средата. „Положихме много усилия, за да го направим човек“, защитаваха се Илхан и Армаган. Че какво толкова бяха направили, когато идваха в градчето, освен да му дават съвети? Добре де, а Гюлджан какво постигна? „Бертан бе най-мачканият в семейството. Остана най-онеправданият между нас. Можеше да бъде

друг, но неговото съзряване съвпадна с времето, когато татко бе най-объркан и най-слаб.“

Бертан бе на осем години, когато майка им почина. Беше мълчаливо, невзрачно, непослушно дете. Имаше си торба, в която криеше стъклени топчета за игра, птичи пера, раковини и празни гилзи, и нощем спеше с нея. Сядаше срещу Гюлджан и с блясък в очите ѝ разказваше наученото в училище. Понякога влизаше в кухнята и удряше сестра си слепешката, безпричинно, с горчивина и гняв. Този гняв бе болезнен и разбираем. Може би се опитваше да отмъсти на сестра си, която много приличаше на майка им. Върху широкото му лице кафявите му очи изглеждаха по-големи, отколкото бяха. Те бяха постоянно изпълнени с обвинение, което всеки миг можеше да се превърне в обида. Когато играеше на улицата, Бертан изведнъж се нацупваше и мърморейки, се прибираше въщи. В училище не бе много добър ученик, но никой не се интересуваше от него. Обичаше да рисува, да прави фигури от хартия. В седми клас изведнъж порасна, източи се на ръст. Вървеше приведен напред, сякаш рамената му тежаха. След като с усилия завърши основното си образование, започна да работи при баща им. Изпитваше възхищение към него, възхищаваше се от независимостта, смелостта и богатството му. Когато той почина, Бертан бе на седемнадесет и изпадна в дълбока депресия.

Градината и принадлежащата към нея бащина къща останаха на Гюлджан. С Атила се пренесоха в тази къща, в която Бертан бе останал сам. Ремонтираха я, пристроиха още една стая до кухнята. На Гюлджан ѝ бе омръзнало от зълвата и искаше да се грижи за Бертан, чието попечителство бе поела. След като разпределиха наследството и земята се раздробя, работата, която кипеше по времето на баща ѝ, замря. Останалите градини бяха на Гюлджан и Бертан, но нямаше кой да ги работи. Започнаха да продават реколтата на прекупвачи още в началото на сезона. Бертан лентяйстваше. Обичаше Гюлджан, дори Атила, който се държеше добре с него. Но не знаеше какво да прави, нито за какво да се залови.

Когато стана на осемнадесет, настоя да разполага сам с парите си и започна да му харесва да се прави на шеф пред гравитиращите около него хулигани. Влизаше в някоя бирария и напиеше ли се, плащаше за всички. След като навърши пълнолетие, първата му работа бе да си

купи впечатляваща спортна кола. На двадесет вече бе изживял и научил всякакви мръсотии. Скара се с Гюлджан, защото му се месела в работите, и се пренесе в малка къща. Когато обаче се забъркаше в нещо или го налегнеше депресия, тичаше отново при сестра си, признаваше недостатъците си, обещаваше, че повече няма да прави така, а после продължаваше постарому.

Когато стана на двадесет и една, се влюби в момиче, което хорските приказки свързваха с доста мъже. По думите му момичето го съблазнило и с него било забавно. Но бе толкова самотен и без пристан, че зорлем убеди сам себе си, че я обича. Когато семейството ѝ се изправи срещу тази връзка и затвори Оя вкъщи, той започна да гасне по нея. Оя бе бърборана, сладкодумна, жизнерадостна и весела девойка. За Бертан тя беше донякъде мила играчка, донякъде заместител на майчината обич. Или намираше при нея ласка.

Бащата на Оя бе богат, известен бе в градчето като лихвар, собственик на автокъщи, а според слуховете имал и връзки с мафията. След като момичето направи опит за самоубийство, се ожениха. В продължение на няколко години живееха добре. Родиха им се две момиченца. Бертан, въпреки че не бе ясно с какво точно се занимава, се водеше на работа при тъста и баджанака си и под техния строг надзор играеше ролята на щастлив млад баща. Но му писна. Отиваше в Измир да кръшка, пиеше много, биеше жена си за щяло и нещяло. Изневеряваше ѝ с уличници. В кавги и гюрултии се изнизаха няколко години. Започна да приказва, че бракът го е заробил, и не се прибираше вкъщи. Често оставаше при Гюлджан. Когато поиска развод, за да се сдобрят, свекърът го подкупи, като разкри за него самостоятелна автокъща, и Бертан се върна при жена си с нови надежди. По думите му Оя бе вманиачена на тема „секс“ и баща ѝ и брат ѝ се страхуваха, че ако се разведе, ще започне да проституира.

Но Бертан не се отказваше от навика си да пръска пари за хазарт, както и да храни и пои мъжете, които се навъртаха около него. Когато започна да продава една и съща кола на двама души и да прави фалшификации с чекове, си изпати. Тъстът го накара да му подпише полица за дължимата сума и като изплати дълга му, го измъкна от затвора. Закри автокъщата. Но нищо не се промени. Бертан непрекъснато задлъжняваше все повече и повече към семейството на жена си. Беше продал най-плодородните земи и ги пропиля.

Едновременно с алкохола пиеше и лекарства. Движеше се като полупобъркан, изоставен, жалък човек. Разведе се. Но злощастията в живота му бяха част от съдбата му. От никого нямаше да иска прошка. За нищо не беше виновен. Просто не му провървя. Живееше в един мръсен хотел и при никого не искаше да се приюти.

Беше на тридесет и три години, когато бащата на Оя заради натрупаните дългове взе всичките му земи. Още две години се влачи самотен, без пукната пара, а когато една ноемврийска утрин бе изгонен от къщата, където бе отишъл да види дъщерите си, реши, че това е краят. Същия ден в града имаше голям пазар. От улична сергия си купи въже. Отиде в мандариновата градина, която преди това бе негова и много я обичаше. Избра си едно сливово дърво, което някога баща му бе засадил в края на градината със собствените си ръце. Постави под краката си щайгите, които още стояха там, и се обеси.

Усети соления вкус на сълзите. Изворът на сълзите вътре в нея бе така черен, дълбок и горещ, че бяха напразни всички усилия, които полагаше, за да се възстанови. Плачеше за загубените любими хора, но колкото повече плачеше, толкова повече в нея набъбваха разнолики чувства. Оттук насетне нямаше да има утре. Нямаше да има дори днес. Щеше да има само вчера, само минало. Обхвана я дълбока обида. Почувства се като преминала отвъд способността да мисли, отвъд логиката.

Избърса сълзите си и стана. Почака за момент, сякаш бе в безтегловност. „Батко Илхан ще дойде“, си помисли. Ако идва да я вземе, в никакъв случай нямаше да се върне сам. Знаеше, че насила ще я заведе в хотела. Ще се ядоса, ако я завари в този вид. Един хладен душ ще ѝ дойде добре. До вечерта имаше много време.

15:00

Фиген слезе на долния етаж с лекаря.

— Не се безпокойте — повтори той. — Да вземе лекарството, ще се оправи. Може да изпие и чаша прясно мляко. Мисля, че е прекалил с алкохола.

— Изпи няколко бутилки бира — каза Фиген. — Но има гастрит, не трябва да пие, нали?

— Проблемът му е психологически. През този месец имах възможност да опозная съпруга ви, сприятелихме се. За човек с принципи, участието в политиката може да се превърне в трагедия.

— Така е — въздъхна тя. — Благодаря ви. Ако има промяна, ще ви се обадя.

Отвори външната врата и го изпрати. После влезе в кухнята, извади от малкия хладилник кутия с прясно мляко и я отвори. Разрови се в кухненските шкафове и намери подходящ съд. Пусна котлона и постави съда отгоре. Въпреки че вилата бе за госта, беше помислено и за най-дребните неща. По времето на Реван по половин година тези вили бяха все пълни, настаняваха се майката на Реван, сестра ѝ, роднините и приятелките ѝ. Спомняше си, че Илхан все се оплакваше от това, че не можел да си почине, да се нахрани спокойно. Даже една вечер бе поставил ултиматум на Реван: „Или те, или аз!“ Това бе много преди Ренгинур, но на Реван не ѝ пукаше. Доколкото разбираше, целта ѝ бе да занимава всички с проблемите между нея и мъжа ѝ. Не се сближи с Реван, която бе глупава до мозъка на костите, но полагаше усилия да ѝ демонстрира поне някаква близост. Кимаше с глава в знак на престолено съгласие и казваше: „Имаш право“, докато изслушваше безкрайните ѝ глезотии и оплаквания, и се правеше, че не забелязва надменните ѝ погледи. И двете знаеха, че не се обичат.

Въпреки това преди два месеца Реван дойде в дома ѝ. Разказвайки ѝ колко несправедливо се е отнасял Илхан към нея, се опитваше да предизвика съчувствие у Фиген.

— Ти винаги си се отнасяла добре с мен — редеше тя. — Илхан допуска голяма грешка, някой трябва да го предупреди. Той те обича...

— При подобни случаи човек не бива да насилва нещата, трябва да се държи цивилизовано — отвърна Фиген. — Повярвай ми, нищо не бих могла да направя.

— Пак помисли. Колко години прекарахме заедно. Ние сме роднини, сигурно можеш да ми помогнеш!

От прозореца на кухнята погледна към лилавите цветове на бръшляна. Обичаше това ярко лилаво-синьо. Този цвят за нея бе символ на безграничната съзидателност на природата. Тя самата беше позитивен човек, вътрешният ѝ свят бе стабилен, но от известно време всичко около нея се тресеше.

Когато погледнеш двадесет и две години назад във времето, бе мъчително да прозреш, че бракът ти е несполучлив, а очакванията ти не са се сбъднали. Вече бе изгубила толерантността си, осигуряваща ѝ спокойствие, благодарение на което през всичките тези години се справяше с Армаган. Чувстваше се неспособна. Бракът ѝ бе достигнал до кръстопът и понякога, неясно защо, я обземаше чувството, че е по нейна вина. Не успя да бъде близо до него колкото заслужава, да се превърне в жена по негов вкус, не съумя да преодолее студенината помежду им.

Отново погледна навън. Градината се къпеше в светлина. За миг се почувства по-добре. Някой ден всичко ще си дойде на мястото, ще постигне душевно спокойствие. Докато внимателно гледаше към джезвето, си помисли, че единственото, което ѝ пречи, е любовта ѝ към Армаган. Връзката им се усложняваше от факта, че мъжът ѝ не бе откровен и сърдечен човек. Съвместният им живот най-накрая се превърна в продължителна и безвкусна диета.

Изсипа в чашата затопленото мляко. На долния етаж на вилата се помещаваха кухня и хол, а на горния — две спални и баня. Пак се качи горе. Влезе в стаята, в която лежеше Армаган, и видя, че е заспал или поне се е унесъл. Лицето му беше придобило изключително сериозен вид. Лека гримаса, наподобяваща страдание. Това всъщност бе маска, която той не сваляше дори когато спи. Седна на отсрещното легло и постави чашата върху нощното шкафче. Загледа се внимателно и безпристрастно в лицето на мъжа си.

Докато бе влюбена в него, не забелязваше тази маска. Но тогава Армаган бе млад, срамежлив и невинен, изпълнен с надежди. Все още не беше очукан от времето и от живота, не беше загубил същността си. Беше много развълнуван и нежен, когато разговаряше с нея, когато разказваше нещо или се опитваше да разгореци спора им. По-късно маската бавно и неусетно се настани върху лицето му. Тя положи много усилия, за да проумее мъката му, скрита зад нея. Но не намери друго логично обяснение, освен някоя семейна история. Беше умен. Винаги бе изпитвала уважение към ума му. Беше внимателен, отговорен, почтен, успял в кариерата си мъж. Нямаше физически недостатъци, напротив — беше висок и все още фин, макар и леко слаб. Кестенявата коса, която се спускаше към челото му, бе леко побеляла, но не беше оредяла. А големите му сини очи бяха много красиви. Проблемът му беше в това, че не е бил обичан достатъчно и не е израснал в хармонично семейство, където да се научи да бъде естествен.

Фиген бе възпитана в топла семейна среда. Баща ѝ бе от знатно семейство в Синоп. Беше напуснал медицинския факултет, за да управлява наследения от родителите му магазин на главната градска улица, в който се продаваха платове, галантерия и трикотаж. В последвалите години дейността се разраснала, започнал да продава конфекция, която доставял от Истанбул за богатите семейства, и го превърнал в магазин за модни дрехи. Баща ѝ Хамди бе едър, приятен, весел и усмихнат човек. Обичаше турска класическа музика, свиреше на тамбура, занимаваше се с калиграфия. Изглеждаше така, че върти търговията механично, без желание, но окрупняването на магазина доказваше неговите способности.

Не биваше да се пренебрегват и усилията на майка ѝ, която беше учителка. В свободното си време тя избираше моделите, поддържаше близки отношения с клиентките. Бяха си построили двуетажна къща с градина, от която се откриваше гледка към морето. Обзаведена с вкус къща, където лелите, чичовците и братовчедите ѝ често се събираха на трапеза. Понеже баба ѝ живееше при тях, къщата се бе превърнала в място за семейни празници. Животът в тази общност бе научил Фиген от малка да се отнася внимателно и с разбиране към другите, да бъде

отстъпчива, когато се наложи да поема отговорност, да изпитва щастие и удовлетвореност, споделяйки онова, което притежаваше. На байрамите колежа по няколко животни и раздаваха от месото на благотворителните организации, на бедните, на съседите, а миризмата на пържено месо изпълваше стаите и коридорите. Голямата градина бе пълна с плодни дръвчета и с цветя.

Брат й Семих и Фиген ги отгледа баба им. Тя бе слаба жена, ухаеща на одеколон. Сплиташе дългата си коса и я прибираще на темето, а след това я покриваше с бяла забрадка. Беше хаджийка. В компанията на синовете си посрѣбваше една-две глътки ракия, разрежена с вода, понякога пийваше и в памет на починалия си мъж. Имаше красиви, възпълнички ръце. Правеше на Фиген парцалени кукли и с игла и конец им извезваше очи и уста. Фиген бе убедена, че баба й е човекът, озарил със светлина щастливото й детство. С красив, леко розов тен, с очи в лешников нюанс и лице, излъчващо меланхолична мекота, тя внушаваше спокойствие и хармония. Не успя да пристигне за погребението й.

Докато се излягаше върху леглото, се сети за забележките на Армаган към бикините й. Беше ли разбрал, че тя е охладняла към него, че един ден ще го напусне и ще си отиде? Дали агресивността му не се дължеше на факта, че вещта, която така небрежно държеше в ръцете си, щеше да падне и да стане на сол? Как така си е направил труда да погледне тялото й? Обикновено не се заглеждаше, не коментираше физическите й качества. Гледаше на жена си като на стара вещ, която му принадлежи от доста време и е свикнал с нея. Не забелязваше или се правеше, че не забелязва цвета на косата й, прическата, дали е облякла нова, или стара дреха, напълняла ли е, или е отслабнала. Колкото и Фиген да се стараяше да изглежда добре, той не се впечатляваше, не показваше нито с думи, нито с жест, че проявява интерес, не си правеше труда да изкаже мнение, с изключение на случаите, когато забелязваше нещо нередно.

В дните непосредствено след запознанството им Армаган бе заявил, че човек може да бъде красив и само с душевните си качества, и тя никога не го забрави. Макар да не го споделяше, още от първите им съвместни години тя копнееше да открият нефизическите й качества. При внимателно вглеждане можеше да се оцени значимостта на нейния характер, на нейната личност, тя бе много повече от хубава

жена. Свежестта и чистотата на младостта ѝ отначало привличаха мъжете, но това бяха преходни и необвързващи качества, докато в любовта Фиген търсеше трайност. Мъжът, който ще я обикне, трябваше да я обича не заради физиката ѝ, а заради ума, логиката, интуицията ѝ. Да, Армаган се бе влюбил в нея от пръв поглед и не криеше, че повече се бе впечатлил от доверието, което излъчваше, а не от външността ѝ. Фактът, че я обикна заради качествата ѝ, бе победа за Фиген. Мислейки си, че за първи път е улучила десетката, тя му отвърна с взаимност. Защото този избор отваряше нови хоризонти. Даваше на Фиген възможност за самоутвърждаване и носеше дълбочина, която да улесни пътя към духовното им единение.

„Колко наивна съм била. Ако тогава можех да предвидя събитията, щях да викам за помощ и да се втурна да бягам, колкото ми държат краката.“

Малко след като се ожениха, се разбра, че характерите им не си подходат. Фиген бе жена, която влагаше цялото си същество във всичко, което правеше, беше искрена, лесно се приспособяваше, действията ѝ бяха предвидими, очакваше от живота хубави неща, но не бе самонадеяна. Армаган се самовъзприемаше идеалистично. Вероятно защото се смяташе за лабилен, си налагаше да бъде сдържан и да стои нащрек, за да се предпазва от външни атаки.

Какво му бяха направили? Защо бе толкова объркан и предпазлив? Защо се бе превърнал в труден за общуване, неспособен да изпитва радост, изпълнен с вътрешни конфликти човек? Затворен, придържан се единствено към собственото си мнение човек, дълбоко повярвал в марксистката идея, в идеята за равенство. Последователен до мозъка на костите си. На пръв поглед интересен, но безкрайно скучен, когато го опознаеш!

„Има хора, които в личния си живот успяват да преодолеят онази затвореност, която си налагат спрямо външния свят, и да изградят искрени отношения с близките си. Но Армаган никога не стана такъв. Неговата сдържаност и дистанцираност неизбежно ограничи и отношенията му с мен. После стана още по-лошо. Студенината, която излъчваше, ме накара да се чувствам като разглезена и неподходяща за него. Под непрощаващия му поглед изпитвах чувство за вина и започнах да се чувствам непълноценна. Какво още чакам? От какво се

страхувам, та му правя мили очи? Направих всичко по силите си, но не се получава.“

За да се убеди в правотата си, от известно време насам си припомняше важни подробности от годините, прекарани с Армаган, за които в миналото бе търсила извинения или пък бе смятала за приятни и се опитваше да ги преоцени през призмата на времето. „Как е възможно? Как съм могла да се подложя на толкова унижения?“ Дали пък Армаган не се бе оженил за нея, воден от подсъзнателната мисъл, че една стабилна, мила жена може да надскочи наложените от него самия сурови ограничения и да му осигури свободата? Това ли противоречиво желание диктуваше в началото страстната му любов към Фиген?

И преди брака, докато бяха само приятели, бе съзряла у Армаган прояви на инат, в тона му се прокрадваха намеци, че не притежавала гъвкаво мислене. Подигравателни погледи, съмнително кимане с глава. Но бе тъй умен и чаровен, че на Фиген сърце не й даваше да не му прости и да го напусне. „Той е революционер, чиято глава е пълна със сериозни проблеми“, мислеше си тя по онова време. Строг, категоричен, уверен в себе си. Малките междуличностни проблеми между тях бяха маловажни и глупави. Не биваше да позволява на тези малки, болезнени сантименталности да се проявят. Имаше много по-важни въпроси. Колко развълнувано й говореше, как я убеждаваше, когато оставаха насаме в малките сладкарници, крайбрежните кафенета или евтините рибни ресторанчета.

Юнска вечер през 1976. Светлината е наситена с тъгата на вечерта. Многоцветният светлик откъм прозореца пада върху масата ѝ и оцветява в червеникаво чая в чашата ѝ. Чете книга, но не може да се съсредоточи. С Армаган се бяха скарали. Когато бе с него, се чувстваше безлична, сякаш доброволно е предала себе си. Той избягваше всякаква близост, за себе си и за сърдечните си връзки претупваше въпросите ѝ и веднага обръщаше разговора към проблемите на страната. Фиген искаше да я допусне във вътрешния си свят, Армаган се противеше. Към нея се отнасяше естествено, сякаш я обича, но не намира смисъл да ѝ го показва. Държеше я настрана от

потайната си същност, позволяваше ѝ да стигне само дотам, докъдето можеше да я контролира.

Той беше в позицията на лидер, съветник, учител. Като че ли играеше на прелъстяване, но не взимаше страна в тази игра. С превъзходството си превръщаше в илюзия настървението на Фиген да бъде различна. За нея бе непонятно как се е завъртяла в спиралата на тази странна, неудобна за нея връзка. Тя беше свободолюбива, самостоятелна млада жена. На двадесет и три години, добре образована, със светски разбирания, на „ти“ с любовта и секса, призната в семейството и професията. Но защо се чувства толкова подвластна на Армаган? Защо се стига дотам, възгледите ѝ за любовта да се окажат така излишни и безполезни? От петнадесет дни насам не се виждаха. Фиген не отговаряше на обажданията му. Ако ще свършва, да свършва, бездруго не са заедно.

По радиото звучеше лека музика. На вратата се позвъни. Кой ли можеше да е? Стана и погледна през ключалката — на прага е Армаган с вид на малко момче, направило пакост.

— Извинявай — казва той, — трябва да поговорим, не можем току-тъй да сложим край. — Колебае се, изчаква. Стиска в ръка букет цветя и се затруднява, сякаш се чуди какво да направи. После го оставя върху шкафчето за обувки.

— Влез — кани го тя и се отмества, за да му стори път. Смее се.

— Дойдох, за да ти кажа нещата, които искаш да чуеш — продължава Армаган, докато влиза объркан.

— Кой са те, да видим — пита Фиген.

С прекършена гордост и срамежливо Армаган изрича:

— И без да ти казвам, ти знаеш, но въпреки това — домъчня ми за теб.

— Много си мил — отвръща Фиген. Поема букета и му благодари. Бели шибои, ухаещи и красиви...

— Уча се да изразявам чувствата си с думи — едва изрича Армаган. — Не съм опитен като теб, това е проблемът.

Влизат във всекидневната. Стоят прави. Армаган не сяда, чака на крак. Стаята е полутъмна, Фиген протяга ръка към ключа на стената до вратата, за момент се двоуми да светне или не и после се отказва. Така е по-добре.

— Трябва да се научиш да бъдеш търпелива с мен — казва Армаган. — С теб за първи път изживях чувство, което се доближава до приятелството. Но аз не съм от мъжете, които умеят да говорят красиви думи.

— Всеки човек има нужда от красиви думи...

— Знам каква близост си представяш и не съм съвсем сигурен дали ще успея да го направя. Но аз те обичам и не желая да те загубя. Разбрах, че ако те загубя, ще страдам.

— Какво очакваш да ти кажа?

— Мисля, че е добре да се оженим. Много мислих и стигнах до това решение.

— Защо не седнеш?

Много пъти бяха говорили за брака, за привързаността и проблемите на жената, бяха наясно, че идеалният брак може да бъде сполучлив, когато и двете страни са свободни и взаимно са си достатъчни. Бяха убедени, че традиционните бракове са двулични и опустошителни и се крепят върху лъжи.

— Според теб нашият брак няма ли да е банален като всички останали?

— Не, изобщо не мисля така — казва Армаган. — Трябва да сложим в живота си ред. Искрен съм, искам да живеем заедно.

Фиген не издържа, протяга се, хваща го за ръката и го притегля към себе си.

— Обещай ми, че няма да ме оставиш — казва Армаган, притискайки я в прегръдката си.

— Никога няма да те оставя, Армаган. Докато ти ме искаш...

В погледите, които си разменят, прозира дълбок копнеж, смътно съжаление и тъга. В онзи уединен момент на щастие, когато стояха на прага с преплетени едно в друго тела, Фиген си мислеше, че това е първата им прегръдка, и усещаше, че от тази взаимност в усамотената атмосфера на къщата се носи тайнствено спокойствие. Респектиращо усещане, което я връща към изпитаното сред тишината и самотата в коридорите и кътчетата на онази голяма къща в черноморския град.

— Не мога да ти се сърдя, Армаган. Защото много те обичам.

Говореха на пресекулки между целувките.

— Без теб ми е много трудно... Не мога да се съсредоточа — продължава той.

— Но аз съм колкото чувствителна, толкова и упорита, нали знаеш: „Или всичко, или нищо“.

— И аз съм същият... Не знам, нямам доводи, с които да се оправдавам, самотен съм, тъжен съм... Само с теб се чувствам щастлив...

После Фиген с неочаквана смелост го дръпва за ръката и го отвежда в спалнята.

Армаган я разсъблича бавно. Страстно, но нежно. Опитва се да потисне вълнението си. После желанието надвива свенливостта му. Въпреки това действията му са премерени, малко неопитни. За да го окуражи, Фиген го прегръща. Като уплашено дете Армаган внезапно увива ръце около врата ѝ. Известно време остават в тази поза. Между дългите му крака стои лакомият орган на мъжествеността. Фиген протяга ръка към втвърдения, горещ и нежен като коприна полов член и го гали. Отначало невярващи, в следващия миг започват екзалтирано да се любят. „Не е много опитен“, мисли си Фиген. Придобила е умения от приятеля си по време на престоя си в Англия. „Неопитен, но надарен.“

Разказала бе на Армаган за връзката си с Том и той би трябвало да знае, че не е девствена, но сега това донякъде я кара да се срамува. И двамата чуват ударите на сърцата си. Фиген разтваря краката си. Мисли си за морето. За страховитите вълни, които по време на буря се нахвърлят върху скалите и се разбиват в тях. Набъбват, а после, разпилявайки пяна около себе си и укротени, отново се връщат в морето. Не се съмнява, че той я обича, това е истинската любов, не се страхуват. Корабът, на който са се качили, пътува право натам, където трябва да пристигнат.

След около двадесет дни Армаган защити докторската си дисертация, а през юли отидоха в Синоп. Там щяха набързо да се бракосъчетаят. Никого не известиха, с изключение на родителите на Фиген и няколко близки роднини.

Сутринта слязоха от кораба. Познатият на Фиген омиротворяващ въздух, който поемаше с пълни гърди, имаше мирис на море и действаше отпускащо. Харесваше ѝ, че споделя с любимия си мъж познатите гледки от родния си град, това ѝ вдъхваше обич и доверие.

Дървените столчета на крайбрежното кафене не се бяха променили. Все същите бяха сладоледаджията, продавачът на семки и вестникарската будка.

Майка й Севда ги чакаше с нетърпение. По усмивката й разбра, че е харесала Армаган. Останаха в Синоп петнадесет дни. Севда и вторият й съпруг Ферит бяха отишли на село и ги оставиха сами. „Армаган никога повече не се почувства така щастлив и обсебен от собственото си щастие, както в онези дни“, помисли си Фиген.

Закусваха протяжно, после слагаха банските и отиваха на плажа. Излежаваха се на слънцето, четяха, разменяха си шеги. Понякога се разхождаха в околността и вечеряха в малките рибни ресторанти. И постоянно се любеха — сутрин, привечер, нощем. Струваше им се, че времето е спряло.

Опознаваха се взаимно. Чувствеността превръщаше секса във взаимно удоволствие, правеха вълнуващи открития. Изучаваха се безспирно в стремежа си да открият по-дълбока наслада, да синхронизират ритъма. Фиген разказваше за миналото си с най-малки подробности, но целта й всъщност бе да разрови душата на Армаган. Мъжът й много малко говореше за своето минало. Или защото се срамуваше, или от страх да не бъде наранен, сякаш нищо от детството му не си струваше да бъде разказано. А за майка си въобще не говореше. После един ден каза, че тя се удавила в морето, без да споменава подробности.

— Разкажи ми, как се случи? — ужаси се Фиген.

— Няма нищо за разказване. Влезе в морето и се удави, толкова.

— Нещастен случай ли беше, или се е удавила, защото не е умеела да плува?

— Беше през февруари — отговори той. — Постарах се да не превърна тази история в кошмар. Миналото трябва да си остане в миналото. Няма нужда от изповеди.

— На колко години беше?

— Да приключим темата. Между детството и настоящето има непреодолимо разстояние. Опитах се да забравя нещата, които се случиха тогава. Така ми беше по-лесно.

— Армаган, излей насъбралото се в теб, това ще те успокои...

— Ти разказвай. Харесва ми да те слушам. Ти си късметлийка по рождение. Приказно детство, като сън. Средата, в която си израснала,

родители, които се обичат, роднините, семейството, материалните възможности... Колко си щастлива с всичко това. Никаква тъмна сянка върху детството ти.

— Не чак толкова. Много ревнувах брат си. Мислех, че него повече го обичат, че му обръщат повече внимание. Купувах му всичко, което пожелаеше — фотоапарат, барабани, микроскоп. Правеше ми впечатление, че специално мама повече обичаше Семих.

— Е, добре са ви разглезили. А аз си нямах никого, който да ме разглези и да ме приюти.

Семих беше пет години по-голям от Фиген. След университета замина за Америка и специализира микробиология. Сега беше известен учен, женен за американка, живееше в САЩ.

— Пианото у вас... и то ли беше на Семих?

— Не, купиха го за мен. Ще го отнеса в Истанбул, мили.

— Умееш ли да свириш?

— Да, но нямам талант. Знаеш ли, понякога сънувам, че се явявам на изпит по пиано, и се събуждам притеснена.

— Защо? Принуждаваха ли те?

— Неее... Как да ти обясня, трябва да чуваш музиката и нотите вътре в себе си, да ги държиш на върха на пръстите си. Не е достатъчно само да свириш вярно. Това е предварително условие, но докато не им отдадеш душата си, остават само имитация. Това вече е вродена дарба, сила, която аз не притежавам.

— Ще ми посвириш ли тази вечер?

— Наистина ли искаш?

От двойната врата, която се отваряше към верандата, се виждаше жълтата светлина на луната, разпиляна върху морето. Пред фотьойла, в който седеше Армаган, имаше масичка от розов мрамор с бутилка вино и чаши. Цъфналите рози се бяха увили около железните решетки на балкона и над градинската врата. Фиген свиреше Бетовеновата „На Елиза“. Облякла е рокля на цветя с гол гръб и тънки презрамки. Армаган унесено се е заслушал. Лицето му не трепва, не личи нито одобрение, нито неодобрение.

Когато приключи, Фиген го погледна с ръце в скута.

— Отдавна не съм свирила. А и не е добре акордирано.

— Добре беше, много добре — окуражи я Армаган. — Аз не съм специалист, но много ми хареса.

Не му се удаваха ласкателствата, не обичаше празните думи, беше реалист, не умееше да прави комплименти.

— Транспортирането на пианото до Истанбул ще излезе доста скъпо...

— Сега няма да го вземем. По-нататък, когато се преместим в по-голяма къща... — В тона ѝ се долавяше обида. — То не е много голямо...

— Прибързахме ли с женитбата, как мислиш? — стресна я Армаган. — Нямаме си дори дом.

Тогавата той живееше в малка мансарда.

— Сега ще се пренесеш при мен — напомни му тя. — Нали така решихме.

— При теб е тясно. Известно време можем да живеем там, но на мен ми трябва кабинет. Освен това, ако сме в малко пространство, ще си омръзнем бързо. Колко бракове са се разпадали именно заради това.

— Не се тревожи, ще наемем жилище по твой вкус. Трябва да купим и мебели, но няма защо да бързаме.

— Получих известна сума от продажбата на земите. Искам да купя хубава къща и кола.

— Добре — съгласи се Фиген. — Надявам се, че ще се съобразиш и с моето мнение. В крайна сметка, ще живеем заедно. — Малко му е обидена, че говори само от свое име.

— Колко бързо се обиждаш — въздъхна Армаган. — Разбира се, че заедно ще решим.

Наля вино в чашите, подаде едната на Фиген и като се наведе, я целуне по врата. Отпиха по глътка. После Армаган я прегърна и я повдигна. Продължително се целуваха, сякаш изпълнени с властно, непреодолимо желание.

— Страхувам се — каза той, — че няма да можеш да ме приемеш такъв, какъвто съм, и ще ме изоставиш.

— Защо смяташ така?

— Не знам. Понякога си мисля, че в много отношения съм нетърпим. — По лицето му бяха изписани вълнение и мъка. „Търси

здрава почва под краката си — помисли си Фиген. — Толкова е честен и добър, че се страхува да полети със собствените си криле. Трябва да бъде добра и щедра към него, защото е умен и това го възпира да не показва чувствата си.“

— Когато бях във Франция, имах приятелка. Обичаше ме и искаше да дойде с мен в Турция. Много ми харесваше, но така и не се решавах. Не можах да взема решение. Ти си първата, на която разказвам за това.

— Как се казваше?

— Матилда. След като се върнах, продължи да ми пише. Прекалено много се интересуваше от мен. Може би се изплаших. Не я потърсих. И тя престана да ми пише.

— Обичаше ли я?

— Не бях сигурен. Но когато ме изостави, реших, че съм я обичал, и се измъчвах. Не знам. Всъщност аз съм малко объркан човек...

— Не бива да мислиш такива неща, Армаган. Обичам те. И най-обърканите хора могат да се разбират, когато се отнасят с обич един към друг.

Колко лесен ѝ се беше сторил Армаган в онези първи дни. Беше толкова интересно да наблюдава лицето му. Маската, зад която се криеше, отразяваше само хладнокръвно безразличие, но когато се любеха, лицето му се разхубавяваше и сякаш по него оживяваха дълго скривани копнежи. Страстно се хвърляха в обятията си. Не беше секс, а истинска, взаимна любов. Фиген не можеше да си обясни това разтърсващо чувство. Всъщност такива неща не можеха да се обяснят. Също като ускоряването на пулса, като някои неизказани неща и тайни, като тъмнината и стиховете. Само се предаваш на познатото, но необяснимо усещане, което изгаря сърцето. Попиваш мириса, топлината на любимия. Красота, която изпълва сърцето ти.

Може би сега самотата, липсата, празнотата, които двамата се опитваха да запълнят, бяха причината за огромния разрыв между тях, за пълната загуба на онова магическо усещане за екстаз, подсилвано от великата сила на плътта. Не „може би“, а със сигурност.

Първите две години бяха великолепни, следващите няколко — добри, последвалите — не много лоши, обикновени. После дойдоха скучните периоди и накрая стигнаха до безразличието. Съпротивата им беше сломена, бяха разпилени от грубата ръка на времето. Сега, когато заспиваха всеки в своята спалня, се опитваха да си припомнят някогашното силно желание, учестеното дишане, пораждано от докосването на телата, чувството за широта, което носеше освобождение на духа, но вече не можеха да си го представят. Сега се бяха удавили във фалшиви образи, криеници, съчувствия, отдръпвания и гняв. Натрупаните в тях болки изригнаха ведно с удивителните баналности, използваха всяка възможност да обидят другия. Възможно ли бе да се опитват да си отмъстят един на друг?

През дългите години, които прекараха заедно, Фиген споделяше възгледите на Армаган. Изпитваше уважение към него, насърчаваше го. Трепереше над него като търпелива, самоотвержена съпруга. Винаги му бе дарявала много любов, отнасяла се бе с разбиране и обич към язвителността, мрачното настроение и егоизма на мъжа си. Знаеше, че е почти невъзможно да го промени, но силно вярваше, че любовта им ще се развие с взаимни отстъпки и ще стигнат до единомислие. Армаган прие с примирение нейната любов и Фиген дълго се опитваше да се задоволи с това, че поне не е отблъсната. Дистанцирането на Армаган винаги будеше у нея желанието да се приближи до него. Превърнала се бе в просякиня на любов, понеже не бе престанала да вярва на мъжа си.

Фиген спря за момент и помисли: „Не, не може да е толкова просто.“ Паметта ѝ пресяваше и подбираще спомени и опростяваше всичко. Разплитането не се ограничаваше само до личния им живот. Беше с по-объркани и мащабни измерения. Събитията, състоянията, чувствата, оформящи личните им истории, политическите и обществените събития и свързаните с тях промени като цяло им бяха повлияли силно. Безпътицата и проблемите, които влияеха върху вътрешния свят на Армаган, се бяха просмукали във въздуха като отровен газ. Бяха ги изтощили, бяха задълбочили първите малки пукнатини в съвместния им живот, които иначе биха могли да бъдат

запълнени. Депресията и хаосът, предизвикан от натиска, забраните, сривовете и деградацията в човешките взаимоотношения, повлияха върху духовния и материалния живот на Армаган, а в случаите на неразбирателства започнаха да се отразяват и върху Фиген. Истинската причина, която дори сега продължаваше да засилва общата им депресия, бе, че Армаган нямаше съзнание за раздяла. С мазохистична ревност се опитваше да скрива разочарованията си и мъченически да демонстрира гордостта си.

В онези дни Армаган с безразличие отклоняваше всеки опит на Фиген да проведе разговор извън рутинните теми. Като че не възприемаше никакви други думи извън обичайните, защото не желаше да се разсейва. Така и не можа да се възстанови, отдаде се на работата си, затворил очи пред нарастващото отчуждение, и с егоистична гордост затръшна всички врати под носа ѝ. Направи го така, че на Фиген започна да ѝ домъчнява за предишните им препирни. Много пъти изпитваше желание да го хване за раменете и да го разтърси, да го нарани. Но Армаган се отнасяше към безнадеждните ѝ вопли с учудване и сякаш с известно съжаление. В подобни моменти не можеше да го познае. Кой беше той?

Разбира се, понякога се събираха с приятели и съмишленици. По лицата на съпругите им Фиген разбираше, че и те преживяваха същото като нея. Но никой не говореше за себе си или за отношенията между мъже и жени. Критикуваха либерализма, новите икономически модели, сблъсъка на финансовите пазари, валутните резерви и бума на вноса, разговаряха за безследно изчезналите хора и претупвайки на бърза ръка човешките права, потъваха в пиянски разговори.

Фиген погледна към Армаган, който спеше на леглото до нея. Кожата около скулите му, около врата и по ръката бе започнала да се сбръчква. Беше чела някъде, че кожата на мъжете, които дълго време са били оставени без женски допир, изсъхва и се набръчква преждевременно. За момент изпита към съпруга си жал. В усамотението, в което се бе приютил, имаше язвителна, бунтуваща се, страховита самота и Армаган бе много неумел и нещастен в упоритостта, с която се отбраняваше. Заради високомерието и глупостта си потъваше във все по-дълбока самота. Накрая

недосегаемите политически търгаши прозряха неговата непорочност и идеализъм и отначало го ласкаеха, а след като го употребиха, го захвърлиха. Даже когато казваше: „Не паднах, държа се здраво на крака“, погледът му бе празен и печален. Колкото повече се опитваше да изглежда хладнокръвен, толкова по-раздразнителен ставаше. „Нито умора, нито напразни усилия — помисли си тя. — Повече никой няма да остане около него. Ще се бори сам, колкото му стигат силите. Когато се изчерпаха идеалите и надеждите му някак да продължи, му останах само аз. Затова се опитва да ме превземе с агресивно твърдоглавие, но всъщност това е друга тактическа грешка.“

Защо е тук, защо лежи до Армаган, сякаш очаква нещо от него? Не притежаваше нищо. Укрил се е и спи. Изведнъж се ядоса. Беше огладняла. Стана и слезе долу. Взе от хладилника вафла и кола. В хола на долния етаж имаше канапе, което гледаше към градината, два фотьойла и холна масичка. Седна с протегнати крака на канапето. Клоните на дърветата не помръдваха. Изяде набързо вафлата. Пред погледа ѝ оживя видът на Армаган по време на обяда. Гледаше към нея със страхлива ненавист. Изглеждаше по-безочлив от всякога и устните му нервно потрепваха. Знаеше, че очаква от нея да прояви съчувствие, и в същото време се опитваше да си докара вид, като че ли изпитва отвращение от това. Поради това вместо мъка изпитваше гняв. Трябваше да приключат час по-скоро този брак, без да се измъчват повече. Помисли си, че Армаган няма да страда дълго от раздялата, че винаги е черпел сила от нейната слабост и няма да наранява жената, която ще го изостави.

След изборите видимо се състари и изгуби настроение, без да се опитва да го крие. Отвърщаше с грубо безразличие на търпеливото и ласкаво отношение на Фиген. Между тях нямаше сериозни и мъчителни караници, но и двамата бяха нащрек, готови всеки момент да се нападнат взаимно. Връзката помежду им бе останала непостижимо далече и бе опасна като оголена жица. Онова, което успокояваше Фиген поне малко, бе съжалението ѝ към Армаган.

Знаеше, че накрая тя ще спечели, а това щеше да означава катастрофа за Армаган. Затова отлагаше желанието си за раздяла.

В този момент Илхан го повика при себе си. Фиген се надяваше, че поне малко ще им домъчнее един за друг, но тази сутрин разбра колко дълбоки са невидимите рани. В отсъствието на Армаган с изненада и горчивина осъзна, че копнежът ѝ вече не е насочен към Армаган. Животът с него по нищо не се отличаваше от това, да живееш с криво огледало, което постоянно те показва в деформиран вид.

Беше сигурна, че Армаган изпитва чувство на вина. Познаваше го, затова знаеше, че държанието му от сутринта насам изразява именно това. Може би не бе точно чувство за вина. По всяка вероятност смяташе, че към него се отнасят несправедливо.

В последно време го бе завладяло нелепото усещане, че бракът ограничава личността му, и често ѝ го подсказваше. Вероятно това разбиране се коренеше във факта, че преди три години се бе увлякъл по своя асистентка. Тогава отиде в командировка в Анкара, където остана три дни. А преди месец приятелка на Фиген ѝ каза, че видяла Армаган с младо момиче в Абант^[1]. Армаган отрече. „Вероятно се е припознала“, реагира той остро и прекъсна разговора. Но се беше афектирал, изчерви се, от което пролича, че лъже. Това разтърси Фиген издъно. „Значи изпитва любовно чувство и вече не ме обича.“

През онези дни предприе някои странни действия. Непрекъснато проверяваше бележника на Армаган с телефонните номера, пребъркваше джобовете и чантата му и накрая намери това, което търсеше. Кратко любовно писъмце, по-точно бележка. Изведнъж почувства, че е пренебрегната, а любовта им — изгубила тежестта си. Остави настрана позитивизма и хладнокръвието си, които години наред доминираха в поведението ѝ, и като дръпна вестника, който Армаган четеше в този момент, размаха бележката пред очите му.

— Свърши — бе казал Армаган прежълтял. — Вече свърши. Беше грешка. Извинявай, беше само емоционално залитане. Никога досега не съм ти изневерявал в смисъла, който ти влагаш в това понятие...

— Не сте ходили заедно на почивка и не си спал с нея, така ли?

— Нали ти казах, че с никого не съм ходил на почивка.

— Сигурна съм, че ме лъжеш!

— Никой не може да заеме твоето място, не искам да те наранявам. Фиген, аз също не мога да ти позволя да ме нараняваш.

— Защо не говориш откровено с мен? Мога да те разбера.

— Някои неща, изказани с думи, нараняват.

— Значи подозренията ми са основателни.

— Искам да кажа, че ако ти имаш временна връзка с някого, аз не бих искал да знам. Няма да ми е приятно, ако си признаеш. Това ще срине нашия брак.

— Да, значи да си изневеряваме, но да крием, това ли защитаваш? Не мога да повярвам на думите ти!

— Дори най-интимните чувства на човека не са напълно прозрачни — бе отговорил Армаган. — Във връзките между двама души е за предпочитане да се стои малко в сянка, в полумрак, да се пазят тайнството и мярата.

— Аз никога не съм имала лични тайни. Винаги съм била прозрачна като стъкло и е ясно, че заради това съм изгубила привлекателността си. А, сега се сетих — винаги исках да правим секс на светло, а ти загасваше лампата или намаляваше светлината ѝ, докато се любим... Освен това, не знам дали ти прави впечатление, но този е първият ни откровен разговор от доста години насам...

— Ако не бях вече женен, бих искал да се ожения за теб — каза Армаган. — Хайде, намали светлината и ела до мен...

— Не — възпротиви се Фиген. — Аз не бих искала да се омъжвам за теб.

Армаган стана и я повдигна от мястото ѝ. Любенето им бе продължение на разговора им. Не точно любене, а приятно, задоволително сливане. После Фиген си помисли, че е била вероломно съблазнена и усмирена. Защото, преди да измине и седмица, всичко продължи постарому. Временната любовна интрига на Армаган до голяма степен разруши доверието между тях. Няколко месеца по-късно тя започна да мисли за развод, но след като толкова години бе чакала и търпяла, не се реши да разтури семейното огнище. После научи, че асистентката се е омъжила, и така всичко приключи.

След като се върнаха от Синоп, няколко месеца живяха в жилището на Фиген, а след Нова година купиха апартамент в Етилер и

се нанесоха в него. И досега живееха там. Фиген пренесе пианото, но така и не посегна към него в продължение на години. На Армаган повече му бе харесало, че Фиген може да свири на пиано, а не самото нейно изпълнение и въобще не се опита да я насърчи в това отношение. Докато беше малка, Филиз вземаше уроци по пиано, но след това се случиха други събития и тя прекъсна. Сега на пианото свиреше приятелят на Филиз, който бе джазмен.

Филиз се роди в края на осемдесетте, в най-мрачните за страната дни. Във време, когато престъпленията и масовите убийства бяха в своя апогей, а политическият вакуум и ескалацията на напрежението бяха докарали страната до колапс. Фиген бе принудена да гледа кошмарните сцени, показвани по телевизионните екрани и по първите страници на вестниците, и сега не искаше да си спомня онези години, в които смъртта се разхождаше по улиците.

Понякога Фиген си мислеше, че не е добра майка. А колко силно желаше да бъде майка и колко силно бе обикнала дъщеря си. Но беше безкрайно заета. През деня бе в училище. Вечер или четеше материали, или правеше преводи от чуждия печат за различни списания. После в училище се издигна на ръководна длъжност и престана да превежда. Филиз израсна под грижите на детегледачки, които непрекъснато се сменяха. Беше красиво, здраво дете. Фиген не се замисляше как ще се отнася към нея в бъдеще. Предпочиташе да остави развитието ѝ на естествения ход на нещата. Даже като бебе я оставяше да си плаче, освен ако не бе болна. Не бе привърженичка на идеята прекалено да се трепери над детето и да се задоволяват всичките му капризи. А Армаган тичаше при лекаря и при най-малкото покашляне на бебето, изпълняваше всички бебешки прищевки. Преди още да навърши три годинки, Филиз долови слабостта на баща си и започна да я използва. Плачеше, капризничеше, правеше номера на баща си, че уж е болна и какво ли още не. Армаган упрекваше Фиген, че е коравосърдечна, и тя, за да не се карат пред очите на детето, често се принуждаваше да отстъпи. Това положение естествено подсилваше у Армаган убеждението, че е прав.

В действителност Филиз бе красива, здрава и умна девойка, но бе свикнала да разрешава проблемите си, като се оплаква и самосъжалява. Все още ѝ харесваше да играе пред Армаган ролята на жертва. Фиген чувстваше, че мъжът ѝ се отнася с необяснимо чувство

за вина и постоянно се опитва да я възнагради. Не можеше да се занимава с нея достатъчно и в истинския смисъл на думата. Въпреки това обаче като майка, която разрешаваше проблемите, тя изглеждаше деспотична и непреклонна в очите на дъщеря им, а баща ѝ приличаше на ангел. Фиген бе възпитавала Филиз според своите разбирания — има правила, може да си образована и независима, но трябва да се отнасяш отговорно. А Армаган, противно на всички умения, които притежаваше, бе създал от нея малка глезла.

През есента на 1980 година Армаган бе арестуван въз основа на донос. Излезе на свобода след едномесечен престой в полицията. А после по силата на приетия от военния режим прословут закон 1402^[2] бе отстранен от длъжността си в университета. Прекараха няколко години, съпроводени от финансови трудности. Армаган дори се принуди да преподава частни уроци на ученици от прогимназията. След като бе възстановен на предишната си длъжност в университета, животът им се подобри. Въпреки че имаха стандарт над средния, продължиха да живеят пресметливо, без оплаквания и проблеми. Живееха естествено, без излишна помпозност. По-точно Фиген бе тази, която балансираше и проявяваше самоотверженост.

Армаган обичаше скъпи маркови дрехи. Купуваше си от най-хубавите обувки, костюми, пуловери, почти цялата си заплата харчеше за себе си. Много-много не се интересуваше какви дрехи си купува Фиген, как поддържа къщата, как и с какви пари плаща сметките. Дълги години Фиген мълчаливо бе понасяла неговия егоизъм.

Отново си помисли, че няма да ѝ е много трудно да се освободи от Армаган. Нещо в нея се развълнува. Тя беше завършена личност, имаше и други възможности, притежаваше и силата да посрещне последствията. Фиген знаеше, че Армаган няма да се възпротиви на това решение, ще се отнесе гордо и в никакъв случай няма да отстъпи.

Внезапно почувства, че гневът отваря в нея празнота, която бе по-силна и мъчителна от онази, причинена от рухването на дългогодишното им съжителство. Погледна наоколо като човек, който е загубил нещо. Опита се да открие какво я удовлетворяваше по време на дългия живот с Армаган, а сега е на път да се откаже от него. Припомни си чувствата, които се бяха натрупали в нея в продължение на двадесет и трите години, през които бе обичала само един мъж. Сърцето ѝ сякаш изведнъж се бе уголемило и ѝ причиняваше болка.

За момент Армаган ѝ се стори немирно, смело и безпомощно момче, което се изправя само срещу света. Идеите му носеха човешчина и несломима надежда за бъдещето и колкото и да се ядосваше, колкото и да нямаха шанс за успех, беше безспорно, че те подсказваха за духовно величие. „Затова най-вече го обикнах“, помисли си Фиген с болка.

Нима не съществуваше никаква надежда? Нямах ли нещо мъничко, за което отново да се хване?

Стана и отиде до прозореца, откря пердето. Погледна към градината. Гледката беше същата, но светлината се бе променила. Следобедните сенки се бяха сгъстили. Растенията усещаха приближаващата есен. Ще дойде есента, после зимата и природата, извършвайки някои промени, ще продължи да съществува.

Спомни си за партито тази вечер, какво ли да облече? Премина в другата стая. Сутринта не ѝ остана време да си извади дрехите и да ги подреди в гардероба. Започна да ги окачва на закачалки. Ще остане в хотела около седмица. *Ако някой ти казва, че си остаряла, значи има известна доза истина.* Естествено, времето оставя следите си върху тялото — такъв е законът на природата. Армаган е прав, че вече не е толкова свежа. По-добре ще е да използва цял бански.

Отчаяно си помисли, че ѝ е омръзнало да се грижи за тялото си. Спортуваше, движеше се, масажираше се с овлажнители и лосиони, но бе невъзможно да спре срыва. Все пак през декември щеше да навърши четиридесет и шест. Дните, месеците и годините бързо се трупаха върху нея. Осъзнаваше, че и в сегашния си вид тялото е нейното, но понякога се чувстваше сломена от контраста между материята и духа. Загубата на материалното принуждаваше човек да стои далеч от любовта. А духът не се отказваше от това, да го търсят, да копнеят за него, да го обичат. Фиген се измъчваше от този контраст и упорито се опитваше да се справи с него.

Вероятно това бе причината за краткотрайния флирт, който бе изживяла с един доста по-млад от нея актьор. Беше по времето, когато Армаган провеждаше избирателната си кампания и по цели месеци не се прибираше вкъщи.

Тогава Фиген отиде да посети своя приятелка, с която дълго време не се бяха виждали. Шебнем я посрещна сърдечно, буквално я задуши с обичта си. Колко млада и привлекателна изглеждаше, колко шик. Фиген не повярва на ушите си. Но Шебнем упорито я убеждаваше, че е красива. „Да не би да си влюбена?“, попита я тя. Само любовта разхубавявала по този начин. Същата вечер, когато се върна вкъщи, се погледна в огледалото и видя, че очите ѝ сияят. Тялото ѝ също изглеждаше безупречно. Почувства в себе си вътрешен заряд. Много неща ѝ бяха отнели, но вътре в нея гореше силен огън, който изгаряше цялата. Сякаш се бе превърнала в младо момиче и копнееше да бъде обичана, но не знаеше какво, кого и как да обича. Да, беше красива, но и самотна. Защо се бе изоставила така?

През следващите дни почувства облекчение и смелост. Крачките ѝ станаха леки, започна да се облича модерно и предизвикателно, апетитът ѝ секна, отново пропуши, отслабна с няколко килограма. Връзката ѝ започна като игра. Опита се да прелъсти младия човек и когато успя, неусетно се оплете в това приключение. Но сега не желаше да се задълбочава в него. Срамуваше се от угризенията на съвестта, които тогава изпитваше в продължение на няколко месеца.

За вечерта избра кремава блуза без ръкави и панталон в лилаво. Вдигна празния куфар. През това време дочу музиката, която отново бяха пуснали в бара край басейна. Това означаваше, че обедната почивка е приключила. Ще се оплаче на Илхан. Сложили на бара две щури момчета и кой знае защо, никой не се дразнеше от силната музика. Отвори прозореца, но отвън нахлу непоносима жегга. Като пуснеше климатика, изведнъж пък ставаше студено. Във времето се усещаше колебание и някакво учудване от смяната на сезоните. Изведнъж се почувства силно отпаднала. Бавно дръпна пердетата. Отиде до леглото и полегна. Затвори очи. Пред погледа ѝ оживя образът на Тамер.

Запознаха се, когато бе дошъл в училище като ръководител на една постановка, която подготвяше театралният състав. Бе доста едър, но съразмерен, мургав мъж на около тридесет и пет. Когато влезе в директорския кабинет, Фиген усети вълнение. Може би защото бе готова на това, а може би защото подсъзнателно се бе съгласила е нещо

подобно, още като го видя, разбра, че това е любовникът, когото първичните ѝ инстинкти дебнеха в засада. Небрежна, но старателно подбрана спортна дреха, дързък поглед, остра брадичка, едри ръце, плътни, хищни устни. Ако не бе в това душевно състояние, Фиген щеше да прецени, че е отблъскващ. В първия момент тя бегло го погледна и видя, че докато я чака, разговаря с някого, седнал небрежно във фотьойла, поставил крак върху крак, високомерен, със самоуверена, подигравателна усмивка и очебийно самочувствие.

След това бяха останали насаме в стаята. Когато говореха, думите искряха, погледите, които си разменяха, бяха заредени с електричество. Фиген искаше да промени посоката на тези объркващи, зловещи вълни, но не успяваше да овладее думите, които изговаряше.

Обърна се в леглото. Не желаше да мисли за онзи мъж. Отвори очи. Огледа се, стана и взе цигара, отново се излегна в леглото. Погледна към дима, който се виеше нагоре, и кой знае защо, се върна в директорската стая.

Мъжът се надвесва над нея, прелиства страниците на сценария. Ухае на хубав парфюм. Гласът му е плътен, категоричен. Властният му поглед я обвива с усещането за нереалност. Дотогава не е летяла така. Сякаш е на осемнадесет и е свободна като птица.

Тамер идваше в училището три пъти седмично. Поздравяваше я с прекалени ласкателства, с неустойими комплименти. А може би предусещаше слабостта ѝ, че вече е готова? На репетициите седяха един до друг. Бегли погледи и след това дълги беседи на чаша чай в кабинета ѝ. Тя се чувстваше изпълнена с енергия, но и неопитна, невинна, щастлива. Слизаша заедно по стъпалата, смееха се. Невероятно. Докосваше ръката ѝ, докато палеше цигарата ѝ. Колко е зажадняла за тази преливаща радост, за тези тиради и стихове. Артист. Разсмива, предизвиква най-чувствителните ѝ страни. Фиген се държеше дистанцирано. Понякога внимателно го наблюдаваше, сякаш искаше да разбере да не би да е мошеник. Какво значение има, това е игра. Една сладка игра.

Домъчнява ѝ за него, когато е далеч от нея. Забравя всичко. Освен него. Не може да спи. Става и си налива питие, пуши цигара след цигара и си фантазира как се люби с него. Как може! Фантазира

сценарии. Не е неопитна, нито лекомислена, но защо всичко това ѝ дойде до главата? Иска да се смее, да се кикоти, да вика и да е щастлива или нещастна. Вече ѝ е все едно.

Отидоха в една празна вила в околностите на Истанбул. И там се любят диво, крещат от страст. На ръба на пропастта. Не, няма задръжки, няма правила. Превръщат се в двуполово същество с четири ръце и четири крака. Вече не съществува чувство, няма никакво чувство. Само секс. Страстен, разюздан, безсрамен.

Колко пъти бяха заедно? Три. Четири. Това бе връзка, която постепенно загубя, загуби тежест и се превърна в нещо затормозяващо и уничително. Всеки път Фиген се чувстваше все по-чужда на самата себе си, уморена и самотна. В живота му имаше и други жени. Тя бе само за разнообразие. За него тя е само стрък трева на мястото, където е попаднал. Случайност.

После изтръгна онова, което се бе забило в нея. Боли, много боли. Но ще мине. Това приключение няма да е част от нейния живот. Тялото ѝ преживя нещо с онзи тенекиен или направен от твърда пластмаса мъж, но духът ѝ, нейният търсец, копнеещ дух остана непроменен. Може би раната ще понаболява още известно време, но толкова. Ще мине. Втори път няма да се повтори. Защото го направи и разбра, че не става.

Преди година Фиген все още бе убедена, че каквото и да става, няма да се разведе с Армаган. Пътят, който така или иначе бяха извървели заедно, ѝ изглеждаше като цел, която са си поставили. След няколко години щяха да преминат към друг период, в който като близки приятели щяха да постигнат равновесие. Тогава щяха да се държат за ръка, докато преминават на отсрещния тротоар, за да си помагат. Щяха да се предупреждават за болестите. Да обсъждат вестникарските новини, докато бавно закусват, а вечер — да гледат телевизия, чоплейки семки. Щяха да пътуват по местата, където не бяха ходили дотогава. Щяха да имат и внуци, разбира се. Малките немирници щяха да идват на гости през уикендите. Армаган щеше да се научи как да се държи с тях. Понеже Филиз тогава ще бъде майка на две красиви, сладки дечица, вече ще е осъзнала своята женственост и ще бъде улегнала. Естествено, онази джазова отрепка нямаше да е

неин съпруг. Ще се е омъжила за много по-приятен и забавен млад мъж. Младеж, когото и Армаган ще обича и ще играят заедно табла или шах. Ще живеят в непринудена атмосфера, пълна с обич.

Но всичко това бе на светлинни години разстояние, една илюзия, мечтание. Остарявайки, Армаган щеше да става все по-нервен, още по-мълчалив, по-нетърпим. В погледа, поведението и действията му ще се долавят скрита неприязън и стремеж непременно да наложи своето на Фиген, особено в компанията на други хора. Непрекъснато ще живее с амбицията да отмъсти на непознатия враг и накрая ще се умори и изчерпи.

Чу, че Армаган стана и отиде в банята. „Днес няма да разговаряме“, си помисли. Невъзможно бе да си говорят като зрели хора. „След малко ще настъпи вечерта и бездруго няма да имаме възможност да останем насаме...“ Даже ако започне отново да настоява, реши, че ще е по-удачно да говорят утре, нямаше смисъл да се бърза. В никакъв случай нямаше да му разкаже за преживяното приключение. Нямаше смисъл да му разказва за тази срамна връзка, щеше да го унижи.

Видя Армаган. Чакаше я пред вратата.

— Как си? — попита го тя, без да става от леглото.

Той не отговори. Приблужи се бавно, уморен и полусънен. Излегна се до Фиген. Постава главата си върху гърдите ѝ. Известно време постояха така.

— Според теб ние наистина ли толкова много си омръзнахме? — попита Армаган по някое време.

Фиген го погали по главата и като майка, уморена и обхваната от апатия, замълча с вперен в тавана поглед.

— Мисля, че имаме много кратко общо минало — изрече той. Думите бавно и натъртено се процеждаха от устните му с глас, който ту се извисяваше, ту се снишаваше. — Много кратко, за да се надяваме на нещо. Спомни си, че преживяхме и хубави дни. Но може би се уморихме от това, че носим голям товар. Не знам... Струва ми се, че... нещо, което сме постигнали с толкова много усилия, ще пропилием ей така и в такъв случай...

Спря. Замлъкна, за да не се разплаче, и се опита да прикрие треперенето в гласа си...

— Винаги си спомням един момент в Синоп... Върху устните си усещам аромата на тялото ти и чувствам, че любенето е нещо с вкус на сол, парливо, ожесточено, упорито... че е някакво изморително упражнение, от което имаме нужда... за да игнорираме реалностите на света... за да ги разрушим, оправдаем и... отново да ги построим...

— Армаган... — промълви тя с насълзени очи, — и любовта ти, и мъката ти бяха много мълчаливи...

— Мълчанието е нещо човешко — отговори Армаган. — Мълчанието е все още неизследвана човешка територия.

— Задушаващо е.

— Да, задушаващ дим, тъмнолилаво чувство.

— Полумрак — допълни Фиген. — Дори понякога е тъмно като в рог.

— Не ме напускай — каза Армаган. — Обещавам ти. Всичко отново ще бъде хубаво. Ще се постарая да стана по-добър. Аз... не мога без теб.

Прегърна я. После избухна в ридания.

[1] Високопланинска туристическа местност недалеч от Истанбул. — Бел.прев. ↑

[2] Две години след военния преврат от 12 септември 1981 г., през 1983 г., военният режим променя чл. 2 от приетия през 1971 г. закон № 1402, който легализира уволнението на научни работници и други държавни служители. — Бел.ред. ↑

17:30

Беше кацнал върху камънаците над залива, който се намираше на около километър на север от хотела. Облечен бе в тениска в папагалско зелено и преправени от панталон шорти в цвят каки. Сянката от краищата на сламената капела, която повече приличаше на женска шапка, предпазваше лицето му от жаркото обедно слънце. Погледна към хотела — към розово-белите къщички, построени между дърветата, които приличаха на крем върху торта. Отдалеч мястото наистина изглеждаше суперлуксозно!

Не обичаше такива места. Дойде не по собствено желание, а заради сестра си. Съпругът ѝ бе болен. Умираще. Настаниха Адем в хотелска стая, но в онази част, където отсядаха чужденците, пристигащи с евтините пакети за почивка. Това беше стая за пране, намираща се в дъното на коридора. Поставиха походно легло в ъгъла на стаята. Уж нямало други свободни стаи. Добре е, че не оставаше там. Повечето от времето си прекарваше край леглото на болния. Ако Гюлизар не бе окупирала свободната стая във вилата, където лежеше болният, можеше да остане там. Сутрин отиваше да спи. Но не можеше да заспи. Денем бе много шумно.

Хвана въдицата, постави я върху коленете си и присвивайки очи, сякаш не виждаше добре, закачи стръвта на кукичката. Пластмасовата кутия пред него бе пълна с червейчета и парчета хляб. А до камъка бе поставил пластмасово шише с вода и найлонов плик с хляб, сирене и пакет цигари. Повдигна глава и погледна към разпрострялата се пред него синева. Под неподвижното обедно слънце всичко изглеждаше естествено и нормално. Тук нямаше нищо, което да е развалено, разкрасено или преправено. Нямаше думкане на барабани и пронизителни звуци от инструменти, които се забиваха в мозъка му. Чуваше се само неуморният, монотонен хор на щурците.

„Морето, истинското море е тук. Безбрежно, недосегаемо, омагьосващо. Люлка между небето и земята, която можеше да люлее и да разтушава човек. Тайнствено море. Майка богиня. Не Бог. Земята е

женствена, а морето е мъжествено, взима и връща. Дъхът му, гласът му будят страхопочитание. То е грубо и гневно. Не е вярно, че морето е като жена, както казват някои.“

Не притежаваше голям опит с жените, за да прави категорични изводи. Казваха, че по принцип били слаби същества. Битуваше мнението, че се влюбвали в мъжете слепешката, не умеели да долавят лошите намерения, че били всеотдайни и търпеливи. Адем не споделяше това мнение. Дори да съществуваха такива чистокръвни жени, имаше и мъже, които бяха твърде опитни, жестоки и безсърдечни, когато защитаваха собствените си интереси. При това не бяха малко. Според него жените бяха склонни да са щастливи в замяна на удоволствието, което доставяха на мъжете. Това можеше да се случва под формата на спокойствие, доверие, пари или секс — зависи от жената. Връзката от типа „вземане-даване“ имаше и лицемерна страна, но редът бе такъв. Имаше отклонили се от пътя мъже, прекрачили границите, пилеещи на воля парите на жените си, но имаше и жени, които водеха охолен живот с парите на мъжете или пък лягаха с такива, които не струват пет пари. Объркано е. Независимо дали се отнасяше за жени, или за мъже, трябваше да се оценява преди всичко човекът, което не бе никак лесно.

Беше женен от двадесет и пет години и досега жена му Адвие не бе извършила никаква магария, не бе допуснала никаква грешка. Харесваше му и държанието, и прическата, и тялото ѝ. Още в първия миг, когато я видя, разбра, че напълно пасва и на кесията, и на тялото му. Ех, така беше. Много години бе такава. Някъде допреди две години. След това тялото ѝ се умълча. Егото ѝ се отпечата върху лицето, превърна се в сърдита и неотзивчива жена. Гласът ѝ стана помек, но по-категоричен. Понякога се караха за незначителни неща, но въпреки това животът им горе-долу вървеше. Адем често си мислеше, че животът им можеше и да е по-емоционален, по-вълнуващ, ако имаха едно или повече деца, но нямаха и Адем не се зае сериозно с това. Откъде можеше да е сигурен, че съдбата на детето няма да е като неговата? Кой можеше да му гарантира, че няма да остане с нереализирани мечти като него или че няма да изпита същите несгоди? Ако беше възможно, разбира се, щеше да направи всичко по силите си да го пази и възпита като хората. Добре, да предположим, че успееше. Но щеше ли да го предпази от хилядите пошлости и прокоби в тази

страна! От това, да бъде блъскан, презиран, безработен или пък да го предпази от експлоатацията, наркотиците, хомосексуалността и още куп злини.

Като видял какво ли не и препатил човек, той знаеше, че обичта му няма да е достатъчна, за да предпази дерето си от униженията. Дори да бе сигурен, че няма да загине в някоя катастрофа, в ареста, на война, при трудова злополука, бомбен атентат, или че няма да изчезне внезапно, което бе още по-лошо, че системата, която се крепеше върху безпорядък и безправие, щеше да го унищожи. Имаше ли смисъл при това положение да създава още една жертва?

Запали цигара. Водите полека се покачваха и спадаха, сякаш ту се устремяваха към блестящата като стъкло небесна синева, ту се насочваха към скалите, в леката мъгла белите платноходки на хоризонта изглеждаха, като че ли пътуват към неизвестен остров в далечината. Днес Адем се чувстваше отпаднал. Искаше му се да се движи като облак над водите, да се отправи в необятността на морето, да се изгуби, да стане отново това, което е бил, преди да се роди. Сърцето му биеше бавно. Когато сутринта се събуди, в първия момент не можа да си спомни кой е. После си спомни името си, но фамилията не можа. Постави ръка върху сърцето си. Там нямаше проблем, но някъде в главата си усещаше тежест.

Беше дошъл на брега, за да си поеме дълбоко дъх, да разпръсне мъглата в себе си. Риболовът бе предлог. Всъщност не улови кой знае какво. Няколко хамсийки, няколко попчета. Днес морето му изглеждаше различно. Беше се излегнало под слънцето и пламтеше под топлината на лъчите му. Единственото, което всъщност искаше, бе да го разбере. Да говори с него, да му разкаже. Погледна към пяната, която галеше камъните. Хотелът бе шибано място. Нямаше с кого две думи да си каже. Или всяка вечер ще седи в препълнения бар с онези безбожници, чиито думи не разбираше, или ще бистри клюките с Гюлизар!

Ами ако морето изведнъж проговореше? Възможно ли беше да промърмори и да заразказва спокойно, без възбуда: „Аз пазя неповреденото семе на човечеството. Да знаеш, че приближава краят на човешкия род...“ Може, защо не. Тогава Адем ще наостри слух: „Кажи, братко, слушам те“, ще рече.

— Чакам да се засрамят — щеше например да каже морето. — Но нали не им пука, не се интересуват от нищо или не желаят да се интересуват. Безцелно съществуващи, самозабравили се, нервни хора, егоисти, кавгаджии. Навсякъде конфликти. Личи, че са му изпуснали края. Скоро всичко ще свърши. Какво ще стане тогава? Тогава за живеене ще стават само небето и моретата.

— Прав си, братле — щеше да му отговори Адем. — Колко добре го каза. Бога ми, човеците и на мен са ми много противни, побърквам се.

Морето щеше да се размърда и да каже:

— Е, хайде, разказвай!

— Онзи човек, Илхан, взел нашето момиче в прегръдките си, а мен въобще не ме брои за човек — щеше да започне приказката си Адем, гледайки към морето. — Когато минава покрай мен, с безизразно лице и с половин уста ми казва: „Как си, господин Адем“ и отминава, без да дочака поздрава ми. Казва ми господин, а ме счита за свой покорен слуга. И сервитьорите, изпълняващи без възражения всяка негова дума, се отнасят така към мен. Не ти дават дори чаша вода, а нашето момиче може да им каже: „Това е вуйчо ми, затова се отнасяйте добре с него“. Но не го казва, братле! Може ли така, кажи ми?

Протегна се и хвърли яростно въдицата в морето. „Цоп“, каза морето.

— Фатмуш, виж, моето момиче, не съм съгласен да стоя тук като някоя отрепка, нека се държат с мен като с човек, или си тръгвам — беше казал на сестра си.

— Ти пък, бате, какво говориш, че кой ще посмее да те гледа накриво, те само правят фасони — бе отвърнала Фатмуш. — Ти не се притеснявай, искай каквото ти е на сърце, ще ти го донесат. Моля те, не ме оставяй сама, веднъж да прескочим тези няколко седмици...

Как другояче да постъпи? Момичето ѝ отишло при онзи мъж и тя по всякакъв начин се старае работата да не се разтури. Мъжът ѝ уж ще умре, ама не умира. Ако не беше Фатмуш, която непрестанно тичаше ту насам, ту натам да ги сдобрява, досега щеше да се лее кръв. Женицата се разкъсва, дано Илхан най-сетне се разведе, че да свърши този резил. А безотговорната Ренгинур въобще не я е еня, че баща ѝ умира, че майка ѝ едва диша от притеснение.

Докато завърши гимназията, Ренгинур не бе имала връзка с мъж. След като работи на едно-две места, се запозна с Илхан и историята започна. Адем още в началото разбра, че нещо става, но точно тогава Ремзи прекъсна връзките си с него или, по-точно казано, ги замрази. Фатмуш също започна да се държи странно, не разговаряше с него, измисляше всякакви предлози. Почти престанаха да се виждат, като че ли вече не бяха роднини. Адем така и не можа да разбере какво точно става. Съвсем сериозно се обиди, ядоса се, а после, като разбра, че нещо се мъти, се отказа. Докато след известно време, в първите дни от заболяването на Ремзи, Фатмуш отново не го потърси. Плачейки, тя му разказа случилото се и това, че са били принудени да крият от него.

Историята бе следната. Илхан Саджит идвал в дома им в Измир. Взимал ги, разхождал ги, водел ги в хотела си. Хранел ги и ги поял, слагал пари в джоба на свако — не е важно колко — и го ласкаел. И дъщеря им сякаш диктувала на баща си: „Виж, татко, не се притеснявай за нас, ние да си гледаме работата, ти не ни се сърди...“ Така свършили цялата работа, но Фатмуш научила — уж със закъснение, — че дъщеря ѝ отлетяла от семейното гнездо. Животът ѝ с човек като Ремзи бе нещастно стечение на обстоятелствата. През младостта си той бе човек, който не струваше пет пари. Отвлече Фатмуш, понеже родителите ѝ не му я дадоха доброволно. „Горката, много се измъчи с него. Все аз ги издържах. Аз намерих работа и ги взех в Измир, подадох им ръка, на всеки байрам им купувах дрехи, Ренгинур и Белгин пораснаха в ръцете ми.“ Спомни си детството им. Колко много ги обичаше. И сега ги обичаше, но се измъчваше. Все пак им беше вуйчо, нали.

А Гюлизар всъщност им била сводница. Не можеше да се примири. В устата си усещаше горчив привкус. Тъй както си стоеше, се изплю на земята. Под нейно ръководство се забъркали тези работи. В онези дни и тя се присъединявала към тях. Илхан ги качвал в помпозния си джип, слагал ги на масата и ги гощавал, хубавичко замазвал очите им. Гюлизар усетила каква е работата, обръщала чашите с ракия, обсипвала го с комплименти, правела му мили очи. Тя ги умееше тези неща. А Илхан не е някой обикновен човек, заради момичето търпял тази дърта проститутка и онзи глупав Ремзи.

След като работата бе приключила, Адем бе попитал Фатмуш: „Ти защо не направи нищо, защо не се възпротиви?“ Разбира се, че се

била възпротивила. „Това момиче не се прибира у дома, ти си пълниш джоба с пари, но мен това ме безпокои“, казала тя на мъжа си, но той се съюзил с Гюлизар и ѝ поставил ултиматум: „Или се съобразяваш с нас, или си отиваш“. И Фатмуш нямала избор, къде ще ходи? Белгин била твърде далеч, за да отиде при нея. Момичето е медицинска сестра в Ардахан. Освен това на главата ѝ се стоварила и друга беля. Влюбила се в младеж, издирван от полицията за участие в забранена организация. Може би ще я уволнят от службата. При това положение къде щеше да се дене Фатмуш?

„Ако бях научил историята, преди да стане прекалено късно, щях да убия и Илхан, и Ренгинур. Такива неща у нас не са позволени, не може така, щях да ги убия! Но всичко е свършено. Раждането на бебето ми върза ръцете.“

Умът му бе объркан. До четири и половина през нощта будува до леглото на болния и през това време обърна още една малка ракия в добавка към голямата, изпита преди това. Не можа да заспи, до сутринта се разхожда буден. Този Ремзи нямаше намерение нито да се оправя, нито да умира. Преди това се установи заболяване на простатата му и го оперираха. Подобри се, но след това пак се разболя. Ракът като червей проял дробовете му. В мозъка му установили пет тумора! Какво друго оставаше, освен да го оперират. В интерес на истината Илхан поел разноските по лечението, направил всичко необходимо, но Ремзи така и не се оправя.

Вълните, които вятърът издухваше към брега, полазиха към Адем и намокриха краката му.

— Търча насам-натам, братле, постоянно съм на крак — оплака се той на морето. — Снощи от девет и половина до три сутринта бате Ремзи ме повика тринадесет пъти. Не може да уринира, „повдигни ме“, иска да каже, но не може, после поиска вода, донесох му, „мирише ми“, казва. Отидох и взех една бутилка от най-качествената вода, която докарват от онзи извор на върха и я бутилират. Но не пие, братле, не може да пие. „Мирише ми“, казва. И знаеш ли защо? Ами... да ти кажа. Състоянието на този човек ще продължи да се влошава, ще стане много по-зле. Беше портиер и огняр в блок с тридесет апартамента. Доставяше им с дамаджани вода за пиене. Всеки от блока му даваше

празните дамаджани и той, нали е портиер, взимаше ги и ги пълнеше с вода от чешмата. След това им ги носеше, все едно водата е изворна. Взимаше парите и ги слагаше в джоба си... Затова, братко, на този човек всички питейни води му миришат лошо. Той знае какво е направил, затова всяка вода му мирише лошо и не може да я пие. Нечестивец! Не можел да пие. Възмутен съм, братле! Ако не ми беше жал за сестра ми, отдавна да съм си тръгнал. Онзи ден дойде Адвие, видя какво е и си отиде. Аз не мога да си тръгна, не мога да оставя Фатмуш сама, братко. Нали уж сме мъжки момчета...

— Колко много мъка има в сърцето ти... — каза морето.

— Много ми се натрупа, братле, ей до тука ми дойде — каза Адем, докосвайки с ръка устата си. — Смятам те за приятел, затова изливам душата си пред теб. Да не съм те притеснил, братко?

— Не, аз съм търпелив, разказвай — отговори му морето.

— Този Ремзи не може и да поглъща храна, братко. Не може да яде! Завчера поиска да му донесат пиле. Отидох и взех не от ресторанта, а му купих от най-добрия продавач на пилета в града. Лично го изпекох на скара. Занесох му го, „мирише“, ми казва! Не може да яде, братле, не може. Защото този човек заедно с няколко момчета от Измир беше отворил един бюфет в близост до портиерското си жилище. Всеки ден продаваше по три каси пилешко и прибираще всички пари. Човек без срам. Не може така! Виждаш, от притеснение пуша по три кутии на ден... Няма минута почивка за мене, братле...

Точно в часовете, когато му се доспиваше, започваха да тряскат врати, пускаха сифони на тоалетни, жените започваха да се кикотят и той чуваше всичко. Беше много чувствителен. Питаше се какви са тези шумове, чуваше всички гласове — вътре или навън, пред погледа му оживяваха дори намазаните с катран въжета на товарния асансьор, мъжете, които денем се сношаваха с жените, и жените, които се сношаваха с мъжете, жиголата, които правеха любов с жените, а също и хомосексуалните двойки... имаше и такива, разбира се. Типове, окичени с обеци, със сребърни колани и с лакирани нокти. „Това не е моя работа, в такава обстановка всичко това може и да е в реда на нещата, хранят те по три пъти на ден, сутрин, обед и вечер“, си казваше, но не можеше да спи. Какви са тези стени и тези врати, през които се чуваше и най-малкият шум и се виждаше всичко. По време на

строежа сигурно са крали от материала. В крайна сметка само Илхан знаеше дали строителството е било под контрол, нали хотелът си е негов. В правото си е дори и да каже: „На който не му харесва, да не идва!“

Усети, че нещо подръпна стръвта. Започна бързо да тегли въдицата. Ех, сега трябваше да е на своето си място. Имаше си колиба на Карабурун^[1]. Една стаичка от дъски и дворче. Подходящо за разтоварване място, от години ходеше все там, когато се почувстваше напрегнат. Ловеше риба, а вечер запалваше скарата и с удоволствие си пиеше ракията. А после, когато изиграеше една-две игри на табла в кафенето, нямаше по-щастлив от него. Но тазгодишната му почивка беше друга. Освободи малката колкото палец рибка, която се бе закачила на въдицата, и я хвърли обратно в морето. Не можеше да свикне с това място. Освен това бяха стоварили всичко върху Фатмуш. „Аз не мога всяка вечер да пазя Ремзи, тази работа няма ден, няма нощ, Гюлизар да го гледа една нощ, на следващата аз, а през деня веднъж ти, веднъж аз, после Гюлизар“, бе предложил той. Уж така се разбраха, но къде ти... Дните и нощите се сляха.

Налагаше се той да тича за всичко. Трябвали лекарства, отивай в аптеката в града, тичай за памперси, за системи, за това, за онова! Нали ставаше дума за болен човек, искаха какво ли не... Толкова много хора се разхождаха тук, но станеше ли дума за работа — „Хайде, вуйчо, тичай!“ Всъщност нямаше много хора. Искаха да демонстрират, че са заможни, затова изглеждаше, че хората са много. Облекли момчетата в униформи и ги разкрасили, на всеки сложили по един началник, а всички са бедни момчета, повечето учат хотелиерство. Работеха по петнадесет часа на ден. Все на крак, с пребледнели от умора лица. А там, където ги бяха настанили на квартира, куче да вържеш, няма да стои. Горкичките спяха върху двуетажни легла с ширина шестдесет сантиметра, с подути крака, не се дишаше от горещина. В белите си униформи с тъмночервени дрънкулки външно изглеждаха много елегантни, но отвътре изгаряха. Всичко това бе известно на Ренгинур, защото самата тя го бе преживяла, но дума не отваряше пред любовника си.

И храната беше странна. Имаше шведска маса с най-разнообразни, добре украсени блюда. Но погледнато по-отблизо, не изглеждаше точно така. Макарони с кайма, отделно с майонеза, с

кисело мляко, ето ти три вида блюда! Четири вида пюрета. Един и същ вид месо, сготвено по три начина, желирано, с доматиен сос, с пюре. Останалите от предния ден пилета на грил ги приготвили с бял сос или ги гарнирали със зеленчуци на фурна, ето ти още два вида, а останалите от закуската салами и сирена ги нарязали на дребно и ги разбъркали с яйца или с нещо друго, ето ти мезе... всичко беше залято със сосове. Важното е очите да са пълни. Но както и да е, това не беше толкова важно. Той нямаше проблеми с храната. Основната, готвената храна беше мазна, тежка, трудно смилаема. Кухнята бе толкова лоша, че чайт не се запарваше, а се поднасяше само в пликчета, кафето беше отвратително! Прахосваше се безобразно. Изхвърляха купища остатъци от храна. Само хлябът, който се изхвърляше, щеше да стигне за изхранването на няколко бедняшки махали. Вината бяха най-качественото, което сервираха. По време на вечеря поставяха по средата бъчви. От чучурите им точеха вино. Но Адем не пиеше вино, защото си падаше по ракията. Но даже и да не беше така, нямаше да си налее от виното на Илхан, който не го канеше на масата си, но даже и да го поканеше, нямаше да отиде. Той бе дошъл тук, за да уважи сестра си!

Нали ще попитат кой е този. Кой е този, който нищо не харесва! Правилно. Може би всичко беше хубаво, направено добре, но на Адем му се струваше много грозно. Бе недоволен, защото се срамуваше от тях! Щом се погледнеше в огледалото, му се струваше, че изглежда като негодник. Подъл човек... Но не бе кавгаджия по характер. Бе човек, който живее единствено за чест и човещина. Питаше се: „Защо? Какво ти става, Адем, ти, който си преживял толкова много неща?“. Тогава си мислеше: „Ех, ние как отгледахме Ренгинур, с какво я закърмиме! Като погледна момичето, ми става тъжно заради усилията, които съм положил за нея!“

— Разкажи ми сега какво точно е станало — каза морето, отдръпвайки се назад. — Не можах да разбера много добре. Не разбрах даже кой си ти...

— Ще ти разкажа, братко, имай търпение. Аз съм от източните провинции. Там, по нашия край, още от рождение те дамгосват като неадекватен. Налага се да можеш да хапеш, за да можеш евентуално да останеш жив. Сигурно знаеш онези места. Една нивица, две крави, няколко кокошки. Малка градинка. Пет деца и двама възрастни. Тогава

беше такава мизерия, че нямам думи да ти я опиша. Сега построиха язовир и е малко по-поносимо. На петнадесет години дойдох в Измир да уча. При нас мнозина постъпват така.

Още в началното училище направил впечатление на учителя си. Докато разказвал урока си, не свалял очи от него. Знаел картата на Турция наизуст, пръв от всички решавал математическите задачи. В пети клас станал председател на класа, докладвал на класния ръководител за присъстващите и отсъстващи ученици. След това продължил в средния курс, но докато бил в последния клас, баща му починал от инфаркт. Три девойки и две момчета останали на грижите на майка му и баба му.

Малкият му чичо Ръдван отслужил войнишката си служба и след като се уволнил, не се върнал на село, а останал в Измир. Десет години вече бил майстор във фабрика за платове. Живеел под наем с жена си и двете си деца в коптор с две стаи. Адем му написал писмо, че иска да отиде при него. Надявал се да продължи да учи в гимназията в Измир.

Тогава за първи път се качи на черния работнически влак. Застана прав редом до другите пътници в тесния коридор. Покрай прозорците бързо преминаваха телеграфни стълбове, ливади, планини, варовити склонове, житни поля. Опустели анадолски села, тъжни гари, където се блъскаха да се качат на влака селяни, събрали челядта и покъщината си и отиващи на запад да събират реколтата от грозде, памук и тютюн. Вече бе осъзнал, че държи съдбата си в свои ръце и отсега нататък тя ще зависи от собствената му воля. Сърцето му се изпълни с радост, той затаи дъх и се закле, че ще успее. Оттогава започна да чува и „вижда“ всичко във влака, дишането и сънищата на спящите. Онази вечер за първи път забеляза у себе си тази особеност. Онова, което чуваше с ушите си, виждаше и с очите си! Виждаше онова, което усещаше, разбираше и познаваше. Като че ли способността му да чувства притежаваше светлина, която светваше и угасваше. Пламък, който дотогава не беше виждал. Гласовете в този пламък бързо се превръщаха във видения.

Още в първия момент от пристигането си в Измир разбра, че няма да успее да продължи учението си в гимназията. Чичо му едва изхранваше семейството си и в първите дни му напомни, че трябва сам да изкарва прехраната си. Още през първата седмица Адем разбра, че житейската му история ще продължи по различен от очаквания от него

начин и че напразно се е надявал на много неща. Обиди се и реши да учи занаят. Чичо му го настави при един познат, който работеше в кожарска работилница. В началото започна като чистач на кожите, които постъпваха от кланицата. Бе старателен, работлив и амбициозен. След първите две седмици се притъпи усещането му за онази нетърпима миризма от кожарската работилница, която се разстилаше на улицата. По петнадесет часа на ден прекарваше във вода, краката му мръзнеха в гумените ботуши. Вратите и прозорците на кожарската работилница стояха отворени дори през зимата. Вятърът свободно влизаше и излизаше през тях, но въпреки това не можеше да отвее онази противна миризма, от която на човек му се повдига.

По онова време обработваха кожите с класически методи. Стриваха миди на прах, претопяваха ги заедно с птичи курешки и кучешки изпражнения и поставяха кожите в тази смес. Така почистваха кожите от космите. Следваше почистване и омекотяване на кожите, които се щавеха продължително време. Тази работа изискваше внимание и физическа сила и Адем полагаше извънредни усилия, като многократно се навеждаше и изправяше край тезгяха. Вечер си тръгваше съсипан, от умора едва се държеше на крака. Заплащането бе малко. Едва успяваше да спести някоя и друга пара, за да изпрати на майка си. Жената на чичо му вгорчаваше още повече живота му. Пригответи му скромна постеля в бездруго малката кухничка в преддверието на чичовата му къща. Леля му бе припряна и нервна. Броеше му зальците, гнусеше се от ръцете, от бельото му и от всеки неин жест ясно се разбираше, че не го иска вкъщи. Адем се стараеше да ѝ угажда, изпълняваше всяка нейна заповед, за да ѝ стане симпатичен, но тя въобще не се усмихваше.

Следващата зима се разболя. Отслабна, остана без сили. Започна да вдига температура и с чичо му отидоха в болницата. Поставиха му диагноза начало на астения^[2]. В продължение на месец му биха инжекции, като че ли пооздравя. Лекарят бе препоръчал силна храна и грижи, но кой ще го гледа? Леля му се бе изнервила с малките деца, немотията здраво ги бе притиснала, кой кого да гледа по-напред? „Ще се върнеш на село“, бе казал чичо му. А вуйна му, за да се освободи от него, на бърза ръка го обяви за туберкулозен и заяви, че се страхувала да не зарази децата. Адем дочу кавгата им, начаса напусна къщата им и не се върна повече. Какво очакваше да намери там? Бе дошъл на това

място, хранейки надежди, че чудо ще преобърне живота му. Но нямаше чудеса, такива неща там не се бяха случвали.

Още веднъж издърпа въдицата. Беше празна. Обиколката из развалините на спомените бе уморила и сърцето, и ума му. Нави въдицата около корковата тапа. Да лови риба по този начин, бе наивна работа. „Ако наистина искаш да хванеш нещо, на разсъмване ще се качиш в лодката и ще отплаваш в открито море.“ Полегна върху нагорещената скала. Погледна към морето, което блестеше с отраженията на обедното слънце. Познаваше всички негови състояния. Много пъти бе го виждал на разсъмване, когато се къпеше в синьо-лилавите светлини на зората. Когато сребристите му води настръхваха от вечерния вятър, а също и нощем, когато спокойно си почиваше под светлините на луната и звездите.

— За първи път те видях, когато дойдох в Измир, братко Море. Така те обикнах от пръв поглед, че си казах, никога повече няма да живея в място, където няма море.

— Но какво ти направих? — попита морето, но без да прояви прекалено любопитство.

— Какво направи ли? В нашата работилница имаше един човек. Беше майстор. Казваха му Пашата. Много ме обичаше, грижеше се за мен, пазеше ме, разбирахме се добре. Аз също го уважавах. Не умееше да чете и пише, но бе преживял доста неща. Притежаваше колиба на хълма зад работилницата, само една стая и в стаята — огнище. Живееше сам. Нощно време отивах при него. Запарваше чай, сядяхме и започвах да му приказвам: „Майсторе, положението е такова и такова! Ще ми намериш място, където да отседна, общежитие ли ще е, нощен пазач ли ще бъда, каквото и да е“. Него, братле, го беше грижа за мен. Говореше бавно, замислено. Защо смяташ, го наричаха Паша? Известен майстор беше, но никой не му викаше по име — Шевкет. Защото човекът по рождение си беше паша, макар да нямаше нашивки. Тогава беше на около тридесет години. Собственикът на работилницата беше съпруг на леля му. Бил шестгодишен, когато майка му и баща му се развели и той останал на улицата. Чичо му го взел в работилницата и на седем започнал да работи. Беше опитен майстор и нали беше започнал от нулата, умееше всичко. Казах ти,

братле, че той не можеше да чете и пише, правеше сметките с мъниста и клечки. Но този човек ми спаси живота. Той ме научи на човечност. Та така ми каза онази вечер, братко: „Няма да те оставя, Адем. Ще ми бъдеш другар в живота“, ми каза.

Замъглени видения от миналото отново го нападнаха безмилостно. Пашата бе човек, който се отнасяше с обич и симпатия към всички, към всяко живо същество. Адем изпитваше към него дълбоко уважение. Свързваше ги силна братска обич. Сега му изглеждаше като приказка, но беше истина. Тогава имаше хора като него, а отношенията още не бяха деградирали толкова, човечеството още не бе станало толкова алчно и егоистично. Храброст, честност и готовност да поделиш онова, което имаш, бяха качества, които се ценяха.

Вечер си тръгнаха заедно от работа. Прибирайки се в колибата, първо запалваха огъня. После, когато дървото се превръщаше в жарава, Пашата приготвяше вечерята. Бързо и с майсторлък правеше омлети, фасул, пилаф от булгур или кюфтета. Така хубаво и вкусно готвеше, че Адем се изумяваше. Правеше такава грис халва с прясно мляко, че Адем не можеше да ѝ се насити. Не се знаеше как и от кого бе успял да научи всичко това.

— Мераклия съм — казваше. — Ако проявяваш интерес към нещо, значи имаш склонност към него. И щом си любознателен, ще го научиш и ще го правиш добре.

Адем от своя страна също засвидетелства безрезервна обич на Пашата. През дългите зимни нощи започна да го учи на четмо и писмо. Пашата бе схватлив и благодарение на усета и ума си, веднага усвои четенето. Започна да чете вестници, научи се да прави сметките върху хартия. Животът им след дългите часове в кожарската работилница се състоеше от всекидневни вълнения, вечери в малката градина със собственоръчно засадени домати, лук, магданоз, тикви и цветя, в приказки на чаша бира на брега на морето, дълги разходки из крайбрежните улици, беседи, в които умът и истината побеждаваха желанията и отлагаха недокоснатите копнежи. Ходеха заедно на пазар, на баня, а през летните дни, които съвпадаха с байрама, се къпеха в морето.

Неделите Пашата прекарваше в леглото — като награда за трудолюбието си, което не знаеше умора. Адем му приготвяше

закуската и чая, а щом се събудеше, му ги сервираше заедно с вестниците. Пашата четеше, задрямваше, после пак продължаваше да чете, слушаше радио в леглото. Това бяха моменти, в които Адем се чувстваше откъснат от света. А копнееше да се втурне по света, да опознае и разбере всичко, но чакаше мълчаливо и търпеливо. Предстоеше му да отслужи войнишката си служба.

В продължение на цели три години заедно преживяха дните и нощите. После Адем отиде войник. През есента на същата година дойде и редът на Пашата, повикаха го, но той отиде да работи в Германия. Адем служи две години, но след службата повече не се върна в работилницата. Купи си на старо подвижна сергия и започна да продава прясно набрани бадеми пред баровете или на крайбрежния булевард. По едно време стана ваксаджия, после се хвана като чирак в една бакалия. Живееше в приземен етаж без вода заедно с други амбулантни търговци. Месеци наред спеше върху чували. Домъчняваше му за дните, които беше прекарал с Пашата, за леглото в неговата колиба. Понякога получаваше вести от него. Работеше в една фабрика за железария и тъй като умееше майсторски и бързо да прави неща, които никой друг не умееше, го бяха направили началник. Беше си намерил приятелка германка.

По онова време Адем опозна и нощния живот. Видя как човек може да прибегне до екстремизъм и да подивее, изправяйки се срещу законите и насилието, видя, че за някои хора бунтът е начин, макар и най-неподходящият, да докажат съществуването си, да се изявят и утвърдят в един хаотичен свят.

Няколко пъти отиде в „онези“ домове с много студени или много топли стаи и се изпразваше върху възрастни жени с отворени очи, навити до коленете чорапи и отпуснати гърди. Единствено нуждата го водеше при курвите, които работеха в облицовани с ламарина къщи. За да убеди сам себе си, че е мъж, че е млад и че се налага, независимо от условията, да се научи. В онези дни у него се зароди желанието да се противопоставя на нещата, които опропастват света и хората. Това бе вътрешна революция. Видял бе възрастни хора с треперещи ръце, които на разсъмване ровят в боклукчийските кофи. Бе видял малки, преждевременно състарени момичета да лапат питките на вулгарни мъже в безлюдни ъгълчета на панаирното градче, в тъмнината на киносалоните или в порутените жилищни входи на блоковете, да

продават телата си на шофьорите за жълти стотинки, видял бе безнадеждните или нагли лица на бледи мъже и възрастни жени и нещо в него се разпадна, стана на сол.

В момент, когато бе останал без работа, отиде да види чичо си и той му намери работа като нощен пазач в шивашко ателие. Така започна да прекарва и нощите във фабриката. Животът му бе свободен, но тъжен. По време на безсънните нощи, които прекарваше полугладен сред прашните, пропити с мирис на боя отпадъци, жадуваше за малка стаичка с нисък таван и плетен стол, печка, върху която ври супа, и застлано с чисти чаршафи легло. Бе зажаднял да наблюдава дъжда от прозореца на топла стаичка, в която да се чувства сигурен.

Остана във фабриката няколко месеца. Един ден срещна приятел от казармата. Момчето бе отворило с баща си малък магазин, предложи му да работи при тях и напусна фабриката. Магазинът се намирал в жилищен блок, за който търсеха портиер. Тогава Адем повика Ремзи и Фатмуш при себе си в Измир. Не остана дълго на работа в магазина. Хвана се като продавач в магазин за платове. Там го харесаха и се прехвърли на работа във фабриката. Там се запозна с Адвие, обикнаха се и се ожениха.

Адем бе привързан към жена си. През всичките тези години не погледна друга. Някога тя изглеждаше много добре, но сега остаря. Беше на четиридесет и три години, но изглеждаше на петдесетшестдесет. Очите и косите ѝ все още бяха черни и лъскави, както преди, но изведнъж стана набожна и се забули. Отначало Адем се изненада, после се ядоса, но не успя да я откаже от намерението ѝ да се забради. Някогашното измирско момиче, което цял живот бе ходило с обувки на висок ток и мини поли и бе работило във фабриката, внезапно се превърна в простовата, скучна жена без вкус. Казваше, че вярата я правела щастлива. Че едновременно с външния ѝ вид, духът ѝ също се променил. Като създание на Бога му посветила мислите и тялото си. „А аз какво ще правя?“, запита се Адем. Когато я прегръщаше, имаше чувството, че прегръща самото благочестие. Накрая каза „майната му“ и вече не изпитваше вълнение към жена си. Когато се ожениха, тя беше проникателна като дяволче, разумна, сексапилна жена. Не е ли била щастлива с него? А дали не бе

потърсила и друга опора заради факта, че нямаха деца? Или пък дяволът я беше обсебил? Какво лошо имаше в това, да се обличаш като истинска жена? Не можеше обаче да се разведе, нямаше право. Нанесе му такъв удар, че сега се срамуваше да върви до нея. „Ако можех да ѝ купя едно жилище, щях да я оставя и да си тръгна, но при това положение нищо не мога да направя.“

Благодарение на почтеността и възпитанието си бе останал във фабриката двадесет и пет години. И стана един от стожерите на професията. Но след толкова години работа не успя да купи и една прилична къща. Щеше да купи, ако собствениците на фабриката бяха изпълнили обещанието си да му изплатят полагаемото обезщетение миналата година. Ахмед се бе съгласил, но другият собственик — Бехчет, отказал. Ахмед стана депутат. След като отиде в Анкара, изпрати на Адем писалка, върху която бе гравирано името му.

Пак взе в ръце въдицата. Отпусна кордата. Ядосано я запрати в морето. „Този път искам нещо по хубаво, ясно ли е?“, рече на морето.

Бяха му предложили да стане съдружник, обещаха, че ще му дадат пет процента. Зарадва се, съгласи се. „Фабриката е наша, ще остана тук дълго, бъдете живи и здрави“, бе казал. И работеше с пълни сили. Беше ръководител производствена дейност, подписваше документи, хвърляше се на всякаква работа. Продажбите бяха добри, изнасяха, парите се лееха. При това много пари.

Измина доста време, въобще не се докосна до премията си. Чакаше да се събере повечко, че да послужи за нещо... После един ден попадна на къща, която му хареса. Стиснаха си ръцете със собственика, споразумяха се, даде и капаро. Нали ще си получи парите от съдружието, ще ги донесе и ще приключи сметката.

— Е, а после? — попита морето.

— На другия ден отидох при Ахмед, който каза: „Управителният съвет да реши и ще си ги вземеш“. — После излезе от събранието, ама целият почервенял: — „Бехчет не се съгласи да ти изплатим парите.“ „Бре! Как може?“ Тогава отидох при Бехчет: „Бехчет, нали се разбрахме и така говорихме?“ „Да, прав си, но това са много пари, Адем, и не ми се дават.“ „В такъв случай аз не ви прощавам. Ще продължа да работя, но като отида на оня свят, ще ви потърся сметка за стореното.“

На следващия ден Ахмед донесе парите. „Аз съм честен човек, Бехчет не пожела, но аз ти давам от собствените си пари. Дадената дума при мен е закон“ — така ми рече. „Не, аз трябва да си получа парите от фабриката, не от теб“, казах и не ги взех. Не ги взех, братле! Отиде къщата. Замълчах си, братко! Продължих да работя. И сега, да ти кажа ли, не мина много време и Бехчет получи инсулт, лежи болен, за нищо не става вече, слагат му подлога.

— Получи си наказанието, така ли? — попита морето.

— Господ не прощава — каза Адем. — Рабът може да ти прости, но Господ не. Защото аз не се възпротивих. Лошите хора са самотни, братле. И Илхан Саджит рано или късно ще си получи заслуженото. И неговият край приближава, ще видиш, братле.

— Остави тези работи, този или онзи... — каза морето. — Колкото повече се хвърляш насам и натам в разказа си, толкова повече губиш мярата. Откакто съществувам, аз слушам гласа на бурите и гласа на покоя. Не разбирам от подобни низости. Остави човека да изгние на спокойствие. Съдбата е отмъстителна, но не е колкото теб. Тогава защо умират сума ти добри и честни хора? Като споменах смъртта, аз самият понякога се питам какво бих правил, ако бях смъртен, но нямам отговор. Защото съм объркан кои да поставя в списъка на добрите и кои в списъка на лошите. Освен това опитите ми да правя изводи, които не отговарят на моето положение, ме откъсват от реалността.

— Добре говориш, но това надхвърля възможностите ми, не мога да разбера всичко, което ми казваш. Това, което аз знам, е, че светът не е място, в което се ценят истините. Извини ме, изморих те, но на мен ми олекна, повярвай ми. Знаеш ли, аз понякога също си мисля как ли ще умра. Веднъж, когато бях млад и се почувствах безнадеждно, се качих на една лодка без весла и потеглих към теб, за да не се върна. Много часове съм престоял върху теб, не помня после как съм се върнал. На всичкото отгоре все още не си спомням дали съм се върнал, или не! Главата ми е претрупана като еврейска чаршия. Хайде, сбогом!

Стана и прибра въдицата, пакета с цигарите и стръвта. Трябваше да си тръгне, ако искаше поне малко да спаси честта си. Гюлизар бе казала, че ще наемат медицинска сестра. „Тя е истински дявол“, ядоса се, като се сети за нея. Тя коя е, кой наистина гледа болния?

Прельстила един електричар и се омъжила за него и тъй като в градчето не я обичали, повлякла и мъжа си от град на град. След като обиколили Истанбул, Адапазаръ, Бурса, най-накрая, преди десетина години се установили в Измир. Съпругът ѝ бе трудолюбив и безобиден. Колкото той бе невзрачен, толкова тя бе нахална и отвратителна. Добре, че човечецът умря рано. Синът ѝ работеше някъде. Имаше и една омъжена дъщеря. Винаги бе странял от нея, не я обичаше. Ремзи бе на първо, а Гюлизар на второ място между онези, които пожертваха Ренгинур в тази история. На всичкото отгоре изглеждаше изключително доволна, че е допринесла за сегашното положение на момичето. Но болестта на брат ѝ бе развалила удоволствието от веселбата. Добре, че идваше медицинската сестра, сигурно настроението ѝ щеше да се подобри.

Ренгинур също имаше вина. Беше неопитна, още дете, но главата ѝ се бе замаяла. Преди няколко дни се ядосала на майка си, понечила да я удари. Фатмуш ѝ се поскарала, че не гледа детето си, а тя: „Как смееш да говориш така?“ Че защо се нервира, майка ѝ е права. Наела момиче за детегледачка. Наричат я бавачка. Шестнадесетгодишно момиче. Значи, като се каже бавачка, изглежда по-благородно. Ренгинур я обстрелва със заповеди, това направи, онова направи, седи и гледа сеир. Само ако гледа, добре, но денем на плажа, на фризьор или в басейна, а нощем — с любовника до разсъмване в бара. Неблагодарници са тези! От уважение, заради бебето Илхан им беше купил и една къща с градина, но нямаше да могат да се възползват от парите му. Ето на, Ремзи си отиваше, без да ѝ се наслади. Ренгинур се беше пристрастила към хазарта. Преди баща ѝ да изпадне в това състояние, ходеха да играят комар в Кипър. Оставяха детето на Фатмуш, скачаха в самолета и отиваха.

Ако се случеше нещо с Илхан, дори тези пари да останеха за детето, щяха да ги пропилят. Нечестно спечелените пари не носят благоденствие. „Ние не сме свикнали на това. Помогнаха ли моите пари на Бехчет? И какво се случи? Не умираше, сутрин и вечер се молел да умре. Нека се мъчи, безбожник такъв!“

Преди да се роди бебето му, Илхан водеше Ренгинур на екскурзии с яхта и обикаляха Европа. Луксозен живот, блясък. Тя си падаше по удоволствията. Онзи стар гуляйджия бе по-възрастен от Адем. Въпреки това как ли издържаше да танцува цяла вечер? Сигурно

някоя вечер ще издъхне от инфаркт. И тогава щеше да настъпи бедствието. А, не, такива като него не умираха лесно, току-така. Добре се грижеха за себе си. Ох, по-добре да не умира. Да се оженят първо, че тогава.

Адем много бе мислил дали Ренгинур наистина обича Илхан, или не. Вглеждаше се в очите ѝ, опитваше се да разбере. Но в погледа ѝ не се забелязваха нито гордост, нито поражение или пък някакво желание. Имаше само неподвижност и спокойствие. Опита се да си спомни как го гледаше Адвие след настъпилата с нея промяна. Уплашено, отегчено и упорито. Когато разговаряше, жена му отбягваше да среща погледа му и гледаше в земята.

Изведнъж изпита силно вътрешно безпокойство. Беше подценил състоянието на жена си, положи усилия да не го превърне в проблем, но едва сега разбираше, че е сбъркал. Чувството за сигурност, което тя му внушаваше, досега му бе помагало да продължава живота си безметежно и да следва определена линия. Но сега тази линия се скъса. Вече не вървеше така уверено. Спря. Заслуша се в природата. На плажа цареше плътна тишина или въздухът бе пълен със звуци, които можеха да се чуят само при такава тишина. Пукот на съчки, хрущене на чакъл под краката, пърхане на крила на пеперуда, почукване на кълвач. Неопределеното звучене на тишината, което отекваше надалеч.

„Нищо не продължава вечно“, въздъхна той, тръгвайки отново. Всяко нещо си има граница на издръжливост. Не му мисли много, остави нещата на естествения им ход, нека се скъса там, където е изтъняло. И даже да станеше по-лошо, а по всяка вероятност ще стане точно така, какво от това!

Спря пред телената ограда, която ограждаше плажа чак до морето. Знаеше, че не можеше да мине оттук, но се залиса. Изведнъж нещо привлече вниманието му. В оградата близо до пясъка бе изрязан процеп, през който спокойно можеше да се провери човешко тяло. Наведе се и огледа наоколо. Дупката бе изрязана така, че да не личи, но на няколко места се бяха образували издатини. Натисна телта напред и изрязаният процеп се отвори на три места. Кой ли го е направил? Спомни си, че преди два дни на разсъмване бе слязъл към залива да се разхожда. Дочу гласове и когато тръгна в тази посока, видя да се отдалечават тичешком двама мъже със съмнителен вид. Въпреки че бе

далеч от плажа, теренът принадлежеше на хотела, и за да влезеш в хотела, без да те забележи охраната, трябваше да преодолееш два и половина метра висока телена ограда, която се простираше на пет-шест метра навътре в морето. Някой с недобри намерения, естествено, можеше да се покатери през оградата и да я прескочи, но се налагаше доста да се потруди.

Кой? Защо? За момент реши да се провере през дупката и да стигне по краткия път до хотела. Но се отказа. Трябваше да уведоми охраната. „Но нима това е моя работа?“

Върна се назад и тръгна по пътеката, която свързваше шосето с плажната ивица. При всяка следваща крачка долавяше все по-отчетливо музиката от хотела. Тази вечер устройваха вечерно парти край басейна. Тъй като медицинската сестра щеше да остане при болния, значи и Гюлизар щеше да се натруфи и да танцува. Докато човекът береше душа, тези щяха да се веселят до насита. И Фатмуш се бе увлякла по тази среда, бе станала прекалено близка с лекаря. Когато Ремзи умреше, Господ да ги поживи, докторът може би щеше да се ожени за нея. Той колко ли още щеше да живее на този свят, нямате деца, щом си отидеше и Ремзи, ох, Фатмуш щеше да удари джакпота! Ей така! Нещастieto неизвестно как се бе стоварило върху семейството и внезапно бе променило и опропастило до неузнаваемост живота им, който до вчера си течеше в обичайното русло. И понеже Адем се отнасяше скептично към този начин на живот, те го изолираха. Ако беше някой, който се подмазва на Илхан и стои мирно пред него или пък нахлупеше на главата си едно таке и като Адвие се захванеше да отслужва петкратната молитва, тогава всички щяха да го носят на ръце. „Аз не съм просяк, няма и да стана. Няма да прося нито от Аллах, нито от негов раб. Но живееш на такова място, че осмелиш ли се да запазиш достойнството си, те смятат за пропаднал.“ Обхвана го непреодолим страх и гняв, докато крачеше бързо през плажа на хотела към градината.

Тази вечер няма да се мярка наоколо. Ще остане в стаичката си, ще си легне и ще се наспи! А утре, каквото даде Господ. Ремзи може би ще умре до утре, тази сутрин бе зле, лекарят казал, че вече няма надежда. Ако утре си тръгне и през това време той вземе, че умре, ще трябва пак да дойде и да остане тук, за да уреди формалностите около погребението.

— Вуйчо — извика Ренгинур. — Къде си, вуйченце?

— Ето ме, тук съм, какво има? — попита Адем.

— Нищо, чудехме се къде си — каза Ренгинур. — Мама те търси. Помислихме, че си си тръгнал, без да ни се обадиш.

— Скоро ще си ходя. Зависи от състоянието на баща ти. Всъщност искам да си отида, но...

— Домъчня ти за вуйна, нали? — попита Ренгинур с похотлива усмивка, но веднага стана сериозна. С малката си, нежна и красива ръка отметна назад бретона си, който бе паднал върху очите ѝ. Иззад дантелената якичка на блузата ѝ се откриваше тънка и съвършена лебедова шия. — Моля те, вуйченце, изтрай още няколко дни, мама има нужда от теб. Това са последните дни на татко!

— Ти не бери грижа. Ще отида да се изкъпя и да се преоблека. Тази вечер искам да си легна рано.

— Виж — продължи Ренгинур, сякаш изобщо не бе чула какво ѝ каза. — Медицинската сестра щяла да дойде утре, леля също много се уморила... Тази вечер може ли да останеш при татко? Аз ще ти пратя храна.

Адем за момент я погледна така, както се гледа съвсем непознат човек, после обърна глава към градината. Бе като зашеметен. Виденията се разбъркаха.

— Ще си почиваш, докато седиш до него. Ти и бездруго няма да заспиш, защото тази вечер ще има музика и веселба, ще ти пречи. Ако стане нещо, ще потърсиш лекаря. Номерът на джиесема е до него. Какво да ти изпратя, вуйчо, какво искаш?

— Няма значение — отвърна Адем. — Не искам ядене. Стигат ми ракия и малко салата.

Ренгинур мина покрай него и тръгна към сградата на хотела. Около басейна бяха окачили книжни фенери, балони, лъскави ленти и топки, безвкусна и натруфена украса, която биеше на очи. Келнерите отсега тичаха и приготвяха масите. Облегалките на столовете бяха облечени в златисти кальфи, а отзад бяха украсени с големи панделки.

[1] Географска местност, букв. Черният нос. — Бел.прев. ↑

[2] Обща слабост, безсилие, повишена уморяемост. Често срещан симптом при напреднали заболявания (особено ракови). Дължи се на изтощение на организма. — Бел.ред. ↑

19:00

Фикран се бе отпуснала в люлката на балкона на вилата, откъдето се виждаше морето. С една ръка придържаше червената си коса, а в другата държеше чаша с уиски. Залезът бе както винаги много красив. Цветята и листата на дърветата долу не помръдваха, но вечерта леко потрепваше сред розовата прозирност на въздуха.

Часовете сякаш бяха спрели, денят се бе проточил безкрайно като съдба — от сутринта до вечерта. Обзе я съмнение, прерови шкафовете и чекмеджетата във всяко ъгълче на къщата, после потърси дали няма нещо забравено или някакъв знак — като че ли бе възможно да има, — който да ѝ създаде неприятности. През цялото време непрекъснато ядеше нещо, но с всяка минута я обхващаше още по-силно притеснение и непоносим гняв. Гняв. Онзи упорит гняв, който никога нямаше да се уталожил! Гняв, който бе надминал причините за пораждането си. Сега тези причини бяха изгубили своето значение и гневът бе добил самостоятелен смисъл, който не съдържаше никаква мисъл или равносметка. Да, в началото имаше. Взривоопасни неща като отвращение, мъка, загриженост за бъдещето, желание за отмъщение, страх, слабост. В този момент обаче нито едно от тях не оправдаваше нито правотата на делото, с което се бе заела, нито опасността, на която се подлагаше. Но вече не бе в състояние да мисли за всичко това подробно, за безсмислието на онова, което бе предизвикало гнева ѝ, за неоправданата ѝ самота или пък за това, какво цели. Да става каквото ще. Стрелата бе изстреляна от лъка.

Когато си представеше, че стрелата е на път да достигне целта си, ръцете ѝ се разтреперваха, заболяваха я сърцето и гърдите. Изведнъж се виждаше, че седи изгърбена в тъмна килия, а на трета страница във вестниците е отпечатана нейна грозна снимка. Като правило, на престъпниците слагаха най-грозните снимки, а на пострадалите — най-красивите.

„Какво значение има това“, помисли си, отпивайки голяма глътка от чашата. Не, такива неща няма да се случат. Да мисли за тях, е

проява на ненужен песимизъм. На вятъра ли щяха да отидат положените усилия и похарчените пари? Налагаше се преди всичко да е спокойна и хладнокръвна. Този път не стъпваше върху гнила дъска. Никому нищо не дължеше, от никого не зависеше. Всичко се разви според правилата и така щеше да приключи. „Сигурно ли е?“, бе питала *онези*. „Обиждаш ни, така се върши тази работа“, ѝ отговориха. В ума ѝ нещо се обърка. Беше неспокойна. Седеше тук, обърнала гръб, но след няколко часа щяха да се разразят вихри и бури...

Ще седи, разбира се. Какво друго ще прави? Ех, когато човек е ядосан някому, през ума му минават такива тъмни мисли, иска да измъчва, да нарани, да избоде очите и дори да убие онзи, когото мрази, нали? Какво странно има в това? Ако сега излезе на улицата и попита, със сигурност ще се намери някой, който да каже, че желае смъртта на другото. Някои може би не го признаваха открито, но си го мислеха. Тяхното положение бе тъкмо такова. Виновен е онзи, който върши зло, а не онзи, който го мисли. Така трябваше да бъде. Това, което отличаваше двете едно от друго, бе фактът, че *онези*, които бяха посредници или извършители на злото, продължаваха спокойно да си вършат работата. Всеки ден публикуваха анонси, че наказването на лица заради техните мисли и идеи било нарушение на човешките права и се премахва — или предстои да се премахне. Значи посегателство върху свободата на мисълта не бе правилно и тя нямаше да бъде премахната. Мислите не подлежаха на разследване, докато не се превърнат в действие. При това положение какво по-естествено от това, някой или някои други да изпълнят задачата по превръщането на мислите в действие?

Фикран, уморена от всички тези мисли, си каза: „Значи да мислиш, не е престъпление, тъй като не е извършено! Така ли? Не, не е така. Зависи какво мислиш, има разлика между една или друга мисъл. Освен това ще държиш мислите в ума си. Няма да ги огласяваш. Неогласената мисъл не е престъпление, тъй като няма действие. Точно така. А самото действие? Е, и то не е чак толкова голямо престъпление, защото не е умишлено! Лишено е от съдържание! Извършителят може да се е побъркал или може да е станало по невнимание, неправилно е изпреварил, пътят бил хлъзгав, в тъмното не забелязал жертвата или почиствал оръжието си. Подобни обстоятелства — наричаха ги смекчаващи вината обстоятелства — доказваха, че повечето

престъпления бяха необмислени действия. Онези, които извършеха престъпление без умисъл, се отърваваха с по-леко наказание. Точно така! Това беше всичко!“

Да, слънцето наистина залязваше прекрасно. Щеше да го спомене и по-късно, когато си припомняше тези часове. „Не бях разстроена, но се чувствах притеснена. Не бях разтревожена, но бях развълнувана. Слънцето залязваше като всеки друг ден, времето беше приятно и ухаеше хубаво, но на мен ми изглеждаше, че приближава буря, чувствах се като дебнеща лисица и се питах какво друго могат да правят лисиците, когато останат гладни, освен да нападат — тоест защо човек стига дотам, че да извърши престъпление... Защото ограничавах правата ми, потъпквах гордостта ми и лишавах дъщеря ми — заради една курва и нейното копеле — от бащинство и наследство, защото похарчих много пари и много се ангажирах... Не, нито едно от тези! Какво значение има! Не знам. Нищо не знам.“

Трябва да започне по ред отначало. Щеше да каже следното: тя не е подбудител на това деяние. Даже, при положение че е имало подбудител, тя не е знаела кой би могъл да е, разбира се. Когато научила, се почувствала зле, но нищо не знае. Все пак това бил бившият ѝ зет, много добрини била видяла от него. Понеже бил богат и известен, имал много врагове, но тя не ги познава. Нищо не знае. Да, била ядосана, когато я изгонил от хотела, може и да го е заплашвала, но не съжалявала. Не, наистина не го е искала, по-добре щяло да е да не бе наговорила онези неща. Съжалява. Не, не съжалява. Разбира се, че подозира някого. Любовницата му Ренгинур изглеждала скромна и невинна, но била коварна като змия. Ренгинур била отговорна за тази работа. Освен това и бебето не било от Илхан. Момичето си имало млад любовник. Откъде да знае кой е! Точно тук кръвното ѝ трябваше да се повиши. „Ох, лошо ми е, искам лекар! Ще припадна!“

Снощи не можа да спи. Ту ѝ ставаше студено, ту горещо. А и кучето на съседа до сутринта не престана да лае и да вие като на умряло. Няколко пъти почти бе задрямала, но в просъница я обземаше чувството, че пада, и уплашено се събуждаше. Спомянаше си за отминалите години, за това, как се случи така, че точно по средата на

живота си се оказа в това неопределено състояние — между небето и земята.

Фактът, че досега не беше проявявала волята си да защити своите желания и предпочитания, я бе довел до състояние на смазваща инертност, в което други направляваха, а тя се въртеше все в една и съща точка. Когато мислеше за миналото, съзнаваше, че гледа на него като към някой непознат, който знае преживяното от нея наизуст. Затова не можеше да разбере на какъв етап се намира. Нямаше реална преценка за положението си. Сякаш се намираще под прожектори, а ослепителната им светлина ѝ пречеше да различи кое какво е.

Отдавна усещаше в себе си желание да накаже мъжа, който безспорно носеше цялата вина за сполетялото я голямо поражение, но нямаше ясен план за това. После внезапно, след серия случайни събития, мислите ѝ надхвърлиха предварителната цел и без сама да разбере как, бързо се зае с изпълнението на тази операция.

„Рамадан“ се наричаше голямата случайност. Не беше ясно дали тя ще я отведе към лоша съдба, или ще ѝ донесе спокойствие и благини. Да, Рамадан! Кладенец наред пустинята. Смесица от ароматите на лют пипер и опиум. Мургаво, обветрено лице, запечатало спомена за рано погубеното детство, за младостта... Не, най-добре е да върне лентата, да си припомни хронологията на всичко.

С Рамадан се запозна в един автосалон в Истанбул през май миналата година. Искаше да смени колата си с по-нов модел. Рамадан бе служител в магазина. Заедно изпробваха колата, която си бе харесала. Навън валеше дъжд. Улиците бяха мокри. През предното стъкло, върху което чистачките изтриваха дъждовните калки, се виждаха разцъфналите като полилеи цветове на конските кестени, витрините на магазините за луксозни мебели, аксесоари и конфекция. Младежът, явно опитен продавач, не спираше да говори и хвалеше колата. Беше около тридесетгодишен. Добре сложен, с широки рамене младеж, който я впечатли. Говорът го издаваше, че е от провинцията, и кой знае защо, именно това обнадежди Фикран. Младежите от Анадола често са по-лесни за прелъстяване, освен това са верни и с посилен характер. С пригладена назад гъста коса и хлътнали скули, лицето му имаше сурово изражение, но тази суровост хващаше окото.

Беше чист, но дрехите му не бяха маркови. Носеше обикновени дънки с издути колене и карирана полиестерна риза с навити ръкави. Обувките му бяха евтини, купени от амбулантни търговци. Нямаше нито достатъчно пари, нито вкус. Предизвика у Фикран обич, която приличаше по-скоро на жалост.

По пътя Фикран попита Рамадан има ли цигари и когато той ѝ подаде пакета, тя го помоли да ѝ запали. Младежът се изненада. С хладна, но боязлива усмивка запали цигарата и я подаде на Фикран. Очите му бяха като огледало, блестящи и безизразни. За момент Фикран се огледа в тези очи. Завити на букли около лицето червени коси, едро дългнесто лице, апатични черни очи, пълни, боядисани в червено устни. Лице, попрехвърлило доста години. Фикран обаче вярваше, че благодарение на козметиката и постоянното поддържане успява да изглежда добре и в сравнение с младежките години, сега лицето ѝ бе по-изразително и имаше дълбочина. Освен това бе убедена, че пълнотата ѝ помага да изглежда мила, опитна и смела в очите на мъжете. На сбогуване си стиснаха ръцете, Фикран задържа по-дълго костеливата, едра ръка на Рамадан. Тази близост притесни и двамата. Дръзка, леко подигравателна усмивка за миг омекоти чертите на лицето му.

Разбраха се за колата. Рамадан бе казал, че сам ще уреди формалностите, като през това време непрекъснато въртеше на пръста си ключа от „Поло“-то^[1].

— Ти много ми хареса — бе казала Фикран. Това бе една от тактиките ѝ за прелъстяване. — Много ми помогна.

— Това ни е задачата, мадам — бе ѝ отвърнал засмяно. — Беше ми приятно, благодаря!

— Бих искала отново да се видим!

— Когато пожелаете — бе казал момъкът. — На вашите заповеди.

На път към къщи Фикран си помисли, че за тази работа ще ѝ трябват пари. В крайна сметка той бе бедно момче, което работеше в магазин за автомобили. Ще иска да ходи насам-натам, да яде и да пие, да се облича добре. „Колко бързо се увеличаш“, укори се на шега. Ами ако е женен или сгоден. Не, нямаше такова нещо, веднага бе разбрала става или не става. Ще стане, но трябваше да се погрижи малко за момчето...

Не спомена на Реван за този мимолетен „летен дъжд“, защото знаеше, че няма да го приеме сериозно. От време на време ѝ се случваше да хареса някого и разказваше на Реван, но тя свиваше устни с погнуса и бързо приключваше темата. Същата вечер поседяха мълчаливо пред телевизора. Всъщност много пъти се смееха на глупостите, които показваха по сериалите. Но тогава Фикран не можеше да мисли за нищо друго. Трепереше вътрешно. Сякаш в корема ѝ се бе събудила и мърдаше змия. Мързеливо се излегна на дивана и я остави да се разхожда. Непрекъснато мечтаеше за Рамадан, пред очите ѝ постоянно оживяваше слабичкият на вид, мургав младеж с черни мустачки. Като заряд е. Като острие на нож. Като огън. В момента на ръкостискането им по цялото ѝ тяло се разля сладка топлина, а лицето ѝ се изчерви. Реван забеляза нейната отнесеност.

— Какво ти е тази вечер?

— Притеснявам се за парите — каза Фикран. — Най-вече за Кумру. Остава ѝ още година. Изучихме детето в Америка, плувахме, плувахме и стигнахме до края, а това животно Илхан отрязва парите. Ами ако се наложи да прекъсне следването?

— Ще продам апартамента в Етилер и пак ще я изуча — бе казала Реван.

— А помисли ли ние какво ще правим, Реван? Потънахме, потънахме! Предлагам ти да намерим друг адвокат и да подновим делото...

— Не знам дали е възможно. Още не сме получили решението, тоест делото не е приключило. Струва ми се, че Илхан е подкупил нашия адвокат. Да поразпитаме тук и там, роднини и приятели за някой добър адвокат...

— Разбира се, че може, мила. Но за такива заплетени дела се искат доста пари...

— Бихме могли да продадем къщата. И бездруго наемателите ми създават главоболия — отсече Реван.

От година Фикран нямаше никаква връзка, живееше без мъжка топлина. Въпреки че бе на петдесет и две години, изпитваше желание за секс и макар че менструацията ѝ вече бе нередовна, се чувстваше пълноценна жена. Същата вечер си легна рано, но не можа да заспи. Дали не беше прекалено стара, за да спечели възхищението на Рамадан, да го вкара в пътя и да запали в сърцето му огъня на

желанието? Но какво значение имаше възрастта? Достатъчно бе да се разберат, да се опиянят един от друг. Нямаше намерение да привързва Рамадан към себе си за цял живот. Това не бе възможно. Но можеше да си позволи малко развлечение, приятно прекарване на времето и сърдечно увлечение, не бе чак толкова стара. Времето е като леден вятър, още колко години ѝ оставаха? Тя добре познаваше възможностите, с които можеше да прелъсти един мъж, и в крайна сметка успяваше да го стори. Основното правило, което я улесняваше в това дело, бе най-вече да се свързва с мъже от нейната черга, да не търси недосегаеми.

В живота ѝ имаше само един мъж, който бе извън това правило. Илхан Саджит. Мъжът, който бе нейно специално желание, когато искаше най-много! По едно време изпита лек интерес към Армаган, но това бе по-скоро от рода на „а дали би ме взел“? Бе нещо преходно. Когато разбра, че е мързелив и некадърен тип, изстина към него. А от Илхан не можа да се откаже дори когато се ожениха с Реван. Илхан украсяваше сънищата ѝ, продължи да бъде главен герой на мечтите ѝ.

Когато Реван за първи път го доведе вкъщи, тя се закле, че ще го отнеме от сестра си. После, когато се скараха и разделиха и се разбра, че Илхан се е отказал от сестра ѝ, тя няколкократно му звъня и му призна, че изгаря от любов по него, че иска да бъдат заедно, но той или се подиграваше с нея, или грубо я отблъскваше. По онова време бе убедена, че е влюбена в Илхан, след това осъзна, че е само желание. Ако поне веднъж бяха легнали, това чувство може би щеше да отmine, но глупакът не пожела дори да я докосне. След година отново се върна към Реван. Когато се ожениха, Фикран изпита голяма мъка. Реван се досети за тази страст на сестра си, но не ѝ придаде голямо значение, защото знаеше, че мъжът ѝ не я обича, че я смята за проста. Смяташе, че интересът на Фикран към Илхан е само фикс идея, мечта да живее като в приказките. В първите дни, когато Реван и Илхан бяха много щастливи, Фикран бе обект на скритите им подигравки, забелязваше подигравателните им усмивки, които, гледайки към нея, се опитваха да крият. А останеха ли насаме с Реван, имаше моменти, в които чувстваше, че непризнато чувство за срам и вина заставаха между тях. Но никога не го изрази с думи. Да, онова, което изпитваше към него, бе истинско привличане. Но тя не обичаше Илхан в смисъла, който другите влагаха в тази дума. Никого не бе обикнала в този смисъл.

Привличаха я видът му, мъжествеността му, начинът му на живот, ироничната му усмивка, страстта да печели и това, че я отхвърляше! Реван бе много горда, че Илхан избра нея. Но какво стана сега! Ето че я изхвърли като куче!

Изправи се от мястото, където седеше. Погледна към морето. За миг се видя като влюбена глупачка, която се крие във вилата от някой, който ѝ е причинил голямо разочарование, и мечтае за някогашните дни. В младежките си години вярваше, че е привлекателна. Но сега, естествено, бе вече възрастна. Къде ли бяха изчезнали блестящата кожа, замечтаните очи, тънката талия и едрите, напращели гърди, които преливаха? Всички бяха остарели. И онзи долен тип Илхан се бе превърнал в стар вълк. Бе загрубял скъперник, станал бе истинска напаст, дявол да го вземе! Взел онази портиерска щерка и я настанил в къщата на Реван, отне им всички права. Господ да го убие! Мръсник!

След като се раздели с Илхан, Реван вече не можеше да харчи както преди. Засега парите ѝ стигаха, но когато човек е свикнал да живее на широка нога, му е трудно да свие разходите. Положението на Фикран бе всъщност по-добро от нейното. Магазинът в „Бахарие“^[2], който бе дала под наем, ѝ носеше добър приход. Имаше и спестявания във валута. От години насам се издържаше с парите на Реван, а нейните си стояха настрана. Илхан преди бе доста щедър към Реван. Посрещаше всичките ѝ разходи, а също и разходите на Фикран и Кумру. Реван ръсеше парите, без да си прави сметка къде какво дава. В чантата и в чекмеджетата ѝ имаше купища стодоларови банкноти и Фикран, която не можеше да се стърпи, от време на време си присвояваше по някоя стотачка. Реван или не забелязваше, или се срамуваше да ѝ направи забележка. Бог е свидетел, след като забогатя, Илхан се грижеше много добре за Реван и за нейното семейство. Когато баща ѝ се разболя, той пое разноските по лечението му. Доста години даваше заплата на майка им, отнасяше се внимателно към нея. Зачисли Фикран на работа в собствената си фирма и плащаше вноските ѝ за пенсия и сега тя получаваше пенсия, която не беше много висока, но все пак бе нещо. Дотук добре, но след това забърка едни...

„Но и аз не направих малко за Реван. В най-трудните моменти бях до нея, обгрижвах я за всяко нещо, съветвах я... Ние сме като ключ

и ключалка, тя не може без мен, много добре знае, че ако направи сама и две крачки, ще се спъне!“

Кумру не реагира кой знае как на това, че чичо ѝ е прекъснал издръжката ѝ за следването. Учеше реклама и комуникации. Беше сигурна, че майка ѝ и леля ѝ ще намерят начин да разрешат проблема. „Ако не стане, ще си намеря работа“, така реагира на случилото се тя. Даже споменаваше, че си е намерила работа във фирмата на приятеля си. Такива са младежите. Това добре ли е, не е ли? Всъщност бе глупаво. Кумру можеше да позвъни на Илхан и той нямаше да ѝ откаже, но момичето бе гордо.

Не вярваше, че Кумру ще се върне в Турция. Не си дойде дори за лятната ваканция. Уж била на стаж. Положила бе много усилия да изучи дъщеря си в престижни учебни заведения и да стане човек, в продължение на години бе принудена да се държи с Илхан покорно като куче. Сега дъщеря ѝ беше гаранция за нейния живот. Ако тази работа не станеше както трябва, възнамеряваше да отиде при нея. Визата и всички други формалности бяха готови. Можеше да изчезне веднага. За всичко това не спомена нищо на Реван, разбира се. Защото бе твърде мнителна. Можеше да се паникьоса. Освен това Реван бе убедена, че Фикран не разполага с много пари. Ако разводът приключеше с това решение, след няколко години неминуемо щяха да обеднеят и да се принудят да живеят оскъдно само с наема от магазина! Колко страшно е да стигнеш до положението да пресмяташ стотинките! Илхан преобърна целия им живот и ги остави голи като пушки!

— Ще работите и ще си изкарвате парите — бе се провикнал след тях. — Толкова години изсмуквахте кръвта ми, стига вече!

— Да знаеш, че онази женска повлекана и нейното семейство ще ти изпият кръвта като пиявици — му бе отвърнала Фикран. — Ще просиш, ще умреш в старчески дом.

Стоеше като на тръни. Щеше да ѝ олекне едва в мига, в който получи съобщението, към полунощ. Тази нощ щяха да се случат важни неща. Животът ѝ щеше да се промени. Знаеше, че това е последният ден, последната нощ от досегашния ѝ живот. Ако всичко се осъществи по неизвестния за нея начин, тя ще поеме управлението на

щастieto си. Изцяло. Да, но... ако не стане... Сега не биваше да мисли за това. Не, не желаете даже да си го помисли. Рамадан ѝ бе дал категорични уверения.

Връзката ѝ с Рамадан започна по-бързо, отколкото очакваше. Изглеждаше много шик, когато отиваше, за да вземе колата си. Бе облякла син ленен костюм и бяло прозрачно бюстие, над което гърдите ѝ леко се открояваха, на ушите си беше поставила коралови обеци, а на врата — колие, което допълваше целия тоалет. Обувките с висок ток я правеха по-висока и по-слаба. Сутринта бе отишла на фризьор да боядиса косата си и да си направи прическа.

Рамадан не беше в автосалона. Фикран настоя да се види с него, но шефът му каза, че има друг клиент и няма да бъде в магазина. Под предлог, че иска да му благодари, Фикран поиска телефонния му номер и той ѝ го даде. На следващия ден потърси Рамадан и по женски кокетно го покани на вечеря, а след два дни отидоха в ресторанта на един голям хотел и вечеряха заедно. Рамадан изглеждаше притеснен — като човек, който не заслужава вниманието, което му се оказва. Едва след една-две чаши алкохол се отпусна и се осмели да попита какво се иска от него.

— Знаеш... разбираш — каза Фикран. — Аз съм самотна и нещастна. Единственото, което желая, е приятелство.

— Но ти не ме познаваш — възрази Рамадан. — Ами ако съм лош човек, който може да ти навреди...

— Такъв ли си наистина? — попита го тя. — Въобще не приличаш на такъв... Но и така да е, какво значение има. Не може да навредиш повече, отколкото ти стигат силите. Откъде си?

— Родом съм от Чорум, но от двадесет години живея в Истанбул.

— Нека бъдем откровени. Имам нужда от мъж, ти ми хареса. Не съм на твоите години, но мисля, че не съм жена за изхвърляне. Мога да те задоволя и материално, и морално. Мога да бъда щедра. Но и ти трябва да проявиш сърдечна близост. Женен ли си?

— Не, не съм. И аз ще бъда откровен. Досега не съм попадал на толкова добра жена като теб. Още в първия момент, когато те видях, почувствах вътрешна топлина, но не ти казах, защото не знаех дали няма да се обидиш. Виж, аз не обичам да лъжа... Разликата във възрастта няма никакво значение, важното е да има хармония. Но може

да се случи така, че някой ден, не знам точно кога, да кажа „сбогом“ и всичко ще приключи...

— Разбрахме се — прекъсна го Фикран. — Сега... къде да отидем? Резервирала съм горе стая, искаш ли да се качиш?

— Не знам, за това въобще не съм си помислил — изненада се той. — Много си бърза, бе, како!

— Не искам да ми казваш „како“. Казвай ми Фики или Джиджи, каквото и да е друго, но не ми казвай „како“. Виж, миличък, от момента, в който те видях, не мога да спя, душата ми ври и кипи като ад, едва се сдържам да не полудея!

— Аз също си имам своите грижи, своя си ад. Имам цели, желания и животински страсти, които никой не иска да разбере! И ти не можеш да ги разбереш...

Фикран се протегна и погали ръката му.

— Забрави тези неща, момчето ми! Ако искаш, разкажи ми, за да ти олекне. Не се срамувай, достатъчно е да споделиш с мен, всичко ще оправя.

Фикран се унесе. По-късно от време на време ѝ се случваше да мисли, че той е един безчувствен, нахален и неопитомен дявол, но правеше всичко с умиление и похот. Затова и я привличаше. Първата им нощ бе великолепна. Притвори очи. Видя Рамадан, който се приближава до нея и се навежда над лицето ѝ. Спомни си как я грабна за раменете и я блъсна в леглото, дъха му, парещ лицето ѝ като огън, погледа на черните му очи, който я пронизваше. Видя бялото си, закръглено тяло, впиращо се като октопод. Не можеше да повярва, че се люби, както бе мечтала, вярвайки, че един ден непременно ще се случи. Брадата на младежа я възбуждаше още повече.

Колко топли, меки и месести бяха устните му, мокри, лепкави и солени, но въпреки това вкусни!

Ахх! Съблича блузата ѝ, откопчава сутиена и ето че пищните ѝ, неимоверно големи гърди се настаняват в скута му. Рамадан дръпва силно главата ѝ към себе си и се потапя в мекотата им, подобна на възглавница. Притиска с длани жилавите му, стегнати бедра. Опиянена и задъхана, вдига краката си нагоре към тавана... Но силното му, грубо тяло не я оставя да полети и с цялата си тежест рухва върху нея. Фикран се опитва да го отмести, но същевременно го дърпа към себе си, крещи, хапе, мърмори... После, когато лежат един до друг

неподвижно, поглежда към Рамадан. Спокоен, глуповат, със зачервено лице. Зъбите му блестят под мустаците. В този миг изглежда грозноват, но въпреки това в стъклените очи, в прикритата му усмивка има една необяснима магия. Дявол е той, истински дявол! Фикран пак го желае... Отново и отново.

По онова време Реван бе загрижена само за собственото си положение. Бракоразводното дело, което бе завел Илхан, бе приключило и тя не знаеше какво да прави. Положението беше безнадеждно, но въпреки това в началото на лятото с Реван отидоха в Гюзелсу, а оттам в хотела, за да вземат вещите ѝ от вилата, като се надяваха още веднъж да говорят с Илхан, да го убедят — ако не друго — поне да не я оцетява така сериозно при развода. Но този безсрамен тип дори не ги пусна във вилата. Унижи и жена си, и Фикран, като ги наруга в присъствието на целия персонал. Реван бе потресена от грубото им изгонване от къщата и от хотела. В колата се задуши от плач, припадна. Същата вечер отидоха у Гюлджан. Тя също беше в окаяно състояние. Горката! Нищо не бе останало от красотата ѝ, предала се бе на мъжа си психопат, превърнала се бе в негова слугиня. Сто пъти ѝ беше казвала да се разведе. Може ли човек да е толкова страхлив? Освен това нещастията я сполетяваха едно след друго. На масата Гюлджан безспирно говореше и пиеше, не ги остави да заспят до три през нощта. Нетърпимо бе, докато самият ти си угрижен, да слушаш чуждите грижи. Недоспали и измъчени, рано сутринта избягаха от Гюзелсу. После Фикран заведе Реван до вилата в Чешме.

През последната година Реван много се измъчи. Въпреки че бе само две години по-малка от Фикран, изглеждаше като нейна по-голяма сестра. Беше изплашена, объркана, нерешителна, сякаш двете с Фикран са останали сам-самички в света. Откакто заживяха заедно, Фикран започна повече да я покровителства. Отнасяше се към нея като към своя собственост. Сега изпитваше много повече обич към сестра си в сравнение с миналото. Но по характер бяха различни. Колкото Фикран бе смела и решителна, толкова Реван бе безлична, страхлива и неволева. Не бе глупава, но имаше нужда от някой, който постоянно да я закриля. Фикран много се измъчи с нея. Онова, което Илхан бе казал на Реван, когато отидоха в хотела: „Ти сама не ставаш за нищо, сестра

ти те напътства“, всъщност беше вярно. Илхан се дразнеше от това положение, защото не можеше да плаши Реван както си иска.

Реван не искаше да остава сама във вилата и не разбираше защо Фикран иска да се върне в Истанбул. Затова се наложи да ѝ разкаже за Рамадан. Но понеже се страхуваше от реакцията ѝ, я излъга, че любимият ѝ е собственик на автосалон, около петдесетгодишен, почтен човек. Въпреки това Реван не одобри връзката ѝ. Как може при тази бъркотия да се свързва с непознат човек! Любов, бе казала Фикран, как да предвидиш кога и как ще те намери. Знаеше, че Реван няма да иска да види мъжа. Тя не харесваше любовниците ѝ, не желаше да ги вижда и да се запознава с тях. Клетата глупачка бе стеснителна и консервативна по отношение на мъжете. Беше си изработила определени стереотипи и ограничения. Не одобряваше мъжете, с които Фикран имаше връзка след смъртта на мъжа си, и ги наричаше паплач. След като Илхан я изхвърли от живота си, дойде и се настани при Фикран, ограничаваше я, пречеше ѝ да живее охолно и да се наслаждава. Критикуваше годините, килограмите, начина ѝ на обличане, мъжете, с които излизаше.

Темата за любовта бе неуместна. Не можеше да се отбранява, понеже къщата, в която живееше безплатно от доста години, бе на Реван, и защото се намираха в трудно положение. Но всичко това ядосваше Фикран. Изисканата Реван! Откакто стана котка, бе уловила само една мишка, но и нея изпусна. През живота си не позна друг мъж, освен Илхан. Е, за какво ѝ послужи тази нейна самовлюбеност? За какво друго ѝ послужи онази ѝ работа? Нямахше представа какво е да усетиш вкуса на живота, нищо не знаеше. И ето че накрая остана сама като куче.

По думите на Рамадан той живеел с приятел в малка, порутена ергенска квартира в „Тарлабашь“. Фикран познаваше този тип квартали. Сгради с тесни фасади и изпадали мазилки. Вонящи на урина стълбища. Студени, разхвърляни стаи с дървени дюшемета и почернели тавани, тесни, миризливи легла, покрити със скъсани юргани. Мивки с плесенявали фаянсови плочки и пълни с хлебарки кухни, които миришеха на гранясало олио и боклук, клозети със засъхнали изпражнения в дупките. Миризми на тежък сън и човешка пот, които никога не изветряваха...

Когато бе младо момиче и работеше като продавачка в един забутан магазин на „Бейоглу“, имаше любовници, които живееха по такива места, и бе правила секс с неколцина в онези легла. Трепереща от студ, беше изпушвала по цигара между два сеанса. За да не забременее, се измиваше с леденостудена вода в онези грозни клозети. С надеждата, че щастието, радостите и бъдещето я очакват в онази недостижима, окъпана в светлини далечина. Какво чисто, какво неподправено чувство! Чисто ли? Майка ѝ ли я беше родила такава, по дяволите? Не, имаше нещо, което идваше отвътре, подтикваше я, притискаше я, нещо, което викаше: „Хей, аз съм тук“. Нещо изгарящо, силно, магическо.

Кой знае защо, но винаги бе считала за особено привлекателен и интересен живота на проститутките и ако имаше възможност да избира, би избрала да бъде проститутка. Но не я оставиха. Никога не живя според собствените си желания. Все живееше под опеката на някого. Особено ѝ харесваха онези силно гримирани жени, които нощем чакаха под неоновите светлини на баровете и публичните домове. Обичаше да оглежда тялото си в огледалата. Откакто се помнеше, копнееше за секс с по няколко мъже на вечер или едновременно с двама мъже. Когато беше млада, мечтаеше да участва в приключенията на онези, които не зачитаха общоприетите морални норми и често потъваха в собствената си безизходица, изпитваше убийственото желание да живее без всякакви задръжки и без срам. Това желание никога не угасна. С мъжа си бе нещастна. Ако си бяха паснали в кревата и разнообразяваха секса, Фикран можеше да си затвори очите за страстта му към хазарта, но не се получи. Случеше ли се малко да се отпусне, да кокетничи или да иска нещо по-специално в секса, мъжът ѝ я пердашеше здраво. Ненаправно казват, че от съпруг не става добър любовник. Всъщност този мъж ѝ бе натресен от Илхан. Ожени я набързо, за да се укроти, преди да изпита истинските удоволствия от секса. Илхан и Реван постоянно бяха над нея. Годиците ѝ преминаха под тяхната опека, живееше с чувството, че следят всяка нейна крачка. Случваше се да си намери любовник, но винаги тайно от тях. Да не би зет ѝ да узнае, да не би да го постави в неудобно положение! Но защо трябваше да се притеснява, какво срамно имаше в това? Защото се подчиняваше на природата си ли?

Най-продължителна и влудяваща бе връзката ѝ със Сюлейман, на когото продаде магазина си за чорапи, купен преди това с парите, изплатени ѝ като обезщетение за смъртта на мъжа ѝ. В продължение на две години желанията им напълно се покриваха. Изцяло. Той също харесваше проститутките. Преди Фикран да легне с него, Сюлейман слагаше пари на масата. Така му харесваше. Докато траеше връзката им, никога не легна с него, без да вземе парите. Много пъти му се бе молила да не ѝ дава пари, но той така горещо настояваше, че тя накрая се съгласяваше. Фикран бе разбрала, че той не може да прави онази работа, ако не го унижава и не погазва достойнството му. Сякаш някаква сила заповядваше на телата им да изпълняват тези унижителни условия. Тази слабост, която други считаха за мръсотия и перверзия, бе страхотно вълнуваща. „Боже мой, с него изпитах най-разтърсващите, най-големите удоволствия“, си помисли. И той имаше стъклен поглед. Още в първия миг, щом видя Рамадан, усети у него този дух.

Рамадан щеше да я разбере. Веднага го усети. След като остави Реван в Чешме и се върна в Истанбул, се опита да направи спалнята си като бардак на проститутка, както някога. Добави червени лампи и покривки, възбуждащи ветрила, пера, мрежа против комари. Извади предизвикателното бельо, прозрачните нощници, чехлите с висок ток и помпони, маските, които бе накупила преди много години... Поръча още вещи за поддържане на страстта и за разнообразяване на секса. Всичко това ѝ отне седмица. За Рамадан всеки път щеше да бъде различна, непозната жена. Жена на месар, жена вамп, циганка, забулена с фередже жена и още, и още! Нека младежът да я мисли за опитна проститутка, нали подобна мисъл щеше да го подлуди още повече?

В тази стая с Рамадан преживяха ненаситни нощи, влудяващи и необикновени часове на сексуални удоволствия. След първоначалната изненада, Фикран го повлече към дълбините на необуздани страсти. Младежът съвсем не бе глупав. Скъпите подаръци на Фикран, парите в изобилие, които му даваше за харчлък, му осигуряваха мързелив и безгрижен живот. Сякаш светът на чувствата му бе като изсъхнало, без никакви неравности по него гладко дърво или въобще нямаше чувства. Нещата бяха такива, каквито изглеждаха, нямаше нужда човек да рови, за да разбере какво се крие зад видимото, нямаше смисъл да си двучичен, плах и разни врели-некипели. Не обичаше сълзливи жени и

не вярваше в любовта. Не бе човек, способен да си изгуби ума по някоя жена. Не бе мъж, който може да се обвърже само с една жена. Можеше да бъде с жена само защото се налага и само толкова, колкото е нужно.

Често пътуваше. Непрекъснато ходеше до Анкара, Измир, Истанбул. На Фикран ѝ се струваше, че се занимава с някакви тъмни дела, но не проявяваше интерес. Чувстваше се неспокойна, когато не се появяваше известно време. Примиряваше се с това, че не ѝ обяснява къде ходи, понасяше грубостите му, макар че понякога се обиждаше от реакциите му спрямо нейното тяло. Макар и рядко, имаше моменти, когато мислеше да надвие слабостта си и да сложи край на тази връзка, но да бъдат заедно, бе така забавно и удовлетворяващо, че веднага се отказваше от тази мисъл. Човекът бе безчувствен, но за Фикран бе по-удобно, че я задоволяваше в леглото. Цялото тяло я болеше от секса, който правеха непрекъснато — сутрин, обед и вечер. „Толкова много секс на тази възраст ще ме убие“, си мислеше и въздишаше мечтателно.

Стремейки се да потисне напрежението си, нетърпеливо и неспокойно се изправи на мястото, където лежеше, и се почеса по гърдите. Широка ѝ рокля с лилави цветя на бял фон се бе повдигнала и откриваше пълничките ѝ крака. Коремът ѝ под тънкия копринен плат бе закръглен като купол и напрегнат. Приключи ли тази работа, ще започне диета. В сегашната напрегната атмосфера не можеше да контролира апетита си. За момент погледна към краката си. Бяха се подули от жегата и ноктите с червен лак изглеждаха като потънали в пръстите. „Погрознявам, когато остана сама и без любов.“

Любов ли? Рамадан бе злоупотребил с нейната любов — ако това беше любов, — знаеше го от самото начало. Той бе нает да прави секс срещу пари. Двамата се забавляваха добре, но това бе служебно и толкова. Личеше си, че си е наумил да разкара Фикран, щом тази работа приключи. Щеше да я разкара, независимо от резултата. Ако потънеше, нямаше повече да го види. Ако успееше, нямаше да е удобно да продължат да са заедно, при положение че и двамата знаят тайната.

През първата седмица от връзката им му разказа за Илхан и подлостите му. Разказа му, че заради копелето, което му е родила една млада жена, се е развел с Реван и поради тази причина сестра ѝ и тя самата са на път да бъдат лишени от голямо богатство. Че го мрази

заради жестокостта и липсата на морал и ако може, би го убила. Пожелаваше на Илхан да умре в най-скоро време в прегръдките на портиерската дъщеря. Решението за развода още не е връчено на Реван и в такъв случай се счита за невалидно, ще стане ясно, че детето на жената не е от Илхан, тогава наследството ще бъде за Реван и дъщерята на Фикран, Кумру, осиновена от Реван. Разбира се, разказваше всичко това на Рамадан на части, в различни моменти, като откровено подхвърляше, че желае и се надява да се сбъдне. Без да пресмята докъде могат да стигнат нещата.

После една вечер — бяха се излегли върху кожа на пода и си почиваха след секса, на по чаша питие, Рамадан внезапно попита Фикран действително ли желае смъртта на Илхан.

— Разбира се, но много повече от това искам теб, душице — му бе отговорила.

— Откъде знаеш, че детето е от друг? — бе попитал Рамадан.

— Тестовете ще покажат. Но дори да излезе, че бебето е негово, частта, която остава на Реван и на Кумру, е много голяма. Достатъчно е разводът да се отложи и човекът да умре, докато не се е оженил за онази жена.

— Познавам хора, които се занимават с разчистване на подобни неща. Но това не са лесни работи, Фики, струват скъпо.

— Когато човек е притиснат до стената, може да се жертва, любими, стига да не пострада...

— Има хора, които работят професионално. Планирано, с гаранция и чисто! Как по друг начин да накажеш мръсника, който не си е изплатил дълговете или пък иска да те убие? И да го дадеш под съд, каква полза, години наред ще влачат делото и накрая пиеш една студена вода. Тези хора помагат подобни проблеми бързо да се отстранят. Има и такива, които вършат мръсната работа ей така, наслука, на бърза ръка, но с такива не става, защото не са сигурни. Работят евтино, но после, току-виж, пропеят и... Ще намериш хора, които познават тази работа и действат мъжки. Ще разпиташ, ще намериш точния адрес, разбра ли, така ще бъде сигурно!

— Ох, ще ми прилошее... ти сигурен ли си? — попита Фикран, протягайки ръка към гърдите си, сякаш искаше да спре учестените удари на сърцето си.

— Ти трябва да решиш и аз за теб ще разпитам и ще потърся, сладка ми Фики — бе отговорил Рамадан.

— Ауу, ама може да ме сполети някоя бяля! Страхувам се от такива неща...

— Ти си знаеш! Ако ме питаш, няма да останат следи, не се страхувай! Ще намерим точния човек, ти нищо няма да знаеш... Ще си останеш чиста, Фики! Честно ти казвам!

Фикран уплашено се огледа наоколо, като че ли някой можеше да ги подслушва и да чуе какво си говорят. През това време Рамадан палеше угасналата си пура спокойно, с вид на безразличен, но сведущ по въпросите човек.

Сякаш изведнъж бе станал друг. Единственото, което Фикран сега си спомняше от онази вечер, бе илюзията, че жената и мъжът, намиращи се там, всъщност не са те. Кога ли всъщност напълно е принадлежала на себе си? В съзнанието ѝ винаги оставаха половинчати, непълни, недовършени неща. В много случаи се бе чувствала като пътник, който насила и безцеремонно е бил свален от влака по средата на пътя. Животът ѝ бе преминал в чакане на други влакове, на други перони. А може би най-сетне бе пристигнал дългоочакваният влак?

— Добре де, за колко ги вършат тези чисти работи? — бе попитала, преглъщайки.

— Ще питаме, ще разберем... Зависи за кого става дума. Ако е някой бедняк, няма да струва много. Такива хора не са интересни. Но ако става въпрос за важна клечка, рискът се увеличава и работата се планира като операция на ЦРУ, пресмята се до най-малките подробности.

— Ти занимаваш ли се с такива работи?

— Познавам хора от тези среди. Човещина, съчувствие и подобни неща при тях не вървят. Важни са парите. Ако имаш пари, край на грижите и се успокояваш.

— Ти... оправял ли си някого... тоест убивал ли си?

— Тези работи ги вършат дребните риби. Нали ти казах, аз проучвам и показвам пътя на онези, които са в затруднено положение.

— Добре де, виждал ли си досега някой, който е бил изчистен... нечий труп? Тоест...

— Остави сега тези приказки! Какво от това, дали съм виждал такива неща, или не съм? Казвам ти, че мога да ти реша проблема, ясно ли е? От тук нататък ти си помисли.

В хола се бе възцарила тишина. Седяха един срещу друг пред прозореца, откъдето се виждаше яхтеното пристанище. Беше краят на юни. Наближаваше вечерта и в парка бе притъмняло. Рамадан си играеше със запалката — подарък от Фикран, — позлатена, скъпа вещ. В интерес на истината Фикран си помисли какви ли номера върти. Стъписа се, но в същия момент още по-ясно разбра какво може да загуби и какво може да спечели.

— Проучи! — изрече с решително хладнокръвие тя. — Първо да видим какво ще поискат!

Рамадан не ѝ спомена подробности. Но и Фикран не попита нищо. И двамата бяха сигурни, че ще е по-добре, ако не знаят и не питат. Половината от парите за проучването, планирането и аванса се изплащат предварително. Половинчати работи не минават. Когато му дойде времето и всичко приключи, се плаща останалата половина.

— Парите уговарят работата, парите дават заповедта и парите вършат работата — бе казал той. — Няма никакво значение кой е, кои са, разбираш ли? Представи си, че и аз не се казвам Рамадан.

— Наистина ли не се казваш Рамадан? — бе се разтревожила Фикран.

— Не, казах го ей така, но може и да е вярно.

Искаха луди пари. Дори да дадеше всичките си спестявания, пак нямаше да стигнат. При това положение трябваше да уговори Реван да продаде апартамента си в „Етилер“. В продължение на седмица неспокойно обмисля какво да прави, как да ѝ обясни ситуацията. Не можеше да ѝ разкрие плана, защото тя нямаше да одобри подобен вариант. Щеше да се изплаши. А и колкото и да се ядосваше на Илхан, не би се съгласила да бъде убит.

Фикран се обади по телефона на Реван и ѝ обясни, че е намерила много добър адвокат, човекът дал гаранция, че ще развали делото, но ще им коства много скъпо и затова трябва да намерят пари. Нямаше начин да се преборят с човек като Илхан, ако нямаха пари. Освен това не се налагало да идва в Истанбул. Достатъчно е да направи генерално

пълномощно на името на Фикран и да ѝ го изпрати, тя ще уреди всичко. Реван се развълнува, но както и очакваше, не прие предложението. Седмица по-късно си дойде в Истанбул. Искаше да види адвоката, да говори с него, за да е сигурна. Освен това трябваше да изпратят пари на Кумру и възнамеряваше да продаде апартамента.

Един ден по обяд отидоха при един мним адвокат, който Рамадан бе намерил. Очакваше ги добре облечен, едър, около шестдесетгодишен мъж. Обясни им надълго законите, каза, че ще удължи делото, за да бъде обявено решението за развод за нищожно, и как после ще го спечели. Обвини предишния адвокат на Реван в неопитност, дори в съучастничество с отсрещната страна, изразявайки ѝ съжалението си за случилото се. Положението бе трудно и безнадеждно. Можеше искът да бъде отхвърлен. В краен случай можеше да поискат нова и подробна експертиза на имотното състояние на Илхан, да заведат иск за обезщетение и да поискат по-справедлива подялба. Думите му бяха убедителни и внушаваха доверие. Но работата щеше да е трудоемка. Ще се дадат подкупи, ще се наеме човек, който да проучи имотното състояние, и за всичко това ще трябват пари. Налагаше се да ги приготвят. Една част ще се даде предварително. Проучванията им ще продължат, но тъй като съдът ще излезе във ваканция, през есента ще подновят делото. Реван се бе обнадежила. Очите ѝ сияеха, развълнувана задаваше въпроси на човека. Те щяха да решат проблема за пълномощното.

Реван обяви къщата за продан. Но не се върна във вилата. Прекараха юли и август заедно в Истанбул. Стаята на Фикран бе възвърнала предишния си скучен вид, а срещите ѝ с Рамадан бяха затруднени. Няколко пъти се видяха навън, в хотели, но младежът каза, че е по-добре да не ги виждат заедно. Фикран се потопи в монотонността на домашния живот. В началото на септември наемателят на Реван купи къщата, макар и малко под действителната ѝ стойност. Когато формалностите по продажбата бяха готови и Реван получи парите, Фикран ѝ напомни, че възможно най-скоро една трета от тях трябва да се предадат на адвоката.

— Добре, утре ще се обадя по телефона и ще му ги занеса — каза Реван.

— Аз имам работа там, мога да ги занеса, а половината от останалите пари ще те помоля да ми дадеш назаем, през октомври ще

ти ги върна — каза Фикран.

— Боже мой, за какво са ти? Мислех, че имаш повече пари от мен.

— Нямам, мила, откъде си правиш такива изводи! Виж, от месеци не са плащани училищните такси на Кумру. Тя мислеше да ти каже по телефона, но я досрамя. Обещах ѝ, че аз ще ти обясня.

В момента не знаеше къде е Рамадан, но мислеше за него. Най-вече за това, какво прави. През първата седмица на септември Рамадан взе половината от парите и замина.

— Аз ще ти се обадя — ѝ каза. — Да не си посмяла да ме търсиш.

За да може по-подробно да следи хода на събитията, преди десет дни Фикран отиде на вилата. В присъствието на Реван не можеше да говори спокойно по телефона. Но преди да тръгне, подхвана темата пред Реван. Припомни си разговора помежду им:

— Ако сега стане някакво нещастие с Илхан, всичко би се разрешило от само себе си, нали, Реван...

— Къде ти!

— Никога не се знае. Току-виж, станало...

— Какво искаш да кажеш?

— Нима не искаш той да умре? Е, аз също го искам.

— Откъде ти хрумват тези неща... Изплюй камъчето!

— Ако ти кажа, че нещо такова ще се случи?

— Досетих се, когато ми поиска пари. Да не би да си се набъркала в нещо?

— Аз нищо не знам. Само знам, че ще стане. Парите, които взех от теб, бяха вложени в това.

— Знаех си! Говорих с Кумру... и все пак не бях сигурна... Господи, какво говориш? Ти луда ли си? Да не би да си наела някого, ти си луда, наистина си полудяла! Господи, това не може да бъде вярно, ще се набъркаме в голяма беда. Не, това не може да стане, не може, казвам. Кой е този, ох, не мога да повярвам...

— Не се паникьосвай, успокой се, не бъди глупава, ела, седни тук...

— Не може да го направиш! Как можа? Сега какво ще правим? Веднага отиди, спри този човек, веднага! Не... не...

Реван риташе вратата като луда.

— Виж какво, престани най-сетне! Нито ти, нито аз знаем нещо. Затвори си устата и ме изслушай — Фикран я дръпна за ръкава да седне.

— Ти си маниачка, знаеш ли, луда си! С кой акъл се захващаш с такива работи! Да ни довършиш ли искаш?

— Ние и бездруго сме свършени, Реван, не виждаш ли? Държиш се като сомнамбул! Не виждаш реалността. Че какво толкова, всеки ден стават такива неща... Нима имаме избор? Какво ти каза адвокатът вчера? Какво ти каза? Всичко е свършено, повече нищо не може да се направи, нали?

— И той е част от постановката, нали... Господ да те накаже! Махай се, махай се веднага оттук...

— Виж какво! Или се стегни, или и двете отиваме по дяволите, ясно ли ти е! Но най-вече ти ще изгориш!

— Кого намери, откъде го намери, как ще стане тази работа? — попита Реван с преbledняло лице. — Наемен убиец ли намери? Каква жена си ти, как ти идват наум такива работи, как ги вършиш тези неща? Не разбирам, не мога да разбера...

— Ти наистина си била много глупава. За каква ме мислиш? Че се срещам с такива хора? За всяко нещо си има начин! Това е последният ни шанс. Само безбожник може да накаже безбожника. Има си хора за всяка работа, а те си имат посредници. Това всеки го знае. Стига да имаш пари! Казваш си какво искаш, останалото е лесно. Ако искаш, можеш да дадеш поръчката по телефона, а парите да пратиш по куриер. В кой век живеем?!

— Значи така направи? — изсъска Реван.

— Ах, горката ми сестра. Нямах представа как стоят нещата. Виж, пак ти казвам, върви с високо вдигната глава, няма да питаш кой какъв е, ясно ли ти е? Пак повтарям, не знам. Има посредник, но не знам името му. И той не ме познава. С пари всичко се купува. Работата е сигурна. Не забравяй, че и ти нищо не знаеш! За нас е най-добре да не знаем, разбираш ли? Ако стане беля, което е малко вероятно, аз ще отговарям, ти не си набъркана в тази работа.

Реван плака цял ден, трепереше като лист и се опита да се успокои с хапчета. Въпреки това Фикран усети, че се е съгласила. Цяла нощ говори със сестра си за хубавите дни, които им предстоят. Дори накрая да няма смърт, щяха хубавичко да го сплашат. Така ще разбере, че работата е сериозна.

— Тогава съвсем ще побеснее — бе казала Реван. — И може да ни убие.

— Хора като него имат много врагове, мила сестрице. Няма да се сети за нас, ние сме последните, за които би се сетил... Утре ще отида на вилата, по-добре ще бъде да не сме заедно. Освен това трябва да си събера мислите. Ще ти звънна. Като ти се обадя, може да използвам кодови изрази. Умната и се опитай да бъдеш хладнокръвна.

След пристигането ѝ във вилата, три дни Рамадан не се обади. На третата вечер ѝ позвъни, попита дали „пакетът“ е на мястото си, или не. Фикран му каза, че е на мястото си, на 22 септември вечерта ще има парти за рожден ден и обстановката ще е много подходяща пакетът с подаръка да се предаде на собственика. На партито ще има гости. Добре ще е да се отиде с подходящи дрехи.

Айтен ѝ бе казала, че ще празнуват рождения ден на малкия пикльо край басейна. Някога тази жена бе най-вярната прислужница на Реван и сега докладваше на Фикран всичко, а тя ѝ се отплащаше с подаръци и дребни суми. Айтен мразеше Ренгинур, защото се отнасяше зле с нея и ако зависеше от Ренгинур, щеше да я изхвърли на улицата.

Вчера сутринта Рамадан пак я потърси. Тази вечер партито ще бъде посетено и подаръкът ще бъде предаден. Ще бъде много забавно и ако всичко върви както трябва, в дванадесет и десет телефонът на Фикран ще звънне три пъти последователно и ще прекъсне. Ако не отиде? Няма такава вероятност. Но ако все пак... Няма. Ами ако все пак има и един процент вероятност?... Тогава ще си трае, бе казал Рамадан. Все пак Фикран не бе сигурна. Тази сутрин се обади по телефона на астроложката си в Бодрум и я помоли да погледне разположението на звездите. Привечер жената ѝ съобщи резултата. Намираше се в период на възход. Пред нея се откриваше пълен с богатство, успехи и щастие хоризонт. При тази хубава новина Фикран

не се стърпя и се обади на Реван. За да ѝ каже и да я успокои. По-добре е да чакаш нещо, отколкото да не знаеш какво чакаш. След като я разпита как е, добре ли е, ѝ каза: „Тази вечер“. Реван не продума нищо, като че езикът ѝ се бе схванал.

Погледна часовника си, часът бе осем. Накрая щеше да стане. От началото на лятото бяха изминали три месеца, но последните три часа ѝ се сториха като три години. Защото с приближаването на очакваното събитие съвсем се объркваше. „Моля ти се, Господи, не допускай да стане провал!“ Нещо в нея безмълвно потрепери. После се успокои. А може би Бог се криеше в лилавата бездна на хоризонта? „Моля те, бъди до мен!“ Погледна към оглозганите пилешки кости в чинията върху масата. Почувства лекота, сякаш нещо я беше изтръгнало от нея самата и я бе освободило. Ще отиде да си изпържи картофи. Нищо, че ще стане сто килограма, нека! Щеше да ѝ отнеме половин час. Ще обели картофите, ще ги нареже на филийки, ще извади тигана от шкафа и след като го постави на котлона, ще изчака олиото да се нагорещи и ще хвърли в него нарязаните картофи. Изпържените картофи ще почервеняят като нар... После ще ги гарнира с малко кетчуп и майонеза. „Ще си отворя и една леденостудена бира“, си каза.

Ако тази тричасова вечер приключеше благополучно, утре всичко щеше да е много хубаво. Нямаше защо да се тормози. Не беше лесно да не знаеш нищо, да нямаш информация или да знаеш, но да се правиш, че не знаеш. Важното е да умееш да си служиш добре с ума и с езика. И най-важното — да имаш пари и положение. За момент спря, опита се да се потопи в спокойствието на вечерната тъмнина, да си представи победата и благоденствието, които щеше да постигне утре сутринта. Дъхът ѝ секна.

Представи си как удоволствията, вълненията и радостите, към които бе привързана и които преследваше, се връщат при нея умножени. Кой знае защо, се сети за думата „лудост“. Може би наистина според някои вършеше налудничави неща. Възможно бе да считат житейските ѝ принципи за погрешни и глупави. Но всъщност подобни мисли бяха сбъркани и глупави. Спря се върху думата „погрешно“. Замисли се, без да съумее да подреди по важност грешките, които още не бяха излезли наяве, замисли се за все още недоказаната правда на истините и за ненужните мъки, които бъдещето щеше да донесе заради тази неяснота и обърканост. За миг ѝ

призля. Отвън се чу писък на дете. Дочу кухненски шум и звук от пръсването на стъклен предмет. Фикран усети нервен трепет по лицето си. На всичкото отгоре изведнъж започна да хълца!

Стана и тръгна към кухнята. Имаше чувството, че е огромен, празен балон, който се търкаля по земята. Стомахът ли я заболя, какво ли? Или черният дроб? Много се бе натъпкала, много пи, докато белеше картофите, това е проблемът. „Чувствам напрежение, което е неизбежно в промеждутъка между принудително бездействие и превръщането му в действие. До сутринта ще ми мине.“

Погледна с погнуса към картофите в тигана. Повдигаше ѝ се, щеше да повърне. Изключи котлона и хукна към тоалетната. Клекна на колене и повърна, като не спираше да се оригва. Във водата в дупката на тоалетната плуваха пихтиести остатъци от пиле, хляб, плодове и мляко. „Намирам се в подножието на висините, които се опитвам да изкача“, си помисли. На дъното на бездната...

Видя изпъстрените с морски мотиви завеси на банята. Розовата изтривалка, крака на мивката. Обзе я зашеметяваща липса на равновесие, апатия, която наподобяваше нищото. Поиска час по-скоро да дойде нощта и колкото може по-бързо да се съмне! Да става каквото ще!

[1] Модел на „Фолксваген“. — Бел.ред. ↑

[2] Известен жилищен квартал на азиатския бряг на Истанбул. — Бел.прев. ↑

20:00

На влизане в спалнята Илхан видя Ренгинур, която гледаше към него с вид на плакатна хубавица. В дългия си копринен тоалет в бежово изглеждаше много слаба, а на лицето ѝ бе изписано очакване, имаше леко глезеното изражение на младо момиче, което отива на първия си бал. Отмести погледа си от огледалото и го насочи към Илхан. Обърна се. Почака, безмълвно го питаше как изглежда. По лицето на Илхан долови лека насмешка.

— Не ти ли харесва?

— О, не, роклята е много хубава — каза Илхан. — Откъде я купи, нова ли е?

— Исках да те изненадам. Когато я видях на витрината, веднага я харесах и...

— Наистина е красива, мила, много ти отива — каза Илхан. Прегърна я, прилепи устни към нейните. Целунаха се нежно. „Без белъо е“, помисли си той, като отдръпна ръце от талията ѝ. — Но... ми се струва прекалено екстравагантна за тази вечер. Лято е и аз мисля да се облека спортно. А и с тази рокля ще ти бъде трудно да танцуваш, няма да ти е удобно.

— Ааа, недей така. Не ми разваляй настроението! Толкова се стараях.

— Нека я оставим за друга вечер — настоя Илхан. — Имаш и други тоалети. С панталон и блуза ще изглеждаш семпло и елегантно.

Ренгинур пребледня, устните ѝ увиснаха, сякаш ще заплаче. Щом Илхан мислеше така, значи никога повече нямаше да я облече. Запита се докъде се простират границите на свободата ѝ. Не бяха толкова широки, колкото очакваше. Не се оплакваше от покровителството му, от менторството му и дори от това, че използваше младостта ѝ. Не можеше. Пълната капитулация на една жена пред силен мъж бе успокояващо чувство. Какво ще загуби, ако прекара младостта си в сигурна и изпълнена със спокойна обич среда?

— Не знам, наистина не знам, това е единствената ми нова дреха, всички други ги видяха! — изрече тихо. — Но щом така искаш...

— Казах това, което мисля, мила — продължи Илхан, отправяйки се към гардероба, за да си вземе дрехите. Извади една чиста риза и я хвърли върху леглото. — Не отиваме на бал, нали? В крайна сметка това е само рожденият ден в тесен кръг.

— Май си прав — отстъпи тя. — Като ме погледнат, хората може да решат, че съм се престарала.

— Да, прекалено биеш на очи — съгласи се той, обувайки панталона си.

„Не ми е купил колието, което исках. Тази вечер ще бъде студена в леглото.“

Съблече се без желание. Откъм отворения прозорец се носеше аромат на мента. Докато минаваше гола покрай прозореца, за миг погледна навън, без да се стеснява от голотата си. Видя обагрени в лилаво последни лъчи на слънцето, което потъваше зад оранжевия хоризонт, и замъглените силуети на маслинови дръвчета в далечината, потрепващи във вечерната прохлада. Оркестърът вече свиреше. Отдалеч мелодиите се носеха на вълни, снишаваха се и изпълваха стаята. Мислеше си, че ѝ предстои чудесна вечер, но вътре в себе си таеше някакво безпокойство, подобно на разочарование. Вероятно водена от желанието си непременно да облече онази рокля, наистина бе надценила тържеството тази вечер. А трябваше да се досети, че роднините и гостите на хотела, които щяха да участват в забавата, щяха да бъдат облечени семпло, с удобни дрехи и нямаше да им направи впечатление как е облечена тя. Не, това нямаше да е репетиция за сватбата им. За нейните близки щеше да е първият рожден ден на незаконното ѝ дете, а за другите гости — поредната приятна вечер за отпуската им. При това положение нямаше значение какво ще облече.

„Може би избързвам“, помисли си. Илхан ще ѝ поднесе подаръка след малко. А може и да е забравил.

— Мили, какъв подарък купи за сина ни? — попита тя, присядайки гола на леглото.

— Ах, извинявай. За него купих играчка, но забравих да ти дам твоя подарък. — Нетърпеливо се наведе над чекмеджето с бельо и извади кадифена кутия. Дойде и седна до нея. Отвори кутията. Вътре

имаше изумрудено колие. Беше много по-голямо, по-стилно и красиво от онова, което бе видяла на витрината на златарския магазин в Измир.

— Великолепно е! Хайде, сложи ми го ти.

Целуна Илхан, който постави колието на врата ѝ.

— Много те обичам. Ти си толкова досетлив, нежен и... — погали камъка със зелени отблясъци върху голата си гръд. — Откъде намери нещо толкова красиво, любими?

— Това е много старо колие, антика е — обясни ѝ Илхан. — Поисках да е нещо достойно за теб...

— Мелике ли го намери, племенницата ти, която се занимава с антикварни предмети? Наистина е прекрасно!

— Бяхме сигурни, че ще ти хареса.

Ренгинур се почувства в центъра на всичко, което я заобикаля, и най-вече като център на бъдещия живот на Илхан. Той всеки миг сякаш създаваше съвместния им живот наново, сякаш в него не е имало друга преди Ренгинур. Нямаше нужда да го изразява с думи, да го демонстрира или да го заявява пред другите. Дълбочината на тяхната връзка имаше значение само за тях двамата. Можеше да е неудобна и неразбираема за други, но това нямаше значение.

— Хайде, облечи се вече, закъсняваме. Чакат ни.

Докато Ренгинур си подбираше дрехи от гардероба, Илхан се вгледа в голия ѝ гръб и налетите бедра, изпитвайки в сърцето си безкрайно щастие, което чувства само притежателят на безценно произведение на изкуството. Червената светлина на залязващото слънце, изпълваща стаята, се разливаше върху прозрачната ѝ кожа и я превръщаше в красива бронзова статуя. Истината е, че Ренгинур бе жена, създадена не да бъде гледана, а галена. Цялото ѝ същество призоваваше страстта. След обяда се бяха любили, но ако сега имаше време, отново би правил любов с нея. Отложи желанието си за през нощта. След забавата, като останат насаме в тишината и самотата на нощта. Приблужи до нея, взе от ръцете ѝ копринения сутиен и след като обхвана с шепи гърдите ѝ, постави сутиена и го закопча, след което притисна с тяло бедрата ѝ, погали ги и я остави.

— Забравих да те попитам, успя ли да доведеш Гюлджан? — попита Ренгинур.

— Взех Мелике и отидохме заедно при нея. Тя много обича Мелике. Добре се получи, тя ѝ помогна да се облече и да се приготви.

Мисля, че доста е пила през деня.

— Дано не ѝ прилошее. Поне тази вечер не ѝ давайте да пие.

— Когато пие, ѝ олеква. Ако се напие, в най-лошия случай ще я сложим да си легне, нищо няма да ѝ стане.

Ренгинур облече блуза в яркозелено и бял панталон. Блузата, която се връзваше на врата и оставяше открити раменете и гърба ѝ, стоеше много шик и колието се открояваше.

— Ето, така стана много добре — одобри избора ѝ Илхан.

— Гюлджан не ме обича — въздъхна Ренгинур. — Нито една от твоите роднини не се отнася към мен със симпатия. Гледат ме осъдително. Не знам как да се държа с тях.

— Мила моя, жените държат да живеят в рамките на някакви правила и това ги прави нещастни. А когато видят щастливи жени, не прощават и стават по-консервативни и от мъжете, защото виждат заплаха и за собствения си ред.

— Но аз не желая да живея извън правилата. Кога най-сетне ще свърши всичко това?

— Бъди търпелива. Малко остана. Няма да разреши на никой да те обижда. Не прави нещо специално, за да се сближаваш с тях, моля те! Гюлджан с всички се държи сурово. Не ѝ обръщай внимание. Тя е толкова измъчена и нещастна. И е сърдита на всички, които не се измъчват като нея.

— Ей така ще оставя косата си — Ренгинур повдигна с ръце разпилените си върху раменете коси.

— Чудесна си — усмихна се Илхан. Беше обул памучен панталон и красива бяла риза. — Хайде, любов моя, ако си готова, да тръгваме. Къде е синът ни?

— Майка го взе и го отведе. Ще гледат куклен театър.

Небето се преобразяваше от моркосиньо в тъмносиньо. Бризът бе утихнал, не помръдваше нито лист. Светеха само няколко лампи и мястото за забавата се намиреше в сладостен сумрак, който провокираше чувствата. Сервитьорите обикаляха около разположените край басейна маси и се опитваха да запалят свещите, поставени в украсени стъклени фенери. Пред шведската маса се бяха струпали хора. Въпреки че не знаеха чий рожден ден се празнува, те изглеждаха

много доволни. Оркестърът свиреше лежерни латино мотиви и не се налагаше гостите да викат, за да се чуват. Илхан и Ренгинур спряха край дансинга. Илхан потърси с поглед брат си и сестра си. Да, бяха там. Семейната маса бе подредена край басейна, откъдето се откриваше изглед към морето. Армаган, Фиген, Гюлджан и Мелике.

Тръгнаха между бляскаво украсените маси и прекосявайки синкавия здрач, се отправиха към онзи край.

— Аз да проверя къде е мама — сети се изведнъж Ренгинур. — Ти върви, идвам веднага.

Сцената на малкия куклен театър бе построена, играта бе започнала. Деца на различна възраст и доста възрастни гости се смееха и възторжено ръкопляскаха на играта, подскоците и майсторските номера на куклите. Фатмуш седеше на първия ред с малкия Ялъм на ръце. До нея беше докторът. Макар че бебето не разбираше играта, то издаваше доволни звуци. Ренгинур отиде до тях. Целуна детето, погали го по главата. Детегледачката, седнала на стола зад Фатмуш с чанта, пълна с дрешки, кърпи и памперси, мълчаливо очакваше заповедите ѝ.

— Позанимай се с Ялъм, докато дойде тортата, и елате, моля те, не забравяй — каза Ренгинур на майка си.

— Не се безпокой, дъще, ти иди и се забавлявай, като свърши представлението, ще дойдем — увери я Фатмуш.

— Къде е леля?

— Моля те, въобще не питай, скарали се с чичо ти и се нервирала.

— Чичо ще стои при татко, обеща ми...

— Щом влязъл в стаята, Гюлизар започнала да вика по него: „Цял ден те няма, къде ходиш?“ Започнала да го ругае, чичо ти много се ядосал. „Гледайте си работата“, казал и си тръгнал!

— Къде е сега?

— В стаята си. „Утре си заминавам“, рекъл на момчето на рецепцията. Уведомил го, че не иска да разговаря с никого, нито да го търсят по телефона, щял да спи. Тези хора са луди. А Гюлизар полудява, че няма да дойде на празненството.

— Боже мой, защо никой не ми помага, а само ми пречат? — ядоса се Ренгинур. — Нека всички да си отидат, не искам да ги виждам тук, ясно ли е?

Огледа се колебливо наоколо, сякаш се чудеше как да постъпи. Забеляза двете неясни сенки в най-отдалечения и тъмен ъгъл, но реши, че са хора от охраната.

— Преди малко бях при баща ви, госпожо Ренгинур. Направих му инжекция, спи спокойно, не се безпокойте — намеси се лекарят. — Ще го наглеждам.

— Не се притеснявай. Леля ти ще стои при него, ще го гледа, няма къде да ходи. Хайде, тръгвай. Ние ще направим каквото е необходимо.

„С лекаря вече са станали *ние*“, помисли си Ренгинур.

С гордо вдигната глава и с походка на богиня мина по средата на дансинга, привличайки погледите на гостите, и отиде до масата, където седяха Илхан и роднините му. Пътюм се поздравиха с неколцина гости. От масите край дансинга се чуваха разговори и смехове. Спря до тяхната маса. Пожела добър вечер на всички и целуна Гюлджан. Ръкува се с Мелике. Седна на стола, който Илхан придърпа до себе си. Погледна към Гюлджан.

Беше облякла черна демодирана блуза с ръкави и черен панталон. На врата си бе завързала червена измачкана забрадка. Изглеждаше безвкусно и занемарено. Корените на отдавна небоядисваната ѝ коса бяха побелели, небоядисаната част стигаше до средата на главата ѝ, от което косата ѝ изглеждаше наполовина жълта, наполовина бяла. С малко грижи все още можеше да стане хубава, но изразът на лицето ѝ бе прекалено суров. Големите ѝ сини очи гледаха мрачно и враждебно.

— Много се радвам, че дойде, Гюлджан — каза Ренгинур. — Как си? Добре изглеждаш... — Без да дочака отговора, бързо се обърна към Армаган. — Вие как сте?

— Добре съм, мила, екстра съм, благодаря ти — отговори той. Безпокойството и разсеяността му от обяда бяха изчезнали. Като че ли неочаквано се бе оживил.

— За да видиш дъното на морето, трябва първо да се гмурнеш — промълви Гюлджан, като че ли отговаряше на някого.

Думите ѝ се сториха на Ренгинур предизвикателни и никак не ѝ харесаха.

— Аз се страхувам да се гмуркам в морето — изрече тя. — Страх ме е, когато не усещам твърда почва под краката си.

— Недей! — прошепна Илхан, поставяйки ръката си върху рамото ѝ.

— Понякога даже хора, които се страхуват да плуват, добиват смелост и без страх се хвърлят в бурно море, сред опасни вълни — продължи Гюлджан.

Ренгинур се напрегна.

— Мила Гюлджан, всички живеем с различни рани и полагаме усилия да продължим живота си въпреки тях — намеси се Илхан с остър тон. — Недей, сестро...

— И без това няма да остана дълго, знаеш, че не ми е възможно. С Мелике ме доведохте насила... — каза Гюлджан.

— Добре стана, че те доведохме — прекъсна я Мелике.

За момент Ренгинур завидя на Мелике. Изглеждаше много по-елегантно от нея. Облечена бе в млечнокафява тясна рокля с презрамки и бе покрила раменете и гърдите си с красив шифонен шал в същия тон. Старинна диамантена брошка във формата на лист придържаше шала към роклята. Беше висока, фина, толкова красива и впечатляваща, че до нея Ренгинур се почувства съвсем нищожна и се натъжи.

— Рождените дни, сватбите, веселбите са неща, които ни освобождават от самотата и тъгата, макар и за кратко — отбеляза Фиген. — Имаме нужда един от друг. Даже когато умре, човек има нужда от някой, който да затвори очите му и да постави в гроба безжизненото му тяло. — Фиген усети, че Армаган я наблюдава, и обърна глава към него. Спомни си сватбената им гощавка в Синоп. Сега Армаган излъчваше свенлив оптимизъм, който ѝ напомни за тогавашната церемония. „Не знам какво ще стане. Зависи от него“, помисли си тя.

— Колко хубаво говориш, Фиген. Но ела и питай мен, виж какво ми е отвътре — каза Гюлджан.

Вглеждайки се в Гюлджан, Ренгинур си каза, че изглежда така, като че ли мъката ѝ доставя удоволствие. Илхан ѝ бе разказал и тя знаеше за брака ѝ, за нещастieto ѝ. Хора, които не намираха смисъла на живота си извън собствените си деца и това бе единствената им връзка с живота, преживяваха страхотен срив, ако изгубеха някое от тях. „Не че я омаловажавам, но и смъртта е част от живота — продължи да разсъждава наум. — Ето, и баща ми умира още млад и...

Но това бе нещо друго.“ Ако загубеше Ялъм... Жестока болка проряза гърдите ѝ. Не, това наистина би било непоносимо! Сигурно би се самоубила. Категорично! Можеше ли да се самоубие наистина? Сигурно Гюлджан би се самоубила, ако беше толкова лесно. Повдигна ръце и отметна назад косата си, за да отхвърли лошите мисли. Взе цигара от пакета пред себе си и изчака Илхан да я запали.

— Ялъм много се е впечатлил от куклите — каза му тя.

— Имате много сладко детенце — нежно се усмихна Мелике. — Колко е пораснал. Преди малко му се нарадвах. Косичката му е като слама и мирише на слънце. Развълнувах се, прииска ми се да родя, да стана майка...

— Е, време ти е да се омъжиш — беше Илхан.

— Търся подходящ мъж, но не за брак, а за да ми направи дете — каза Мелике. — Ако не го намеря в следващите няколко години, ще родя с изкуствено оплождане. Разбира се, ако ми гарантират, че е от умен, красив и представителен индивид.

Сервитьори подреждаха масата с отбрани специалитети. Един от тях очакваше поръчката за питиетата. Илхан му обясняваше нещо.

Армаган погледна към Мелике. На колко ли години бе в момента? На двадесет и осем, двадесет и девет... Сигурно е имала дузина любовници. Движеше се сред богати любители на антики. Беше естествена, привлекателна, но ето че не можеше да си намери някого, за когото да се омъжи. Или някого, когото да обикне... А може би любовното ѝ чувство бе закърняло. Армаган бе студент, когато тя се роди. Помнеше я като бебе.

Мелике бе на седем-осем години, когато почина баща ѝ Кемал, който им беше братовчед. Когато майка ѝ се омъжи за девера си Бехзат, престанаха да се срещат. Не защото бяха прекъснали връзките си с роднините и рядко идваха в града, а защото Бехзат бе луд привърженик на консервативната религиозна партия и защото заради него майката на Мелике се бе превърнала в безлична сектантка. Даже забулиха Мелике, когато навърши петнадесет години. След този случай и Илхан, и Армаган престанаха да считат Бехзат за роднина. А наскоро научиха, че в продължение на много години я е изнасилвал. След като майка ѝ миналата година почина, една нощ Мелике се бе отпуснала и през сълзи бе разказала на Гюлджан какво е изтърпяла от чичо си между дванадесетата и седемнадесетата си година.

Защо ѝ бе разказала тези неща? Дали защото се е почувствала без корени, самотна, изоставена, или защото е усетила нужда да се сближи емоционално с роднините на баща си, независимо от това, че бяха далечни роднини? Може би чувството за принадлежност се засилваше след тридесетата година, а ето че Мелике приближаваше тази възраст. „Виж изправената ѝ стойка, необикновената ѝ красота“, помисли си Армаган. Кестенявата ѝ коса на светли кичури се разпиляваше върху раменете ѝ. Червените ѝ устни и големите черни очи контрастираха с ослепително бялата ѝ кожа.

Усетила, че я гледа, Мелике се обърна към Армаган. В погледа ѝ имаше рутина и същевременно горчиво безразличие. Или на Армаган така му се струваше, след като вече знаеше какво е преживяла. Съжаляваше ли я? Може би. Всъщност нямаше причина да я съжалява. След като завършила гимназия и започнала осемнадесетата си година, избягала от майка си и чичо си при вуйчо си в Истанбул и така успяла да се спаси. Армаган не познаваше вуйчото. Беше известен колекционер на антики, знаеше само името му и това, че е хомосексуалист. По едно време се носеха слухове, че се занимава с незаконна търговия с исторически ценности. Той я изучил и я направил своя съдружничка. Илхан беше обяснил, че личният живот на момичето е доста объркан. Но личеше, че изпитва към нея обич и топлина. Освен това имаха и общ бизнес, но Илхан никога не разказваше на Армаган подробности за съвместната им работа.

— Мелике, ти имаше приятел журналист, миналата година ни запозна на едно парти, дори се оказа, че бил мой студент, какво стана с него, виждате ли се още? — попита Армаган. — Как се казваше? Недим ли беше?

— Недим — потвърди тя. — Не е добре със здравето.

— Разделихте ли се?

— Армаган — тихо го предупреди Фиген, за да не я чуят. Според нея беше невъзпитано и неприлично да се обсъжда личният живот на хората.

— За съжаление се разделихме завинаги — каза Мелике и отмести поглед към морето. — Страдаше от мания за самоубийство. И преди това бе правил опит да се самоубие. Но аз дълго време не можах да разбера, че страда от маниакална депресия.

— Как е възможно? Изглеждаше умен и уравновесен.

— Принципен, почтен, чувствителен, но неуспял — тъжно се усмихна Мелике.

— Хора като него нямат шанс в това общество — отсеке Армаган. — Сега е времето на безсрамните, на онези, които не признават чест и достойнство, на алчните, на мошениците, на хората, които, ако ги изгониш от вратата, ще влязат през комина. Поради това неуспехите се множат. Много от младите вече започнаха да осъзнават, че плуват безнадеждно към тъмнината. Разбраха, че са беззащитни и самотни, и се отчаяха. Имам право. Знам го от моите студенти. Тъжно е, но тази страна съзнателно пожертва бъдещето на младите хора.

— Армаган, пак започна да държиш речи — извиси глас Илхан. — Кажете какво ще пиете, че да поръчам! Предлагам вино...

Вкупом се съгласиха.

— Уволниха го от работата и напоследък се канеше да пише роман — продължи Мелике, като че ли не бе чула молбата на Илхан. — Изпитваше силна умора и се отвърщаваше от всичко. Не можах да му помогна. И аз се бях объркала и при всяка среща още повече се обърквах...

— Как го направи? — попита Армаган.

— Хвърли се от шестия етаж — каза Мелике. Гласът ѝ бе много тъжен.

— Армаган, Мелике, моля ви, за бога... — този път беше Фиген. — Нека да говорим за хубави неща!

— Добре, моля за извинение — отстъпи Армаган. — Извини ме. Не биваше да те питам.

— Опитвам се да свикна. Не с липсата му, а с това, че по този начин...

Замлъкна.

— Да, човек не може да го приеме — намеси се и Илхан. — Самоубийството е повече индивидуална, отколкото обществена проява на пречупване, но за онези, които оставя зад себе си, сригът е пагубен. Върху близките му се стоварват и бремето на хорските приказки, и чувството на вина.

— Човек не се ражда съвършен и в много случаи не може да разреши сам собствените си проблеми — подкрепи го Фиген.

— Това е въпрос на личен избор — Армаган гледаше към Илхан. — Кои са факторите, които го принуждават да го направи? Може ли да

отречем, че разрушителните сили на средата, в която живеем, създават проблеми във всички сфери на живота? Някои хора виждат, че не ги зачитат или че по някакъв начин ще бъдат унищожени, и си казват: „Поне да умра от собствените си ръце, свободно и честно“.

— Аз ще пия ракия — неочаквано каза Гюлджан.

— Всяко самоубийство е престъпление, независимо от какви подбуди е продиктувано и как е извършено — обобщи Армаган, докато гасеше цигарата си в пепелника. — Престъпление с неизвестен извършител, извършено майсторски и без да се оставят следи.

— Абсолютно съм съгласна — каза Гюлджан. — Напълно! — Въздъхна.

Оркестърът свиреше. Няколко двойки танцуваха.

— Има проблеми, върху които не се замисляме — Илхан също гледаше към брат си. — Необходими са нови възгледи и възможности за емоционална трансформация на отделната личност и индивидуалните свободи. Освен глада, бедността, религията и разните вулгарни политически теми хората имат куп други проблеми. Необходимо е преди всичко да видим как ще се промени профилът на хората без самочувствие, които са малодушни, страхливи, ограничени!

— Скъпи Илхан, защо гледаш толкова повърхностно на нещата? Виж сърцевината на проблема. Става дума за общество, изгубило и индивидуалните, и обществените градивни сили...

— Знаеш ли защо обсъждаме всичко това в тази шумна обстановка? — попита го Илхан. — Ти не можеш да се отпуснеш, за да се повеселиш като тези хора тук, да прекараш една обикновена, но приятна вечер. Не можеш да се държиш естествено, понеже си прекалено сериозен и политизиран и се смяташ за много важен.

— В никакъв случай — отвърна му Армаган. — Аз съм напълно естествен. Но едно е да си естествен, а съвсем друго — блудкав.

— Армаган, моля те — не на шега се притесни Фиген.

— Ние с брат ми така се обичаме, нали знаеш — каза Илхан на Фиген и се засмя. — Да се напъваш да се подчиняваш сляпо на собствения си мироглед и неговите канони, е също вид натиск, който индивидът сам си налага, нали така? Така човек затъпява. Абсолютните истини, маниите затормозяват личностното развитие. Според мен тук се коренят скандалите и епидемиите в обществото. —

Поклати ръка към Армаган и спря, сякаш в очакване на отговор. Погледна с интерес към дансинга.

Там три момичета и три момчета изнасяха представление. Обилно намазаните с гел коси на танцорките бяха със зелени кичури, горната част на костюмите им беше силно прилепнала към тялото. Мъжете имаха тесни трика, а жените широки къси полички, които при всяко завъртане се разтваряха като крила. Движенията им бяха резки и бързи. Изглеждаше така, сякаш не танцуват, а се сражават. Подменящите се цветове на светлините лицата им бяха застинали и демонични, а очите им блестяха странно. Накрая всички се проснаха на пода с опънати напред ръце, като мъртви.

Музиката спря. Фатмуш дойде с бебето в ръце и седна до Ренгинур. Посрещнаха бебето с мили думи и ласки. Не изглеждаше уморено, напротив, беше будно като дяволче. Цял ден беше спало. Опитваше се да докопа с ръчичка една от чиниите, но Фатмуш не му позволи. То заплака.

— Някои са много нещастни, но други са прекалено щастливи — каза Гюлджан, говорейки повече на себе си. — Повече, отколкото заслужават...

Илхан укорително я погледна.

— На пръв поглед може да няма връзка с темата на разговора, но като се имат предвид закостенелите ценности, в тази страна има проблем с отношенията между мъжете и жените, проблем със сексуалността. Това донякъде се припокрива с казаното от чичо Илхан — отбеляза Мелике. — За някои неща въобще не се говори, считат се за табу. Девойки убиват свой близък, мъжа си или се самоубиват, непълнолетни момичета стават булки, а непълнолетни момчета — зетьове.

— Това е сериозен проблем, разбира се — веднага се съгласи Армаган. — Същевременно обаче има безкрайно много хора, които правят секс, седнали пред компютрите си, без въобще да са се виждали, нещастни младежи, които всеки ден сменят партньорките си, и деградирани личности, които мислят само за секс. Единствено сексуалността раздвижва мозъците им, тя се оказва единственият механизъм за самопознание и съществуване.

— Именно затова любовта вече не се проявява така щедро, както в миналото — каза Фиген. — Тя не съществува. Разрушени бяха раят и

кумирите на любовта.

— Че какво друго е любовта, освен осъзнаване на собствената ни самота? — попита Мелике с леко подигравателна усмивка.

— Как мислиш, Ренгинур? — усмихна се Фиген. — Ти си най-младата между нас.

Настана продължително мълчание. Отново сервираха алкохол.

— Ох, моля ви, не ме питайте — каза Ренгинур, като тъпчеше храната в устата на бебето. — Виждате в какво състояние съм...

Разсмяха се.

— Дами и господа, никой не похвали това вино, но фирмата ни пожертвователно го достави за вас... — Илхан вдигна чашата си за на здравица.

— О, наистина е чудесно — каза Фиген, след като отпи от чашата си. — Прекрасно.

Сервитьорът наливаше газирана вода в чашата на Илхан.

— Много те обичам, когато си така кротък, скъпи — каза Фиген, — но трябва непременно да изпиеш една чаша от това вино!

За момент Армаган я погледна, после се усмихна насила. Вдигна чашата с вино пред себе си.

— Дайте и на мен — беше Гюлджан. Като че ли се бе успокоила. Заговориха в един глас за какво ли не, шегуваха се.

Оркестърът засвири мелодии от турската традиционна музика. В средата на дансинга застана пълничка певица. Украсената с пайети тъмночервена рокля прилепваше плътно върху задника ѝ, а деколтето едва прикриваше зърната на гърдите ѝ.

— В края на вечерта ще изпия чаша шампанско — каза Армаган, поглеждайки към Фиген. — Вечерта току-що започна, мисля, че ще бъде дълга...

— Така е, но все пак се съобразявай.

„Сдобрили са се — реши Илхан. — Явно е, че след обедния сън са се уединили и са сключили временно примирие. Ако Армаган не се е оказал неспособен. Дали е спал с друга жена? Едва ли. Ако жена го погледнеше дори отдалеч, Армаган веднага заставаше нащрек. Ами Фиген? Не, тя все още бе лудо влюбена в него или се чувстваше по-сигурна, ако вярва, че е така. И двамата се държаха отегчено и

предпазливо един към друг и това ги затрудняваше, но за това дистанциране имаше друга причина — може би сексуалната гордост, която може да бъде нараняваща и уязвяваща. Фетишизирането ѝ, скъперническото ѝ кътане, както и поставянето ѝ в общ куп с другите лични качества, бе и печално, и сърцераздирателно. Такова поведение в дългосрочен план докарваше до фригидност и душевна разруха. Преди малко се опита косвено да намекне за това на Армаган. Но тъй като глупакът му с глупак свързваше и този проблем със системата, нищо повече не можеше да се направи! В същото време прекалената задоволеност се изразждаше в ненаситност и грозота и накърняваше чувството за достойнство. Това не бяха ли достатъчно сериозни проблеми?“

За момент си спомни за Реван и усети притеснение. „Добре, че реших този проблем.“. Постави ръка върху гърба на Ренгинур и нежно я погали по рамото.

— Може ли още една ракия, батко? — попита колебливо Гюлджан с чаша в ръка.

— Разбира се — Илхан направи знак на сервитьора, който стоеше наблизко. — Хайде, скъпи мои, това е най-щастливата ми вечер, да се обичаме, да бъдем обичани, да осветим любовта и да пием. Наздраве!

Вдигнаха чаши.

Наближаваше единадесет, гостите бяха започнали да се отпускат. Лицата им бяха зачервени, погледите им блестяха, говореха високо. В настъпилата тишина, докато оркестърът си почиваше, се чуваше потракването на приборите, провиквания и шумни шепи. Но почивката продължи само няколко минути. Намалиха светлините. Оркестърът започна да свири „Честит рожден ден“. Двама сервитьори бутеха количка, върху която бе поставена голяма торта със запалени свещички. След това удари гонг и музиката заглъхна. Илхан, прегърнал сина си и хванал под ръка Ренгинур, се изправи пред масата.

— Всяко дете е едно чудо — започна той. — С всяко новородено, светът се обновява, а ние се превръщаме в деца. Всяко дете носи нова надежда за майката, за бащата и за света. Защото знаем, че там, където животът продължава, ще царят надежда, обич и красота.

До този момент повечето от гостите не бяха разбрали какво точно празнуват тази вечер. Сред последвалите ръкопляскания и светкавици на фотоапаратите духнаха свещите. Хванаха ръчичката на бебето и така разрязаха тортата. Илхан целуна сина си и Ренгинур, а присъстващите на масата честитиха рождения ден, като целунаха бебето, майката и бащата. Оркестърът отново бе засвирил. Всички пляскаха и пригласяха в такт с музиката. Бебето бе на път да се разплаче. Сервираха торти и на съседните маси. Фатмуш искаше да вземе детето и да го заведе в стаята му, но Ренгинур настоя да остане, за да му покаже фойерверките.

Под дискотечните светлини, припламващи в лилаво, започнаха танците. Ренгинур, която се бе оставила в ръцете на Илхан, сияеше, очите ѝ светеха от щастие. Оглеждаше хората наоколо, опитваше се да разбере какво мислят за нея. Всички обаче се бяха отдали на веселбата. Погледите, които отправяха към тях, бяха далечни, празни и безразлични. Внезапно я обхвана чувството, че за тях тя е човек без значение. Почувства се безлична и безформена, сякаш е останала без ръце и крака. Тялото ѝ омекна. Задъха се.

— Всички те гледат, любов моя — каза Илхан, сякаш предусетил чувствата, които я вълнуваха.

— Мислят, че не съм свободна, че съм само вещ, която ти принадлежи, и не ми придават значение — отвърна Ренгинур. — Тук моята личност сякаш не присъства.

— Греша. Ти си хубава и решителна жена, аз осъзнавам това и затова се отнасям към теб по този начин. Не забравяй, че не сме длъжни да се харесваме на когото и да било.

Армаган танцуваше с Фиген, поглеждайки със симпатия към Илхан. Завъртайки се покрай тях, Илхан се пошегува:

— Добре изглеждате, много добре! Отпуснете се, забравете всичко и се забавлявайте.

Армаган се усмихна и изчезна нанякъде, без да му отговори.

— Защо непрекъснато се заяждаш с него? — попита го Фиген.

— Толкова е самоуверен и така здраво се е окопал в собственото си царство, че не мога да се стърпя да не го побутна поне мъничко — призна ѝ Армаган. — Дори ми доставя удоволствие...

— Много те обичам, като се разприказваш — Фиген беше леко замаяна от изпитото вино.

— Но не ме насилвай прекалено... — каза Армаган.

В един момент дансингът се изпълни до краен предел. Множеството се поклащаше в ритъма на музиката, някои унесено танцуваха, като ту се прегръщаха, ту се отдалечаваха един от друг. Девойки с пълни бедра, подскачащи едри мъже с огромни бирени шкембета, силно гримирани, отрупани с накити и обилно напарфюмирани жени с разголени тоалети поклащаха рамене, мятаха коси наляво и надясно и кършеха снага в такт с музиката. Илхан и Ренгинур също се бяха отдали на магията на самбата.

Правеха интересни фигури и се въртяха, плувнали в пот.

— Да седнем — предложи Армаган. Беше се запъхтял. — Не можем да издържим на това темпо.

Мелике и Гюлджан седяха на масата и разговаряха. Гюлджан изглеждаше уморена, опитваше се да хване чашата си. Илхан дойде и покани Мелике на дансинга. Ренгинур прегърна заспалото бебе. Постава го в количката му. Бавачката се показва отнякъде и се затича към тях. Фатмуш отиваше при мъжа си. С лекаря.

— Как си? — Фиген се обърна към Гюлджан. — Ако искаш да си легнеш, при нас има свободна стая, да те придружа ли?

— Не знам. Боли ме главата — изпъшка Гюлджан. — Може би след малко ще си легна. Сигурно съм проста и скучна. Нямах възможност да се изуча... да следвам в университет. Уморих се от тази шумотевица — разтърка с ръка очите си. — С една дума — мястото ми не е тук!

„След малко няма да може да стане“, помисли си Армаган.

— Не искам да лягам, не ми се спи. Като ми се доспи, ще си подремна тук — Гюлджан постави ръце върху масата и положи глава върху тях. Затвори очи. — Шофьорът... да ме откара у дома... Не мога да остана тук...

Фиген седна до Армаган и погледна часовника си. Наближаваше дванадесет.

— След малко ще започнат фойерверките, да ги погледаме — предложи й Армаган. — Или да походим по брега, а после ще я отведем да си легне.

С едва загатната скромна усмивка Армаган погледна към Фиген. Станаха. Преминаха между танцуващите на дансинга и тръгнаха към залива.

На плажа имаше доста хора. Някои седяха на пясъка и гледаха луната, други лежаха на шезлонгите и се целуваха. Армаган предпазливо и като че ли със страх обгърна с ръка талията на Фиген. Почувстваха мириса на пясъка, на морето.

— Това място не е подходящо за ново начало, утре да идем на друго — каза Армаган. — На юг, в някое рибарско селце, където ще можем да си отпочинем. Какво ще кажеш?

— Защо не, щом така искаш.

— Но и ти трябва да го искаш — напомни й Армаган.

— Смяташ, че тук е неподходящо за нас?

— Да — отсече Армаган.

— Според теб можем ли да успеем? Възможно ли е?

— Не знам... Иска ми се, но не знам.

Музиката прекъсна. Обявиха по микрофона, че е ред на фойерверките в залива. Танцуващите започнаха да се оттеглят от дансинга.

Илхан стоеше край басейна заедно с Ренгинур и чакаше хората да освободят пътя. Един служител се приближи и тихо му каза:

— Господине, от съседната маса преди малко попитаха за вас. Единият бил ваш племенник...

— Кой? Къде са? Какъв племенник? — учуди се Илхан. — Орхан ли? А защо не дойде тук? — погледна в указаната му посока, щастливо опиянен от алкохола. Дансингът вече бе празен, но край масите доста хора стояха прави и се канеха да тръгнат към плажа.

— Аз отивам на нашата маса — каза Ренгинур.

— Повикай ги да дойдат тук, искам да ги видя — каза Илхан на служителя. Светлините бяха приглушени и синкавите отблясъци на водата в басейна оцветяваха в синьо лицето и дрехите му. В прозрачно, трепкащо метално синьо. В същия миг видя двама мъже в светли костюми, които извадиха пистолети. Видя ги за миг.

Фойерверките изсвистяха във въздуха и заглушиха изстрелите от двата пистолета. В следващия миг Илхан се строполи край басейна. Кракът му, който висеше над водата, конвулсивно потрепери и спря. Наоколо бяха разпилени спукани балони, изпочупени чинии, остатъци от храна, пилешки кости и омачкани мъртви цветя.

За момент настана страшна тишина и след това отвсякъде се понесоха писъци и викове. Паникьосани хора се блъскаха, тичаха,

бутаха се с лакти. В суматохата не можеше да се разбере кой накъде тича. Женски писъци се смесваха със строгите викове на бодигардовете, кой знае защо, едва сега забелязали двамата мъже, прескачащи през маси и столове. Разпръсквайки множеството, те бягаха към залива. Втурнаха се да ги гонят.

Всички светлини бяха запалени. Треперейки, Ренгинур се наведе над главата на Илхан. Погледна го със замръзнал, празен и невярващ поглед. Армаган се наведе и се опита да я вдигне. Ренгинур не стана, не се остави в ръцете му. Безнадежден, пълен с болка вик се изтръгна от нея. Погали кървавата глава на Илхан и започна да крещи, когато думата „смърт“ достигна до съзнанието ѝ.

Хвърли се върху него. Опитаха се да я повдигнат, започна да се мята, изцапа се в кръв. Фатмуш заедно с лекаря до нея дотича с преbledняло лице и прегърна дъщеря си, която се тресеше в ръцете на Армаган. Няколко души я повлякоха и насила я отдалечиха от трупа. После видя Гюлджан. Хванала се за ръката на Фиген, преbledняла като свещ, гледаше слисано мъртвото тяло на брат си, готова всеки момент да падне до него.

Някой дръпна една покривка от масата и покри трупа на Илхан.

05:30

Армаган участва във всички процедури, които се извършваха при подобни случаи — протокол от местопрестъплението, събиране на доказателства, изпращане на трупа в моргата и разпит в полицейското управление. Действаше хладнокръвно и умело, показва се здравомислещ и уверен, поемайки контрола в свои ръце, точно както би постъпил самият Илхан, ако в хотела му бе убит негов близък или служител.

Докато се занимаваше със съдебните процедури, бе замаян от шока, предизвикан от жестокия, стъписващ факт. Машинално отговаряше на всички въпроси. Когато се връщаше от полицията, беше останал без сили, за да утешава когото и да било. Тръгна бавно към градината.

Зазоряваше се. Когато започна да осъзнава случилото се, изпитвайки нарастващо чувство за безвъзвратна загуба, разбра, че стои край басейна. От доста време гледаше плуващите във водата разноцветни цветя с откъснати дръжки, които изглеждаха съвсем безсмислени. Червени, лилави, пъстри петунии, жълти и червени рози, арабски жасмин, бугенвиллии... Колко нелепо изглеждаха сега в блестящата синкава вода. Сякаш случайно нарисувани във водата, невинни и същевременно тъжни.

Потърси с поглед покривката, с която закриха Илхан. Вече я нямаше там. Върху каменната настилка под краката му имаше следи от кръв. Затвори очи и за момент се олюля. Забеляза засъхналите кървави петна по ризата и по ръцете си, когато понечи да се захване за края на една маса. Изненада се, че е жив и здрав, засрами се от това. Отиде на плажа, клекна до едно от огражденията и се разплака. След преживения шок сълзите му се изливаха от само себе си.

Плака, докато изплака цялата си насъбрала се мъка. Хладината на утрото караше човек да настръхне, но бе и успокояваща. Притъпяваше напрежението, събуждаше съсипаното му тяло. Ослуша се. Дишаше бързо, но равномерно. Да, беше жив. Но въпреки това

изпитваше чувството, че реално не съществува или че се намира на място, където не трябва да бъде. Принуда, която приличаше на участие в роман с драматичен финал, който не е бил замислен предварително. Погледна наоколо с търсещ поглед, като че ли очакваше някой да го повика, за да повярва, че е жив.

Всичко му се стори пусто и изоставено. Къщите, прозорците, цветните хавлии, които се ветрееха по балконите, знамената пред хотела и бъркотията, последиците от снощната забава. Предметите сякаш бяха жалко оголени пред лицето на смъртта и бяха пренесени в нереална вселена. Също и щастието, бляскавите светлини, звуците, жалбите, монотонните разговори, изображенията, амбициите и мъките. Смъртта бе единствената реална действителност. Всичко останало бе плод на въображение, изписано върху хартия от някой неизвестен, пораженчески настроен тип.

Почувства болката, която се надигна откъм врата и го удари в стомаха. Нямахте сили дори да седне. Това бе нещо конкретно. Много конкретно. Конкретно, колкото да обичаш, да съжаляваш, да тъгуваш и да ти е мъчно за хората, които си изгубил.

„Обичах те. Никога не можах да ти го кажа, но е така и ти го знаеше, Илхан! Когато като деца лежахме един до друг, ти ми разказваше за духовете и аз се смеех, защото не ти вярвах, но въпреки това с удоволствие слушах твоите приказки. Помниш ли? Ти също много ми се смееше, че се страхувам от полицаи и от черепи... Сега виждам лицето ти, когато беше дете. Неизбледнелите все още спомени от съвместно изживените детски и младежки години. Онези замъглени в полуздрач години.“

Съмваше се. Морето опипваше брега с кротките си вълни и се оттегляше, безпомощно продължавайки собственото си приключение. Във въздуха все още се чувстваше тежестта на предишния дълъг летен ден. Армаган усещаше, че новият ден се пробужда с лек трепет, кристалночист. Водите просветляваха, дърветата, тревите, настланите с чакъл пътища и пясъчната ивица бяха започнали да се различават. Птиците, насекомите, гущерчетата и пчелите с безкрайно търпение очакваха раждането на деня. Посвоему упорито и всеотдайно се опитваха да се съпротивляват на този луд свят, изпълнен с великолепна природа, но и с насилие, хаос и диващина. „И моретата, и сушата, и аз сме изстреляни към света от една и съща черна дупка — помисли си

Армаган. — Затова и умората, и търпението, и съпротивата ни са еднакви.“ Очите го боляха. Думите, с които можеше да изрази обхваналата го мъка, бяха прекалено изхабени, изпразнени от съдържание, ограничени. Изпитваше нужда от по-богат и гъвкав език, за да развърже завързалия се в него възел.

Къде ли е Фиген? Може би с Мелике се опитваха да успокоят Гюлджан и Ренгинур. Защото и двете бяха като обезумели. „Полека-лека намаляваме, чий ли ред идва? Аз как ли ще умра?“ Нямаше да се самоубие. Това бе сигурно. Също така не искаше да се удави в морето или да умре съвсем сам. Когато умира, Фиген трябваше да е до него. Щеше да ѝ признае това си желание.

Сега трябваше да е до Фиген, да постави в дланите ѝ тази своя препатила и покорна глава и да се утеши. Стана. Трябваше да я намери. Когато човек е толкова безнадежден, уморен и наранен, къде другаде може да си почине, освен върху стабилното, топло и сигурно рамо на жената, с която за добро или лошо са извървели дълги години и пътища.

Октомври 2001 — декември 2002

Акчай — Истанбул

Издание:

Инджи Арал. Лилаво

Турска. Първо издание

ИК „НСМ Медиа“, София, 2013

Редактор: Янка Боянова, Азиз Шакир

Коректор: Снежана Бошнакова

ISBN: 978-954-9913-39-2

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.